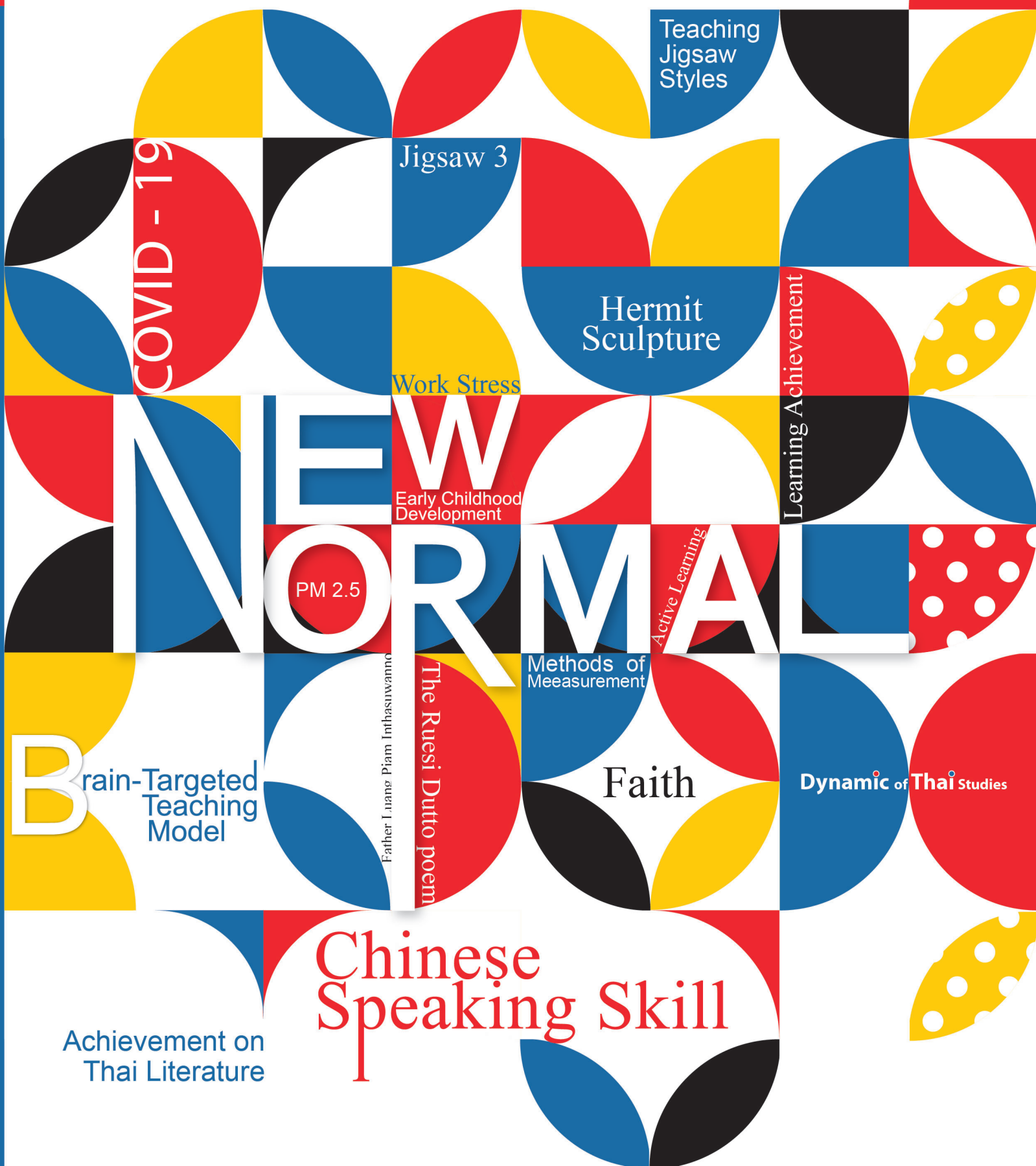

Journal of Chandrakasemsarn จันทร์เกษมสาร

ปีที่ 27 ฉบับที่ 01 (มกราคม - มิถุนายน 2564) Vol.27 No.01 [January - June 2021]

ISSN (Online) : 2651-1975, ISSN (Print) : 0858-0006

วารสารจันทร์เกษมสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม

ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564

บรรณาธิการแถลง

สวัสดิ์ค๊ะอาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา รวมถึงนักอ่านทุกท่านที่กำลังถือวารสารจันทร์เกษมสาร ฉบับปีที่ 27 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2564 อยู่ในมือขณะนี้ ในปีนี้จันทร์เกษมสารได้เข้าสู่อายุ 27 ปี ถ้าเปรียบกับคน เรากำลังอยู่ในวัยที่มีพลัง และมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานอย่างมาก และเป็นทรัพยากรหลักในการพัฒนาประเทศชาติ พวกเรากองบรรณาธิการจึงมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการคัดสรร บทความมานำเสนอให้กับผู้อ่าน รวมถึงการออกแบบหน้าปกในรูปแบบใหม่ เพื่อให้มีความทันสมัย น่าหยิบ น่าจับมาอ่านมากขึ้น

สำหรับบทความพิเศษในฉบับนี้ พวกเราได้รับเกียรติจากท่าน ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อาพันธ์ กาญจนพันธุ์ ในบทความชื่อ ไท / ไทยศึกษาในโลกที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งเนื้อหานี้ได้ถูกนำเสนอ ในปาฐกถาบรรจบ พันธุมเถาศรั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2561 ซึ่งอาจารย์ได้กล่าวถึงการศึกษา ไท / ไทยศึกษาในโลกที่เปลี่ยนแปลง ไว้ที่น่าสนใจ โดยตั้งคำถามไว้ว่า เราจะศึกษาไทยจากบริบทของ คนหรือพื้นที่ เพราะในอดีตไทยศึกษาถูกวางไว้ในรูปแบบของอาณาบริเวณ (Area Study) แต่ในยุคปัจจุบัน ที่โลกไร้พรมแดน จึงเกิดปัญหาว่าอาณาบริเวณศึกษา จะมีลักษณะใดในโลกไร้พรมแดน โดยอาจารย์ ได้เสนอให้เราก้าวข้ามการศึกษาในเชิงพื้นที่ที่ถูกจำกัด แต่ให้สนใจในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ชีวิต และความเคลื่อนไหวของผู้คน อาจารย์ได้นำเสนอแนวคิดของ อาจารย์ เอ็ดมันด์ ลิซ ลูกศิษย์ของปรมาจารย์ ด้านมานุษยวิทยาอย่าง โบรนิสลาฟ มาลิสโนฟสกี ท่านได้พยายามโต้แย้งความเข้าใจที่ว่า *ความเป็นชาติพันธุ์นั้นติดตัวเรามาตั้งแต่เกิด และเปลี่ยนแปลงไม่ได้* ถูกเปลี่ยนไปโดยงานวิจัยภาคสนาม ที่แสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนชาติพันธุ์ไปตามบริบทของวัฒนธรรม และไทยศึกษาควรให้ความสำคัญกับพื้นที่ชีวิต และวัฒนธรรมเป็นทิศทางของไทยศึกษาในโลกไร้พรมแดนเช่นปัจจุบัน

จากเรื่องของไทยศึกษาในยุคอดีต มาสู่เรื่องของไทยในยุคปัจจุบัน ใครจะไปคาดคิดว่าเชื้อโรค ที่มีมาแต่เนิ่นนาน จุดคร่าชีวิตคนมานักต่อนัก อย่างกาฬโรค หรือโรคห่า ที่นับเป็นโรคที่ร้ายแรงที่สุดของสยาม ก่อนการตั้งกรุงศรีอยุธยา โดยมีที่มาจากการติดต่อค้าขายทางสำเภากับจีนในยุคนั้น ทำให้มีคนสยามตายเป็นจำนวนหลายพันคน ซึ่งกาฬโรคที่เคยระบาดไปในหลายภูมิภาคในโลก รวมถึงสมัย รัตนโกสินทร์ พ.ศ.2363 มีการระบาดของอหิวาตกโรคในกรุงเทพฯ และหัวเมืองใกล้เคียง มีคนตายนับหมื่นคน การระบาดในครั้งนั้น ไม่ต่างจากไวรัสโคโรนา หรือโควิด-19 ในทุกวันนี้ ที่ทุกภูมิภาคบนโลกต่างได้รับผลกระทบจากโรคระบาดชนิดนี้ และมีคนตายนับล้านคนในเกือบทุกภูมิภาคบนโลก ส่งผลให้เราต้องใช้ชีวิตแบบ New Normal รักษาระยะห่าง อยู่บ้าน หยุดเชื้อ และ Work from Home ซึ่งธัชชัย ยมจินดา และคณะได้ทำการวิจัยเรื่องความเครียดที่เกิดขึ้นในที่ทำงานของคนในกรุงเทพมหานครฯ ในช่วงโควิด ซึ่งพบว่าคนทำงานมีความเครียดในระดับปานกลาง และผู้ชายมีความเครียดมากกว่าผู้หญิง โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งในแผนการเงิน/บัญชี การขาย การตลาด และทรัพยากรมนุษย์ แผนเหล่านี้จะมีความเครียดสูงกว่าแผนอื่น ๆ

ในส่วนของการศึกษา วิทยุติ บุญลอย ได้สังเคราะห์แนวทางนิวนอร์มัลในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในช่วงที่มีการระบาดของยุคโควิด-19 ไว้ 4 แนวทาง คือ 1) ด้านการเรียนรู้ในทุกมิติ 2) ด้านการช่วยเหลือเด็กปฐมวัย 3) ด้านนวัตกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัย 4) ด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ซึ่งแนวทางทั้ง 4 ด้านนี้เป็นความสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องร่วมมือกันกับครู ผู้ปกครอง รวมถึงหลายหน่วยงานในท้องถิ่นในการส่งเสริมให้เด็กในระดับปฐมวัยได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในช่วงนิวนอร์มัล

ในเล่มนี้นอกจากเนื้อหาหลักที่ต้องการนำเสนอเรื่องนิวนอร์มัล เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์เรายังรวบรวมงานที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการสอน เช่น การเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาความคิด และการร่างมาตรฐานโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติของเดวิส ซึ่งพบว่าเทคนิคดังกล่าวส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีขึ้น รวมถึงรูปแบบการสอนแบบเบรนท์เกิร์ตช่วยพัฒนาความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยสำหรับเด็กประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 การพัฒนาทักษะในการพูดภาษาจีนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงบทความที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย ในมุมมองของชาวนา จรณโยธิน และรัตน์ะ บัวสนธิ์ที่นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับ อิทธิพลของวิธีการวัดกับความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยพิจารณาจาก 2 ดัชนี คือ Common Method Variance (CMV) และ Common Method Bias (CMB)

นอกจากนี้ยังมีบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม และความเชื่อของคนท้องถิ่น หุ่นหลวงที่มีต่อหลวงพ่อบุญเปี่ยม อินทสุวรรณ์ โณ ซึ่งเป็นพระเกจิที่ได้รับการยกย่องในการใช้คาถาอาคม เวทมนตร์ และการใช้วิชาช่วยเหลือผู้คน ซึ่งสามารถพัฒนาตำบลหุ่นหลวงให้ดีขึ้น รวมถึงการเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ ที่มีผู้มาเคารพบูชา และการศึกษาประติมากรรมฤาษีดัดตน วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม รูปแบบศิลปะสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ของอรพรรณ เชื้อน้อย ที่ได้ศึกษารูปร่างหน้าตา สีหน้า ท่าทางการแต่งกาย ของประติมากรรมฤาษีดัดตน ร่วมกับการประพันธ์โคลงภาพที่ได้บรรยายลักษณะของฤาษีดัดตน พร้อมภาพประกอบ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้มีบันทึกลงในหนังสือสมุดไทยเมื่อครั้งแรกสร้าง

สุดท้ายบทความของ ลดาวัลย์ ไขคำ ที่ได้ศึกษาเรื่องการเมือง การพัฒนา และ PM2.5 ในฮานอย จาการ์ตา และปักกิ่ง ดอกย้าให้เราเห็นว่า มลพิษที่ล่องลอยในอากาศ ส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่องในทุกปีแบบไร้พรมแดนนั้นขึ้นอยู่กับรัฐที่ออกนโยบายโดยไม่ได้คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม รวมถึงการตระหนักถึงการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ เพราะปัญหามลพิษนั้นเป็นปัญหาใหญ่ที่มวลมนุษยชาติต้องเผชิญ หากรัฐไม่มีความจริงจังในการแก้ปัญหาเราทุกคนต่างต้องเผชิญสภาวะมลพิษ PM 2.5 รำไป

ทิพย์อนงค์ จินตวิจิต

บรรณาธิการประจำฉบับ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

ไท / ไทยศึกษาในโลกที่เปลี่ยนแปลง	ศ.เกียรติคุณ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์	1
----------------------------------	-------------------------------------	---

บทความวิชาการ

อิทธิพลของวิธีการวัดมีผลต่อความสัมพันธ์ของตัวแปรอย่างไร	ชญาพร จรณโยธิน, รัตนะ บัวสนธ์	21
นิวนอร์มัลในการพัฒนาเด็กตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562	วิญญู บุญลอย	38
การดำรงอยู่ของความเชื่อต่อหลวงพ่อบุญมิ่งอินทสุวรรณ์ ของคนในท้องถิ่นทุ่งหลวง	ฐากร สิทธิโชค, วิทวัส นิคสูงเนิน	60
ประติมากรรมถ้ำวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม: รูปแบบศิลปะสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์	อรรพรรณ เชื้อน้อย	75

บทความวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและทักษะการร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด	จิรพรรณ สรบุญทอง, บุษบา บัวสมบุรณ์, กิ่งกาญจน์ บุรณสินวัฒนากุล	89
การพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	มนตรี ดีโนโพธิ์	106
การเมือง การพัฒนา และ PM2.5 ในกรุงเทพมหานคร และกรุงเทพฯ	ลดาวัลย์ ไข่มคำ	124
ผลของการจัดการพฤติกรรมองค์กรที่มีต่อความเครียดในการทำงานในภาวะการณโควิด-19 ของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร	ธนชัย ยมจินดา, ลดาวัลย์ ยมจินดา, กรรณิการ์ เล็กแสงรัตน์, เรียงรัก จำปาเงิน	141
การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และทักษะปฏิบัติทำร่ำวมาตรฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา โดยใช้รูปแบบการสอนจิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติของเดวิส	ศรียญา สีเลา, คำรณ สุนทรานนท์, รจนา สุนทรานนท์	158
การพัฒนาความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์	สุวรรณา อ่อนเบา, พิณพนธ์ คงวิจิตร	173

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ

หลักเกณฑ์การลงตีพิมพ์ในวารสารจันทรเกษมสาร

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

อานันท์ กาญจนพันธุ์

* เนื้อหาของบทความนี้นำเสนอในงานปาฐกถา บรรจบ พันธุเมธา ครั้งที่ 7 ในหัวข้อเดียวกัน เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2561 ณ ห้องประชุมจันทร์จรัส ชั้น 3 อาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

เกริ่นนำ

ท่านอาจารย์ศรีศักร ท่านอธิการ ท่านคณาจารย์และนักศึกษาทุกท่านครับ ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับเชิญมาเป็นองค์ปาฐกครั้งนี้ ในการปาฐกถาบรรจบ พันธุเมธา ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่เป็นเสมือนแรงบันดาลใจนำทางให้ผมก้าวเข้าสู่วงการวิชาการตั้งแต่แรกเริ่ม เพราะเมื่อสมัยผมยังเป็นนักเรียนอยู่ก็ได้อ่านหนังสือกาเลหม่านไตของท่านแล้ว ดังนั้นการปาฐกถาในวันนี้ ผมคิดว่าจะเดินตามรอยของท่าน แล้วก็หันมาคิดว่าเราจะมีอะไรเพิ่มเติมได้อีกบ้าง

ผมจะขอเริ่มจากภูมิหลังที่ว่า ผมเองได้รับแรงบันดาลใจจากงานศึกษาของท่านอาจารย์บรรจบ ที่ได้เริ่มไว้เกี่ยวข้องกับไทยศึกษาในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2500 เพราะการเดินทางของท่านอาจารย์บรรจบถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการตามหารอยต่อของความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่ห่างไกลไร้พรมแดน หนังสือทั้งสองเล่มของท่าน¹ เล่มแรกผมได้อ่านเมื่อครั้งที่ยังเป็นนักเรียนอยู่ ส่วนเล่มที่สองนั้นมาอ่านภายหลัง ผมคิดว่าผมเองได้มีโอกาสเดินตามท่านไป เพราะว่าในปี พ.ศ. 2528 ก็คือผ่านไปอีก 20 ปี หลังจากนั้นผมก็ได้มีโอกาสเดินทางไปรัฐอัลสัมเพื่อเยี่ยมคนไทอาหม ในช่วงเวลาที่เขาทำพิธีที่เรียกว่า “เมด้าเมผี” คนไทยสยามเดิยวนี้ไม่เข้าใจ เลยไปอ่านเป็นภาษาไทยว่าแม่ด้าแม่ผี ที่จริงไม่ตรงกับภาษาอาหมเดิม เมด้านี้มีความหมายว่าการเลี้ยงผี หรือพิธีเซ่นสรวงผีจริง ๆ แล้วชาวไทอาหมในปัจจุบันก็พูดภาษาอาหมดั้งเดิมไม่ได้แล้ว แต่จะพูดภาษาอัลสัมเป็นหลัก เพราะในรัฐอัลสัมของอินเดียนั้นมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ อีกมากมาย

ผมได้ไปค้นสไลด์เก่า ๆ ที่เคยถ่ายไว้เมื่อครั้งไปเยือนชาวอาหมในปี พ.ศ. 2528 และพยายามสแกนออกมาเพื่อให้เห็นภาพของพิธีกรรมดังกล่าว ผมไม่แน่ใจว่าท่านอาจารย์บรรจบได้เห็นพิธีนี้หรือไม่ เพราะตอนที่อาจารย์บรรจบไปนั้น ผมเข้าใจว่าชาวอาหมได้เลิกประกอบพิธีนี้ไปนานแล้ว และพวกเขาคงยังไม่ได้รู้ฟื้นพิธีขึ้นมาใหม่ พิธีกรรมนี้มีความสำคัญเพราะว่าเป็นการแสดงถึง

¹ บรรจบ พันธุเมธา. (2504). *กาเลหม่านไต*. พระนคร: สมาคมภาษาและหนังสือ และ บรรจบ พันธุเมธา. (2526). *กาเลหม่านไตในรัฐฉาน* (คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี). กรุงเทพฯ: ประกายพริก.

ชีวิตด้านหนึ่งของคนไทอาหมที่อยู่ที่นี่ พวกเขากำลังพยายามรื้อฟื้นและรักษาพิธีนี้ไว้ แต่ไทยสยามของเรานั้นหลงเหลือคำนี้อยู่เพียงในสำนวนว่า “ผีซำด้าพลอย”² ซึ่งปัจจุบันนี้เราอาจไม่รู้ด้วยซ้ำว่า คำ แปลว่าอะไร เราจะเรียกอย่างนี้ก็ได้ว่า ดำนันเป็น ผีตระกูล หรือผีบรรพบุรุษ นั่นเอง

รูปที่ 1 พิธีกรรม “เมด้าเมผี” ของคนไทอาหม รัฐอัสสัม ประเทศอินเดีย

(ที่มา: ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. อานันท์ กาญจนพันธุ์)

การที่คนไทอาหมหันมารื้อฟื้นและเริ่มทำพิธีนี้อีกครั้งในปี พ.ศ. 2528 จึงน่าสนใจถึงที่มาที่ไป ทั้ง ๆ ที่พวกเขาก็เรียกได้ว่าพูดภาษาอาหมเต็มไม้เต็มมือแล้ว พูดยาว ๆ พวกเขากลายเป็นแขกไปอย่างสมบูรณ์แล้ว อีกทั้งความคิดเรื่องผีด้าก็ไม่ใช่มีเฉพาะไทอาหม เพราะคนไทอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งอยู่ห่างไกลกันมหาศาลคือคนไทดำในเวียดนามก็ยังคงมีพิธีเลี้ยงผีด้าอยู่เช่นเดียวกัน คนไทดำถือว่าผีด้าเป็นผีตระกูล ซึ่งผมได้รับรู้จากการอ่านบทความ³ ของนักวิชาการเวียดนามที่เขียนเกี่ยวกับพิธีเหล่านี้ไว้ในปี 1972 ภายหลังผมก็ได้เดินทางไปเยี่ยมคนไทดำในเวียดนามด้วยเหมือนกัน

ผมพยายามสืบค้นว่า พิธีกรรมที่เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 (ค.ศ. 1985) ซึ่งผมจำปี ค.ศ. ได้ เพราะปรากฏอยู่ในภาพของป้ายผ้าของพิธีกรรมที่ระบุว่า ค.ศ. 1985 ยังคงสืบสานกันอยู่หรือไม่ ผมจึงไปดิงภาพพิธีเมด้าเมผีในปี ค.ศ. 2018 มาจาก Google แต่พบว่ารูปแบบต่าง ๆ ได้เปลี่ยนไปบ้าง สำหรับพิธีในปี ค.ศ. 1985 นั้นค่อนข้างจะมีลักษณะเป็นท้องถิ่น เพราะทำกันอยู่ในที่ห่างไกลเฉพาะในเมืองที่มีคนไทกลุ่มต่าง ๆ อยู่อย่างหนาแน่น เมืองในรัฐอัสสัมที่ผมไปร่วมพิธีครั้งนั้นชื่อว่าเมืองจอราห์ต ซึ่งเป็นเมืองเล็ก ๆ ส่วนในปี ค.ศ. 2018 นั้นมีการจัดพิธีขึ้นในเมืองเกาสะตี ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัฐอัสสัมอย่างใหญ่โต

² ปรากฏอยู่ในจารึกสุโขทัยหลักที่ 45

³ Van, D. Ng. (1972). An outline of the Thai in Viet Nam. *Vietnamese Studies*, 8(32), 43–201.

ต่อมาเมื่อผู้ศึกษาวิจัยพิธีกรรมดังกล่าวชื่อ ยาสมิน ไสเกีย (Yasmin Saikia) ซึ่งเป็นชาวเบงกาลี แต่ถือว่าเป็นลูกหลานคนอาหมเพราะอาศัยอยู่ในอัสสัม และไปเรียนปริญญาเอกกับอาจารย์ธงชัย วินิจจะกุล ที่มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน จนได้เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก และภายหลังได้ตีพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ *Fragmented memories: Struggling to be Ahom in India*⁴ ซึ่งได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจว่า จากปี พ.ศ. 2528 เมื่อชาวอาหมเริ่มหันกลับมาเรียกร้องพื้นที่ให้เผ่าบรรพบุรุษใหม่ได้ปลูกให้เกิดการตื่นตัวในกลุ่มชาติพันธุ์ไทต่าง ๆ ในอัสสัม แม้จะพูดภาษาไทยกลุ่มย่อย ๆ แตกต่างกัน ก็สามารถหันมารวมตัวกันพื้นสำนึกทางชาติพันธุ์ ในที่สุดได้กลายเป็นพลังทางการเมือง ซึ่งส่งผลให้ตัวแทนของพวกเขาได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าการรัฐอัสสัม ทั้ง ๆ ที่จริงแล้วในรัฐอัสสัมมีกลุ่มชาติพันธุ์มากมาย แต่กลุ่มชาติพันธุ์ไทกลุ่มต่าง ๆ ในอัสสัมก็รวมตัวกันได้เป็นกลุ่มเป็นก้อนผ่านพิธีกรรมความเชื่อ จนมีบทบาทเป็นกลุ่มชนชั้นนำกลุ่มหนึ่งในรัฐอัสสัม

จากการอ่านหนังสือเล่มนี้ผมพบว่า เรื่องของสำนึกทางชาติพันธุ์มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับความเชื่อ ซึ่งมีมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว ตั้งแต่สมัยที่พวกเขายังมีรัฐและมีกษัตริย์ แต่หลังถูกคนฮินดูกลืนวัฒนธรรมมาหลายร้อยปีแล้ว ยังสามารถพลิกกลับรื้อฟื้นมาใหม่ได้ สำนึกทางชาติพันธุ์จึงมีความสำคัญในฐานะเป็นพื้นที่ทางการเมือง เพราะสามารถนำมาผลักดันให้เป็นพลังทางการเมืองได้ ในการระดมผู้คนให้เขามารวมตัวกันเพื่อต่อรองทางการเมือง

1. ไทยศึกษาออกสถาบันการศึกษา

หลังจากเกริ่นนำเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของอาจารย์บรรจบ ที่ท่านได้เดินทางไปเยี่ยมรัฐอัสสัมดังกล่าวแล้ว แต่ก่อนที่ผมจะบรรยายตามหัวข้อในวันนี้เกี่ยวกับไทยศึกษาในโลกที่เปลี่ยนแปลง ผมจะขอย้อนกลับไปถึงที่มาที่ไปของไทยศึกษาในอดีตเสียก่อนสักเล็กน้อย เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งก็ยังคงมีคนสนใจศึกษากันอยู่

ถ้าเราจะพูดถึงว่าศึกษาไทยศึกษาเป็นมาอย่างไรบ้าง คงต้องเกริ่นนำเบื้องต้นสักเล็กน้อยก่อนที่จะชี้ให้เห็นว่ามีพัฒนาการอย่างไร ไทยศึกษานั้นไม่ได้เริ่มต้นในสถาบันการศึกษา แต่เริ่มจากการค้นคว้านอกสถาบันศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคก่อนปี พ.ศ. 2500 นักไทยศึกษาคนสำคัญที่เรารู้จักกันในภาคเหนือก็คือ บุญช่วย คริสวัสดิ์ ท่านเป็น ส.ส. และเป็นนักเขียนท้องถิ่น เรียกว่าเป็นคนที่สนใจในความเป็นไปของท้องถิ่น ท่านชอบเดินทางไปศึกษาคนไทกลุ่มต่าง ๆ เหมือนกับ

⁴ Saikia, Y. (2004). *Fragmented memories: Struggling to be Ahom in India*. Durham and London: Duke University Press.

ท่านอาจารย์บรรจบ แต่ไปคนละพื้นที่ คุณบุญช่วยจะไปในดินแดนที่เรียกว่าสิบสองปันนา ประเทศจีนหรือไปในรัฐฉานของพม่า ดังตัวอย่างหนังสือของท่านเรื่อง *ลี้คนไทยในประเทศจีน*⁵

ในช่วงเวลาเดียวกันนั้นนักวิชาการในสถาบันมีเพียงท่านเดียวคือ ท่านอาจารย์พัทธสาวยุ ซึ่งเป็นนักมานุษยวิทยาอาวุโส และพึงเสียชีวิตไปเมื่อปี พ.ศ. 2561 ท่านเขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาโทตอนที่ได้เรียนมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด เกี่ยวข้องกับคนไทใหญ่ในพม่า แต่ไม่ได้เดินทางไปศึกษาภาคสนามด้วยตัวเอง ส่วนใหญ่ศึกษารวบรวมจากเอกสารบันทึกการเดินทางของคนต่าง ๆ แล้วนำมาเขียน เท่าที่ผมทราบท่านอาจารย์ไม่เคยให้ใครอ่านเลยนะครับ พอติดตอนนั้นผมสนใจเรื่องคนไทใหญ่อยู่พอดี ก็ได้ไปขอวิทยานิพนธ์จากท่าน ท่านก็อุตส่าห์ให้ผมมาเล่มหนึ่ง

นอกจากเดินทางไปเยี่ยมคนไทในรัฐฉานแล้ว ในปี พ.ศ. 2528 นั้นผมยังได้เดินทางไปเยี่ยมชาวไทลื้อที่สิบสองปันนาด้วย และในปี พ.ศ. 2549 ก็กลับไปเยี่ยมอีกครั้งหนึ่ง จึงขอนำเอารูปมาฝากกัน เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากปี พ.ศ. 2528 สภาพหมู่บ้านของคนไทลื้อในสิบสองปันนาดูเหมือนจะสืบทอดวิถีชีวิตในอดีตไว้ได้ แต่ในปี พ.ศ. 2549 ถูกอิทธิพลจีนเข้ามาเปลี่ยนชีวิตด้านเศรษฐกิจไปอย่างมากมาย ที่นาก็ไม่มีแล้ว เพราะถูกคนจีนเข้าไปปลูกกล้วยหอม แล้วที่ดินไกลบ้านก็ถูกนำไปปลูกสวนยางเต็มไปหมด

2. ไท/ไทยศึกษา ศึกษาอะไร? ในโลกไร้พรมแดน

ในวันนี้เราจะพูดถึงเรื่องไทยศึกษาในโลกที่เปลี่ยนแปลง ผมพยายามที่จะตั้งคำถามว่า ไท หรือ ไต ไทยศึกษา คืออะไร ในขณะที่เวลานี้เราอยู่ในโลกที่ไร้พรมแดนมากขึ้น ผมขอตั้งคำถามต่อไปว่า ไทยศึกษาในปัจจุบัน เราจะศึกษาคนหรือพื้นที่ กล่าวคือเริ่มต้นด้วยการตั้งประเด็นปัญหากับไทยศึกษาในโลกไร้พรมแดนเสียก่อนว่า เราจะศึกษาคนหรือพื้นที่กันแน่ เพราะว่าในอดีต ไทยศึกษาถูกวางอยู่ในแนวของการศึกษาแบบ อาณาบริเวณศึกษา (Area Study) แต่เมื่อโลกไร้พรมแดน ไม่มีอาณาบริเวณที่ชัดเจน เพราะพรมแดนของประเทศต่าง ๆ ลดความสำคัญลงจากการเคลื่อนย้ายที่กว้างขวางและรวดเร็วมากขึ้น จึงเกิดประเด็นปัญหาว่าอาณาบริเวณศึกษาจะมีลักษณะอย่างไรในโลกไร้พรมแดน ที่จริงก่อนหน้านี้ ผมเคยทบทวนไทยศึกษามาบ้างแล้ว⁶ ในวันนี้ผมจะพยายามต่อ ยอดความคิดออกไปอีก

อาณาบริเวณศึกษานั้นเป็นการศึกษาที่มีพรมแดน คำถามที่ตามมาก็คือ การศึกษาที่มีพรมแดนจะอยู่ในโลกไร้พรมแดนอย่างไร ตรงนี้เป็นประเด็นที่ผมอยากจะหยิบยกขึ้นมาถกเถียงกันดู เพื่อจะเรียนรู้ว่า เราจะเข้าใจปัญหานี้ได้อย่างไร เมื่อโลกในปัจจุบันนี้ไร้พรมแดน ผมขอเสนอว่า

⁵ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2498). *ลี้: คนไทยในประเทศจีน*. พระนคร: คลังวิทยา.

⁶ อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2555). *ทวนคลื่นความคิด กึ่งศตวรรษไทยศึกษา*. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เราคงจะต้องเริ่มต้นก้าวข้ามการศึกษาพื้นที่อย่างตายตัว หมายถึงต้องไม่จำกัดการศึกษาอยู่ในพื้นที่ที่มีขอบเขตแน่นอนตายตัว แต่หันมาสนใจพื้นที่ที่เรียกว่า “พื้นที่ชีวิตและความเคลื่อนไหวของผู้คน” จากข้อเสนอเริ่มต้นนี้ ผมจะพยายามพูดต่อไปว่า พื้นที่ชีวิตนี้มีลักษณะอย่างไรเป็นข้อแรก ส่วนอีกข้อหนึ่ง ผมจะพยายามถกเถียงว่า ไทยศึกษาไม่จำเป็นต้องศึกษาเฉพาะคนไทยหรือคนที่พูดภาษาไทยเท่านั้น แต่เราควรให้ความสำคัญกับไทยศึกษา ในฐานะที่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของคนไทยกับคนอื่น ๆ ด้วยการมองไทยศึกษาเป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน

ในความเป็นจริงแล้ว พื้นที่ที่มีคนไทยอยู่ไม่ว่าที่ไหนเท่าที่ผมเคยเดินทางไปเยี่ยมเยียนไม่ว่าจะเป็นรัฐอัลสัสมหรือว่าในสิบสองปันนาของจีนก็ตาม คนไทยไม่เคยอยู่โดดเดี่ยวจนครบ คนไทยจะดำรงชีวิตอยู่ผสมผสานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เสมอ เยอะแยะไปหมดเลย เมื่อเราลงไปศึกษาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เราจะบอกว่าเราศึกษาเฉพาะคนไทยกลุ่มเดียวคงเป็นไปไม่ได้ เพราะพวกเขาอยู่อาศัยกับผู้คนอื่น ๆ หลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เราคงจะต้องเริ่มหันมามองไทยศึกษาเป็นพื้นที่แห่งความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมกัน

แนวความคิดที่จะขอนำมาฝากกันในวันนี้ และก็เป็นชื่อหนังสือเล่มใหม่ของผม⁷ ด้วยที่โฆษณาบอกกล่าวกันไปแล้ว คือเรื่องของพื้นที่ความรู้ หมายความว่าเดี๋ยวนี้ ผมเปลี่ยนความคิดจากอาณานิคมศึกษาเป็นการศึกษาพื้นที่ แต่ในภาษาไทยอาจจะยังแยกไม่ออกว่าการศึกษาพื้นที่แตกต่างอย่างไรกับอาณานิคมศึกษา เพราะในภาษาไทย พื้นที่มักจะหมายถึงพื้นที่ทางกายภาพที่มีขอบเขต แต่พื้นที่ในความหมายของการศึกษาพื้นที่มาจากภาษาอังกฤษที่เรียกว่า Space หมายถึงพื้นที่ของความสัมพันธ์ทางสังคม โดยทั่วไปแล้ว Space จะใช้กับอวกาศ แต่ในทางสังคมศาสตร์ เราจะใช้คำว่า Space กับพื้นที่ของความสัมพันธ์ต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่พื้นที่ที่ติดอยู่กับอาณานิคมตามที่มักเข้าใจกันในภาษาไทย

ในวิชามานุษยวิทยา เราจะเรียกว่า พื้นที่ในระหว่าง (In-between Space) ซึ่งถือเป็นแนวความคิดสำคัญในสาขานี้มานานแล้ว ผมจะขอเล่าเพิ่มเติมอีกหน่อยว่า แนวความคิดนี้มีที่มาจากนักมานุษยวิทยาชั้นนำคนหนึ่งชื่อว่า วิคเตอร์ เทอร์เนอร์ (Victor Turner) ท่านเคยเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ต่อมาผมได้ไปเรียน คือมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ ท่านเป็นคนมีชื่อเสียงมาก ผมจึงเสียดายที่ไม่ได้เรียนกับท่าน เพราะท่านได้ย้ายออกไปสอนมหาวิทยาลัยอื่นก่อนที่ผมจะไปเรียน คนไทยคนเดียวที่ได้เรียนกับท่านอาจารย์วิคเตอร์ เทอร์เนอร์ ก็คือ ท่านอาจารย์ ม.ร.ว. อคิน

⁷ อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2560). *พื้นที่ความรู้ มานุษยวิทยา คนสามัญ 70 ปี อานันท์ กาญจนพันธุ์*. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รพีพัฒน์ ซึ่งขณะนี้ท่านนอนป่วยอยู่ ท่านเป็นนักมานุษยวิทยาอาวุโส เมื่อที่ผมยังพูดคุยถึงท่านกับท่านอาจารย์ศรีศักร

ท่านอาจารย์วิคเตอร์ เทอร์เนอร์ ได้เสนอแนวความคิดเรื่อง Liminality หรือพื้นที่ในระหว่าง⁸ ซึ่งมีนัยหมายถึง พื้นที่ที่ยังไม่ชัดเจนระหว่างโครงสร้างสุดขั้วสองด้าน โดยเฉพาะในพิธีกรรมเปลี่ยนผ่านสถานภาพทางสังคม หากยกตัวอย่างในสังคมไทยก็เช่น ในพิธีบวชพระ เราไม่ควรสนใจเฉพาะโครงสร้างสุดขั้วระหว่าง สถานะของเพศบรรพชิตและเพศฆราวาส ซึ่งเป็นการมองแบบคู่ตรงกันข้าม แต่ท่านเสนอว่าควรให้ความสำคัญกับพื้นที่ในระหว่างนั้นด้วย ในพิธีกรรมบวชพระ เราควรสนใจสถานะที่อยู่ในพื้นที่ระหว่าง ซึ่งก็คือสถานะของความเป็นนาค ก่อนจะบวชเป็นพระต้องผ่านความเป็นนาคเสียก่อน นาคจึงถือว่าเป็นพื้นที่ในระหว่าง หรือพื้นที่ในสถานะแบบลูกผีลูกคน เพราะยังไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไรอย่างชัดเจน แต่ในความไม่ชัดเจนนั้นมีนัยสร้างสรรค์ร่วมอยู่ ถ้าหากเราอยู่ในสถานภาพตามโครงสร้างก็จะมีบทบาทชัดเจน เราก็ไม่ต้องทำอะไรมาก เพราะทำตามบทบาทที่กำหนดไว้แล้วเท่านั้น แต่เมื่อใดก็ตามที่เราตกอยู่ในสถานะแบบลูกผีลูกคน เราจะไม่รู้ว่าเราเป็นอะไรแน่ เราก็ต้องพยายามปรับตัวเองและต้องกระตือรือร้นมากขึ้น

ตามที่ได้อภิปรายมานั้น ผมจึงคิดว่าไทยศึกษาในโลกไร้พรมแดน น่าจะเหมือนกับการศึกษาในสถานะลูกผีลูกคนนั่นเอง ในภาษาอังกฤษเรียกสถานะนี้ว่าพื้นที่อยู่ในระหว่าง ซึ่งอาจฟังดูแล้วทะแม่ง ๆ ยังไงชอบกล แต่พอพูดว่าสถานะลูกผีลูกคน น่าจะชัดเจนมากขึ้นสำหรับคนไทย เพราะว่าเป็นภาษาไทยที่เดี๋ยวนี้เราอาจไม่ค่อยชอบพูดคำแบบนี้กันแล้ว ผมคิดว่าคำไทยหลายคำนั้นสื่อให้เห็นถึงความเข้าใจในเชิงทฤษฎีอย่างลึกซึ้งมาก แต่เรามักจะไม่เข้าใจภาษาไทยของเราเอง ซึ่งถือเป็นปัญหาหนึ่งในการศึกษาทางสังคมศาสตร์

3. พรมแดนในฐานะการประกอบสร้างทางการเมืองของยุคอาณานิคม

ปัญหาในการศึกษาทางสังคมศาสตร์นั้นอาจกล่าวได้ว่า ส่วนหนึ่งมีที่มาจากยุคอาณานิคม ผมเองเมื่อไปเรียนปริญญาโทผมเรียนสาขาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเป็นคำที่เกิดมาในช่วงที่อเมริกาต้องการที่จะเข้ามาศึกษาพื้นที่นี้ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ที่จริง ๆ แล้ว สังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นดำรงอยู่ก่อนยุคอาณานิคม เมื่อผมไปเรียนที่มหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ในปี พ.ศ. 2513 ก็ได้เรียนกับ อาจารย์โอลิเวอร์ วอลเทอร์ส (Oliver Wolters) ท่านเป็นอาจารย์สอนประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยุคก่อนสมัยใหม่ ท่านเป็นคนอังกฤษนะแต่ท่านมาสอนคอร์เนลล์ ตอนผมไปเรียนผมก็ไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่ท่านพูดเท่าไร ท่านจะพูดถึงแต่คำว่า Mandala ผมก็ไม่เข้าใจว่าคืออะไร ที่จริงในภาษาไทยหมายถึง

⁸ Turner, Victor. (1969). *The ritual process: Structure and anti-structure*. New York: Aldine de Gruyter.

มณฑล ซึ่งเป็นภาษาสันสกฤตที่ท่านพูดถึงบ่อยมาก ภายหลังผมจึงเข้าใจว่า ท่านต้องการจะบอกว่า โลกของคนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่มีพรมแดน เพราะเป็นโลกที่ให้ความสำคัญกับศูนย์กลาง แล้วค่อย ๆ ขยายวงออกไปเป็นปริมณฑลของอำนาจ ซึ่งอาจทับซ้อนกันได้ ในที่สุดท่านได้สรุป ความคิดของท่านไว้ในหนังสือชื่อ *History, culture and region in Southeast Asian perspectives*⁹ ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1982

ข้อถกเถียงหลักของ อาจารย์วอลเทอร์ส ก็คือ การมองพื้นที่ในภูมิภาคนี้เข้าไปเน้น พรมแดน เพราะเป็นดินแดนที่มีศูนย์กลางหลายศูนย์กลางที่สัมพันธ์กันในลักษณะที่เรียกว่า บรรณาการ พื้นที่จึงทับซ้อนกัน และท่านอาจารย์อดินก็ได้ขยายความในหนังสือของท่านเรื่อง “สังคมไทยสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์”¹⁰ ต่อไปว่า ทั้งนี้เพราะอำนาจรัฐศูนย์กลางเน้นการควบคุม กำลังคน มากกว่าการควบคุมพื้นที่ ลักษณะดังกล่าวเป็นคติที่ผู้คนในภูมิภาคนี้ยึดถือมาก่อนที่จะตกอยู่ภายใต้อาณานิคม

พรมแดนนั้นมีที่มาจากการประกอบสร้างของการเมืองยุคอาณานิคม ในความคิดแบบ อาณานิคมนั้นต้องการสถาปนาอำนาจรัฐเหนือพื้นที่และทรัพยากร ด้วยการสร้างพรมแดนต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งเป็นการสร้างความคิดทางการเมือง ที่ผมเรียกว่าอย่างไรจินตนาการ เพราะเป็นการสมมติขึ้นมา ทั้งนี้ พรมแดนเป็นการสมมติที่ไม่ค่อยมีจินตนาการ เพราะบางทีก็ยกเมฆขึ้นมาเอง นักวิชาการที่เขียน เรื่องเหล่านี้ไว้อย่างชัดเจนก็คือ อาจารย์ เบน แอนเดอร์สัน (Ben Anderson)¹¹ เมื่อครั้งที่ผมไปเรียน ที่มหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ก็มีโอกาสได้เรียนกับท่าน 1 วิชา ในวิชาการเมืองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การกล่าวถึงท่านครั้งนี้ก็ถือเป็นการคารวะอาจารย์ไปด้วยในตัว

ต่อมาอาจารย์ธงชัย วินิจจะกุลก็ได้ค้นคว้าขยายความเพิ่มเติมมากขึ้นในหนังสือเรื่อง *Siam mapped*¹² โดยพบว่า สยามในฐานะรัฐชาติเป็นหน่วยทางการเมืองที่เกิดมาจากการทำแผนที่ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีของชาติตะวันตกที่ถูกนำมาใช้แยกแยะความสัมพันธ์ในพื้นที่ของภูมิภาคนี้ ศูนย์กลางต่าง ๆ แต่เดิมนั้นได้ถูกแบ่งแยกออกด้วยแผนที่พรมแดนให้กลายเป็นรัฐชาติ คำถามที่ตามมาก็คือ เราจะมองกรณีเช่นนี้อย่างไร ผมมองว่าเป็นเรื่องมายาคติของพรมแดน ในเวลานี้

⁹ Wolters, O. W. (1999). *History, culture and region in Southeast Asian perspectives*. Ithaca, NY: Southeast Asia Program Publications, Southeast Asia Program, Cornell University.

¹⁰ อุดิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. (2518). *สังคมไทยในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2325-2416)*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

¹¹ Anderson, B. (1983). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.

¹² Thongchai Winichakul. (1994). *Siam mapped: A history of the geo-body of a nation*. Honolulu: University of Hawaii Press.

เรามีพรมแดนที่จริง แต่พรมแดนก็เป็นเพียงมายาคติ หมายความว่า เป็นเรื่องสมมติขึ้นมา เราจะสนใจว่ามีความจริงอะไรบ้างเกิดขึ้นบนพรมแดนหรือไม่ ในเมื่อพรมแดนถูกสร้างขึ้นภายใต้ความคิดแบบคู่ตรงกันข้าม เมื่อมีศูนย์กลางและก็มีชายขอบ ภายใต้รัฐชาติที่มีอำนาจอธิปไตยแบบรวมศูนย์

การมองแบบคู่ตรงกันข้ามกันเช่นนี้มีปัญหา ผมจึงพยายามจะเสนอให้หันมาสนใจในพื้นที่ระหว่าง มองพื้นที่ระหว่างกลางมากขึ้น ไม่ใช่มองเฉพาะศูนย์กลางกับชายขอบ ถ้าเรามองเช่นนั้น เราก็จะนึกว่าชายแดนเป็นพื้นที่ไร้อำนาจ ซึ่งจะทำให้เราเข้าใจผิดเพี้ยนไป ที่จริงแล้วมีอำนาจหลายชนิดที่ทำงานอยู่ในทุกพื้นที่ เมื่อเราเน้นเฉพาะศูนย์กลางกับชายขอบ เราก็จะมองว่าอำนาจอยู่ศูนย์กลาง แต่ชายขอบไม่มีอำนาจเลย ยกตัวอย่างงานของนักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งชื่อ เอ็ดมันด์ ลิช (Edmund Leach) ผมเองก็มีโอกาสเรียนสัมมนาของท่านวิชาหนึ่ง เมื่อท่านมาเป็นอาจารย์พิเศษที่มหาวิทยาลัยคอร์แนลล์ขณะมีอายุ 80 ปีแล้ว หลังจากที่ท่านเขียนหนังสือเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนไทใหญ่และคนคะฉิ่นในพม่า¹³ ท่านก็ได้เขียนบทความสำคัญเรื่อง The Frontiers of “Burma”¹⁴ เพื่อโต้แย้งว่า ถ้าคิดแบบศูนย์กลางกับชายขอบก็จะเห็นว่าพื้นที่ชายขอบหรือพรมแดนไม่สำคัญ ท่านจึงไม่เขียนเกี่ยวกับศูนย์กลาง แต่สนใจชายแดนพม่าแทน โดยมองว่าเป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างคนที่สูงกับคนที่ราบ และยังเป็นพื้นที่ปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมอินเดียกับจีนอีกด้วย

ผมจำได้ว่าอาจารย์ศรีศักรก็เคยไปศึกษาพื้นที่ยอดเขาแถบพรมแดนไทย-พม่าในจังหวัดตากแล้วไปพบเครื่องถ้วยชามของจีนโบราณและหลุมฝังศพของชาวลัวะ พร้อมตั้งข้อสังเกตว่าพรมแดนเป็นเส้นทางค้าขายระหว่างจีนและกลุ่มชนท้องถิ่น พุดง่าย ๆ ก็คือพรมแดนไม่ใช่พื้นที่ที่เราควรมองแบบศูนย์กลางกับชายขอบ เพราะเราจะรู้สึกว่าพรมแดนนั้นไม่มีกิจกรรมอะไรเลยเหมือนเป็นพื้นที่ว่างเปล่าและไม่มีอำนาจอะไร แต่อาจารย์ศรีศักรพยายามจะบอกกับเราว่าพรมแดนมีกิจกรรมค้าขายอย่างคึกคักมากมาย นักวิชาการส่วนมากมักจะถูกความคิดชายขอบบดบัง จนมองไม่เห็นว่ามีอะไรเกิดขึ้นเลย แต่ผู้สนใจศึกษาชายแดนกลับพบเรื่องราวมากมาย การละเลยชายขอบน่าจะเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของนักวิชาการ ซึ่งมักจะถูกปิดบังด้วยมายาคติต่าง ๆ

ปัญหาทำนองนี้จึงเปรียบเสมือน “เส้นผมบังภูเขา” ซึ่งเป็นชื่อหนังสือเล่มหนึ่ง¹⁵ ของผมที่เคยเขียนไว้หลายปีมาแล้ว เมื่อวิธีคิดถูกเส้นผมเส้นเดียวบังได้หมด ก็ไม่ต้องคิดอะไรมาก เพราะเราจะยึดติดอยู่กับบางสิ่งบางอย่างอยู่แล้ว ซึ่งทำให้เราไม่มีจินตนาการหรือไม่คิดอะไรสักซึ่งมากนัก

¹³ Leach, E. (1954). *Political systems of highland Burma: A study of Kachin social structure*. London: Athlone Press.

¹⁴ Leach, E. (1960). The frontier of “Burma”. *Comparative Studies of Society and History*, 3(1), 49–68.

¹⁵ อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2545). *เส้นผมบังภูเขา: ความคิดสามัญเชิงวิพากษ์*. กรุงเทพฯ: สถาบันการเมือง.

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดอยู่กับมายาคติของชายแดน ทั้ง ๆ ที่บนพรมแดนมีความตึงเครียดมหาศาล แต่เรากลับมองไม่เห็น เพราะเราถูกปิดหูปิดตาด้วยเส้นผมเส้นเดียว ที่บอกว่าศูนย์กลางสำคัญกว่าความจริงที่ชายแดนจึงถูกละเลย แม้จะมีอยู่ก่อนไทยศึกษาแล้ว เพราะไทยศึกษาเพิ่งจะเริ่มต้นจากอิทธิพลของอเมริกา และมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ก็ถือกันว่าเป็นศูนย์กลางของอาณานิคมศึกษา โดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา เพราะเป็นที่รวบรวมเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งที่เกี่ยวกับเมืองไทย ซึ่งอาจจะมากกว่าในห้องสมุดของบ้านเราหลายแห่ง

4. ความจริงที่ชายแดนก่อนไทยศึกษาภายใต้อิทธิพลของอเมริกา

ก่อนไทยศึกษาแบบอเมริกาจะทรงอิทธิพลเช่นในปัจจุบันนั้น จริง ๆ แล้วมีงานไทยศึกษาตีพิมพ์อยู่หลายชิ้น แต่ไม่ค่อยได้รับความสนใจ เพราะเรามักใส่ใจเฉพาะเมื่ออเมริกาเริ่มครอบงำไทยศึกษาแล้ว ในช่วงทศวรรษ ค.ศ. 1940 นั้น อย่างน้อยก็มีงานวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก 2 ชิ้น ซึ่งทั้งสองชิ้นล้วนศึกษาที่ชายแดน ภายใต้การดูแลของ โบรมิสลอฟ มาลินอฟสกี (Bronislaw Malinowski) ซึ่งถือเป็นปรมาจารย์ด้านมานุษยวิทยาคนสำคัญ 1 ใน 2 คนในอังกฤษยุคแรก ๆ ลูกศิษย์ของท่าน 2 คนมาลงวิจัยสนามชายแดนพม่า-จีนในถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไท และเป็นจุดเริ่มต้นในการทำลายมายาคติเกี่ยวกับพรมแดน ซึ่งหมายความว่าไทยศึกษาที่อเมริกันจะมีอิทธิพลนั้นได้บุกเบิกเรื่องพื้นที่ของความสัมพันธ์ด้านชาติพันธุ์ที่ซับซ้อนระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนของรัฐชาติ

ลูกศิษย์คนแรกของมาลินอฟสกีคือ เอ็ดมันด์ ลิซ ได้เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกและต่อมาตีพิมพ์เป็นหนังสือชื่อว่า *Political systems of highland Burma: A study of Kachin social structure*¹⁶ ด้วยการบุกเบิกการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ชายแดนพม่าและจีน ท่านวิจัยพื้นที่ในพม่าก็จริง แต่เน้นคนไทใหญ่ในพม่าและสนใจคนบนภูเขาที่เรียกรวม ๆ ว่า คนคะฉิ่น จะมีความสัมพันธ์อย่างไรกับคนไทใหญ่บนที่ราบ ขณะนั้นท่านเป็นเจ้าหน้าที่อาณานิคมของอังกฤษอยู่ด้วย งานวิจัยของท่านจึงไม่ได้ติดอยู่พื้นที่เดียว เพราะท่านต้องขี่ม้าไปสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ ตามชายแดน ซึ่งช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ที่กว้างไกล จนแตกต่างจากงานวิจัยสนามด้านมานุษยวิทยาทั่ว ๆ ไปที่มักติดอยู่กับพื้นที่ของหมู่บ้านเดียว แต่ อาจารย์ลิซ ได้ขี่ม้าท่องเที่ยวไปตามชายแดนเข้าออกระหว่างพม่าและจีน จึงเห็นความสัมพันธ์ของคนไทใหญ่ ทั้งฝั่งพม่าและจีน ที่เราเรียกว่า ไทใต้คง¹⁷ หมายถึงคนไทที่อยู่ด้านใต้แม่น้ำสาละวิน คนไทในพม่าก็จะอยู่แถบเมืองแสนหวี เมืองสปีบ ส่วนแม่น้ำบนพรมแดนระหว่างพม่ากับจีนชื่อว่าแม่น้ำมว ก็มีคนไทอาศัยอยู่ด้วย บางครั้งจึงเรียกพวกเขาว่าไทมว ไม่ใช่เมาในภาษาไทยสยาม ตามที่มักเข้าใจกัน

¹⁶ Leach (1954) อ้างแล้ว

¹⁷ คงในภาษาไทยใหญ่หมายถึงแม่น้ำสาละวิน

คนไททั้งสองฝั่งแม่น้ำมีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกันและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันด้วย อาจารย์ลิขซึ่งสนใจศึกษาความสัมพันธ์ต่าง ๆ และพบว่าคนไทไม่ว่าอยู่ที่ไหนไม่เคยอยู่คนเดียวโดด ๆ เพราะจะมีความสัมพันธ์ทางพิธีกรรมและแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อาศัยอยู่รายรอบ กรณีศึกษาในหนังสือเล่มนี้ของอาจารย์ลิขเน้นความสัมพันธ์ระหว่างคนไทกับคนคะฉิ่น คำว่าคะฉิ่นนั้นเป็นคำรวม ๆ คล้าย ๆ กับคำว่ากะเหรี่ยง เมื่อเป็นคำรวม คนในกลุ่มนั้นจะมีหลากหลายชาติพันธุ์ คล้าย ๆ กับคนไทยเรารวมเรียกว่าชาวเขาก็ได้ ชาวเขาเป็นคำรวม แต่จริง ๆ แล้วประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์

จากการศึกษาครั้งนั้น ท่านอาจารย์ลิขได้ข้อค้นพบใหม่ว่า ชาติพันธุ์ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ตายตัว แต่ปรับเปลี่ยนได้ตามบริบท โดยเฉพาะบริบทของนิเวศวัฒนธรรม ในพื้นที่ศึกษานั้น เมื่อคนไทใหญ่ในที่ราบแต่งงานอยู่กินกับพวกคะฉิ่นบนดอยก็จะหันไปทำข้าวไร่และนับถือผี จนถูกมองว่าเป็นคะฉิ่น ส่วนคนคะฉิ่นบนดอยแต่งงานกับคนไทในที่ราบก็ต้องทำนาดำและนับถือพุทธศาสนา มักจะถูกมองว่าเป็นคนไท ท่านอาจารย์ลิขจึงสรุปว่า ความเป็นคนไทหรือเป็นคะฉิ่นไม่ได้มีมาตั้งแต่เกิด แต่ขึ้นอยู่กับบทบาทที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของระบบนิเวศวัฒนธรรม ซึ่งกลายเป็นข้อถกเถียงหรือแนวคิดเชิงทฤษฎีอันโด่งดังมากของอาจารย์ลิขที่ว่าได้

ข้อถกเถียงของท่านอาจารย์ลิขนั้นพยายามจะได้แย้งกับความเข้าใจที่ว่า ความเป็นชาติพันธุ์ติดตัวคนเรามาตั้งแต่เกิดและเปลี่ยนแปลงไม่ได้ จึงนำเสนอข้อมูลจากงานวิจัยสนามให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนชาติพันธุ์ไปตามบริบทของระบบนิเวศวัฒนธรรม ชาติพันธุ์จึงมีนัยเสมือนหนึ่งเป็นเพียงบทบาท ถ้าทำนาดำในที่ราบลุ่มและนับถือพุทธ ก็ถูกมองว่าเป็นคนไท แต่ถ้าหากนับถือผีแล้วก็ทำไร่บนที่สูง ก็จะถูกมองว่าเป็นคะฉิ่น ทั้ง ๆ ที่พูดไทจ้อยเลย ก็ถือเป็นคนคะฉิ่นอยู่ดี เพราะความเป็นไทหรือคะฉิ่นไม่ได้อยู่ที่ภาษาพูด แต่ขึ้นอยู่กับบริบทของนิเวศวัฒนธรรม ข้อถกเถียงนี้จึงต้องการยืนยันให้หนักแน่นอีกครั้งว่า ชาติพันธุ์เป็นสภาวะในความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์มากกว่าชาติกำเนิด ตามที่มักจะเข้าใจกัน โดยไม่ได้ตั้งคำถามและไร้ข้อมูลสนับสนุนอย่างเพียงพอเช่นที่ผ่าน ๆ มาก่อนหน้านี้

ในปี ค.ศ. 1948 ลูกศิษย์อีกคนหนึ่งของมาลินอฟสกี เป็นคนจีนชื่อ เทียนจูกัง (T'ien Ju-K'ang)¹⁸ ได้ศึกษาชุมชนคนไทใต้คงตามชายแดนระหว่างพม่ากับจีน แต่เน้นกลุ่มคนไทในจีน ภายหลังวิทยานิพนธ์ของเขาได้รับการตีพิมพ์เป็นหนังสือในชื่อ *Religious cults of the Pai-I along the Burma-Yunnan border* ซึ่งน่าสนใจมาก เพราะเทียนจูกังได้ลงศึกษาภาคสนามในชุมชนคนไทแห่งหนึ่ง และพบว่าคนหนุ่มสาวที่นั่นรวมตัวกันอย่างเป็นกลุ่มเป็นก้อน คล้าย ๆ กับกลุ่มหนุ่มสาวของคนเมืองทางภาคเหนือที่ผม

¹⁸ Ju-K'ang, T. (1986). *Religious cults of the Pai-I along the Burma-Yunnan border*. Ithaca, NY: Southeast Asia Program, Cornell University.

อยู่มา 40 ปีแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่รวมกันอย่างเข้มแข็งมาก กิจกรรมสำคัญของกลุ่มหนุ่มสาวที่นั่นคือการเดินทางข้ามแม่น้ำมาวไปยังฝั่งพม่าทุกปี เพื่อนิมนต์พระพุทธรูปกลับมาบูชาในวัดของพวกเขา แม่น้ำทั้งสองฝั่งแม่น้ำต่างนับถือพุทธศาสนาเหมือนกัน แต่ก็ไม่แน่ชัดนักว่าคนไทยในจีนหล่อพระพุทธรูปไม่ได้ดีเท่ากับคนไทยในพม่า หรือ พิธีชักพระนี้เป็นเพียงประเพณีของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยบนพรมแดนของพม่าและจีนเท่านั้น การมีความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนกันระหว่างคนไทยใต้และไทในพม่า หากมองดูจากศูนย์กลางอาจจะไม่เข้าใจกิจกรรมที่เกิดขึ้นแถบชายแดนเช่นนี้ เพราะการติดกับดักความคิดแบบศูนย์กลาง-ชายแดน มักทำให้มองข้ามอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นแถบชายแดน ทั้ง ๆ ที่ เทียนจุกัง ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ชายแดนเป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์ทางศาสนาข้ามแดนและการปรับตัวของผู้คนแถบนั้น

ในช่วงทศวรรษที่ ค.ศ. 1940 ก่อนที่อเมริกาจะเข้ามามีอิทธิพลต่อไทยศึกษานั้น ยังมีนักวิชาการชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งคือ ยอร์จส์ กองโดมินาส (Georges Condominas)¹⁹ ท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับคนไทยในลาวจนถึงเวียดนามอย่างต่อเนื่อง ในท้ายที่สุดท่านได้รวบรวมผลงานต่าง ๆ มาตีพิมพ์ในหนังสือชื่อ *From Lawa to Mon, from Saa' to Thai: Historical and anthropological aspects of Southeast Asian social spaces* ท่านพบว่าคนไทยในพื้นที่เหล่านั้นมักจะอยู่ร่วมกับคนกลุ่มชนต่าง ๆ มากมายหลากหลายชาติพันธุ์ แต่ก็จะจัดความสัมพันธ์ระหว่างกันในการทำงานว่าใครเป็นใคร บนพื้นฐานของการนิยามความเป็นไทย (Thai-ization) ซึ่งไม่ได้ยึดโยงอยู่กับชาติกำเนิดแต่ขึ้นอยู่กับว่าใครมีอำนาจมากกว่าก็就会被มองว่าเป็นไทย ส่วนกลุ่มชนใดที่ไม่ค่อยมีอำนาจก็จะไม่ถูกจัดว่าเป็นไทย กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทั้งหลายเหล่านั้นจึงต้องพยายามต่อสู้ช่วงชิงกันเพื่อให้มีอำนาจมากขึ้นด้วยการนิยามตนเองว่าเป็นไทย นัยของความเป็นไทยดังกล่าวจึงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจมากกว่าความเป็นชาติพันธุ์แบบตายตัวเท่านั้น

เมื่อเอาทั้งงานของ ท่านอาจารย์ลิขและกองโดมินาส มาเปรียบเทียบกันดูแล้วก็จะเห็นว่าความเป็นไทยไม่ใช่เรื่องของชาติกำเนิด แต่เป็นเรื่องของบริบทเชิงนิเวศวัฒนธรรมในกรณีของลิข ส่วนงานของกองโดมินาส จะเป็นมิติของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ จึงไม่น่าแปลกใจว่าทำไมกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ พยายามจะเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นไทย เพื่อจะได้ไม่ถูกมองว่าเป็นพวกล่างหลังอยู่ชายขอบ เดียวนี้ชาวเขาในสังคมไทยก็ปรับเปลี่ยนตัวเอง ด้วยการหันมานับถือพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา เพื่อจะทำให้พวกเขาดีขึ้น ในแง่นี้ความเป็นไทยหรือความเป็นชาติพันธุ์ก็ดีจึงไม่ได้

¹⁹ Condominas, G. (1990). *From Lawa to Mon, from Saa' to Thai: Historical and anthropological aspects of Southeast Asian social spaces*. Canberra: Department of Anthropology, Research School of Pacific Studies, Australian National University.

เป็นเรื่องของชาติกำเนิดหรือภาษา แต่เป็นเรื่องของความสัมพันธ์อย่างหนึ่งในพื้นที่ชีวิตดังที่ผมได้เกริ่นไว้ตั้งแต่ต้นนั่นเอง

ไทยศึกษาของนักวิชาการทั้งสามที่กล่าวมาแล้ว ล้วนเกิดขึ้นก่อนที่อเมริกาจะเข้ามาเป็นผู้นำด้านไทยศึกษาในสังคมไทย ซึ่งต่างก็สนใจเกี่ยวกับพื้นที่ชีวิต แต่ภายใต้อิทธิพลของอเมริกันจะมองไทยศึกษาแบบอาณานิคมศึกษา ด้วยการศึกษาสังคมวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของผู้คนให้จำกัดอยู่ในดินแดนหนึ่ง ๆ ไทยศึกษาก็ศึกษาผู้คนในพื้นที่หนึ่ง เพื่อจะเข้าใจว่าสังคมและวัฒนธรรมเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาที่ผ่านมาและที่คุ้นเคยกัน

ในปัจจุบันผมคิดและพยายามผลักดัน เพื่อเสนอแนะให้เปลี่ยนมุมมอง ไม่ใช่แค่อาณานิคม แต่หันมาให้ความสำคัญกับ พื้นที่ชีวิตและวัฒนธรรม ขณะที่ในระยะหลัง ๆ มาแล้ว ผมยังพยายามจะผลักดันอีกแนวความคิดหนึ่งในทำนองเดียวกัน คือพื้นที่ความรู้ ซึ่งหมายความว่าถึงพื้นที่ของความขัดแย้งในด้านของความรู้และความหมาย เพราะสังคมปัจจุบันเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม และมีความสัมพันธ์ข้ามแดนมากขึ้น ผู้คนแต่ละกลุ่มมักจะเข้าใจความหมายต่าง ๆ แตกต่างกันไป พื้นที่ความรู้จึงแสดงถึงการดิ้นรนต่อสู้ของผู้คนหลากหลายกลุ่ม ในการช่วงชิงต่อรองความหมายกันโดยไม่เอาพรมแดนมาเป็นข้อจำกัดเช่นที่ผ่านมา ประเด็นเช่นนี้จึงสำคัญมากต่อการศึกษาในปัจจุบัน และน่าจะเป็นทิศทางการเปลี่ยนแปลงของไทยศึกษาในโลกไร้พรมแดน

แต่ก่อนจะไปพูดถึงตรงนั้น ผมขอใช้ภาพถ่ายเหล่านี้พาไปเยี่ยมชุมชนของคนไทใต้คงที่เทียนจุกงเคยศึกษาในปี ค.ศ. 1948 ซึ่งผมก็ได้มีโอกาสไปเยี่ยมเยียนเมื่อปี พ.ศ. 2548 เมื่อผมไปพูดคุยกับคนใต้คงตอนนั้น พวกเขา กำลังจะจัดพิธีแต่งงานให้ลูกหลาน และอยู่ในช่วงเตรียมงาน ภาษาเหนือเรียกว่าวันดาคือวันเตรียมงาน ผมก็เลยไปนั่งคุยกับกลุ่มแม่งานวัยอาวุโสกลุ่มหนึ่ง แล้วก็ได้ถ่ายรูปนี้ร่วมกับพวกเขา

หลังจากนั้นยังมีโอกาสได้ไปคุยกับลูกหลานของอดีตเจ้าเมือง คือเมืองม่าว ซึ่งในอดีตเป็นเมืองที่เคยมีเจ้าฟ้าปกครอง ผมนั่งคุยความเป็นมาเป็นไปต่าง ๆ กับพวกเขา และพบว่าเดี๋ยวนี้ลูกหลานบางคนได้เข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ แล้ว ขณะที่ลูกหลานที่ยังคงอยู่ในเมืองมาวก็สนใจเรื่องพื้นวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้าง อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

ความพยายามที่จะสร้างอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมาอีก ก็เพราะคนจีนได้เข้ามาอยู่ในพื้นที่มากขึ้น ผมจึงสังเกตเห็นว่า เวลาพวกเขาจะแต่งตัวจะไม่ซื้อผ้าจีนมาตัดเสื้อผ้า แต่เขาจะนิยมซื้อผ้าจากเมืองไทยไปตัดแทน การค้าขายผ้าในตลาดท้องถิ่นก็พบผ้าจากเมืองไทยมากขึ้น จากการสัมภาษณ์ พวกเขาบอกว่า ใส่ผ้าจากเมืองไทยแล้วดูดี เพราะทำให้พวกเขาแตกต่างจากคนในเมืองจีนอื่น ๆ การหันมาแต่งกายเช่นนี้แสดงถึงอิทธิพลของการค้าขายเสื้อผ้าข้ามแดน จาก

การสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ทั้งทางอินเทอร์เน็ต และทางอื่น ๆ กับพวกเขาที่อยู่เมืองไทย จนรู้ว่าเมืองไทยมีลักษณะทางชาติพันธุ์ใกล้เคียงกับเขา จึงเลือกซื้อเสื้อผ้าจากเมืองไทยเอาไปขายเพื่อสร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรมจีนที่มีความเป็นไทยมากขึ้น

รูปที่ 2 เยี่ยมชาวไทยบ้านนาหมู เมืองซอน ยูนนาน ประเทศจีน พ.ศ. 2548
(ที่มา: ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. อานันท์ กาญจนพันธุ์)

5. พื้นที่การเมืองของความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ในไทยศึกษา

สำหรับทิศทางของไท/ไทยศึกษาในปัจจุบันนั้นเริ่มก่อตัวขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 2540 และเพิ่มมากขึ้นหลังทศวรรษที่ 2550 จุดเปลี่ยนสำคัญอยู่ที่การหันเหความสนใจจากอาณาบริเวณศึกษาสังคมวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของผู้คนในดินแดนหนึ่ง ไปสู่การศึกษาพื้นที่ชีวิตและการเมืองของการต่อสู้และปรับตัวของผู้คนหลากหลายกลุ่มในความสัมพันธ์ข้ามแดน นักวิชาการไทยหลายคนมีบทบาทนำในเรื่องนี้ เริ่มจากการศึกษาชุมชนชาวไทใต้คงของ ยศ สันตสมบัติ ซึ่งลงไพบูลย์เดียวกันกับ เจียนจูกัง และพิมพ์เป็นหนังสือเรื่อง *หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทใต้คง*²⁰ (2543) ด้วยการมองพื้นที่ชีวิตในมิติการเมืองของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนไท ที่ต้องแสดงตัวตนให้แตกต่างจากคนจีนอื่น ๆ ในพื้นที่เดียวกัน การศึกษาชิ้นนี้เป็นแรงบันดาลใจให้กับ

²⁰ ยศ สันตสมบัติ. (2543). *หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทใต้คง*. กรุงเทพฯ: โครงการวิทยุวรรณ.

การศึกษาต่อ ๆ มาอีกหลายชิ้น เช่น งานของ อรัญญา ศิริพร²¹ ที่ศึกษากลยุทธ์ทางวัฒนธรรมของแม่ค้าแร่ชาวไทในการค้าขายผ้าขามแดนระหว่างพม่า-ยูนนานของจีน

ต่อมานักวิชาการไทยก็ปรับการศึกษาพื้นที่ชีวิตไปสู่พื้นที่อื่น ๆ อีก อาทิ พื้นที่การเมืองวัฒนธรรมของการสร้างเครือข่ายกับสังคมเพื่อนบ้าน เช่น วสันต์ ปัญญาแก้ว²² ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ในกระบวนการเคลื่อนย้าย ผ่านเครือข่ายของผู้อพยพและพระสงฆ์ชาวไทยเชื้อขามแดนระหว่างภาคเหนือของไทยกับดินแดนสิบสองปันนาของจีน นอกจากนี้ยังมี อัมพร จิรัตติกร²³ ซึ่งศึกษาการดูแลครุฑทศกัณฐ์ของไทยจากวิถีทัศน์ของคนไทใหญ่ในพม่า ผ่านเครือข่ายของคนงานข้ามชาติชาวไทยใหญ่ในไทย เพื่อเปรียบเทียบการสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นไท/ไทย

นอกจากพื้นที่มณฑลยูนนานในจีนและรัฐอัสสัมในอินเดียแล้ว เมื่อเร็ว ๆ นี้ นักวิชาการไทยยังได้หันไปให้ความสำคัญกับคนไทในประเทศเวียดนามเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของนักวิชาการไทย 2 คน คือ อัจฉริยา วงศ์ชูเลิศ ซึ่งศึกษาชาวไทขาว และอีกคนหนึ่งคือ ยุกติ มุกตาวิจิตร ศึกษาไทดำ ในกรณีของ อัจฉริยา นั้น เริ่มจากความสนใจในประเด็นของการสร้างตัวตนของคนไทขาวในตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ตอนของเวียดนาม โดยมุ่งความสนใจไปที่เรื่องของการต่อรองทั้งในเชิงพาณิชย์และเชิงการเมืองของคนไทขาวกับคนเวียดนาม เพื่อให้พวกเขามีรายได้มากขึ้น ด้วยการแสดงตนแตกต่างจากคนเวียดนาม²⁴

งานชิ้นใหม่ของ อัจฉริยา ก็น่าสนใจมาก เพราะศึกษาวิจัยชาวไทขาว ด้วยการลงลึกอย่างมาก เธอไม่ได้ทำวิจัยภาคสนามอย่างเดียว แต่ไปอ่านภาษาท้องถิ่น จากตัวอักษรภาษาไทขาวด้วย ซึ่งแตกต่างจากตัวอักษรของเราบ้าง จนได้ไปพบประเพณีการไหว้ผีมืด ซึ่งถือเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากเอกสารท้องถิ่นและตีพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ *การสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรม สถานที่ และ*

²¹ Aranya Siripon. (2007). Dress and cultural strategy: Tai peddlers in transnational trade along the Burma – Yunnan frontier. *Asian Ethnicity*, 8(3), 219–234.

²² Wasan Panyagaew. (2007) Re-emplacing homeland: Mobility, locality, a returned exile and a Thai restaurant in Southwest China. *The Asia Pacific Journal of Anthropology*, 8(2), 117–135. และ Wasan Panyagaew. (2010). Cross-border journeys and minority monks: The making of Buddhist places in Southwest China. *Asian Ethnicity*, 11(1), 43–59.

²³ Amporn Jirattikom. (2008). "Pirated" transnational broadcasting: The consumption of Thai soap operas among Shan communities in Burma. *Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia*, 23(1), 30–62.

²⁴ Acharya Nate-Chei. (2011). Beyond commodification and politicization: Production and consumption practices of authenticity in the White Tai tourist market in the uplands of Vietnam. *ASEAS (Austrian South East Asian Studies)*, 4(1), 30–50.

อัตลักษณ์²⁵ การไหว้ผีมดก็มีการบันทึกไว้ว่าเคยมีในล้านนาเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะที่เชียงรายได้เลื่อมคลาไปหมดก่อนหน้าสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ทั้งนี้ชาวเหนือคนหนึ่งซึ่งเป็นลูกหลานของเจ้าเมืองจันทวนานชื่อ แก้วมงคล ชัยสุริยันต์²⁶ ได้บันทึกเอาไว้ว่า เขาเคยเห็นการไหว้ผีมดที่เชียงรายได้ด้วยตัวเอง แต่ในปัจจุบันคนไทขาวที่เวียดนามกำลังหันกลับไปให้ความสำคัญกับการทำพิธีไหว้ผีมด เพราะว่าพวกเขาต้องการที่จะแสดงตัวตนให้แตกต่างจากคนเวียดนามอื่น ๆ ด้วยการพูดภาษาไทยได้ด้วย และใช้วัฒนธรรมความเชื่อพิธีกรรมต่าง ๆ ในการจัดจำแนกตัวเอง ให้มีอัตลักษณ์แตกต่างจากคนเวียดนามทั่วไป เพื่อการรวมตัว หรือเพื่ออะไรหลาย ๆ อย่างตามสถานการณ์

ส่วนงานศึกษาคนไทในเวียดนามของ ยุคติ มุกดาวิจิตร ก็น่าสนใจไม่แพ้กัน เช่น งานจากบทความ²⁷ ชิ้นหนึ่งของเขาซึ่งชี้ให้เห็นว่า คนไทดำได้หันมาสนใจภาษาเขียนของพวกเขาเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ในกระบวนการสร้างตัวตนของพวกเขา และในหนังสือเล่มใหม่²⁸ ที่เพิ่งพิมพ์ออกมาเรื่องจากรักโรแมนติคสู่การต่อสู้ทางชนชั้น: อ่าน “ส่งขลุ่ยสอนสาว” วรรณกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไตดำในเวียดนาม วรรณกรรมคนไทชิ้นนี้ถูกแปลเป็นภาษาเวียดนาม แต่ยุคติก็สนใจอ่านเอกสารเหล่านี้ด้วยเพื่อทำความเข้าใจประเพณี ส่งขลุ่ยสอนสาว ซึ่งคล้าย ๆ กับนิราศของบ้านเรา ที่เป็นการคร่ำครวญเมื่อต้องจากบ้านไปก็นึกถึงคนรักอะไรทำนองนี้ เมื่อพบว่าคนไทในที่อื่น ๆ ก็มีวรรณกรรมทำนองเดียวกันซึ่งบางทีเราก็กังไม่รู้จักที่มาที่ไป แม้จะเป็นเพียงเอกสารชิ้นเล็ก ๆ แต่ก็ก็น่ายินดีที่นักวิชาการไทยลงลึกไปอ่านเอกสารของพื้นถิ่นด้วยตัวเอง เพื่อจะเข้าใจพวกเขา ไม่ใช่แค่ไปสัมภาษณ์หรือแค่ไปสังเกตเท่านั้น หนังสือเล่มนี้จึงชี้ให้เห็นถึงนัยที่ว่า การพรรณนาแบบนิราศไม่ใช่แค่เรื่องของความรักแต่ยังแฝงมิติของคติในความแตกต่างกันระหว่างชนชั้นหรือสถานภาพแตกต่างกันอีกด้วย

ก่อนหน้าหนังสือเล่มนี้ ยุคติ ยังเคยเขียนหนังสืออีกเล่มหนึ่งเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของคนไทดำ²⁹ เพื่อบอกเล่าถึงคนไทดำในเวียดนามว่าสามารถพัฒนาตัวเองเป็นรัฐหรือเมืองขนาดเล็ก ๆ

²⁵ อัจฉริยา ชวงค์เลิศ. (2561). การสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรม สถานที่ และอัตลักษณ์ ในการพัฒนาสังคมของคนไทภาคกลางตอนเหนือของเวียดนามในยุคก่อนระบบเศรษฐกิจการตลาด. พิษณุโลก: กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร.

²⁶ แก้วมงคล ชัยสุริยันต์. (2486). ผีของชาวลานนาไทยโบราณ อนุสรณ์งานศพของนางถมยา อินทร์สี ณ วัดมหาพฤตาราม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระจันทร์บุรินทร์ฤณ.

²⁷ Yukti Mukdawijitra. (2012). Contesting imagined communities: Politics of script and Tai cosmopolitanism in upland Vietnam. *Cultural Dynamics*, 24(2-3), 207-225.

²⁸ ยุคติ มุกดาวิจิตร. (2561). จากรักโรแมนติคสู่การต่อสู้ทางชนชั้น: อ่าน “ส่งขลุ่ยสอนสาว” วรรณกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไตดำในเวียดนาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

²⁹ ยุคติ มุกดาวิจิตร. (2557). ประวัติศาสตร์ไทดำ: รากเหง้าวัฒนธรรม-สังคมไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ: สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย.

ที่มีเจ้าเมืองปกครองเช่นเดียวกัน เมื่อยุคดิเริ่มไปศึกษาคนไทดำ เขาก็ได้เรียนภาษาไทดำกับอาจารย์ชาวไทดำ ชื่อ คำจอง ซึ่งเป็นลูกหลานของเจ้าเมืองเก่าคนหนึ่ง อาจารย์ท่านนั้นเล่าว่าปู่ของท่านเดินทางมาค้าขายแถบภาคเหนือของไทยและได้เมียเป็นคนเชียงใหม่ หมายความว่ายุคนั้นไม่มีพรมแดน สมัยก่อนที่เราจะมีพรมแดนได้มีการเดินทางไปมาหาสู่กันมานานแล้ว แต่ถูกปิดกั้นลงตั้งแต่เปลี่ยนเป็นรัฐชาติในช่วงเวลาต่อมา

6. พื้นที่ชายแดน: พื้นที่ชีวิตใหม่ของไทยศึกษา

เมื่อโลกได้เปลี่ยนเข้าสู่ยุคไร้พรมแดนอีกครั้งในปัจจุบัน ไทยศึกษาจึงเริ่มหันกลับไปสนใจพื้นที่ชายแดนเพิ่มมากขึ้น เพราะพื้นที่ชายแดนมีเรื่องราวชีวิตที่น่าสนใจ ดังจะเห็นได้จากหนังสือเล่มหนึ่งของนักวิชาการ ชาวออสเตรเลียชื่อ Andrew Walker³⁰ ซึ่งวิเคราะห์การค้าชายแดนในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำระหว่างพรมแดนของ ลาว ไทย พม่า และพบว่าบรรดาพ่อค้าทั้งสองด้านของชายแดนสามารถมีชีวิตอยู่ด้วยการต่อรองต่าง ๆ ต่อมาลูกศิษย์ของเขาชื่อ จักรกริช สังขมณี³¹ ก็ศึกษาเพิ่มเติมอีก และเห็นว่าจริง ๆ แล้วพรมแดนมีการค้าขายกันมากมาย ซึ่งถ้าหากไม่สนใจชายแดน เราก็จะไม่เข้าใจความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ที่มีมาตั้งแต่ในอดีต

นอกจากการค้าขายแล้ว พื้นที่ชายแดนยังมีการสถาปนาอำนาจแบบใหม่ขึ้นมาด้วย จนสร้างความขัดแย้งมากขึ้น แทนที่จะแลกเปลี่ยนกันไปมาเท่านั้น ผ่านโครงการสร้างเขื่อนบนแม่น้ำ ซึ่งเป็นเส้นพรมแดน เช่น พื้นที่ชายแดนไทยกับพม่าก็มีการสร้างเขื่อนบนแม่น้ำสาละวิน จากการศึกษาของไพบุณย์ เฮงสุวรรณ³² พบว่าการสร้างเขื่อนทำให้ผู้สร้างมีอำนาจเหนือการจัดการแม่น้ำ และไปลดทอนสิทธิของผู้ใช้น้ำอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ จนเกิดความรุนแรงขึ้นทั้ง ๆ ที่เขื่อนไม่ได้เป็นคำตอบทั้งหมด เพราะทำให้กลุ่มคนกะเหรี่ยงในพื้นที่นั้นต้องมีชีวิตตกอยู่ในความเสี่ยงไม่สามารถพึ่งพาแม่น้ำได้เช่นเดิม เปรียบเสมือนชีวิตที่เปลือยเปล่า จึงมักพบการต่อต้านจากกลุ่มคนเหล่านี้ แม้พวกเขาจะนับถือศาสนาคริสต์ ก็ยังใช้ศาสนาพุทธเข้ามามีส่วนร่วมในการทำพิธีกรรมต่อต้านการสร้างเขื่อนในแม่น้ำสาละวิน ผมเรียกว่าพิธีกรรมเช่นนี้ว่าเป็นพื้นที่ความรู้ ในการต่อรองกับอำนาจรัฐ เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้ ด้วยการใช้ทรัพยากร

³⁰ Walker, Andrew. (1999). *The legend of golden boat: Regulation, trade and traders, in the borderlands of Laos, Thailand, China and Burma*. Honolulu: University of Hawaii Press.

³¹ Jakkrit Sangkhamanee. (2012). Decolonizing the river: Transnationalism and the flows of knowledge on Mekong ecology. In L. S. Kook, S. Huang & M. Hayes (Eds.), *Revisiting transnationalism in East Asia: Emerging issues, evolving concepts* (pp. 173–186). Seoul: Jimoondang.

³² Paiboon Hengsuwan. (2012). *In-between lives: Negotiating bordered terrains of development and resource management along the Salween River* (Ph.D. Thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai.

อย่างยั่งยืน ไม่ใช่เพิ่มความเสี่ยงเช่นกรณีนี้ แม้พื้นที่นี้ดูเหมือนแทบจะไม่มีใครสนใจ เพราะเป็นพื้นที่ชายขอบ แต่จริง ๆ แล้วสำคัญมากในด้านธรรมาภิบาลของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร

งานศึกษาเกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนในปัจจุบันยังแตกประเด็นออกไปอีกมากมาย เพราะการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะจากการที่กลุ่มธุรกิจเข้ามาแสวงหาความได้เปรียบจากคนงานข้ามชาติตามชายแดน เช่นหนังสือของ สตีเฟน แคมป์เบล (Stephen Campbell)³³ พบว่าทุนนิยมชายแดนมีความปั่นป่วน เมื่อพรมแดนกลายเป็นพื้นที่แสวงหาประโยชน์จากแรงงานค่าจ้างต่ำจากพม่า แต่ชีวิตคนงานข้ามชาติมีความล่อแหลมและยากลำบากมาก ราวกับเป็นมนุษย์ลองหนที่ไร้ตัวตน เพราะเรามองไม่พวกเขาชัดเจน พวกเขาจึงต้องดิ้นรนต่อสู้ ด้วยการไม่ยอมถูกจำกัดพื้นที่ผ่านการเคลื่อนไหวและเคลื่อนย้ายอยู่ตลอดเวลา

พูดง่าย ๆ ว่าชายแดนได้กลายเป็นพื้นที่ชีวิตใหม่ของงานวิจัยไทยศึกษา แม้จะไม่ได้ศึกษาเฉพาะคนไทย แต่ต้องศึกษาชีวิตและความสัมพันธ์ของคนงานข้ามชาติ เมื่อพวกเขาเข้ามาทำงานในพรมแดนไทย เราจะไม่ยอมรับรู้ก็ได้ เพราะทุกคนต่างก็มีความสัมพันธ์กัน ไทยศึกษาในยุคปัจจุบันนี้จึงต้องศึกษาความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนมากขึ้น ไม่ใช่ติดอยู่ในกับดักของพรมแดนเท่านั้น ทั้งนี้ในปัจจุบันการพัฒนาระบบทุนนิยมมีลักษณะไร้พรมแดนมากขึ้น เช่น การสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้ราบรื่นเสมอไป แต่มีปัญหาต่าง ๆ ทั้งความขัดแย้งเกี่ยวกับเชื้อนและคนงานข้ามชาติ ถ้าเราไม่สนใจเรื่องพรมแดน เราก็จะไม่เข้าใจปัญหาเหล่านี้ และอาจจะนึกไปว่าทุกอย่างกำลังดำเนินไปได้ด้วยดี

ที่จริงแล้วยังมีงานศึกษาปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ชายแดนที่น่าสนใจอีกหลายชิ้น ยกตัวอย่างเช่น บทความของ Chris Lyttleton and Amorntip Amarapibal³⁴ เกี่ยวกับปัญหาการเคลื่อนย้ายโรคข้ามแดน บทความของ อัมพร จิรัตติก³⁵ เกี่ยวกับเพลงยอดนิยมของแรงงานข้ามชาติ และบทความของ ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ³⁶ เกี่ยวกับการต่อสู้ของแรงงานข้ามชาติในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

³³ Campbell, S. (2018). *Border capitalism, disrupted: Precarity and struggle in a Southeast Asian industrial zone*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

³⁴ Lyttleton, C. & Amorntip Amarapibal. (2002). Sister cities and easy passage: HIV, mobility and economies of desire in a Thai/Lao border zone. *Social Science and Medicine*, 54(4), 505–518.

³⁵ Amporn Jirattikorn. (2007). *Living on both sides of the border: Transnational migrant, pop music and nation of the Shan in Thailand*. Chiang Mai: RCSD.

³⁶ Chainarong Sretthachau. (2010). *Living across border: The tactics of everyday life practice of Cambodian-Lao migrant worker in Thailand in the context of Mekong regionalization of development*. 4th Asian Rural Sociology Association (ARSA) International Conference.

ผมเองก็ได้เขียนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเช่นนี้ไว้ในหนังสือเรื่อง *แรงงานข้ามชาติ*³⁷ เพื่อศึกษาความเคลื่อนไหวของแรงงานชาวไทใหญ่ที่เข้ามาเป็นแรงงานข้ามชาติในเขตเชียงใหม่ ในฐานะที่เป็นพื้นที่ชีวิตของคนกลุ่มหนึ่งในไทยศึกษา ซึ่งกำลังดิ้นรนต่อสู้เพื่ออัตลักษณ์และสิทธิพลเมือง เมื่อประเทศไทยในปัจจุบันนี้มีจำนวนประชากรลดลงมาก จนกำลังจะขาดพลเมืองทางเศรษฐกิจ ขณะนี้แรงงานสำคัญของไทยคือแรงงานข้ามชาติ ข้อถกเถียงหลักในหนังสือนี้ ผมอยากจะเสนอว่า ไทยศึกษาในปัจจุบัน ควรจะหันมาสนใจปัญหาด้านกฎหมายและการเมืองด้วย ในโลกไร้พรมแดน เมื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจต้องการแรงงานมากขึ้น การจะจำกัดความหมายของพลเมืองอยู่เฉพาะด้านกฎหมายและการเมืองเท่านั้นคงไม่พอ เวลานี้แรงงานและลูกหลานของเขาถูกนิยามเป็นเพียงแรงงานข้ามชาติ ทั้ง ๆ ที่เราต้องการพวกเขา จึงน่าจะมองพวกเขาในฐานะที่เป็นพลเมืองด้วย แม้จะเป็นเพียงพลเมืองทางเศรษฐกิจก็ตาม เพราะจะช่วยให้พวกเขามีสิทธิต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม ในฐานะที่เป็นพลังสำคัญทางเศรษฐกิจ

เมื่อวานนี้มีการขอบคุณผู้ที่มีมาช่วยเหลือหมู่บ้าน คือเด็ก ๆ ที่ติดอยู่ในถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน จังหวัดเชียงราย ชาวเกี่ยวกับเด็กคนแรกที่สามารถตอบนักดำน้ำที่มาช่วยว่า พวกเขาติดถ้ำอยู่กันกี่คนเป็นภาษาอังกฤษนั้นเป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติ เพราะเด็กพวกนี้เรียนเก่งมาก งานวิจัยของ บุปผา อนันต์สุชาติกุล³⁸ ก็ยืนยันว่า เด็กที่เรียนได้อันดับหนึ่งถึงสิบในโรงเรียนต่าง ๆ ของภาคเหนือล้วนเป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติ ไม่ใช่เด็กเรียนสัญชาติไทย หมายความว่าอะไรในอนาคตต่อไปข้างหน้าจะมีปัญหา หากเรายังคงกีดกันไม่ให้ลูกหลานแรงงานข้ามชาติเป็นพลเมือง เพราะจะเหลือแต่พลเมืองไทยที่เรียนหนังสือไม่เก่งและไร้คุณภาพ ลูกหลานแรงงานข้ามชาติที่หนังสือเก่งกลับไม่ได้สิทธิพลเมือง คำถามที่ต้องถามตัวเองก็คือ เราต้องการพลเมืองไทยที่มีคุณภาพหรือไม่ หากต้องการก็ต้องคิดถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงความหมายความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองกันใหม่ เมื่อก่อนเราเคยมองพลเมืองเฉพาะด้านเชื้อชาติตามกฎหมายกันอย่างเดียว แต่เวลานี้ก็เริ่มเปลี่ยนกันบ้างแล้ว ด้วยการเพิ่มมิติด้านคุณภาพของพลเมืองด้วย ในการให้สิทธิพลเมืองแก่แรงงานข้ามชาติ แต่การจะเปลี่ยนแปลงความหมายของพลเมือง ด้วยการมองจากความสามารถนั้นต้องการความรู้ความเข้าใจใหม่ ๆ อีกมากมาย

³⁷ อานันท์ กาญจนพันธุ์ และชัยพงษ์ สำเนียง. (2557). *แรงงานข้ามชาติ อัตลักษณ์ และสิทธิความเป็นพลเมือง*. เชียงใหม่ : แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี (นสธ.) สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

³⁸ บุปผา อนันต์สุชาติกุล. (2554). *รูปแบบและการจัดการศึกษาแก่ทายาทรุ่นที่สองของผู้ย้ายถิ่นจากประเทศพม่า* (รายงานฉบับสมบูรณ์) กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ถ้าเราไม่ได้ศึกษาประเด็นทำนองนี้ว่า คนงานข้ามชาติที่เข้ามาในท่าอะไรบ้าง ได้สร้างอะไรให้กับสังคมไทยบ้าง ทั้งในแง่ที่เป็นแรงงานสำคัญทางเศรษฐกิจ และที่สำคัญกว่านั้น พวกเขายังมีวัฒนธรรมเหมือนกับคนไทยส่วนใหญ่ เช่น คนไทใหญ่ก็นับถือศาสนาพุทธ พูดภาษาไทยเหมือนกับเรา เราจึงไม่ควรตัดสินความเป็นพลเมืองด้วยมายาคติแบบชาตินิยม เพราะความเป็นไทยหรือไม่ คงไม่ได้ติดอยู่กับเชื้อชาติหรือชาติกำเนิด แต่คงปรับเปลี่ยนไปได้ตามสถานการณ์ โดยไม่ถูกจำกัดด้วยกฎหมาย หรือร่องเพลงชาติไทยได้หรือเปล่าเท่านั้น ทิศทางใหม่ของไทยศึกษาจึงน่าจะต้องหันมาทำความเข้าใจกับความเป็นพลเมืองในบริบทและพื้นที่ชีวิตจริงมากขึ้น แทนการยึดติดอยู่กับมายาคติเท่านั้น

สรุป: ไทยศึกษากับสังคมพหุวัฒนธรรมในโลกไร้พรมแดน

มุมมองสำคัญที่ผมได้ฝากไว้สำหรับไทยศึกษาในโลกไร้พรมแดนก็คือ ความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับสังคมพหุวัฒนธรรม เมื่อสังคมไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เราคงต้องให้ความสำคัญกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นด้วย ที่จริงนักมานุษยวิทยาได้สนใจประเด็นนี้มานานแล้ว ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1978 ดังตัวอย่างวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของ สุเทพ สุนทรเภสัช³⁹ เรื่อง *Islamic identity in Chiang Mai city: A historical and structural comparison of two communities* และ หนังสือของ Louis Golomb⁴⁰ เรื่อง *Brokers of morality: Thai ethnic adaptation in a rural Malaysian setting* เป็นต้น ซึ่งศึกษาคนมุสลิมในสังคมไทย และความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยพุทธกับคนมุสลิมที่อยู่ชายแดนไทยกับมาเลเซีย

ถ้าเราเห็นคนต่างวัฒนธรรมในสังคมไทยเป็นคนอื่นหรือคนแปลกหน้า แล้วเราใส่หน้ากากเข้าหากัน ก็คงจะอยู่ร่วมกันลำบาก ผมจึงพยายามเสนอให้หันมามองไทยศึกษาในความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงข้ามกันไปข้ามกันมาระหว่างคนต่างวัฒนธรรมบ้าง ผมกำลังจะบอกว่าการอยู่ร่วมกันก็มักจะมีการอ้างอิงและอ้างถึงซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ๆ ในความเป็นพวกพ้องและจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งมีตัวอย่างการศึกษาที่น่าสนใจ เช่น Ryoko Nishii⁴¹ *Coexistence of religions: Muslim and Buddhist relationship on the west coast of Southern Thailand* และ Patrick Jory⁴²

³⁹ Suthep Soonthornpasuch. (1978). *Islamic identity in Chiang Mai city: A historical and structural comparison of two communities* (Ph.D. Thesis). University of California Berkeley, Berkeley.

⁴⁰ Golomb, L. (1978). *Brokers of morality: Thai ethnic adaptation in a rural Malaysian setting*. Honolulu: University of Hawaii Press.

⁴¹ Nishii, Ryoko. (1999). Coexistence of religions: Muslim and Buddhist relationship on the west coast of southern Thailand. *Tai Culture: International Review on Tai Cultural Studies*, 4(1), 77-92.

⁴² Jory, P. (2008). Luang Pho Thuat as a Southern Thai cultural hero. In M. Montesano & P. Jory (Eds.). *Thai South and Malay North: Ethnic interaction on plural peninsula*. Singapore: NUS Press.

Luang Pho Thuat as a southern Thai cultural hero ซึ่งพบว่าคนมุสลิมในภาคใต้ก็ยกย่องพระสงฆ์คือ หลวงพ่อทวดเป็นวีรบุรุษของพวกเขาด้วย

แต่บางกรณีความสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีความสลับซับซ้อน เพราะอยู่ในบริบทที่มีอธิปไตยเชิงซ้อน เพราะมีอำนาจหลายอย่างซ้อนทับกัน ทั้งอำนาจรัฐ อำนาจท้องถิ่น และอำนาจแบบเครือข่าย ตัวอย่างเช่น คนภาคใต้ที่เป็นมุสลิม เมื่อพวกเขาโดนข่มเหง เขาก็จะอ้างว่าเขาเป็นคนของในหลวง เพื่อต่อรองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐไทย ซึ่งเป็นกรณีศึกษาในหนังสือของ อนุสรณ์ อุณโน⁴³ เรื่อง *We love Mr King: Malay muslims of Southern Thailand in the wake of the unrest* ขณะเดียวกันคนมุสลิมในภาคใต้ก็ยังมียึดลักษณะและเครือข่ายข้ามชาติด้วย ซึ่งช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองให้พวกเขามากขึ้นไปอีก ดังจะพบได้ในบทความของ Joselp Chinyong Liow ⁴⁴ Muslim identity, local networks, and transnational Islam in Thailand's southern border provinces เป็นต้น

ในท้ายที่สุด ผมขอตั้งคำถามทิ้งไว้ว่า คนอพยพจะมีพื้นที่ในไทยศึกษาได้บ้างไหม พวกเขาจะเป็นส่วนหนึ่งของไทยศึกษาได้ไหม การศึกษาในเรื่องไทยศึกษาคงจะต้องเปลี่ยนแปลงไป เราต้องให้ความสำคัญกับพื้นที่ชีวิตของคนหลากหลายวัฒนธรรม ไทยศึกษาจะต้องต่อสู้กับความเชื่อเดิม ๆ ความเป็นไทยคงไม่จำกัดอยู่เฉพาะเรื่องของชาติกำเนิด เพราะว่าสังคมไทยได้เคลื่อนเข้าสู่สังคมพหุวัฒนธรรมไปแล้ว เท่าที่ผ่าน ๆ มาการใช้พรมแดนมานิยามความเป็นไทยทำให้ความเข้าใจที่เป็นจริงที่เกิดขึ้นถูกลบเลือนไป ในความเป็นจริงความเป็นไทยในไทยศึกษาต้องยึดโยงอยู่กับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น นั่นคือคนไทยไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว เรามักอยู่กับความสัมพันธ์ต่างวัฒนธรรม เราคงจะอยู่อย่างกลมกลืนแบบวัฒนธรรมเดียวไม่ได้ เราต้องอยู่กับความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ความเข้าใจเช่นนี้จะยิ่งสำคัญมากขึ้น เมื่อโลกได้เข้าสู่ยุคสังคมพหุวัฒนธรรม เราจะต้องอยู่เฉพาะชาติพันธุ์เดียวคงเป็นไปไม่ได้ ข้อนี้ถือเป็นอีกประเด็นสำคัญที่เราจะต้องมีความรู้ทางการศึกษาอย่างเพียงพอ เพื่อที่จะช่วยให้เราเรียนรู้ที่จะปรับตัวและอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ในอนาคต ขอขอบคุณมากครับ

⁴³ Anusorn Unno. (2018). *We love Mr King: Malay Muslims of Southern Thailand in the wake of the unrest*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.

⁴⁴ Liow, J. C. (2011). Muslim identity, local networks, and transnational Islam in Thailand's southern border provinces. *Modern Asian Studies*, 45(6), 1383–1421.

อิทธิพลของวิธีการวัดมีผลต่อความสัมพันธ์ของตัวแปรอย่างไร

ชญาธร จรณโยธิน¹ และรัตนะ บัวสนธิ²

¹สาขาวิชานวัตกรรมการวัดผลการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²สาขาวิชาวิจัยและประเมินทางการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทคัดย่อ

อิทธิพลของวิธีการวัดถือว่าเป็นประเด็นในการวิจัยที่ค่อนข้างใหม่ ทั้งนี้ตลอดระยะเวลากว่า 50 ปีที่ผ่านมา มีนักวิจัยของต่างประเทศได้ศึกษาในประเด็นนี้อยู่บ้าง ต่อมาอิทธิพลของวิธีการวัดกลายเป็นสิ่งที่นักวิจัยควรตระหนักถึงและควรดำเนินการตรวจสอบอิทธิพลของวิธีการวัดร่วมด้วย โดยอิทธิพลของวิธีการวัดสามารถพิจารณาจาก 2 ด้านที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ Common Method Variance (CMV) ซึ่งคือความแปรปรวนของคะแนนที่สังเกตได้ โดยบางส่วนเป็นผลมาจากวิธีการวัด และ Common Method Bias (CMB) ซึ่งคือระดับความสัมพันธ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลอันเกิดจากวิธีการวัด โดยพบว่า CMB มีอิทธิพลมากกว่า CMV และอาจเรียกความลำเอียงที่เกิดขึ้นจากวิธีการวัดว่าอิทธิพลของวิธีการวัด โดยทั่วไปอิทธิพลของวิธีการวัดจะเกิดขึ้นเมื่อลักษณะของวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัดใด ๆ ไปทำให้เกิดความแปรปรวนมากกว่าโครงสร้างที่สนใจศึกษา

คำสำคัญ: วิธีการวัด อิทธิพลของวิธีการวัด ความแปรปรวนของคะแนนที่สังเกตได้ ระดับความสัมพันธ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง

The Influence of Measurement Method Effect on the Relationship of the Variables

Chayasorn Jaranayothin¹ and Rattana Buosonte²

¹Innovation of Learning Measurement at Faculty of Education Naresuan University

²Educational Research and Evaluation at Faculty of Education Naresuan University

Abstract

Measurement method effect is a relatively new research topic. Over the past 50 years, measurement method effect has been studied by a number of researchers abroad, later it has become a factor that researchers should be aware of and examine. Measurement method effect can be assessed based on 2 relevant indicators. The first one is common method variance (CMV), the observable variance that partly resulted from methods of measurement. Another indicator is common method bias (CMB), the level of correlation that changes according to measurement method effect. CMB has been found to be more influential than CMV. The bias that resulted from methods of measurement can be called method effect. In general, method effect occurs when the methods or assessment tools cause a higher level of variance than the structure of interest.

Keywords: Methods of Measurement, Measurement Method Effect, Common Method Variance, Common Method Bias

บทนำ

อิทธิพลของวิธีการวัดเกิดมาจากหลายสาเหตุ โดยสาเหตุหรือแหล่งที่ทำให้เกิดอิทธิพลของวิธีการวัดอาจแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม (Podsakoff et al., 2003) ดังนี้ 1) อิทธิพลของวิธีการวัดอันเกิดจากแหล่งข้อมูลหรือผู้ตอบ ได้แก่ ความคงเส้นคงวาของการตอบ (Consistency Motif) ความรู้ความสามารถที่อยู่ภายใน (Implicit Theories) การตอบตามความต้องการของสังคมของสังคม ความลำเอียงที่เกิดจากความเอื้อเฟื้อ (leniency Biases) ความลำเอียงจากการไม่ใส่ใจในการตอบ (Acquiescence Biases) ภาวะอารมณ์ที่เป็นตัวตนของผู้ตอบ (Mood State) และภาวะอารมณ์ชั่วคราวของผู้ตอบ (Transient Mood State) 2) อิทธิพลของวิธีการวัดอันเกิดจากลักษณะของข้อคำถาม ได้แก่ ข้อคำถามตามความพึงปรารถนาของสังคม ข้อคำถามที่ซ่อนคำตอบไว้ในลักษณะของคำถาม (Item Demand Characteristics) ความกำกวมของคำถาม รูปแบบสเกลการวัดที่ใช้ร่วมกัน ระดับของสเกลการวัดที่จำแนกไม่ได้ (Common Scale Anchors) และการใช้ข้อคำถามทางบวกและข้อคำถามทางลบ 3) อิทธิพลของวิธีการวัดอันเกิดจากบริบทของข้อคำถาม ได้แก่ การจัดวางตำแหน่งของข้อคำถาม (Item Priming Effects) การจำแนกข้อคำถาม (Item Embeddedness) ภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นในขณะการตอบ (Context-induced Mood) ความยาวของสเกลการวัด (Scale Length) และการใช้ข้อคำถามที่วัดแต่ละโครงสร้างผสมกันในแบบสอบถาม 4) อิทธิพลของวิธีการวัดอันเกิดจากบริบทของการวัด ได้แก่ การวัดตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์ในช่วงเวลาเดียวกัน การวัดตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์ในพื้นที่เดียวกัน และการวัดตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์ โดยใช้สื่อกลางหรือวิธีการเดียวกัน (วรัญญู ฉายาบรรณ, 2558, น. 3)

จากที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า แหล่งที่ทำให้เกิดอิทธิพลของวิธีการวัดที่เข้าไปมีผลในกระบวนการตอบคำถามของผู้ตอบนั้น นักวิจัยควรจะต้องตระหนักถึงอิทธิพลของวิธีการวัดที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละขั้นของกระบวนการตอบคำถามของผู้ตอบที่ใช้เป็นประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง และควรหาแนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมอิทธิพลของวิธีการวัดที่อาจเกิดขึ้นในงานวิจัยได้

ความหมายของอิทธิพลของวิธีการวัด

ในที่นี้มีสองคำที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของวิธีการวัด (Measurement Method Effect) ได้แก่ Common Method Variance (CMV) และ Common Method Bias (CMB) โดยทั้งสองสิ่งนี้เป็นดัชนีบ่งชี้การมีอิทธิพลของวิธีการวัด (วรัญญู ฉายาบรรณ, 2558, น. 10)

1. Common Method Variance (CMV) เป็นแนวคิดแรกเริ่มของการศึกษาอิทธิพลอันเกิดจากวิธีการวัดก่อนที่จะศึกษาแนวคิดของ Common Method Bias โดย Bagozzi & Yi (1991) ได้นิยามว่า คือ ความแปรปรวนอันเนื่องมาจากวิธีที่ใช้ในการวัดมากกว่ามาจากโครงสร้างที่สนใจศึกษา Spector (2006) ได้นิยามว่า คือ ความลำเอียงของการใช้วิธีการวัดวิธีเดียว ซึ่งเป็น

ความสัมพันธ์ในตัวแปรที่วัดวิธีการวัดเหมือนกันจะมีค่าสูงขึ้น Meade et al. (2007) ได้นิยามว่า คือ ความแปรปรวนของคะแนนที่สังเกตได้ โดยบางส่วนเป็นผลมาจากวิธีการวัด Richardson et al. (2009) ได้นิยามว่า คือ ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนอย่างเป็นระบบที่เจือปนในการวัดตัวแปร ด้วยวิธีการวัดหรือแหล่งข้อมูลที่ใช้วัดเดียวกัน ส่วน Vinsanathan et al. (2012) ได้นิยามว่า คือ ปริมาณความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริงระหว่างกลุ่มตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งบางส่วนเป็นผลมาจากวิธีการวัด ร่วมกันที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากนิยามของ CMV ข้างต้น มีความเหมือนกันคือ CMV เป็นความแปรปรวนหรือความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรที่ศึกษา โดยบางส่วนเป็นผลมาจากวิธีการวัดที่ใช้วิธีเดียวกันในการวัดตัวแปร ซึ่งจะเห็นว่านิยามเดิมของ Meade et al. (2007) ค่อนข้างครอบคลุมความเหมือนของนิยาม CMV ที่กล่าวไปข้างต้น

2. Common Method Bias (CMB) มีผู้ให้นิยามอยู่ไม่มากนัก แต่บางคนก็เป็นผู้ที่ให้นิยามของ Common Method Variance ด้วย โดย Meade et al. (2007) ได้นิยามว่า คือระดับความสัมพันธ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง (เพิ่มขึ้น) เพราะอิทธิพลอันเกิดจากวิธีการวัด Jones (2009) ได้นิยามว่า คือ ความไม่คงเส้นคงวาเมื่อระดับความสัมพันธ์เกิดการแปรเปลี่ยนไปในแต่ละครั้งของการวัดคุณลักษณะ แต่สามารถกำหนดให้ค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์ได้หากวัดด้วยจำนวนที่มากพอ Jakobsen & Jensen (2014) ได้นิยามว่า คือ ความลำเอียงในการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปร โดยก่อให้เกิด CMV

อิทธิพลของวิธีการวัด (Measurement Method Effect) ยังไม่มีใครกำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่ยังมีผู้ที่กล่าวถึงคำดังกล่าวอยู่บ้าง (วรัญญู ฉายาบรรณ, 2558, น. 14) Sechrest et al. (2000) กล่าวว่า อิทธิพลของวิธีการวัดจะเกิดขึ้นเมื่อลักษณะของวิธีการวัดหรือเครื่องมือวัดใด ๆ ไปทำให้เกิดความแปรปรวนมากกว่าโครงสร้างที่สนใจศึกษา Mual (2013) ได้ระบุแนวคิดของอิทธิพลของวิธีการวัดในการวัดทางจิตวิทยา แม้จะเข้าใจได้อย่างตรงไปตรงมาตามรูปศัพท์ว่า “อิทธิพลของวิธีการวัดเกิดขึ้นเมื่อลักษณะของกระบวนการวัดหรือเครื่องมือวัดก่อให้เกิดความแปรปรวนของคะแนนเกินกว่าสิ่งที่เป็นผลพวงเนื่องมาจากความแปรปรวนของคุณลักษณะที่สนใจ” แต่คำศัพท์เชิงมโนทัศน์ที่แวดล้อมอิทธิพลของวิธีการวัดยังคงเป็นที่สับสน อิทธิพลของวิธีการวัดทำให้เกิดปัญหาสองประการหลัก คือ 1) อิทธิพลของวิธีการวัดจะส่งผลต่อความตรงและความเที่ยงของโครงสร้างที่ศึกษา โดยเฉพาะความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความตรงเชิงลู่เข้า (Convergent Validity) รวมถึงความเที่ยงในแต่ละสเกลการวัด 2) การไม่ควบคุมอิทธิพลของวิธีการวัด จะทำให้เกิดความลำเอียงในการประมาณค่าพารามิเตอร์ในความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างที่ต่างกัน (Podsakoff et al., 2003; Podsakoff et al., 2012) รวมไปถึงการใช้ CMV และ

CMB เป็นดัชนีป้องกันการมีอิทธิพลของวิธีการวัด จึงอาจเรียกความลำเอียงที่เกิดขึ้นจากวิธีการวัดนี้ว่า อิทธิพลของวิธีการวัด (เพ็ญนภา ศรีโหม, 2557)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า อิทธิพลของวิธีการวัด คือ ผลกระทบจากการใช้วิธีการวัด หรือเครื่องมือวัดที่มีผลต่อความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือโครงสร้างที่สนใจศึกษา จนทำให้ความแปรปรวนของคะแนนเป็นผลเนื่องมาจากวิธีการวัดมีมากกว่าที่ควรจะมาจากรูปแบบโครงสร้างที่สนใจศึกษา

สาเหตุที่ก่อให้เกิดอิทธิพลของวิธีการวัด

Podsakoff et al. (2003) ได้สรุปสาเหตุที่ทำให้เกิด Common Method Bias ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของการเข้าใจในปัญหาอิทธิพลของวิธีการวัด สามารถจำแนกได้ 4 ประเภท ดังนี้ (วรัญญ ฌายาบรรณ, 2558, น. 15)

1. อิทธิพลของวิธีการวัดอันเกิดจากแหล่งข้อมูลหรือผู้ตอบ ได้แก่ ความคงเส้นคงวาของการตอบ ความรู้ความสามารถที่อยู่ภายใน การตอบตามความต้องการของสังคม ความลำเอียงที่เกิดจากความเอื้อเฟื้อ ความลำเอียงจากการไม่ใส่ใจในการตอบ ภาวะอารมณ์ที่เป็นตัวตนของผู้ตอบ และภาวะอารมณ์ชั่วคราวของผู้ตอบ

2. อิทธิพลของวิธีการวัดอันเกิดจากลักษณะของข้อคำถาม ได้แก่ ข้อคำถามตามความพึงปรารถนาของสังคม ข้อคำถามที่ซ่อนคำตอบไว้ในลักษณะของคำถาม ความกำกวมของคำถามรูปแบบสเกลการวัดที่ใช้ร่วมกัน ระดับของสเกลการวัดที่จำแนกไม่ได้ ข้อคำถามทางบวกและทางลบ

3. อิทธิพลของวิธีการวัดอันเกิดจากบริบทของข้อคำถาม ได้แก่ การจัดวางตำแหน่งของข้อคำถาม การจำแนกข้อคำถาม ความยาวของสเกลการวัด และการใช้ข้อคำถามที่วัดแต่ละโครงสร้างผสมกันในแบบสอบถาม

4. อิทธิพลของวิธีการวัดอันเกิดจากบริบทของการวัด ได้แก่ การวัดตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์ในช่วงเวลาเดียวกัน การวัดตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์ในพื้นที่เดียวกัน และการวัดตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์โดยใช้สื่อกลางหรือวิธีการเดียวกัน

อิทธิพลของวิธีการวัดในกระบวนการตอบคำถาม

Podsakoff (2003) ได้ศึกษาอิทธิพลของวิธีการวัดที่มีอิทธิพลในกระบวนการตอบคำถามและสังเคราะห์ระดับของพฤติกรรมการตอบคำถามจนได้เป็นโมเดลที่แสดงลำดับขั้นของพฤติกรรมการตอบคำถาม 5 ระดับ โดยเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจคำถาม การเรียกหาการพิจารณาการเลือกตอบ และการรายงานผลการตอบ ตามลำดับ พร้อมผนวกอิทธิพลของวิธีการวัดที่อาจเกิดในแต่ละระดับขั้นของกระบวนการตอบ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 (วรัญญ ฌายาบรรณ, 2558, น. 18)

ตารางที่ 1 กระบวนการที่อิทธิพลของวิธีการวัดมีต่อพฤติกรรมการตอบคำถาม

ระดับของ กระบวนการตอบ	กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ	แหล่งที่ทำให้เกิด อิทธิพลของวิธีการวัด
การทำความเข้าใจ (Comprehension)	ใส่ใจในคำสั่งและข้อความถาม ระบุนข้อมูล ที่ต้องการ และเชื่อมโยงคำสั่งสำคัญกับ มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้อง	ความกำกวมของคำถาม
การทบทวน (Retrieval)	ค้นหาสิ่งที่บอกเป็นนัย ระลึกถึงสิ่งทั่ว ๆ ไปหรือเฉพาะเจาะจง เพื่อเติมเต็ม รายละเอียดที่ยังคลุมเครือหรือขาดหายไป	บริบทของการวัด บริบทของข้อ คำถาม ภาวะอารมณ์ชั่วคราวของ ผู้ตอบ และข้อความถามตามความพึง ปรารถนาของสังคม
การตัดสินใจ (Judgment)	ประเมินความสมบูรณ์และความถูกต้อง ของสิ่งที่รู้ รวมถึงหาข้อสรุปในสิ่งที่ยัง ไม่ชัดเจน โดยอิงข้อมูลจากสิ่งที่เกี่ยวข้อง	ความคงเส้นคงวาของการตอบ ความรู้ความสามารถที่อยู่ภายใน การจัดวางตำแหน่งของข้อความถาม ข้อความที่ซ่อนคำตอบไว้ใน ลักษณะของคำถามและภาวะ อารมณ์ที่เกิดขึ้นในขณะการตอบ
การเลือกตอบ (Response Selection)	ตัดสินใจในคำตอบ	รูปแบบสเกลการวัดที่ใช้ร่วมกัน ระดับของสเกลการวัดที่จำแนกไม่ได้ และอิทธิพลของบริบทคำถาม
การรายงานผล การตอบ (Response Reporting)	แก้ไขคำตอบให้มีความคงเส้นคงวาเป็นที่ ยอมรับ หรือสอดคล้องกับเกณฑ์บางอย่าง	ความคงเส้นคงวาของการตอบ ความลำเอียงที่เกิดจากความ เชื่อเพื่อ ความลำเอียงจากการไม่ใส่ใจ ใจใน การตอบ ข้อคำถามที่ซ่อนคำตอบไว้ใน ในลักษณะของคำถามและการตอบ ตามความพึงปรารถนาของสังคม

หมายเหตุ Podsakoff (2003) ได้ปรับข้อมูล 2 คอลัมน์หน้าจาก *The psychology of survey response* ของ Tourangeau, Rips และ Rasinski (2000)

ผลกระทบที่เกิดจากอิทธิพลของวิธีการวัด

Podsakoff et al. (2012) ได้นำเสนอหลักฐานที่แสดงว่าอิทธิพลของวิธีการวัดมีผลกระทบต่อความตรงและความเที่ยง โดยอ้างอิงมาจากการวิเคราะห์ห่อถักของนักวิจัยหลายคน ที่ศึกษาอิทธิพลของวิธีการวัดบนผลของการวิเคราะห์ห่อถักประกอบเชิงยืนยันในเมทริกซ์

พหุลักษณะ-พหุวิธี (MTMM) แล้วแยกพิจารณาความแปรปรวนเนื่องมาจากคุณลักษณะ วิธีการวัด และความคลาดเคลื่อน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 (วรัญญู ฉายาบรรณ, 2558, น. 19)

ตารางที่ 2 หลักฐานที่แสดงว่าวิธีการวัดมีผลกระทบต่องานวิจัย

ผู้ศึกษา	ตัวอย่าง	ความแปรปรวน ¹		
		เนื่องมาจาก คุณลักษณะ ที่ศึกษา	เนื่องมาจาก วิธีการวัด	เนื่องมาจาก ความคลาด เคลื่อน
Cote & Buckley (1987)	70 เมทริกซ์ที่ตรวจสอบ ในหลายกลุ่มสาขา	42%	26%	32%
Williams et al. (1989) ²	11 เมทริกซ์ที่เกี่ยวข้องกับ การรับรู้งานและทรัพยากร ในการทำงาน	48%	25%	21%
Buckley et al. (1990)	61 เมทริกซ์ที่ตรวจสอบ ในหลายกลุ่มสาขา	42%	22%	36%
Doty & Glick (1998)	28 เมทริกซ์	46%	32%	22%
Lance et al. (2010)	18 เมทริกซ์	40%	18%	42%

หมายเหตุ ตารางนี้แปลมาจากงานของ Podsakoff et al. (2012)

¹การประมาณค่าความแปรปรวนแยกเป็นคุณลักษณะที่ศึกษา วิธีการวัด และความคลาดเคลื่อนใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบสำหรับเมทริกซ์พหุลักษณะ-พหุวิธี และใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิตในการรายงานค่าความแปรปรวน (Cote & Buckley, 1987; Doty & Glick, 1998)

²ค่าที่รายงานเป็นการประมาณความแปรปรวนโดยใช้มัธยฐาน

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยที่ศึกษาบางส่วนมีการเจือปนอิทธิพลของวิธีการวัด กล่าวคือความแปรปรวนของตัวแปรเกณฑ์ควรจะมาจากการที่คุณลักษณะที่ศึกษาให้มาก จึงจะแสดงว่างานวิจัยมีความเที่ยงและความตรงที่ดี แต่กลับพบว่าความแปรปรวนที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากวิธีการวัดร่วมด้วย ซึ่งในตารางที่ 2 ชี้ให้เห็นว่าร้อยละ 18 ถึง 32 ของความแปรปรวนทั้งหมดในงานวิจัยเป็นผลมาจากอิทธิพลของวิธีการวัด อย่างไรก็ตามความแปรปรวนเนื่องมาจากวิธีการวัดในตารางที่ 2 ยังถือว่าเป็นที่ยอมรับได้ เนื่องจากความแปรปรวนของวิธี (CMV) หรือความเอนเอียงของวิธี (CMB) มีค่าต่ำกว่า 40% ให้ถือว่าผลการวิจัยมีความถูกต้องและยอมรับได้ (Doty & Glick, 1998) นอกจากนี้ยังพบว่างานวิจัยทางด้านการศึกษเป็นแขนงที่พบอิทธิพลของวิธีการวัดเจือปนมากที่สุด เมื่อเทียบกับงานวิจัยทางด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา การตลาดและธุรกิจ (Cote & Buckley, 1987)

ผลกระทบที่เกิดจากอิทธิพลของวิธีการวัดต่องานวิจัย มีดังนี้ 1) ข้อสรุปที่ได้ในงานวิจัยมาจากตัวแปรที่สนใจศึกษามากน้อยแค่ไหน หากมีอิทธิพลของวิธีการวัดเจือปนในข้อสรุปด้วย อาจทำให้งานวิจัยขาดความตรงภายใน (Internal Validity) ได้ 2) ความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะส่งผลต่อข้อสรุปที่ได้ด้วย 3) ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ และ 4) การประมาณค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ และค่าความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นในการวัด

วิธีในการควบคุมอิทธิพลของวิธีการวัด

วิธีในการควบคุมอิทธิพลของวิธีการวัดสามารถทำได้ 2 วิธี คือ การออกแบบวิธีการอย่างระมัดระวัง (Procedural Remedies) และวิธีการวัดโดยใช้สถิติ (Statistical Remedies) โดยมีรายละเอียดดังนี้ (วรัญญู ฉายาบรรณ, 2558, น. 21)

1. การออกแบบวิธีการอย่างระมัดระวัง สิ่งสำคัญคือต้องระบุว่าตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์ใช้วิธีการวัดอะไรบ้างที่เหมือนกัน โดยพิจารณาจากตัวผู้ตอบ ความหมายตามบริบทในสภาพแวดล้อมของการวัด คำที่เฉพาะเจาะจงและรูปแบบของคำถาม แล้วพยายามกำจัดหรือลดอิทธิพลของวิธีการวัดด้วยการออกแบบขั้นตอนการศึกษา ซึ่งทำได้หลายเทคนิค (Podsakoff et al., 2003; Podsakoff et al., 2012) ดังต่อไปนี้

1.1 การวัดตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์จากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน หนึ่งในสาเหตุสำคัญของการเกิด Common Method Variance คือ การวัดทั้งตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์จากแหล่งข้อมูลเดียวกันหรือผู้ประเมินคนเดียว ซึ่งมีสองเทคนิคย่อยในการควบคุมอิทธิพลดังกล่าว คือ 1) วัดตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์จากแหล่งข้อมูลหรือผู้ประเมินที่ต่างกัน และ 2) วัดตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์จากแหล่งข้อมูลหรือผู้ประเมินคนเดียว ซึ่งข้อมูลในอีกตัวแปรมาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น ผลการเรียน รายงานประจำปี เป็นต้น ข้อดีของเทคนิคนี้คือช่วยควบคุมอคติบางประการที่มาจากแหล่งเดียวหรือผู้ประเมินคนเดียวที่อาจมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์ ซึ่งเท่ากับช่วยกำจัดอิทธิพลที่อาจเกิดจากความคงเส้นคงวาของการตอบ ความรู้ความสามารถที่อยู่ภายใน การตอบตามความพึงปรารถนาของสังคม และภาวะอารมณ์ชั่วคราวของผู้ตอบ แต่ข้อจำกัดของเทคนิคนี้คือใช้ได้เฉพาะในบางกรณีเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น การที่ทั้งตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์เข้าไปครอบงำการรับรู้ ความเชื่อ การตัดสินใจ หรือความรู้สึกของแต่ละบุคคลจะไม่เหมาะที่จะใช้เทคนิคนี้ เพราะบุคคลจะสร้างทัศนคติและการรับรู้ที่เกิดจากการอ้างอิงของตนเอง ซึ่งอาจไม่ตรงกับสิ่งที่วัด (Brannick et al., 2010 cited in Podsakoff et al., 2012) นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้มาจากคนละแหล่ง

ต้องทำการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันซึ่งแทบจะทำได้ หรือต่อให้ทำได้ก็เป็นไปได้ว่าข้อมูลจะไม่สอดคล้องกัน รวมไปถึงนักวิจัยอาจต้องใช้ความพยายามสูง เสียเวลาและมีค่าใช้จ่ายมาก

1.2 การแยกวัดตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์ สามารถทำได้หลายวิธี เช่น

1) การแยกวัดตามเวลา (Temporal Separation) เป็นการทิ้งช่วงเวลาในการวัดตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์ โดยการวัดตัวแปรทั้งสองคนละช่วงเวลากัน เช่น วัดตัวแปรทำนายให้เสร็จก่อน จากนั้นทิ้งระยะเวลาห่างไป 1 ชั่วโมง แล้วจึงวัดตัวแปรเกณฑ์ เป็นต้น เพื่อลดการจำข้อมูลในระยะสั้น 2) การแยกวัดทางจิตวิทยา (Psychological Separation) เป็นการใช้เรื่องราวเข้ามาในการวัดตัวแปร เพื่อลดความเด่นของการเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรทำนายกับตัวแปรเกณฑ์ เช่น เมื่อต้องการจะวัดตัวแปรทำนายก็ใช้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการวัดแต่เฉพาะตัวแปรทำนาย และหลีกเลี่ยงไม่ให้เนื้อหาหรือการใช้คำในเรื่องราวนั้นไปเชื่อมโยงกับตัวแปรเกณฑ์ที่จะวัด กล่าวคือ ปกปิดไม่ให้เห็นตัวแปรเกณฑ์ เมื่อวัดตัวแปรทำนาย ในทางกลับกันหากวัดตัวแปรเกณฑ์ก็ทำในทำนองเดียวกับการวัดตัวแปรทำนาย 3) การแยกวัดทางวิธีวิทยา (Methodological Separation) เป็นการวัดโดยให้ผู้ตอบได้ตอบในส่วนของตัวแปรทำนายให้เสร็จสมบูรณ์ ภายใต้เงื่อนไขหรือสภาพการณ์ที่แตกต่างกันออกไปของตัวแปรเกณฑ์ รวมถึงตอบในส่วนของตัวแปรเกณฑ์ในแต่ละเงื่อนไขหรือสภาพการณ์ที่แตกต่างกันออกไปตามตัวแปรทำนายให้สมบูรณ์ด้วย เช่น รูปแบบการตอบที่ต่างกัน (ใช้คำถามปลายเปิด ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท) สื่อที่ใช้ตอบต่างกัน (ใช้คอมพิวเตอร์ เขียนตอบใส่กระดาษ หรือสัมภาษณ์) เป็นต้น ข้อดีของการแยกวัดด้วยวิธีการต่าง ๆ จะช่วยลดอิทธิพลของวิธีการวัดในขั้นการเรียกหา (Retrieval Stage) ของกระบวนการตอบ โดยการขจัดบริบทของสิ่งที่บอกเป็นนัยออกไป นอกจากนี้ยังช่วยลดปัญหาการระลึกหรือจดจำคำตอบของคำถามข้อก่อนหน้ามาเติมในรายละเอียดที่ผู้ตอบไม่รู้ ในส่วนข้อจำกัดของเทคนิคนี้ คือ การแยกวัดตัวแปรอาจเป็นการเปิดให้มีปัจจัยบางอย่างแทรกแซงในระหว่างการวัดได้ เช่น การแยกวัดตามเวลา หากทิ้งช่วงเวลาในการวัดนานเกินไปอาจเกิดปัญหาได้ นั่นคือมีปัจจัยเรื่องเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง หรือถ้าใช้เวลาน้อยไป ผู้ตอบอาจจดจำคำถามและคำตอบได้อยู่ ส่วนการแยกวัดทางจิตวิทยา อาจมีอิทธิพลอันเกิดจากเรื่องราวที่ใช้ปกปิดตัวแปรเข้ามามีอิทธิพลร่วมด้วย ส่วนการแยกวัดทางวิธีวิทยานั้น นักวิจัยอาจต้องใช้ความพยายามสูง เสียเวลา และค่าใช้จ่ายมาก รวมถึงการเลือกรูปแบบวิธีการวัดที่จะนำมาใช้ในแยกวัดตัวแปรให้มีความเหมาะสมต้องใช้เวลาอย่างมากในการพิจารณาให้รอบคอบ

1.3 การไม่ระบุชื่อของผู้ตอบ จะทำให้คำตอบของผู้ตอบมีความถูกต้องและตรงกับความ เป็นจริงมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้ตอบลดความหวาดหวั่นในการประเมิน และมีโอกาสน้อยที่เขาจะแก้ไขคำตอบ ข้อดีของเทคนิคนี้ คือ ไปช่วยลดการตอบตามความปรารถนาของสังคม ความลำเอียงจากการไม่ใส่ใจในการตอบ การพยายามรักษาคำตอบให้คงเส้นคงวา

การคาดเดาคำตอบให้ตรงกับที่ผู้วิจัยอยากได้ แต่ข้อจำกัดของเทคนิคนี้ คือ หากใช้เครื่องมือวัดหลายชุด จะไม่สามารถเชื่อมข้อมูลของผู้ตอบเข้าหากันได้

1.4 การสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกัน ทั้งการวัดตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์ กล่าวคือ พยายามควบคุมสิ่งที่บอกเป็นนัยในบริบทของคำถามทั้งหมด ทำให้คำถามดูมีน้ำหนักที่น่าเชื่อถือพอกัน รวมถึงการใช้คำถามทางบวกและทางลบต้องมีความเหมาะสม ทั้งนี้อิทธิพลในแหล่งนี้จะไปมีผลต่อระดับของกระบวนการตอบในขั้นการเรียกหา ข้อดีของเทคนิคนี้ คือ ช่วยแก้ไขอิทธิพลของวิธีการวัดอันเกิดจากบริบทของข้อคำถาม เช่น การจัดวางตำแหน่งข้อคำถาม ข้อคำถามที่ชักนำอารมณ์ของผู้ตอบและข้อคำถามที่ซ่อนคำตอบไว้ในลักษณะของคำถาม รวมถึงความลำเอียงจากการไม่ใส่ใจในการตอบ ส่วนข้อเสียของเทคนิคนี้ คือ ไม่สามารถใช้ได้ในการวัดบางอย่างที่อิงตามหลักเหตุผล และใช้ไม่ได้กับการสร้างข้อคำถามที่เฉพาะเจาะจงโดยอ้างอิงมาจากกรณีทั่วไป รวมถึงต้องระวังข้อความที่มีการกลับคำพูด (Reversed Items) อาจทำให้ผู้ตอบเกิดความสับสนได้

1.5 การพัฒนาสเกลของข้อคำถาม หมายถึง การระมัดระวังในการสร้างข้อคำถามอย่างรัดกุม ทั้งนี้ความกำกวมของคำถามและคำชี้แจงเป็นปัญหาที่พบบ่อยในขั้นการทำความเข้าใจของผู้ตอบ เพราะผู้ตอบอาจตีความหมายของสิ่งที่กำกวมแตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถแก้ไขได้หลายวิธี ดังนี้ 1) นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ผู้ตอบไม่คุ้นเคยหรืออาจจะเข้าใจผิดได้ 2) หลีกเลี่ยงการใช้คำที่เป็นมโนทัศน์ที่คลุมเครือหรือควรให้ตัวอย่างในมโนทัศน์นั้น 3) ใช้คำถามที่เข้าใจง่าย ชัดเจน และกระชับ 4) หลีกเลี่ยงการถามหลายอย่างในข้อคำถามเดียว 5) ยุบคำถามที่คล้าย ๆ กัน ในเชิงคำถามที่ต้องการเน้นเพียงข้อเดียว 6) หลีกเลี่ยงการใช้สัญลักษณ์หรือคำที่ซับซ้อน ข้อดีของเทคนิคนี้ คือ ช่วยกำจัดอิทธิพลของวิธีการวัดที่อาจเกิดจากข้อคำถามตามความพึงปรารถนาของสังคม ข้อคำถามที่ซ่อนคำตอบไว้ในลักษณะของคำถาม และความลำเอียงจากการไม่ใส่ใจในการตอบ อย่างไรก็ตามเทคนิคนี้ อาจไม่ช่วยลดอิทธิพลของวิธีการวัดได้เป็นที่น่าพอใจเสมอไป เนื่องจากการพัฒนาสเกลของข้อคำถามจะแปรเปลี่ยนไปตามรูปแบบสเกล ระดับของสเกลที่ใช้ และค่าในสเกล (Scale Values)

1.6 ลดการใช้คำหรือข้อความตามความพึงปรารถนาของสังคม คำหรือข้อความในคำถามสามารถทำให้ผู้ตอบไขว้เขวได้ และอาจทำให้ผู้ตอบไม่ตอบตามความเป็นจริง โดยเฉพาะสาเหตุจากการตอบตามที่สังคมยอมรับ การควบคุมการสร้างข้อคำถามตามความพึงปรารถนาของสังคมมี 2 วิธีที่นิยมใช้ คือ 1) ให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยประเมินคำถามว่ามีการใช้คำหรือข้อความตามความพึงปรารถนาของสังคมมากน้อยแค่ไหน และ 2) คำนวณสหสัมพันธ์ระหว่างการตอบแต่ละรายการกับสเกลการตอบเพื่อให้สังคมยอมรับ เช่น สเกลการวัดของ Paulhus ที่พัฒนาในปี

ค.ศ. 1984 เป็นต้น และปรับแก้หากพบว่าค่าสหสัมพันธ์ดังกล่าวมีค่าสูงหรือพยายามลดระดับการรับรู้ตามความพึงปรารถนาของสังคม

2. วิธีการวัดโดยใช้สถิติ การควบคุมอิทธิพลของวิธีการวัดด้วยการออกแบบขั้นตอนการศึกษาไม่อาจสามารถกำจัดอิทธิพลดังกล่าวได้ทั้งหมด รวมถึงในบางกรณีไม่อาจควบคุมอิทธิพลของวิธีการวัดด้วยการออกแบบขั้นตอนการศึกษา แนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าวคือใช้สถิติในการควบคุมอิทธิพลของวิธีการวัด ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาก โดยเทคนิคในการควบคุมอิทธิพลของวิธีการวัดโดยใช้สถิติมีอยู่ 5 เทคนิค (Podsakoff et al., 2003; Podsakoff et al., 2012; วรณี แกมเกตุ, 2540) ดังนี้

2.1 การทดสอบองค์ประกอบเดียวของฮาร์แมน (Harman's single-factor test) เทคนิคนี้เป็นที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่เดิมนั้นเทคนิคนี้ใช้กับทุกตัวแปรที่ศึกษาบนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) และตรวจสอบการไม่หมุนแกนเพื่อกำหนดจำนวนองค์ประกอบที่จำเป็นที่จะนำมาคำนวณเป็นค่าความแปรปรวนของตัวแปร สำหรับข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้เทคนิคนี้ คือ ความสัมพันธ์ของตัวแปรมีความแปรปรวนของวิธีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยอาจพิจารณาจากค่าความแปรปรวนขององค์ประกอบเดียวที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ หรือความแปรปรวนขององค์ประกอบที่ถูกระบุว่าเป็นองค์ประกอบที่ใช้ได้ แต่ไม่นานนี้นักวิจัยได้เสนอว่า เทคนิคนี้ควรใช้กับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ซึ่งสามารถกำหนดจำนวนองค์ประกอบให้มีเพียงองค์ประกอบเดียวในการอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดของข้อมูลได้ อย่างไรก็ตาม เทคนิคนี้มีข้อจำกัด คือ 1) การทดสอบองค์ประกอบเดียวอาจเป็นตัวชี้วัดที่บอกแต่เพียงความแปรปรวนของวิธีที่มีอยู่ว่าเกิดปัญหาในการวัดหรือไม่ เช่น โครงสร้างที่ศึกษาขาดความตรงเชิงจำแนก หรือโครงสร้างมีความสัมพันธ์กันเองเชิงสาเหตุ แต่ไม่ได้มีการควบคุมอิทธิพลของวิธีการวัดโดยใช้สถิติ 2) แม้ว่าองค์ประกอบเดียวจะสอดคล้องกับข้อมูล แต่ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบแท้จริง อาจมีหลายองค์ประกอบ ซึ่งผู้วิจัยต้องหาหลักฐานมาสนับสนุนเหตุผลในการตัดสินใจเลือกจำนวนองค์ประกอบ

2.2 ใช้วิธีการความสัมพันธ์บางส่วนในกระบวนการ (Partial Correlation Procedure) วิธีการนี้มีเทคนิคในการควบคุมที่หลากหลาย ได้แก่ 1) การขจัดอิทธิพลบางส่วนของการตอบตามความพึงปรารถนาของสังคมหรือสภาวะอารมณ์ของผู้ตอบ 2) การขจัดอิทธิพลบางส่วนของตัวแปรที่เข้าไปอยู่ในการศึกษา แต่ไม่สัมพันธ์กับโครงสร้างที่สนใจ และ 3) การขจัดอิทธิพลบางส่วนขององค์ประกอบทั่วไป ทั้งนี้เทคนิคที่กล่าวไปข้างต้นนี้มีความเหมือนกันในเชิงข้อตกลงของการวัดที่ใช้แหล่งความแปรปรวนของวิธีเป็นตัวแปรร่วมในการวิเคราะห์ทางสถิติ แต่มีความแตกต่างกันตรงลักษณะของแหล่งที่ใช้และขอบเขตการวัดแหล่งข้อมูลได้โดยตรง

การจัดอิทธิพลบางส่วนของการตอบตามความพึงปรารถนาของสังคมหรือสภาวะอารมณ์ของผู้ตอบ มีข้อดีคือ ง่ายต่อการทำความเข้าใจและตรงไปตรงมา รวมทั้งมีการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าสหสัมพันธ์แยกส่วนที่ไม่ได้ควบคุมตัวแปรใด ๆ หรือที่เรียกว่า zero-order correlation โดยใช้สถิติทดสอบของ Olkn และ Finn (Spector, Chen, & O'Connell, 2000 cited in Podsakoff, 2003) ในส่วนข้อจำกัดของเทคนิคนี้ 1) Common Method Variance ไม่ได้แยกอิทธิพลของวิธีการวัดและอิทธิพลจากตัวโครงสร้างอย่างชัดเจน แต่ให้สมมติว่าความแปรปรวนของวิธีทั้งหมดเป็นผลมาจากอิทธิพลของวิธีการวัด 2) ไม่อนุญาตให้นักวิจัยตรวจสอบว่าการตอบตามความพึงปรารถนาของสังคมทำหน้าที่เป็นตัวแปรเกินในระดับของการวัด หรือมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือไม่ และ 3) การควบคุมส่วนของ Common Method Variance โดยใช้ตัวแทนของวิธีการวัดที่คาดว่าจะมีอิทธิพลร่วมต่อสิ่งที่ศึกษาเพียงตัวอย่างเดียว อาจถือว่าไม่สามารถแก้ปัญหาอิทธิพลของวิธีการวัดได้ทั้งหมด เพราะความแปรปรวนของวิธีแท้จริงแล้วมาจากหลายสาเหตุนอกเหนือจากตัวแทนของวิธีที่ผู้วิจัยใช้ศึกษา

2.3 การควบคุมอิทธิพลของการวัดตัวแปรแฝงโดยตรง (Controlling for the Effects of a Directly Measured Latent Methods Factor) เทคนิคนี้เป็นการใช้โมเดลของตัวแปรแฝงในการแยกแยะว่าข้อคำถามที่ใช้วัดนั้นได้รับอิทธิพลอันเกิดจากวิธีการวัดและอิทธิพลจากตัวแปรที่ศึกษาเป็นอย่างไร ซึ่งในเทคนิคนี้ต้องระบุแหล่งที่คาดว่าจะทำให้เกิดอิทธิพลของวิธีการวัด เช่น การตอบตามความพึงปรารถนาของสังคม การมองโลกในแง่บวกแง่ลบของผู้ตอบ เป็นต้น ในการสร้างโมเดลของตัวแปรแฝงยินยอมให้มีข้อคำถามย่อยในองค์ประกอบของวิธีการวัดได้ ข้อดีของเทคนิคนี้คือ ยอมให้มีการประมาณค่าความคลาดเคลื่อนของการวัดในองค์ประกอบของวิธีการวัด และไม่จำกัดว่าอิทธิพลของวิธีการวัดต้องเท่ากันในวิธีการวัดแต่ละแบบ แต่ข้อจำกัดของเทคนิคนี้คือ นักวิจัยต้องทราบแหล่งที่ทำให้เกิดอิทธิพลของวิธีการวัดที่สำคัญที่สุดเพียงแหล่งเดียว นอกจากนี้แหล่งที่ทำให้เกิดอิทธิพลของวิธีการวัดบางแหล่งอาจไม่ง่ายที่จะใช้ข้อคำถามมาวัดได้โดยตรง เช่น ความคงเส้นคงวาของการตอบ ความรู้ความสามารถที่อยู่ภายใน การใช้รูปแบบสเกลการวัดที่ใช้ร่วมกัน ระดับของสเกลการวัดที่จำแนกไม่ได้ เป็นต้น รวมไปถึงเทคนิคนี้มีข้อตกลงว่าองค์ประกอบของวิธีการวัดไม่มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับตัวโครงสร้างที่ศึกษา

2.4 การควบคุมอิทธิพลที่ไม่วัดตัวแปรแฝงโดยตรง (Controlling for the Effects of an Unmeasured Latent Methods Factor) เทคนิคนี้ใช้องค์ประกอบอันดับแรกซึ่งแทนด้วย Common Method Variance ไปสัมพันธ์กับทุกข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรที่ศึกษา โดยไม่มีการวัด Common Method Variance ด้วยข้อคำถามย่อย ข้อดีของเทคนิคนี้คือ นักวิจัยไม่ต้องระบุแหล่งที่ทำให้เกิดอิทธิพลของวิธีการวัดที่มีต่อตัวแปรที่ศึกษา และไม่จำกัดว่าอิทธิพลของวิธีการวัดต้องเท่ากันในวิธีการวัดแต่ละแบบ ส่วนข้อจำกัดของเทคนิคนี้คือ ไม่อนุญาตให้นักวิจัยระบุแหล่ง

อิทธิพลของวิธีการวัดที่เฉพาะเจาะจง นอกจากนี้หากข้อคำถามที่ใช้วัดโครงสร้างมีจำนวนน้อยกว่าโครงสร้างที่ศึกษาอาจทำให้เกิดปัญหาโมเดลไม่สามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ได้ หรือเรียกว่าโมเดลระบุไม่พอดี (Underidentified Model) รวมไปถึงเทคนิคนี้ได้สมมติให้องค์ประกอบของวิธีการวัดไม่มีปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบของคุณลักษณะ

2.5 การวิเคราะห์องค์ประกอบแบบพหุวิธี (Multiple-method Factors Analysis) วิธีการนี้มีโมเดลที่แตกต่างจากโมเดลการควบคุมอิทธิพลของการวัดตัวแปรแฝงโดยตรง และโมเดลการควบคุมอิทธิพลที่ไม่วัดตัวแปรแฝงอยู่ 2 ประการ คือ 1) เพิ่มวิธีการวัดในโมเดลได้มากกว่าหนึ่งวิธี และ 2) วิธีการวัดแต่ละแบบถูกกำหนดว่ามีอิทธิพลต่อเฉพาะข้อคำถามที่ใช้วิธีการวัดนั้น ๆ ไม่ใช่วิธีการวัดหนึ่งไปมีผลอิทธิพลกับข้อคำถามทุกข้อ สำหรับวิธีการนี้มีเทคนิคในการควบคุม ที่หลากหลาย ได้แก่ 1) โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบพหุลักษณะ-พหุวิธี (CFA of MTMM model) 2) โมเดลองค์ประกอบเฉพาะสัมพันธ์ (Correlated Uniqueness Model) และ 3) โมเดลผลคูณโดยตรง (Direct Product Model)

โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบพหุลักษณะ-พหุวิธี (CFA of MTMM model) หรืออาจเรียกว่าโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะ-วิธีที่มีความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบวิธี (CFA-model with Correlated Trait Factors and Correlated Method Factors: CFA-CTCM) (วรวณี แกมเกตุ, 2540) เป็นโมเดลที่มีผู้นิยมใช้เป็นจำนวนมาก โดยตัวโมเดลตั้งอยู่บนหลักคิดของโมเดลพหุลักษณะ-พหุวิธี ซึ่งเป็นการวัดหลายคุณลักษณะ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เทคนิคนี้กำหนดว่าความแปรปรวนของการตอบจะถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยเป็นผลมาจากคุณลักษณะ วิธีการวัด และความคลาดเคลื่อนอย่างสุ่ม จึงทำให้ตัวแปรสังเกตได้หรือข้อคำถามแต่ละข้อจะวัดเพียงหนึ่งคุณลักษณะด้วยวิธีการเดียว และมีทอมความคลาดเคลื่อนของการวัดอันเดียวด้วย นอกจากนี้ยังยอมให้นักวิจัยควบคุมได้ทั้งความแปรปรวนของวิธี และความคลาดเคลื่อนอย่างสุ่มในความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะและองค์ประกอบวิธี โดยสมมติว่าอิทธิพลของวิธีที่สัมพันธ์กันในแต่ละวิธีการวัดเดียวกันให้มีความเป็นเอกมิติ (Unidimensionality) ทั้งนี้โมเดลนี้มีความเป็นทั่วไปมากกว่าโมเดลอื่น ข้อดีของเทคนิคนี้ คือ 1) สามารถแปลความหมายความตรงเชิงลู่เข้า ความตรงเชิงจำแนก และอิทธิพลของวิธีการวัดได้ชัดเจน โดยความตรงเชิงลู่เข้าให้พิจารณาจากขนาดสัมประสิทธิ์องค์ประกอบคุณลักษณะ ขณะที่ความตรงเชิงจำแนกให้พิจารณาจากขนาดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะ และอิทธิพลของวิธีการวัดให้พิจารณาจากสัมประสิทธิ์องค์ประกอบวิธี กล่าวคือ ถ้าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าสูงในองค์ประกอบวิธี แสดงว่ามีอิทธิพลของวิธีการวัดเจือปนอยู่ แต่ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะมีค่าสูงเข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลขาดความตรงเชิงจำแนก 2) ยอมให้นักวิจัยทดสอบอิทธิพลของหลายวิธีการวัดไปพร้อม ๆ กัน 3) ยอมให้นักวิจัยบังคับค่าของ

น้ำหนักองค์ประกอบที่เป็นผลมาจากวิธีการวัดในเชิงค่าคงที่ได้ 4) ไม่จำเป็นต้องวัดข้อมูลโดยตรงสำหรับข้อจำกัดของเทคนิคนี้ คือ 1) อาจเกิดปัญหาในการวินิจฉัยตัวโมเดล และ 2) องค์ประกอบของวิธีการวัดอาจไม่มีปฏิสัมพันธ์กับตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์

โมเดลองค์ประกอบเฉพาะสัมพันธ์ (Correlated Uniqueness Mode) หรืออาจเรียกว่า โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะ-วิธีที่มีความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเฉพาะ (CFA-model with Correlated Trait Factors and Correlated Uniquenesses: CFA-CTCU) (วรรณิ แกมเกตุ, 2540) จะมีแต่ละตัวแปรสังเกตได้เป็นตัวแทนของคุณลักษณะเดียวและใช้วิธีการวัดเดียว แต่ต่างจาก CFA-CTCM ตรงที่ไม่มีองค์ประกอบวิธี ซึ่งจะมองอิทธิพลของวิธีการวัดเป็นความคลาดเคลื่อน โดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนจากการวัดด้วยวิธีเดียวกันสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตามโมเดลนี้ได้ยอมให้ละเมิดข้อตกลงเรื่องความเป็นเอกมิติของอิทธิพลของวิธีการวัด ซึ่งมีผลให้การประมาณค่าพารามิเตอร์เกิดความลำเอียงได้ และแม้โมเดลจะไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างสมบูรณ์ แต่โมเดลนี้ให้ค่าประมาณพารามิเตอร์ที่มีความแม่นยำ เมื่อเทียบกับค่าพารามิเตอร์จากประชากรมากกว่าโมเดล CFA-CTCM ข้อดีของเทคนิคนี้เหมือนกับข้อดีของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบพหุลักษณะ-พหุวิธีที่ให้สารสนเทศเกี่ยวกับความตรงเชิงสูงเข้า ความตรงเชิงจำแนก และอิทธิพลของวิธีการวัด โดยโมเดลนี้มีโอกาสประมาณค่าได้เหมาะสมมากกว่าโมเดล CFA-CTCM แต่สารสนเทศเกี่ยวกับอิทธิพลของวิธีการวัด อาจไม่ชัดเจนเท่า CFA-CTCM ส่วนข้อเสียของเทคนิคนี้ คือ 1) อิทธิพลของวิธีการวัดถูกกำหนดเป็นค่าคงที่ 2) ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดลถูกกดค่าให้ต่ำลงและไม่ควรจะใช้สถิติในการทดสอบ 3) อิทธิพลของวิธีการวัดที่ต่างกันจะไม่มีความสัมพันธ์กัน และ 4) องค์ประกอบของวิธีการวัดอาจไม่มีปฏิสัมพันธ์กับตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์

โมเดลผลคูณโดยตรง (Direct Product Model) เป็นวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) สำหรับข้อมูลเมทริกซ์พหุลักษณะ-พหุวิธี หากพบว่าระดับของความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะมีปฏิสัมพันธ์กับวิธีการวัด และคุณลักษณะมีความสัมพันธ์กันเอง แสดงถึงอิทธิพลแบบพหุคูณ (Multiplicative) จึงทำให้การวิเคราะห์องค์ประกอบต้องใช้องค์ประกอบเป็นคุณลักษณะ $\times$ วิธีการวัด โดยมีข้อตกลงให้การวัดคุณลักษณะมีปฏิสัมพันธ์กับวิธีการวัดทุกแบบ อีกทั้งความสัมพันธ์ที่เกิดระหว่างคุณลักษณะจะได้รับอิทธิพลของวิธีการวัดร่วมด้วย ข้อจำกัดของเทคนิคนี้ คือ 1) มโนทัศน์ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ $\times$ วิธีการวัดยังไม่ค่อยชัดเจน ดังนั้นเป็นเรื่องยากที่จะทำนายผลที่จะเกิดขึ้น 2) อิทธิพลที่มาจากคุณลักษณะและองค์ประกอบของวิธีการวัดไม่ถูกแยกออกมาวิเคราะห์ 3) ไม่สามารถทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างแฝง

ขณะที่มีการควบคุมอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะ x วิธีการวัด และ 4) ไม่สามารถทดสอบปฏิสัมพันธ์หลังมีการควบคุมอิทธิพลหลักไปก่อน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2556) กล่าวว่าอิทธิพลของวิธีการวัดส่วนใหญ่เป็นการสนใจศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรหรือโครงสร้างทางจิตวิทยาในด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในของมนุษย์ที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง จึงจำเป็นต้องหาวิธีการวัดหรือใช้เครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นมา เพื่อสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมที่แสดงออก เพื่อสรุปอ้างอิงเป็นค่าของคุณลักษณะภายใน ด้วยเหตุนี้การวัดโครงสร้างทางจิตวิทยาอาจเกิดอิทธิพลของวิธีการวัดมีผลต่อผลการศึกษา นักวิจัยจึงให้ความสำคัญกับการตรวจสอบอิทธิพลของวิธีการวัดบนโครงสร้างด้านจิตพิสัย ส่วนโชติกา ภาณีผล (2554) กล่าวว่าวิธีการวัดความสามารถทางปัญญาไม่มีใครปรึกษาในประเด็นเกี่ยวกับอิทธิพลของวิธีการวัด วิธีที่นิยมใช้วัดความสามารถทางปัญญา คือการใช้แบบทดสอบหรือแบบวัด

บทสรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าอิทธิพลของวิธีการวัด คือ ผลกระทบจากการใช้วิธีการวัดหรือเครื่องมือวัดที่มีผลต่อความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือโครงสร้างที่สนใจศึกษา จนทำให้ความแปรปรวนของคะแนนเป็นผลเนื่องมาจากวิธีการวัดมีมากกว่าที่ควรจะมาจากรูปแบบที่สนใจศึกษา อย่างไรก็ตามนักวิจัยไม่ต้องการให้อิทธิพลของวิธีการวัดมีผลต่อความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา เพราะว่าอิทธิพลของวิธีการวัดเป็นแหล่งของความคลาดเคลื่อนที่สำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อข้อค้นพบในงานวิจัยได้ และอาจทำให้ได้ข้อสรุปของการวิจัยที่ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้การเกิดอิทธิพลของวิธีการวัดในข้อค้นพบยังเป็นตัวบ่งชี้ที่สะท้อนว่า เครื่องมือขาดความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หรือโมเดลที่ใช้ขาดความตรงเชิงลู่เข้า (Convergent Validity) เมื่อผลการวัดได้รับอิทธิพลของวิธีการวัดเข้ามาเจือปนร่วมด้วย และความคงเส้นคงวาของผลการวัดที่ได้รับอิทธิพลของวิธีการวัดในการวัดแต่ละครั้งอาจไม่เท่ากัน จึงกล่าวได้ว่าอิทธิพลของวิธีการวัดส่งผลทั้งในแง่ความตรงและความเที่ยงของตัวแปรที่สนใจศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- โชติกา ภาณีผล. (2554). *การวัดและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญญา ศรีโสม. (2557). *การเปรียบเทียบอิทธิพลของวิธีการวัดที่มีต่อผลการวัดสุขภาพจิตที่มาจากคำตอบตามความพึงปรารถนาของสังคม: การประยุกต์ใช้เทคนิคซีอีเอ็มแอลและเทคนิคซีอีเอ็มแอล* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2540). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ ประสิทธิภาพการใช้ครู: การประยุกต์ใช้โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุและโมเดลเอ็มทีเอ็มเอ็ม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วรัญญู ฉายาบรรณ. (2558). *อิทธิพลของรูปแบบข้อสอบที่มีต่อความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ตามแนวทางพิชชา : การประยุกต์ใช้การ ตรวจสอบอิทธิพลของวิธีการวัดด้วยเทคนิคซีทีซีซีและเทคนิคซีทีซีเอ็ม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bagozzi, R. P., & Yi, Y. (1991). Multitrait-multimethod matrices in consumer research. *Journal of Consumer Research*, 17, 426–439.
- Cote, J. A., & Buckley, R. (1987). Estimating trait, method, and error variance: Generalizing across 70 construct validation studies. *J. Mark. Res*, 24, 315–318.
- Doty, D. H., & Glick, W. H. (1998). Common methods bias: Does common methods variance really bias results? *Organ. Res. Methods*, 1, 374–406.
- Jakobsen, M., & Jensen, R. (2014). Common method bias in public management studies. *International Public Management Journal*, 18(1), 3–30.
- Jones, B. A. (2009). Minimizing method bias through programmatic research. *Management Information Systems Quarterly*, 33, 445–471.
- Mual, A. (2013). Method effects and the meaning of measurement. *Frontiers in Psychology*, 4, 169.
- Meade, A. W., Watson, A. M., & Kroustalis, C. M. (2007, April). Assessing common methods bias in organizational research. Paper presented at the Proceedings of the 22nd Annual Meeting of the Society for Industrial and Organizational Psychology, San Diego, CA.
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J. Y., & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: A critical review of the literature and recommended remedies. *Journal of Applied Psychology*, 88, 879–903.
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., & Podsakoff, N. P. (2012). Sources of method bias in social science research and recommendations on how to control it. *Annual Review of Psychology*, 63, 539–569.

- Richardson, H. A., Simmering, M. J., & Sturman, M. C. (2009). A tale of three perspectives examining post hoc statistical techniques for detection and correction of common method variance. *Organizational Research Methods*, 12(4), 762–800.
- Sechrest, L., et al. (2000). *Understanding method variance*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Spector, P. E. (2006). Method variance in organizational research: Truth or urban legend? *Organizational Research Methods*, 9(2), 221–232.
- Vinsanathan, M., Berkman, N., Dryden, D. M., & Harting, L. (2012). Assessing risk of bias and confounding in observational studies of interventions or exposures: Further development of the RTI item bank (AHRQ Publication No. 13-EHC106-EF). Edmonton, Canada: University of Alberta Evidence-based Practice Center.

นิวนอร์มัลในการพัฒนาเด็กตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562

วิยวุฒิ บุญลอย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์ความสำคัญของการมีพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหลักการแนวคิดต่าง ๆ 2) เพื่อสังเคราะห์แนวทางนิวนอร์มัลในการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 การพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยกลไกต่าง ๆ มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของเด็กปฐมวัยในประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโลกหลังจากการระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและสังคมในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกช่วงวัยนั้น จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ซึ่งถูกกำหนดเรื่องนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะโดยตรงสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาในระบบเป็นหลักสำคัญแล้ว การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะเป็นการช่วยเติมเต็มทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ให้ตรงกับความต้องการของเด็กปฐมวัยด้วยเช่นกัน จากการสังเคราะห์จึงได้แนวทางนิวนอร์มัลในการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 4 แนวทางดังนี้ คือ 1) ด้านการเรียนรู้ในทุกมิติการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย 2) ด้านการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในสถานการณ์ฉุกเฉิน 3) ด้านนวัตกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ช่วยเร่งความก้าวหน้าสำหรับเด็ก เช่น ในเรื่องหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับเด็กปฐมวัย และ 4) ด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาเด็กปฐมวัยในรูปแบบใหม่ภายใต้หลักคิดของภาครัฐร่วมกับภาคเอกชน

คำสำคัญ: นิวนอร์มัล การพัฒนาเด็กปฐมวัย พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562

The New Normal in Childhood Develops under the Early Childhood Development Act B.E. 2562

Waiwoot Boonloy

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

This academic article proposes to discuss two main issues as follows: 1) to analyze the importance of having the Early Child Development Act B.E. 2562 and related laws as well as various concepts and concepts; and 2) to synthesize the normal approach for early childhood development under the Early Childhood Development Act B.E. 2562. Implementation of various mechanisms to support early childhood early childhood development is very important to early childhood education in Thailand. Due to global changes after the outbreak of Covid-19 virus, education and society have been affected in all aspects as well as in the area of human resource development at all ages. Therefore, it is very important that the Ministry of Education, Ministry of Social Development and Human Security, and related agencies in both government and private sectors cooperate and take action to promote and provide supports to early childhood development. As has been made clear in this regard, it has been prescribed in Constitution Act B.E. 2560, the National Education Act B.E. 2542 and the Early Childhood Development Act B.E. 2562, which considered a direct specific law concerning young children. Furthermore, in order to systematically promote the advancement of education, more supports on non-formal and informal education could also help raising skills, knowledge and understanding to meet the needs of preschool children as well. From the synthesis, a recommended new normal approach of early childhood development according to the Early Child Development Act B.E. 2562 could be implemented in 4 aspects as follows: 1) provision of instruction concerning all dimensions of educational management for preschool children; 2) provision of supports to young children in emergency situations; 3) development of innovation to accelerates progress for young children such as in the curriculum, teaching and learning media which are very important for young children; and 4) interdisciplinary integration for promotion and support under the concept of government together with the private sector, then new forms of early childhood development could also be implemented.

Keywords: New Normal, Early Childhood Development, the Early Childhood Development Act B.E. 2562

Received: 13 August 2020

Revised: 19 April 2021

Accepted: 27 April 2021

บทนำ

เนื่องด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้นมีหลายฉบับ ประกอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติที่มีความสำคัญหลัก ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ.2562 ที่ประกาศใช้ เป็นต้น ในส่วนการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยกลไกต่าง ๆ มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของเด็กปฐมวัยในประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโลกหลังจากการระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและสังคมในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกช่วงวัยนั้น จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องให้การส่งเสริมและให้การสนับสนุนต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ซึ่งถูกกำหนดเรื่องนี้ตามไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะโดยตรงสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาในระบบเป็นหลักสำคัญแล้ว การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาตามอัธยาศัยจะเป็นการช่วยเติมเต็มในด้าน ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ให้ตรงกับความต้องการของเด็กปฐมวัย

ดังนั้น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาเด็กปฐมวัย จึงมีความสำคัญ เพื่อเป็นกลไกและเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนในการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการทำงานในเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยกลไกต่างๆ ซึ่งการบูรณาการและแนวคิดการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยแนวทางนิวนอร์มัลในการพัฒนาเด็กปฐมวัยจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพต่อประเทศไทยต่อไป

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ความสำคัญของการมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีรายละเอียดและสาระสำคัญดังนี้

1. การส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาเด็กปฐมวัยขององค์การระหว่างประเทศ

องค์การยูนิเซฟ หรือ Unicef เป็นองค์การที่มีหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนทั่วโลกมีหน้าที่ปกป้องสิทธิและชีวิตเด็กให้มีชีวิตรอดจากภัยก่อการร้ายและช่วยเหลือด้านการศึกษาของเด็กให้สามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพจากเด็กปฐมวัยไปสู่วัยรุ่นและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (Unicef, 2020) โดยองค์การยูนิเซฟมีบทบาทหลักสี่ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง การป้องกันและรวมถึงเรื่องต่าง ๆ ของเด็ก โดยเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะเติบโตไปอย่างปลอดภัยและครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยด้วย ซึ่งยูนิเซฟมีนโยบายในการทำงาน

ร่วมกับกลุ่มเครือข่ายด้วยการส่งเสริมนโยบายต่าง ๆ เพื่อสู่การเข้าถึงการบริการและการป้องกันกับเด็กทุกคน เช่น การพัฒนาในช่วงวัยรุ่น การพัฒนาพื้นฐานของเด็ก การสื่อสารและการพัฒนาความเท่าเทียมทางเพศ การป้องกันและปกป้องเด็ก เด็กกับความพิการ และสิ่งแวดล้อมและสภาพการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศของโลก

ประการที่สอง ความอยู่รอดของเด็กหรือการมีชีวิตรอดของเด็ก โดยเด็กทุกคนมีสิทธิที่มีชีวิตรอดและมีการเจริญเติบโต ซึ่งยูนิเซฟได้ช่วยเหลือทำให้การตายของเด็กในทั่วโลกนั้นลดลงด้วยการทำงานที่ได้เข้าไปถึงเด็กที่ส่วนมากมีความอ่อนแอในทุก ๆ ที่ ได้แก่ การพัฒนาเด็กปฐมวัย โรคเอดส์ คุณค่าทางโภชนาการ สุขภาพ การก่อกวนมีดุมกัน ความสะอาดในเรื่องน้ำ สุขอนามัยและสุขลักษณะ

ประการที่สาม ด้านการศึกษา โดยเด็กทุกคนมีสิทธิในการเรียนรู้ ยูนิเซฟได้สนับสนุนในการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกันทั่วโลกสำหรับเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย โดยเฉพาะเด็กที่ได้รับอันตรายหรือถูกทิ้งและขาดการดูแล ประกอบด้วยเรื่องดังนี้ เด็กกับความพิการ การศึกษาความเท่าเทียมทางเพศ การพัฒนาเด็กปฐมวัย การศึกษาในสถานการณฉุกเฉิน และนวัตกรรมในการศึกษา

ประการที่สี่ ด้านนโยบายด้านสังคม โดยเด็กทุกคนได้รับความเท่าเทียมในชีวิต ด้วยการทำงานที่จะช่วยลดความยากจนของเด็กและป้องกันเด็กหญิงและเด็กชาย การให้ความช่วยเหลือการเข้าถึงเด็กในสถานการณฉุกเฉิน ด้านมนุษยธรรมและความเท่าเทียมกันในทางเพศ โดยเด็กหญิงทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงได้ตามศักยภาพ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งด้านนวัตกรรมสำหรับเด็ก โดยการขับเคลื่อนให้เกิดผลขึ้นต่อเด็กทุกคน ด้วยการทำงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา สร้างความคิดริเริ่มในเชิงสร้างสรรค์

โดยสรุปจากบทบาทขององค์การยูนิเซฟที่ให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนเป็นหลักตามพันธกิจขององค์การ จะเห็นได้ว่าเรื่องที่สำคัญสำหรับเด็กและเยาวชนนั้น ได้แก่ เรื่องสิทธิพื้นฐานต่าง ๆ ที่เด็กต้องได้รับ เช่น 1) สิทธิในการป้องกันและปกป้องเด็ก 2) ความอยู่รอดของเด็ก 3) ความเท่าเทียมกันในทางเพศ 4) สิทธิด้านการศึกษาในการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน 5) นโยบายด้านสังคมเพื่อลดความยากจนของเด็ก 6) การเข้าถึงเด็กในภาวะฉุกเฉินในการให้ความช่วยเหลือ 7) สิทธิในการเติบโตตามศักยภาพของเด็ก โดยเฉพาะเด็กผู้หญิง และ 8) นวัตกรรมสำหรับเด็ก เป็นต้น ซึ่งเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเรื่องที่มีมองถึงการสนับสนุนและช่วยเหลือในภาพรวมของโลก ซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนของโลกในปัจจุบันและในอนาคตอย่างต่อเนื่องด้วยการขับเคลื่อนขององค์การยูนิเซฟและภาคส่วนต่าง ๆ ที่ได้ให้ความร่วมมือและการช่วยเหลือ

2. การศึกษาของเด็กปฐมวัย

ในส่วนของการศึกษาปฐมวัย (Early Childhood Education) ได้มีการให้ความหมายไว้เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจดังนี้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555, น. 78) การศึกษาปฐมวัย คือ รูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในช่วงอายุประมาณ 2 ขวบครึ่งถึง 7 ขวบ โดยการจัดประสบการณ์ กิจกรรม สิ่งแวดล้อม และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตและมีพัฒนาการสมบูรณ์ตามวัยทั้งด้านสุขภาพกาย จิตใจ อารมณ์ บุคลิกภาพ การปรับตัวทางสังคม และคุณธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ ยังหมายถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวและบริการต่าง ๆ ที่รัฐและเอกชนจัดให้เด็ก

นอกจากนี้ ยังมีการเรียนรู้ (Learning) ที่เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากสำหรับเด็กในช่วงวัยนี้ ซึ่งการเรียนรู้คือ กระบวนการหรือวิธีการเรียนรู้ที่บุคคลใช้ในการสร้างความหมายของข้อมูลและสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส ให้เกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ จากประสบการณ์และการฝึกหัดอบรมป้อนนิสัย ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555, น. 324)

สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย คือ รูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม สื่อ หรือเครือข่ายการเรียนรู้อื่น ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555, น. 282)

เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ด้วยการจัดการศึกษาปฐมวัยในระบบโรงเรียนโดยตรงแล้ว ยังมีการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ที่เข้ามาช่วยส่งเสริมให้มีการจัดที่หลากหลาย เนื่องจากในช่วงวัยนี้เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และมีความอิสระที่จะค้นคว้าในการทำกิจกรรมตามอัธยาศัยเป็นอย่างมาก

3. สารบัญญัติของกฎหมายกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ระบุไว้ในเรื่องหน้าที่ของรัฐในการศึกษา ดังนี้ หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560, น. 14-15) ตามมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับเด็กไว้ดังนี้ 1) รัฐต้องจัดการศึกษา โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตั้งแต่อนุบาล 1 จนจบการศึกษาภาคบังคับ (ม.3) เป็นระยะเวลาทั้งหมด 12 ปี 2) รัฐต้องจัดการพัฒนาเด็กเล็กอย่างน้อยตั้งแต่ 2 ขวบจนถึงเข้าอนุบาลได้รับการดูแลและพัฒนา ร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และสติปัญญา ก่อนเข้ารับการศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) รัฐต้องจัดการศึกษาให้กับประชาชนตามความต้องการในระบบต่าง ๆ ได้แก่ ทั้งในระบบ นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ 4) ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาหรือให้ประชาชนได้รับการศึกษา โดยที่รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน และ 5) ให้มีจัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู

3.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545 ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่สำคัญมีดังนี้ 1) ความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่ได้ให้ความสำคัญโดยยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิตสำหรับประชาชน การมีส่วนร่วมของสังคม และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 2) สิทธิของบุคคล สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา จัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพไม่เก็บค่าใช้จ่าย 3) ระบบการศึกษา โดยการจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 4) แนวการจัดการศึกษาที่ยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน คือ บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน สถานศึกษา สถานประกอบการ และสถาบัน องค์กรต่าง ๆ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542, น. 4-7)

3.3 พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายหลักของการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีมาจากการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 10/2562 เป็นพิเศษ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2562 ลงมติเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย ต่อมาได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2562 สำหรับประเด็นสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้มีดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2563, น. 5-16) มีจำนวนทั้งหมด 31 มาตรา 4 หมวด และเมื่อได้พิจารณาแล้วพบว่า มีหน่วยงานที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย และสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย โดยหน่วยงานทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ส่วนที่หนึ่ง ตามมาตรา 3 ได้ระบุถึง นิยาม ความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ไว้คือ 1) เด็กปฐมวัย คือ เด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าหกปีบริบูรณ์ และให้หมายความรวมถึงเด็กซึ่งต้องได้รับการพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษา 2) การพัฒนาเด็กปฐมวัย คือ การดูแล การพัฒนา และการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หญิงตั้งครรภ์ หรือผู้ดูแลเด็กปฐมวัย 3) ผู้ดูแลเด็กปฐมวัย คือ บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้ซึ่งเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย 4) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คือ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ สถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก และ 5) การมีคณะกรรมการที่มีชื่อเรียกว่า คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ส่วนที่สอง ว่าด้วยบททั่วไปตั้งแต่มาตรา 5 จนถึงมาตรา 8 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ 1) ให้มารดาได้รับการดูแลในระหว่างตั้งครรภ์เพื่อให้บุตรที่อยู่ในครรภ์มีสุขภาพและพัฒนาการที่ดี 2) ให้เด็กปฐมวัยอยู่รอดปลอดภัย และได้รับความคุ้มครองให้พ้นจากการล่วงละเมิดไม่ว่าในทางใด 3) ให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่ดีรอบด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหลักการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลและความต้องการจำเป็นพิเศษ

2. การให้หน่วยงานของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องเข้ามามีภารกิจร่วมกันดำเนินการเพื่อให้มีการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

3. บทบาทหน้าที่ของบิดา มารดาและผู้ปกครองมีหน้าที่ในการจัดให้เด็กได้รับการพัฒนาตามแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

4. การจัดการเรียนรู้ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องเป็นไปเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย

ส่วนที่สาม ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่มาตรา 9 จนถึงมาตรา 18 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. องค์ประกอบของคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวนทั้งหมด 20 คน คณะกรรมการฯ มี 18 คน ผู้ช่วยเลขานุการ 2 คน ประกอบด้วย 1) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่มอบหมายเป็นประธานกรรมการ 2) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 8 คน ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย นายกสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย และนายกสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย 3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน แต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี ซึ่งมี

ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยและสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 6 คน เฉพาะ 2 คน ที่ต้องมาจากการบริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจากภาครัฐและภาคเอกชนอย่างละหนึ่งคน และ 4) เลขาธิการสภาการศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ และข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ จำนวนไม่เกินสองคนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

2. การกำหนดคุณสมบัติของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ต้องมีและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา 10 และวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีแต่ติดต่อกันได้ไม่เกินสองวาระและ ประเด็นเพิ่มเติมตามมาตรา 11 และเงื่อนไขการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม วาระและเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 12 และมาตรา 13

3. บทบาทหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตามมาตรา 14 ทั้งหมดจำนวน 13 ข้อ โดยมีขอบเขตในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ 1) การจัดทำนโยบายระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) การอนุมัติงบประมาณและแผนการดำเนินงานประจำปี 3) การเสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่ คณะรัฐมนตรี และการเสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็น 4) การบูรณาการการพัฒนาเด็ก ปฐมวัยของหน่วยงานของรัฐ 5) การกำหนดมาตรฐาน แนวปฏิบัติที่ดี หลักเกณฑ์ และการกำหนด สมรรถนะและตัวชี้วัดการพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นต้น

4. การประชุมของคณะกรรมการและการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตาม พระราชบัญญัตินี้ตามมาตรา 15 และมาตรา 16 เป็นการกำหนดให้ต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้มีการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยปีละ สี่ครั้ง รวมถึงให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการ

5. การกำหนดให้มีคณะอนุกรรมการบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเข้ามามีหน้าที่ และอำนาจในการเสนอแนะและให้ความเห็นต่อคณะกรรมการในเรื่อง เช่น การจัดทำแผนพัฒนา เด็กปฐมวัย การกำหนดแนวทางการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ และ การจัดทำแผนงบประมาณและแผนการดำเนินงานประจำปีแบบบูรณาการของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นต้น

6. การกำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ ของคณะกรรมการ รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม งานวิชาการ การศึกษาข้อมูลและกิจการ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ เช่น การรวบรวมข้อมูลเพื่อ ประกอบการจัดทำนโยบายระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย การวิเคราะห์และเสนอแนะมาตรการเพื่อผลักดันและสนับสนุนการนำนโยบายระดับชาติด้านการ พัฒนาเด็กปฐมวัยและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติ เป็นต้น

ส่วนที่สี่ ว่าด้วยเรื่องแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่มาตรา 19 จนถึงมาตรา 22 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. กำหนดให้คณะกรรมการเสนอแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป

2. รายละเอียดของแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรา 20 ประกอบด้วย ระยะเวลาการใช้บังคับแผน การบริหารและพัฒนาเด็กปฐมวัย วิธีปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการ และแนวทางการดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้ ได้แก่ แผนงานและโครงการของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการใช้งบประมาณด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

3. การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยและปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนตามมาตรา 21

4. การกำหนดให้มีคณะกรรมการติดตามเพื่อติดตามการดำเนินการตามแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยของหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนด ตลอดจนให้ความเห็นในการแก้ไขและระงับยับยั้งการทำงานที่ไม่เป็นไปตามแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ห้า ว่าด้วยเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่มาตรา 23 จนถึงมาตรา 28 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. ในการผลิตครูหรือพัฒนาครูด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในเรื่องนี้จัดให้มีการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณของความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักการและปรัชญาของการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรา 23

2. การจัดให้มีบริการสาธารณสุขแก่หญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัย ดำเนินการโดยสถานพยาบาลของหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาคเอกชน ซึ่งต้องจัดให้มีการให้บริการสุขภาพแก่มารดาและบุตรอย่างทั่วถึงในเรื่องการให้บริการวางแผนครอบครัว การอนามัยเจริญพันธุ์ การฝากครรภ์ การเตรียมความพร้อมการเป็นบิดามารดา และการส่งเสริมโภชนาการ พัฒนาการ การให้นมมารดาแก่บุตร และการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันตามมาตรา 24

3. กำหนดให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องจัดให้มีการอบรมเลี้ยงดู เพิ่มพูนประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ อย่างทั่วถึงตามมาตรา 25

4. การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนต้องดำเนินการในการให้บริการสาธารณสุขจัดการศึกษา และจัดสวัสดิการและการให้บริการด้านคุ้มครองสิทธิแก่เด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้ 1) ให้ความรู้ ส่งเสริมทักษะ และสร้างเสริมเจตคติที่ดีแก่ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง 2) จัดให้มีการคัดกรองที่เป็นระบบและได้มาตรฐานเพื่อค้นหาเด็กปฐมวัยที่พิการหรือมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม หรือสติปัญญา การเข้าถึงสิทธิและได้รับโอกาสในการพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวก สื่อและบริการ ความช่วยเหลืออื่น ๆ และการดำเนินการแบบบูรณาการในส่วนนี้ ตามมาตรา 26, 27 และ 28

โดยสรุป พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 มีเจตนารมณ์ในการที่รัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเข้ามาเป็นเจ้าภาพหลักในการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเป็นระบบเพื่อให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการในชุดใหญ่ที่ดูแลด้านนโยบาย และคณะกรรมการเข้ามาดำเนินการการพัฒนาเด็กปฐมวัย และมีสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเลขานุการของคณะกรรมการ ประกอบกับการทำงานในลักษณะเชิงบูรณาการการทำงานของหน่วยงานของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่นำมาวิเคราะห์นิวนอร์มัลของการพัฒนาเด็กตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562

แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการศึกษาและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และวิถีชีวิตที่ต้องปรับเปลี่ยน หรือที่เรียกว่า นิวนอร์มัล (New Normal) จึงได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ได้กำหนดดังนี้

1. นิวนอร์มัล (New Normal)

ความหมายของ “New Normal” ตามที่ราชบัณฑิตได้บัญญัติหมายถึง ความปกติใหม่ หรือฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยการใช้การเขียนทับศัพท์ว่า “นิวนอร์มัล” โดยคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากราชบัณฑิตยสภาได้ให้ความเห็นว่าคำจำกัดความของคำว่า New Normal นั้นเป็นพลวัตและคำนี้มีที่ใช้ในหลายบริบท ไม่ใช่เฉพาะในทางธุรกิจหรือวิถีชีวิตเท่านั้น ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะหาคำกลาง ๆ ที่จะใช้ได้ในทุกบริบท จึงมีข้อสรุปว่าควรเขียนคำนี้เป็นทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “นิวนอร์มัล” จะสื่อความหมายได้ดีกว่า (ราชบัณฑิตยสภา, 2563) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของการใช้ชีวิตหลังจากการระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนในมิติต่าง ๆ มากพอสมควร ได้แก่ มิติทางด้านสังคมในส่วนของการใช้ชีวิตทั้งในบ้านและนอกบ้าน มิติทางด้านเศรษฐกิจทำให้เกิดปัญหาในการจ้างแรงงานของภาคเอกชนที่ต้องลดจำนวนแรงงานเพื่อให้อยู่รอดและสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ และมิติทางด้านการเมืองที่ทางภาครัฐได้ใช้การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องมาควบคุมสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตตามปกติของประชาชน เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ของการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 นั้น จาเร็ด ไดมอนด์ (Jared Diamond) (2563, น. 555-557) ได้ให้ความคิดเห็นต่อโควิดในฐานะวิกฤตโลกไว้ ดังนี้ โรคโควิดไม่ใช่ปรากฏการณ์ใหม่ ถึงแม้ว่าตัวโรคโควิดเองเป็นเรื่องใหม่ โรคโควิดเป็นเพียงเหตุการณ์ล่าสุดจากปรากฏการณ์วิกฤตที่เกิดจากโรคภัย ซึ่งเกิดขึ้นต่อเนื่องมายาวนาน โดยก่อนหน้านี้ก็เคยมีการแพร่ระบาดของกาฬโรค โรคหัดและโรคฝีดาษและโรคอื่นจากยูเรเชียในโลกใหม่ โดยมีนักสำรวจชาวยุโรปเป็นผู้นำเชื้อไปแพร่ และสังหารคนพื้นเมืองอเมริกันเกือบทั้งหมด ดังนั้นเมื่อเทียบกับการระบาดครั้งอื่นแล้ว โรคโควิดค่อนข้างเข้าข่าย “ไม่รุนแรง” เพราะโรคนี้สังหารเหยื่อประมาณ 2% เท่านั้น หากคิดจากจำนวนประชากรของโลกในปัจจุบัน 7.7 พันล้านคน จะมีความเสี่ยงเสียชีวิตจากโควิดเพียง 154 ล้านคน ประกอบกับโควิดเป็นโรคใหม่ ไม่มีประชากรมนุษย์กลุ่มใดเคยสัมผัสมาก่อน จึงไม่มีใครมีภูมิคุ้มกัน และประชากรมนุษย์ทุกคนกำลังตกอยู่ในความเสี่ยง จากการแพร่ระบาดจากการเดินทางโดยเครื่องบินที่ทำให้เชื้อโรคมีการแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็ว และภายในหนึ่งและสองปีโรคโควิดน่าจะถูควบคุมโดยวัคซีนสำเร็จ แต่ในช่วงนี้โรคโควิดจะสร้างความเสียหายอย่างมากต่อพฤติกรรมทางสังคม การค้าขาย และเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในโลก ดังนั้นโควิดกำลังเป็นจุดสนใจของทั้งโลก ซึ่งเป็นเรื่องที่ยอนแย้ง เพราะโควิดไม่ได้เป็นภัยคุกคามต่ออารยธรรม หรือการดำรงอยู่ของมนุษย์เลย ถึงแม้ว่าจะมีคนเสียชีวิตจำนวนมากถึง 154 ล้านชีวิต แต่ก็ยังมีผู้ที่รอดชีวิตอีก 7.546 พันล้านคนอยู่ดี ซึ่งมีจำนวนมากพอที่จะสืบทอดเผ่าพันธุ์มนุษย์ได้ ส่วนการค้าขายจะกลับมาเหมือนเดิม ภัยคุกคามอารยธรรมที่แท้จริงไม่ใช่โควิด แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ การร่อยหรอของทรัพยากร และความเหลื่อมล้ำทั่วโลก ซึ่งภัยเหล่านี้กำลังทำให้มาตรฐานการดำรงชีวิตของมนุษย์ และทำให้อขนาดของมนุษย์อยู่ในความเสี่ยง ดังนั้น จากความคิดเห็นดังกล่าวทำให้ต้องมองภัยคุกคามในมิติอื่น ๆ ประกอบด้วย ซึ่งภัยคุกคามที่นอกเหนือจากโรคโควิดแล้ว เป็นภัยคุกคามที่มนุษย์ต้องทนอยู่อีกยาวนาน และเป็นภัยอันตรายใหญ่ที่มนุษย์กำลังเผชิญหน้าอยู่ในขณะนี้ การปรับตัวของคนทุกช่วงวัยต่อการแพร่ระบาดโรคโควิดและภัยคุกคามต่าง ๆ เหล่านี้จึงต้องนำไปสู่แนวทางการแก้ปัญหาในรูปแบบใหม่ เพื่อให้เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

จากงานวิจัยในหัวข้อเรื่อง การบริหารจัดการศึกษารับมือความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 ของพัชราภรณ์ ดวงชื่น (2563, น.783-793) ได้นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการศึกษาในการเตรียมรับมือปกติใหม่ (New Normal) ที่จะเกิดขึ้นหลังวิกฤตโควิด-19 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้ คือ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยได้นำแนวคิดของโกล์บิซมาปรับใช้ประกอบด้วย การเรียนผ่านระบบออนไลน์ 100% สำหรับโรงเรียนที่มีความพร้อม การเรียนในห้องเรียนที่มีความเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนไม่มาก การเรียนผสมผสานแบบออนไลน์และออฟไลน์ ซึ่งมีความเหมาะสมกับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักเรียนจำนวนมากและไม่มีประสบการณ์ใน

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์มาก่อน และการเรียน Home School เป็นการจัดการเรียนการสอนที่บ้านโดยผู้ปกครองและครูที่มาดำเนินสอนเฉพาะวิชาที่บ้าน 2) ด้านการประเมินผลในการศึกษาแบบวิถีใหม่ โดยเปลี่ยนเป็นการประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ โดยเน้นในหลักการทำทำความเข้าใจ ไม่ใช้การตัดสินใจ และครูจะเป็นผู้เข้าใจในการกำหนดรูปแบบในการเรียนกับผู้เรียน 3) ด้านการพัฒนาครู เป็นการปรับเปลี่ยนจากครูที่เป็นผู้สอนไปเป็นครูผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ชักชวนให้เด็กได้เรียนรู้ ที่สำคัญมุ่งเน้นการพัฒนาครูให้เป็นครูที่สอนครอบคลุมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตจริงได้ การมีแพลตฟอร์มสนับสนุนเพื่อการพัฒนาครูอย่างยั่งยืนในรูปแบบของระบบพี่เลี้ยง และการกำกับ การมีแพลตฟอร์มการให้คำปรึกษาสำหรับบุคลากรทางการศึกษาและผู้ปกครอง รวมถึงการปรับทักษะของครูเพื่อเอาเทคโนโลยีมาใช้ในปัจจุบันและในอนาคต 4) ด้านการบริหารหลักสูตร กับรูปแบบการสอนก็ต้องให้มีทั้ง รูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ ดังนั้นการออกแบบหลักสูตรจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่จะช่วยในการพัฒนาทักษะการศึกษาให้แก่คนรุ่นใหม่และการพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 5) ด้านการรับฟังเสียงสะท้อนจากครู ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชน ที่จะช่วยให้โรงเรียนและครูประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้รับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 ดังนี้ การช่วยให้ครูปรับตัวเข้ากับ New Normal การจัดให้มีครูเพียงพอและให้ครูได้ทำงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การลงทุนกับภาคการศึกษาในหลาย ๆ ประเทศเพื่อดูแลในส่วนของเงินเดือนครูสวัสดิการต่าง ๆ และการจัดอบรมที่จำเป็นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 6) ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรใหม่ตามลำดับความสำคัญใหม่ โดยต้องปรับการลงทุนจากการลงทุนในสถานศึกษาเป็นการลงทุนในเรื่องของการพัฒนาระบบการทำงาน หลักสำคัญก็คือการปรับการทำงานในระบบการศึกษาไปสู่แบบแผนในการสร้างการเรียนรู้และการอยู่รอดใหม่ในปัจจุบัน ด้วยการปรับวิธีการทำงานด้วยการออกไปเชื่อมกับโลกที่เป็นจริงในภาคการผลิต บริการ นวัตกรรมและเชื่อมกับการสื่อสารยุคใหม่ เพื่อที่จะช่วยในการสร้างมิติใหม่ในรูปแบบของธุรกิจใหม่ (New Business Model) ที่มีวิธิติด ประสิทธิภาพและกระบวนการทำงานที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้น จากแนวทางการบริหารจัดการศึกษาในการเตรียมรับปกติใหม่ (New Normal) ที่จะเกิดขึ้นหลังวิกฤตโควิด-19 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาข้างต้นถือได้ว่าเป็นแนวทางที่ผู้ทำงานในสถานศึกษาต้องตระหนักและพร้อมรับการเปลี่ยนที่เกิดขึ้น โดยมีผลกระทบทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมกับ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาและการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในปัจจุบันและในอนาคตภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19

2. **จินตนาการ** ไบรอัน รีช (2562, น. 33-34) ได้ระบุไว้ว่า จินตนาการ คือความสามารถในการสร้างภาพและความรู้สึกใหม่ ๆ ขึ้นภายในใจ โดยรู้ว่าภาพและความรู้สึกเหล่านั้นไม่ได้เป็น

แบบเดียวกับสิ่งที่สมองเก็บรวบรวมไว้ผ่านทางประสาทสัมผัส เช่น เมื่อได้ยินหรือเห็นอะไรบางอย่าง แต่ละคนมีจินตนาการของตัวเอง และสร้างขึ้นจากสิ่งที่รู้และมีประสบการณ์ และทั้งหมดอยู่ในสมอง และคำว่า “จินตนาการ” เป็นคำกริยาในภาษาละตินว่า Imaginari ซึ่งมีความหมายว่า “การสร้างภาพของตัวเอง” ไม่มีใครสามารถเห็นจินตนาการ หรือรู้ว่ากำลังใช้อยู่ เว้นแต่เลือกที่จะปลดปล่อยออกมา ดังนั้น 1) จินตนาการช่วยให้เข้าใจโลก ชีวิต และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและชีวิต 2) จินตนาการช่วยให้สามารถแสดงถึงความก้าวหน้าและฉายภาพตัวเองออกนอกพื้นที่และเวลาในปัจจุบัน โดยการคาดการณ์ถึงอันตรายที่มีอยู่ หรือปัญหาที่อาจจะพบ ซึ่งจินตนาการยังช่วยให้มองเห็นอนาคตทั้งในแง่ตัวบุคคลและเป็นกลุ่ม 3) จินตนาการเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคิดค้น ส่งเสริมความคิดใหม่ ๆ และความคิดที่แปลกแตกต่าง แต่ในทางตรงข้าม ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมถูกนำมาใช้ในรูปแบบที่ปฏิบัติได้และวัดผลได้มากขึ้น ซึ่งความแตกต่างระหว่างสามสิ่งนี้สำคัญ ด้วยเหตุผลดังนี้ ประการแรก จินตนาการมาก่อนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นตัวที่ป้อนข้อมูลให้กระบวนการเหล่านั้น ประการที่สอง จำเป็นต้องสร้างและทำตามความคิดนั้นได้อย่างสบายใจ โดยไม่ต้องรู้ว่าความคิดเหล่านั้นมีคุณค่ามาก่อนหรือได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วหรือไม่ จินตนาการของเราช่วยให้เรายังทำงานได้แม้เผชิญกับความไม่แน่นอนก็ตาม

หากพิจารณาถึงประเด็นที่สำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับจินตนาการก็คือ การเรียนรู้ที่มีรูปแบบทั้งภายในและภายนอก โดย Stanislas Dehaene (2020, pp. 5-9) ได้ระบุคำนิยามของการเรียนรู้ไว้ 7 ข้อดังนี้ 1) การเรียนรู้คือปัจจัยที่กำหนดในการปรับเปลี่ยนของการมีรูปแบบวิธีคิดที่เปิดกว้าง (Learning is Adjusting the Parameters of a Mental Model) 2) การเรียนรู้คือการใช้ประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นปัจจัยที่กำหนดในการปรับเปลี่ยนร่วมกัน (Learning is Exploiting a Combinatorial Explosion) 3) การเรียนรู้คือการลดข้อผิดพลาดให้น้อยที่สุด (Learning is Minimizing Errors) 4) การเรียนรู้คือการสำรวจพื้นที่แห่งความเป็นไปได้ (Learning is Exploring the Space of Possibilities) 5) การเรียนรู้คือการเพิ่มประสิทธิภาพกับการให้รางวัลสำหรับการทำหน้าที่ (Learning is Optimizing a Reward Function) 6) การเรียนรู้คือ พื้นที่สำหรับการค้นหา (Learning is Restricting Search Space) และ 7) การเรียนรู้คือการคาดการณ์จากสาเหตุไปถึงผลด้วยสมมติฐานเบื้องต้น (Learning is Projecting a Priori Hypotheses) ซึ่งจะขอยกตัวอย่างการเรียนรู้ในข้อ 1) Learning is Adjusting the Parameters of a Mental Model โดยผู้เขียนได้ระบุของการเรียนรู้ไว้ดังนี้ การปรับเปลี่ยนรูปแบบทางจิตใจ คือเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายในบางครั้ง ซึ่งได้ยกตัวอย่างการพัฒนาการทางสมองของเด็กด้วยการมองและการกระทำ เช่น ในการเรียนรู้ทักษะด้านภาษาของเด็กที่เกิดในประเทศญี่ปุ่น มากกว่าสองหรือสามปีขึ้นไป เด็กจะมีการปรับตัวในคุณลักษณะของการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่น ซึ่งสมองของเด็กจะถูกกำหนดให้มีการเรียนรู้และการบูรณาการภาษาในระดับต่าง ๆ ได้ในส่วนของคำและการออกเสียง และจากการที่เด็กญี่ปุ่นต้องมาเรียนรู้

ภาษาอังกฤษ ด้วยวิธีการอ่านรูปประโยคของภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่นนั้น มีการเรียงรูปประโยคที่แตกต่างกัน จึงส่งผลทำให้เด็กต้องใช้จินตนาการในการพูดตามโครงสร้างของภาษานั้น ๆ ดังนั้น การที่เด็กต้องมีการเรียนรู้ในการปรับตัวให้เข้ารูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันจึงส่งผลต่อการพัฒนาของสมอง การมองภาพ การกระทำในรูปแบบของทักษะการเขียน และการอ่าน ที่สะท้อนถึงภายในจิตใจของเด็กด้วยเช่นกัน

จากงานวิจัยในหัวข้อเรื่อง การวิเคราะห์ตัวละครและรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างมิติตามความเป็นจริงกับความฝันในภาพยนตร์แฟนตาซี ของโชติอนันต์ เกษมวงศ์หงส์และฉล่องรัฐ เหมอมาลัยชลมารค (2563, น. 254-256) ได้นำเสนอผลการวิจัย ในมิติทางจิตวิทยาไว้ดังนี้ ตัวละครทุกตัวล้วนแล้วแต่เป็นเด็กที่มีจินตนาการ มีไหวพริบ และเฉลียวฉลาด ไม่ปรากฏพฤติกรรมทางเพศของตัวละคร มักประสบกับปัญหาหรือความสูญเสียบางอย่างทำให้เกิดความขัดแย้งภายในจิตใจ เช่น สูญเสียพ่อหรือแม่ หรือคนที่รัก จนต้องอาศัยโลกแห่งจินตนาการหรือมิติแห่งความฝัน เพื่อเป็นทางออก หลบหนี หรือเยียวยาจิตใจ หากจะเปรียบตัวละครในเรื่องที่เกี่ยวกับการเติบโตของเด็กหรือวัยรุ่นที่ผ่านสถานการณ์หรือเหตุการณ์บางอย่างอันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การเรียนรู้ที่จะเติบโตขึ้นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ และผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างมิติตามความเป็นจริงกับความฝันในภาพยนตร์แฟนตาซีโดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud's Psychoanalysis Theory) พบความสัมพันธ์ระหว่างมิติตามความเป็นจริงและความฝันใน 3 รูปแบบ ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงบวก (Positive Relationship) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมิติตามความเป็นจริงและความฝันที่ส่งผลให้ตัวละครเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกหรือในทางที่ดีขึ้น หรือสามารถเข้าใจตนเอง ส่วนความสัมพันธ์เชิงลบ (Negative Relationship) เป็นความสัมพันธ์ที่ส่งผลให้ตัวละครเปลี่ยนแปลงไปในทางลบหรือทางที่เลวร้ายมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม หรืออาจกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงมากขึ้น และความสัมพันธ์แบบเป็นกลาง (Neutral Relationship) เป็นความสัมพันธ์เชิงบวกและความสัมพันธ์เชิงลบมุ่งทำให้ตัวละครเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างมิติตามความเป็นจริงและความฝันแบบเป็นกลาง มิได้ทำให้ตัวละครเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด แต่มักมุ่งเน้นสะท้อนให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องกันหรือเป็นภาพสะท้อนของกันและกัน ดังนั้น จากงานวิจัยดังกล่าวมีส่วนช่วยในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในสถานการณ์นิวนอร์มัลได้ในประเด็นทางด้านมิติทางจิตวิทยาของเด็ก เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่มีจินตนาการ มีไหวพริบ เฉลียวฉลาด และมีความคิดที่สดใส ไม่มีการซ่อนเร้นในจิตใจ การที่ให้ความสัมพันธ์เชิงบวกสำหรับเด็กเป็นการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนคุณค่าภายในจิตใจของเด็กที่จะส่งผลต่อจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะต่าง ๆ ต่อไป

โดยสรุปแล้ว ปัจจัยด้านจินตนาการมีความเชื่อมโยงกับนิวนอร์มัลในประเด็นที่ว่า จินตนาการมีส่วนช่วยในการเข้าใจโลก ชีวิต การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและสังคม ตลอดจน การปรับตัวในการชีวิตกับภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากภัยพิบัติ การระบาดของ โรค หรือแม้แต่วะทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้สามารถมองถึงภาพในอนาคตได้ว่าจะต้องมี การวางแผนเพื่อให้ตนเอง สังคมและประชาชนในประเทศสามารถที่จะมีชีวิตอยู่รอดและ ดำเนินงานและกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างลงตัวตามสภาพของแต่ละคน โดยเฉพาะใน การพัฒนาเด็กปฐมวัยในสถานการณ์นิวนอร์มัลได้ประเด็นทางด้านมิติทางจิตวิทยาของเด็กนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการที่ให้การดูแล การเอาใจใส่ และการเข้าถึงจิตใจของเด็กที่ดี และในเชิงบวกแล้วจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออก ในรูปแบบต่าง ๆ ก็เกิดมากขึ้น

3. หลักการของการปกครองแบบประชาธิปไตย ลิขิต ชีระเวดิน (2560, น. 201-203) ได้ระบุไว้ในผลงานบทความวิชาการ “ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษ 21: ทางตัน ทางออก และ แนวทางแก้ไข” ดังนี้ เมื่อมองในภาพรวมแล้ว จุดแข็งของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ก็คือ ระบบที่ประกันสิทธิเสรีภาพ (Rights and Freedom) ความเสมอภาค (Equality) ความยุติธรรม (Justice) สิทธิมนุษยชน (Human Right) และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) มากกว่า ระบบการปกครองแบบอื่นที่เป็นระบบการเมืองแบบปิด อำนาจการเมืองอยู่ในมือของคนไม่กี่คน ประชาชนมีสิทธิจำกัดในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม โดยทั่วไปลักษณะเด่น ๆ ของ ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีดังต่อไปนี้ คือ 1) มีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง 2) ประชาชนได้รับการประกันสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค 3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ปกครองบริหารในมิติต่าง ๆ 4) มีการใช้หลักนิติธรรม (Rule of Law) ในการปกครองบริหาร ประเทศ และ 5) ผู้ใช้อำนาจจะต้องมีจิตวิญญาณเป็นประชาธิปไตย มีมารยาททางการเมือง ในขณะที่เดียวกันประชาชนทั่วไปจะต้องมีจิตวิญญาณ ค่านิยมของความเป็นประชาธิปไตย ทั้งหมด ก็คือลักษณะทั่ว ๆ ไปของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย หากมีการละเมิดหลักการ ดังกล่าวก็ถือว่าเป็นสิ่งที่แปลกแยกไปจากระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และประเด็นที่ สำคัญที่สุดคือ ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่นำมาใช้ในหลายประเทศโดยเฉพาะ อย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนา มักจะไม่สมบูรณ์แบบในคุณลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวถึงแล้วนี้

จากงานวิจัยของปิยลักษณ์ พุกกะวัน (2563, น. 88-94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยของเด็กปฐมวัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและทฤษฎีพื้นฐาน จุดประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการ จัดประสบการณ์ และการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งจากงานวิจัยในส่วนของหลักการและทฤษฎี

พื้นฐานได้ใช้หลักการ 7 หลักการ ดังนี้ หลักการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ หลักการปรับมโนทัศน์ หลักการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก หลักการลงมือกระทำ หลักการประเมินค่า หลักการเสริมแรงทางบวก และหลักการถ่ายทอดการเรียนรู้ สำหรับจุดประสงค์และเนื้อหาผู้วิจัยได้ใช้จุดประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ การเคารพซึ่งกันและกัน การร่วมมือร่วมใจ และการเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา โดยได้นำไปสู่เนื้อหาในเชิงพฤติกรรมประชาธิปไตยที่ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ด้านที่ใช้วัดพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ตัวชี้วัดการเคารพซึ่งกันและกัน ตัวชี้วัดการร่วมมือร่วมใจ และตัวชี้วัดการเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา สำหรับในส่วนของการขั้นตอนการจัดประสบการณ์ได้ใช้ครูเป็นนักศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อเป็นการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติจริงกับเด็กปฐมวัย การประเมินผลการเรียนรู้นั้น โดยใช้ครูปฐมวัยใช้การสอบถามความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อพฤติกรรมประชาธิปไตย สังเกตการแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยของเด็กปฐมวัยตามตัวชี้วัดและแบบประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตย และ 2) ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยของเด็กปฐมวัย จากการประเมินช่วงก่อนการทดลองระหว่างทดลอง และหลังทดลองนั้นมีความแตกต่างพฤติกรรมแต่ละด้านสูงชันอย่างต่อเนื่องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

โดยสรุปแล้ว ปัจจัยของการปกครองแบบประชาธิปไตย นั้นมีความเชื่อมโยงกับนิวนอร์มัลในประเด็นสิ่งที่ประชาชนต้องตระหนักในหลักการของการปกครองแบบประชาธิปไตยกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันในเรื่อง สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพราะหากประชาชนได้ตระหนักในเรื่องดังกล่าวข้างต้นแล้วก็จะมีส่วนช่วยในการอยู่ร่วมกันของประชาชนในชาติการได้อย่างมีความสงบเรียบร้อย มีการดูแล การให้เกียรติกันและการเข้าใจต่อการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม และในส่วนของพัฒนาเด็กปฐมวัยในสถานการณ์นิวนอร์มัลนั้น การให้ความสำคัญของการเคารพซึ่งกันและกัน ด้านการร่วมมือร่วมใจ และด้านการเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา โดยเป็นการปูพื้นฐานหลักการของประชาธิปไตยให้กับเด็กปฐมวัยที่จะก้าวไปสู่เยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

4. เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเข้าถึงของเด็กทุกกลุ่มช่วงอายุในภาพรวมของประเทศ

จากงานวิจัยของอัครพล ไชยโชค (2562, น. 519-536) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 พบว่า การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา พร้อมทั้งทักษะในศตวรรษที่ 21 นั้นเป็นรากฐานสำคัญที่จะพัฒนาให้เด็กเป็นบุคคลที่คิดเป็น เรียนรู้เป็น และรู้จักใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมพร้อมที่จะก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การใช้งานง่ายสำหรับเด็ก การดึงดูดความสนใจสำหรับเด็ก และมีความเหมาะสมกับธรรมชาติและการเรียนรู้

ที่让孩子ได้ลงมือกระทำตามความสนใจ นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยได้เสนอตัวอย่างการจัดประสบการณ์ โดยบูรณาการเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อทักษะเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ในลักษณะแผนการสอน ของครูหัวข้อเรื่อง การจัดประสบการณ์เรื่องร่างกายของฉัน ระดับชั้นอนุบาล 3 ด้วยการใช้ สมาร์ทโฟนและกล้องถ่ายภาพมาใช้ในการทำกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย พบว่า ในกระบวนการ จัดประสบการณ์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ได้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย และในบทสรุปได้นำไปสู่การพัฒนาของการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้านกับการใช้ เทคโนโลยีไว้ดังนี้ 1. ด้านร่างกาย การที่เด็กได้ใช้เทคโนโลยีในการค้นหาความรู้ หรือทำกิจกรรม ที่เปิดโอกาสให้เด็กใช้เทคโนโลยี เด็กจะได้ใช้กล้ามเนื้อเล็กในการหยิบ จับ สัมผัส และการประสาน สัมพันธ์ของกล้ามเนื้อมือกับตา 2. ด้านอารมณ์ จิตใจ การนำเทคโนโลยีมา让孩子ใช้อย่างเหมาะสม จะช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึก เพลิดเพลินกับการใช้เทคโนโลยีที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ 3. ด้านสังคม การนำเทคโนโลยีมาใช้ให้กับเด็กอย่างสร้างสรรค์จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ กับสภาพแวดล้อมและโลกรอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรม และ 4. ด้านสติปัญญา จากการที่เด็ก ได้ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และการบูรณาการเทคโนโลยีนั้น โดยเด็กจะได้ใช้ทักษะ การคิด การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหาขณะร่วมกิจกรรม และนำไปสู่การพัฒนา ในทักษะความสามารถในการสื่อสาร ได้ตอบ และนำเสนอสิ่งที่ค้นพบผ่านการพูด การวาดหรือการแสดง ท่าทาง ดังนั้น จากงานวิจัยดังกล่าวการที่เด็กได้ใช้เทคโนโลยีจากครูที่มีระบบและขั้นตอนแล้วจะช่วย พัฒนาการเด็กปฐมวัยทั้งในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งจะ นำไปสู่การปรับตัวในการเรียนรู้ของเด็กทั้งความรู้ ความเข้าใจ ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับเด็ก

5. กรอบแนวคิดแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560–2564 และแนวความคิดของผู้นำของประเทศไทยและบทเรียนจากต่างประเทศในการศึกษาของเด็กตั้งแต่ก่อนปฐมวัยจนถึงเข้าสู่ในระดับอุดมศึกษา

ในส่วนของแนวคิดแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560–2564 (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2561, น. 32–39) ประกอบหลักการสำคัญดังต่อไปนี้ 1) ยึดเด็ก และเยาวชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา 2) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกสภาพแวดล้อม ในการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน 3) ส่งเสริมบทบาทเด็กและเยาวชนให้มีส่วนร่วมใน การพัฒนาสังคมและเพิ่มความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เกิด ความเข้มแข็ง 4) ส่งเสริมให้ระบบภายนอกส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น สื่อ หลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะทางอาชีพและทักษะทางสังคม และ 5) พัฒนา ประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น กลไกทาง กฎหมายด้านการปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านเด็ก

และเยาวชน การสร้างและการจัดการความรู้ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นต้น และในแผนฉบับนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ อาทิเช่น 1) การพัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชน 2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน เป็นต้น

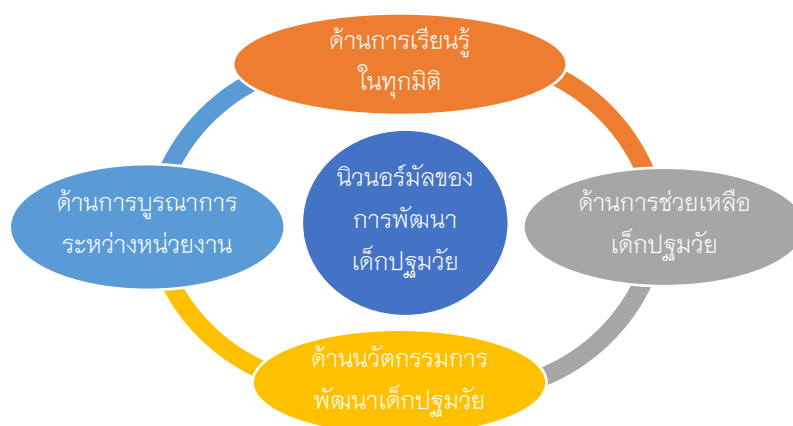
ประกอบกับข้อมูลจากกรมการปกครองได้ระบุจำนวนของเด็กและเยาวชนในปี 2563 ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2563) จำนวน 21,169,801 คน ชาย 10,858,412 คน หญิง 10,311,389 คน คิดเป็นร้อยละ 31.81 ของประชากรทั้งหมด และเมื่อระบุช่วงเด็ก อายุ 0-17 ปี จำนวน 13,832,936 คน ชาย 7,109,595 คน หญิง 6,723,341 คน คิดเป็นร้อยละ 20.78 ของประชากรทั้งหมด ส่วนเยาวชน อายุ 18-25 ปี จำนวน 7,336,865 คน ชาย 3,748,817 คน หญิง 3,588,048 คน คิดเป็นร้อยละ 11.03 ของประชากรทั้งหมด จากข้อมูลจำนวนประชากรของเด็กและเยาวชนคิดเป็นร้อยละ 31.81 ของประชากรทั้งหมดข้างต้นนั้น มีส่วนช่วยในการวางแผนในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศในภาพรวมที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 ที่มีการกำหนดถึงประเด็นยุทธศาสตร์ที่ต้องดำเนินการต่อไป

แนวความคิดของนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีในปัจจุบัน จากคำแถลงนโยบายของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีที่ได้ระบุดังนี้ การพัฒนาคนไทยให้มีความพร้อมในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้คนไทยในอนาคตเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัยที่ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยจัดให้มีระบบพัฒนาเด็กแรกเกิดอย่างต่อเนื่องจนถึงเด็กวัยเรียนให้มีโอกาสพัฒนาตามศักยภาพ การส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) พัฒนาระบบทุนชีวิตใหม่ ด้วยการปรับปรุงแบบ การเรียนรู้และการสอนเพื่อพัฒนาทักษะและอาชีพของคนทุกช่วงวัยสำหรับศตวรรษที่ 21 จัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพวิชาชีพและพัฒนาแรงงานรองรับอุตสาหกรรม 4.0 รวมถึงดึงดูดคนเก่งจากทั่วโลกเข้ามาร่วมทำงานกับคนไทยและส่งเสริมผู้มีความสามารถสูง 3) วิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ ด้วยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและความยากจน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง รวมทั้งสร้างเครือข่ายการทำวิจัยระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เป็นต้น (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2562, น. 20-23)

การระบาดของโรคโควิด-19 นั้นได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและบริบทของสังคม โดยประชาชนทุกช่วงวัยต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่เกือบทุกด้านทั้งในด้าน

การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง อาชีพและการใช้แรงงานกับการทำงานต่อความเป็นอยู่อย่างเห็นได้ชัดเจน จากการปรับการเรียนการสอนในต่างประเทศ เช่น ประเทศสวีเดน ได้นำเทคโนโลยีและการบริหารจัดการในการจัดการศึกษาและการมีผู้ช่วยครูเข้ามามีบทบาทและทำหน้าที่ดังนี้ ผู้ช่วยครูในประเทศสวีเดน จากหัวข้อเรื่อง Here the school's new vocational group is trained (Goteborgs, 2020) ข้อความจริงที่มีความสำคัญของผู้ช่วยครูที่ควรทำในประเด็นต่าง ๆ ในโรงเรียนมีดังต่อไปนี้ 1) ความปลอดภัยและการศึกษา โดยการสนับสนุนนักเรียนในช่วงระหว่างบทเรียน มีความคิดสร้างสรรค์และความปลอดภัยในชั้นเรียน การสร้างความสัมพันธ์และการบริหารความขัดแย้ง 2) การมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงในการทำงานกับเวลาบทเรียนในชั้นเรียน โดยการสะสมงานที่ง่ายและผลของเอกสาร การพิมพ์เอกสาร และการจัดการขายเอกสาร 3) การจัดการวัสดุสิ้นเปลืองและวัสดุที่ใช้ในการสอน โดยการสั่งซื้อวัสดุและการดำเนินการได้มาซึ่งวัสดุในสถานที่ที่ถูกต้อง 4) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับไอที โดยอัปเดตซอฟต์แวร์ให้ติดต่อฝ่ายสนับสนุนด้านไอทีในกรณีที่เกิดปัญหาและจัดการล็อกอินและรหัสผ่าน 5) การติดตาม โดยการติดต่อกับผู้ปกครองร่วมมือกับสุขภาพของนักเรียน บริการด้านสังคมและอื่น ๆ อีกมากมาย ทำการรายงานการขาดเรียนและการเยี่ยมบ้านให้กับนักเรียนที่ขาดเรียนสูง และ 6) การปรับปรุงแบบพิเศษ โดยตรวจสอบให้แน่ใจว่านักเรียนที่มีความต้องการเฉพาะเจาะจงได้รับเครื่องมือที่เหมาะสม และรู้วิธีใช้ให้พวกเขาสร้างตารางรูปภาพสำหรับวันนั้น โดยสนับสนุนกับนักเรียน โดยข้อความจริงทั้งหมดนี้มาจากสำนักงานการศึกษาแห่งชาติของประเทศสวีเดน

จากข้อมูลทั้งหมดจึงสามารถวิเคราะห์ปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยการสังเคราะห์ได้เป็นแนวทางนิวนอร์มัลในการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ได้ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางนิวนอร์มัลในการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562

1) ด้านการเรียนรู้ในทุกมิติการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่ครอบคลุมทุกมิติ เช่น (1) มิติของตัวเด็กในการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (2) มิติทางด้านครอบครัวที่เน้นในเรื่องของการปกป้อง ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อม (3) มิติทางด้านประชาธิปไตยที่ช่วยปลูกฝังให้เด็กรู้ถึงการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น รวมถึงการมองคนที่เท่าเทียมกัน และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในรูปแบบของกระบวนการกิจกรรมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่ปรับให้เหมาะสมกับช่วงวัย (4) มิติทางด้านจินตนาการ ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อการสร้างภาพและความรู้สึกใหม่ ๆ ขึ้นภายในใจ เป็นการฉายภาพของตัวเองที่ออกมาเฉพาะตน และเป็นการช่วยคิดค้น ส่งเสริมความคิดใหม่ ๆ ที่มาจากตัวของเด็กเอง

2) ด้านการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยมีทีมดูแลเด็กปฐมวัยในระดับท้องถิ่น พร้อมทั้งนักวิชาการ นักสาธารณสุขศาสตร์ และตัวแทนในระดับชุมชน เพื่อช่วยเหลือ ป้องกัน และคุ้มครองเด็กปฐมวัย ด้วยเหตุผลหลักการดูแลร่วมกันเพื่อความอยู่รอดของเด็กในช่วงวิกฤตและในสถานการณ์ฉุกเฉิน ที่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกัน และหลังจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยการมีมาตรการการช่วยเหลือที่มีความระมัดระวังและเน้นเรื่องความปลอดภัยด้านสุขอนามัยที่เปลี่ยนแปลงใหม่

3) ด้านนวัตกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ช่วยเร่งความก้าวหน้าสำหรับเด็ก เช่น ในเรื่องหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับเด็กปฐมวัย ด้วยการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยจะเน้นในการใช้สื่อ เพื่อจูงใจในการเรียนและการเล่นเป็นหลัก ดังนั้น การมีสื่อรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสืออ่านสำหรับเด็ก สื่อกิจกรรมที่ใช้วัสดุประเภทต่าง ๆ ที่ให้เด็กได้ใช้ช่วยวางร่างกายในการเล่นและการทำกิจกรรมร่วมกัน และหลังจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและสื่อการสอนที่ให้ความสำคัญกับไอทีและเทคโนโลยีมากขึ้น เช่น การจัดทำสื่อในรูปแบบของคลิปวิดีโอที่มีรูปการ์ตูนประกอบในการทำกิจกรรมและการเล่าเรื่อง ด้วยหลักการดึงดูดความสนใจชวนติดตาม มีสีสันสวยงาม ใช้ระยะเวลาไม่นานและมีคลิปวิดีโอให้เลือกหลากหลาย

4) ด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยในรูปแบบใหม่ภายใต้หลักคิดของภาครัฐร่วมกับภาคเอกชน เพื่อให้การทำงานมีความคล่องตัวยืดหยุ่นและมีเจ้าภาพหลักในการรับผิดชอบงานพัฒนาเด็กปฐมวัย การบริหารจัดการด้านงบประมาณในรูปแบบใหม่ภายใต้สถานการณ์ โควิด-19 ต่อเนื่องในอนาคต การดำเนินการในเรื่องการจัดบริการสาธารณสุข จัดการศึกษา จัดสวัสดิการและให้บริการด้านการคุ้มครองสิทธิแก่เด็กปฐมวัย

บทสรุป นวัตกรรมในการพัฒนาเด็กตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยในส่วนของบทบาทหน้าที่ขององค์การยูนิเซฟ สารบัญญัติของกฎหมายกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย การปรับตัวตามนิยามของนวัตกรรม การมีจินตนาการ หลักการของการปกครองแบบประชาธิปไตย เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเข้าถึงของเด็กทุกกลุ่มช่วงอายุในภาพรวมของประเทศ และกรอบแนวคิดแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 และแนวความคิดของผู้นำของประเทศไทย และบทเรียนจากต่างประเทศในการศึกษาของเด็กตั้งแต่ก่อนปฐมวัยจนถึงเข้าสู่ในระดับอุดมศึกษา สรุปได้แนวทางนวัตกรรมในการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 มี 4 แนวทางดังนี้ คือ 1) ด้านการเรียนรู้ในทุกมิติการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่ครอบคลุมทุกมิติ 2) ด้านการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยมีทีมดูแลเด็กปฐมวัยในระดับท้องถิ่น พร้อมทั้งนักวิชาการ นักสาธารณสุขศาสตร์ และตัวแทนในระดับชุมชน 3) ด้านนวัตกรรมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ช่วยเร่งความก้าวหน้าสำหรับเด็ก เช่นในเรื่องหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับเด็กปฐมวัย 4) ด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาเด็กปฐมวัยในรูปแบบใหม่ภายใต้หลักคิดของภาครัฐร่วมกับภาคเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2561). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2563, จาก <http://dcy.go.th/webnew/ebook/dcy/2560-2564/mobile/index.html>
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2563). *ข้อมูลจำนวนเด็กและเยาวชน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2563, จาก <http://dcy.go.th/webnew/main/index.php>
- จาเร็ด ไดมอนด์. (2563). *การเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่: จุดเปลี่ยนสำหรับนานาชาติท่ามกลางภาวะวิกฤต [UPHEAVAL: Turning points for nationals in crisis]* (อรวรรณ คูหเจริญ นาวายุทธ และสัญญา นาวายุทธ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: บริษัท วิชั่น พรีเมส จำกัด.
- โชติอนันต์ เกษมวงศ์หงส์ และฉลองรัฐ เหมอมาลัยชลมารค. (2563). การวิเคราะห์ตัวละครและรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างมิติความเป็นจริงกับความฝันในภาพยนตร์แฟนตาซี. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 24(3), 254-256.
- ไบรอัน ริช. (2562). *เปิดจินตนาการ ปลดปล่อยศักยภาพที่เหนือกว่าให้โลกรู้ [The imagination gap]* (กิตติกานต์ อิศระ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: บริษัท ซีอีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

- ปิยลักษณ์ พุกกะวัน. (2563). รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรม
ประชาธิปไตยของเด็กปฐมวัย. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 3(2), 88-94.
- พัชราภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษารับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19.
วารสารศิลปการจัดการ, 4(3), 783-793.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2563). *บัญญัติศัพท์ "New Normal"*. สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2563, จาก
<https://news.thaipbs.or.th/content/292432>
- ลิขิต อีรวะดิน. (2560). *ครูการเมือง ความคิด ชีวิต และผลงานของ ศ.ดร.ลิขิต อีรวะดิน*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. เล่มที่
134 ตอนที่ 10 ก. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2563, จาก <http://www.ratchakitcha.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*.
เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2563, จาก
<http://www.ratchakitcha.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2563). *พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562*.
เล่มที่ 136 ตอนที่ 56 ก. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2563, จาก
<http://www.ratchakitcha.go.th>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์
จันทร์โอชา. แถลงต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม 2562*.
สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2563, จาก <http://www.soc.go.th>
- อัศรพล ไชยโชค. (2562). การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ปฐมวัยในศตวรรษที่ 21.
วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47(4), 519-536
- Goteborgs, P. (2020). *Here the school's new vocational group is trained*.
Retrieved 26 March 2020, from
<https://www.gp.se/ekonomi/h%C3%A4r-utbildas-skolans-nya-yrkesgrupp-1.25578721>
- Stanislas, D. (2020). *How we learn: The new science of education and the brain*. UK: Clays Ltd.
- Unicef. (2020). *What-we-do*. Retrieved 7 April 2020, from <https://www.unicef.org/what-we-do>

การดำรงอยู่ของความเชื่อต่อหลวงพ่อเปี่ยม อินทสุวรรณโณ ของคนในท้องถิ่นทุ่งหลวง

ฐานกร สิทธิโชค¹ และ วิทวัส นิตสูงเนิน²

¹สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

²ข้าราชการครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

บทคัดย่อ

การศึกษาการดำรงอยู่ของความศรัทธาต่อหลวงพ่อเปี่ยม อินทสุวรรณโณ ของคนในท้องถิ่นทุ่งหลวง เพื่อทำความเข้าใจ บุคคลที่ได้รับการยอมรับ ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นและบริเวณโดยรอบ เกิดความเชื่ออย่างมาก ในการศึกษาใช้ข้อมูลจากเอกสารมูขปาฐะและหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากนี้ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากผู้คนที่อยู่ในยุคร่วมสมัย และศึกษาจากคำบอกเล่าของบุคคลในท้องถิ่น ตลอดจนเอกสารทุติยภูมิ ทั้งนี้หลวงพ่อเปี่ยมมีความสำคัญในการวางระบบการศึกษาท้องถิ่น ทั้งยังเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้าและยั่งยืนมาถึงปัจจุบัน หลวงพ่อเปี่ยม อินทสุวรรณโณ เป็นพระเกจิที่ได้รับการยกย่องจากพ่อท่านคล้าย วาจาสิทธิ์ ซึ่งเป็นสหายคู่พี่น้องจากสำนักสายเขาอ้อที่มีส่วนสำคัญในการใช้คาถาอาคมเวทมนตร์ และวาจาช่วยเหลือผู้คนจำนวนมากจนเป็นที่เลื่องลือ การทำงานชุดความเชื่อของชาวบ้านผ่านสถาบันทางสังคมที่มีส่วนในการสร้างสำนึกร่วมภายใต้ผู้นำสำคัญหลวงพ่อเปี่ยมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาตำบลทุ่งหลวงให้ดีขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ทุ่งหลวงเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ ที่ชุมชนต่าง ๆ ให้การยอมรับและเข้ามาสัมพันธ์ ตลอดจนการเข้าแวะเคารพบูชา เพราะความศรัทธาที่มีต่อท่านยังทรงพลังของการสร้างสำนึกร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้แก่ท้องถิ่นและชุมชน

คำสำคัญ: ความเชื่อ โครงสร้างและหน้าที่ การสร้างสำนึกร่วม หลวงพ่อเปี่ยม อินทสุวรรณโณ

Existence of faith Faith of Father Luang Piam Inthasuwan of the local people, Thung Luang

Thakorn Sitichok¹ and Witthawat Nidsungnone²

¹Ph.D, Faculty of Human Science and Social Science, Thaksin University

²Teacher of Office of the Basic Education Commission

Abstract

The present study on existence of faith in Luang Pho Piem Inthasawanno of Thung Luang was conducted to establish in-depth understanding of a remarkable person who unified people in the local and surrounding areas. In the study, both primary and secondary documentation of verbal account and written evidences were collected. In addition, a field study was also conducted to gain in-depth insight from local witness who had been through Lung Pho Pien's lifetime and experienced the incidents first hand. Besides playing a significant role in local education development, Luang Pho Piem Inthawanno was regarded as an influencer whose speech could its magic in a good way and lead people onto their betterment. According to his fellow disciple from the late Khao Or, Luang Phor Piem had helped a lot of people through his preaching that guided villagers' beliefs, strengthen social institutions, and contributed to the realization of the common good under his leadership. Luang Phor Piam was also found to have influenced the development of Tambon Thung Luang as a historical and spiritual destinations where people from surrounding communities often stop by to pay homage. Because of the faith in Luang Phor Piem, the power and sense of solidarity in the community was created and strengthened. This could be held as a great merit to local community.

Keyword: Faith, Structure and Function, Creating Realization, Father Luang Piam Inthasuwan

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเชิงวัตถุอย่างรวดเร็วจากพลังกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ในทางความเชื่อและศาสนาก็ได้เกิดขึ้นแบบทันที หากเทียบกับโลกโบราณที่บรรดาความเชื่อและศาสนาทั้งหลายได้ดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาตลอด ตามแนวคิดของ เสฐียร พันธรังษี (2555) กล่าวว่า การที่สังคมมนุษย์คงต้องการความเชื่อ ลัทธิ และศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่พบเห็นได้เสมอก็คือ การปรับเปลี่ยนแนวคิดและรูปแบบไปตามยุคสมัย ทั้งการก่อตัวของลัทธิความเชื่อศาสนารูปแบบใหม่ ทั้งการให้ภาพความมั่งงายทางความเชื่อ โดยกระบวนการเกิดและเปลี่ยนแปลงของลัทธิศาสนาต่าง ๆ นั้น ซึ่งบางมุมมองไม่อาจมองแนวโน้มและวินิจฉัยได้ว่าอะไรคือเหตุผล หรืออะไรคือความมั่งงาย เพราะศาสนาและความเชื่อ ตลอดจนลัทธิต่าง ๆ เป็นเรื่องนามธรรม ที่เป็นเรื่องสภาวะทางจิตใจที่ยากกว่าเกินสัมผัสได้ แต่สิ่งหนึ่งที่ทำให้เห็นเหมือนกันคือพฤติกรรมในทางศาสนาและความเชื่อของมนุษย์ในโลกยุคใหม่นั้นมีหลายรูปแบบ ซึ่งบางแบบอย่างก็เป็นแนวทางใหม่ แต่บางแบบอย่างก็บั่นทอนชีวิตซึ่งน่าเป็นห่วง ตลอดจนการแสดงพฤติกรรมของผู้นับถือศาสนานั้น ๆ การทำความเข้าใจต่อพลวัตทางความเชื่อ ลัทธิ และศาสนาเป็นการจุดประกายความคิด มุมมองเพื่อชี้แนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตและดำรงอยู่เพื่อพลังความศรัทธาแก่ชุมชน แต่ความศรัทธาไม่ได้เกิดขึ้นกับโบราณสถานหรือโบราณวัตถุ แต่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีการสะสมความดีงามจนเป็นที่ประจักษ์ควรค่าแก่ความศรัทธา เคารพนับถือ และยกย่องของคนในสังคม

หลวงพ่อบุญเปี่ยม อินทสุวรรณโณ เป็นพระอาจารย์เกจิชื่อดังทางภาคใต้ของประเทศไทย เป็นพุทธสาวกในพระพุทธศาสนา ที่ปฏิบัติตนตามคำสอนตลอดจนพุทธดำรัสของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระรูปสำคัญของภาคใต้ที่รองจาก หลวงปู่ทวด วัดช้างให้ และพ่อท่านคล้าย วาจาสิทธิ์ ที่ชาวบ้านและบุคคลทั่วไปให้ความเคารพนับถือ ภายใต้ความศรัทธาที่มีต่อหลวงพ่อบุญเปี่ยม อินทสุวรรณโณ ท่านให้ความอนุเคราะห์ด้านการศึกษาต่อบุคคลในท้องถิ่นนั้น ๆ การยึดมั่นในการดำรงธรรมและความดี การช่วยเหลือชาวบ้าน ทำให้เป็นที่กล่าวขานจบจนทุกวันนี้ (นายเจื้อย (นามสมมติ), 2559)

บทความนี้ผู้ศึกษาต้องการอธิบายให้เห็นว่าความเชื่อและการนับถือผู้มีอำนาจทางสังคมนั้น ถูกสร้างสรรค์ความหมายและหน้าที่ผ่านการปฏิบัติการทางสังคม (Social Practice) ของผู้คน ในท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อการสร้างสายใยทางสังคมของคนในท้องถิ่น โดยมีจุดยืนในการนำเสนอ บทความที่เชื่อว่าความรู้เรื่องความเชื่อและการนับถือผู้มีอำนาจทางศาสนาของชุมชนทุ่งหลวง ไม่ได้มีความหมายและมีรูปแบบที่ตายตัว (Stereotype) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความเชื่อและการนับถือผู้มีอำนาจทางสังคมไม่ได้เป็นความรู้แบบวัตถุวิสัย (Objective Knowledge) แต่ทว่า

ความเชื่อและการนับถือผู้มีอำนาจทางสังคม ดำรงอยู่ท่ามกลางการสร้างสรรคความรู้ของมนุษย์ที่เป็นอัตวิสัย (Subjective Knowledge) ขณะเดียวกันความรู้ของความเชื่อและการนับถือผู้มีอำนาจทางสังคมท้องถิ่น ถูกสร้างขึ้นร่วมกันของผู้คนหลากหลายในสังคม (Intersubjectivity) ดังนั้นความรู้ที่ว่าจึงถูกสร้างขึ้นในแต่ละสภาวะการณ์ และสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้การรับรู้ และความเคลื่อนไหวอย่างหลากหลายด้วย และที่สำคัญพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันทางสังคมที่เอื้ออำนวยให้สังคมดำรงอยู่อย่างเป็นปึกแผ่นมั่นคงมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ในทำนองเดียวกันสังคมก็ได้อุปถัมภ์และส่งเสริมให้ศาสนามีความเจริญ และเป็นที่ยอมรับนับถืออย่างกว้างขวาง มีวัดและพระสงฆ์ทำหน้าที่สนับสนุนการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและค่านิยมให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของสังคมและให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน (นิพนธ์ ศิริธร, 2555) การทำให้สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและอยู่รอดจนถึงปัจจุบันนี้ ต้องมีองค์ประกอบและปัจจัยสำคัญคือบุคคลและกลุ่มบุคคล ซึ่งบุคคลมีความสำคัญอย่างมาก ในการรวมคนในสังคมหรือท้องถิ่นให้มีความเชื่อมโยงและผูกพันกันเป็นสายใยของชุมชน

สำหรับแหล่งข้อมูลในการเขียนบทความนี้ผู้ศึกษาอาศัยข้อมูลจากเอกสารมูขปาฐะและหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้ทำการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากผู้คนที่อยู่ในยุคร่วมสมัย และศึกษาจากคำบอกเล่าจากรุ่นสู่รุ่นของบุคคลในท้องถิ่น ตลอดจนเอกสารทุติยภูมิจากสำนักงานเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี หอสมุดประชาชนสุราษฎร์ธานี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โครงสร้างทางสังคมของสถาบันศาสนากับการดำรงอยู่ในทุ่งหลวง

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีโครงสร้างทางสังคมเช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ทั่วไป ทั้งนี้กลุ่มทางสังคมและสถาบันสังคมนวมตัวก็จะกลายเป็นรัฐ การที่สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาโดยตลอด ทั้งที่เป็น การเปลี่ยนแปลงที่ไม่มีแบบแผนและมีแบบแผน ซึ่งทั้งสองแบบก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียขึ้นในสังคมไทย โดยผลเสีย พบว่า กระบวนการของความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ก่อให้เกิดผลต่อสังคมไทย และจำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกทุกคนในสังคมไทยต้องให้ความร่วมมือในการร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยสถาบันทางสังคมเป็นตัวขัดเกลาและสร้างบรรทัดฐานทางสังคมเพื่อให้คนปฏิบัติตาม นอกจากนี้สถาบันจะทำหน้าที่ช่วยสนองความต้องการให้แก่สมาชิกในสังคมเพื่อให้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความปกติสุข สอดคล้องกับแนวคิดของ เดอร์ไคม์ (Durkheim, 1947) นักสังคมวิทยาได้ศึกษาทฤษฎีทางสังคมวิทยา โดยอธิบายถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เป็นความจริงทางสังคม เขาเชื่อว่าสังคมมีแก่นแท้ของตัวเอง ความจริงทางสังคมเป็นการแสดงออกแบบหมู่คณะ หรือ Collective Representations เป็นการแสดงออกของจิตสำนึก รวบรวม หรือจิตใจของหมู่คณะต้นกำเนิดของศาสนา ทั้งนี้ความคิดของเดอร์ไคม์ เกิดขึ้นจาก

พิธีกรรมทางสังคมที่กระทำต่อบุคคล ซึ่งอธิบายว่า “คนที่ได้รับความเจริญ” (เช่น ชนพื้นเมืองหรือคนพื้นบ้าน) จะมีประสบการณ์เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมและมีความสุข ความแจ่มใส เมื่อได้ทำกิจกรรมกับเพื่อนฝูง ประสบการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าศาสนามีโครงสร้างอันสลับซับซ้อน โดยโครงสร้างทางความเชื่อนั้นมีอำนาจบางอย่างอยู่นอกตัวตนของมนุษย์ เมื่อพิธีกรรมเสร็จสิ้นคนจำนวนมากก็แยกย้ายเพื่อไปทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันตามปกติ ซึ่งเดอร์ไคม์ ได้แบ่งโลกในชีวิตประจำวัน (Profane) กับโลกศักดิ์สิทธิ์ (Sacred) ออกจากกัน โดยโลกในชีวิตประจำวันเป็นโลกของการทำงานแบบจำเจและมีความสกปรก ส่วนโลกศักดิ์สิทธิ์จะเกิดในพิธีกรรม มีความสะอาดบริสุทธิ์และมีอำนาจ ในพิธีกรรมจะมีความรู้สึกแบบแจ่มใสเบิกบาน รูปปั้นศักดิ์สิทธิ์ในพิธีกรรมหรือ โทเทม จะเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจและทำให้เกิดความรู้สึกเบิกบาน โทเทมเป็นสัญลักษณ์ของการรวมกลุ่มและความเป็นปึกแผ่นของสังคม ซึ่งจะเกิดในพิธีกรรม

ทั้งนี้สถาบันทางศาสนาเป็นสถาบันมีความสำคัญในทุก ๆ สังคม ซึ่งศาสนา (Religion) เป็นคำที่ยากต่อการนิยามให้ครอบคลุมคุณลักษณะของศาสนาที่อยู่มากมายในโลก แต่เป็นที่เข้าใจกันว่าศาสนานั้นล้วนเกี่ยวข้องกับระบบความเชื่อ พิธีกรรม การปฏิบัติและการเคารพบูชาที่มุ่งไปยังเป้าหมายสูงสุดของแต่ละศาสนา เช่นพระเจ้าที่สูงที่สุด สัญลักษณ์ และหลักธรรมคำสอน เป็นต้น เท่าที่ผ่านมามีผู้พยายามให้ความหมายศาสนาเอาไว้ที่น่าสนใจ เดือน คำดี (2541) ได้กล่าวถึงศาสนา หมายถึง ลัทธิความเชื่อถือของมนุษย์ อันมีหลักคือแสดงกำเนิดและสิ้นสุดลงของโลก เป็นต้น ส่วนสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (อ้างถึงใน เดือน คำดี, 2541) ทรงให้ความหมายว่า ศาสนา มีความหมายสรุปได้ เป็น 2 นัย คือ (1) คำสั่งสอน (2) การปกครอง และพระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุตต์ ปยุตโต) (อ้างถึงใน เดือน คำดี, 2541)ให้นิยามว่า ศาสนา คือ คำสอน คำสั่งสอน ปัจจุบันใช้หมายถึงลัทธิความเชื่อถืออย่างหนึ่ง ๆ พร้อมด้วยหลักคำสอน ลัทธิพิธี องค์การ และกิจการทั่วไปของหมู่ชนผู้นับถือลัทธิความเชื่อถืออย่างนั้น ๆ ทั้งหมด สำหรับนักมานุษยวิทยาอย่าง เดอร์ไคม์ ก็ให้คำจำกัดความต่อศาสนาไว้ว่า ศาสนา คือระบบรวมว่าด้วยความเชื่อและการปฏิบัติการเพื่อความสัมพันธ์ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ภัทรพร สิริกาญจน์, 2540) จากความหมายที่หลากหลายพบว่า ศาสนา จากมุมมองมีความเหมือนกัน ในเรื่องของลัทธิความเชื่อและการสั่งสอน เป็นต้น

กลุ่มสังคมในสถาบันศาสนา ที่สำคัญได้แก่ คณะสงฆ์ และกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม โดยมีตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคมต่าง ๆ กัน ต่างมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตามสถานภาพทางสังคมดังกล่าว (คันสนีย์ จันทร์อนุภาพ, 2555) ทั้งนี้พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันสังคมที่เอื้ออำนวยให้สังคมดำรงอยู่อย่างเป็นปึกแผ่นมั่นคงมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ในทางเดียวกันสังคมก็ได้อุปถัมภ์และส่งเสริมให้ศาสนามีความเจริญ และเป็นที่ยอมรับนับถืออย่างกว้างขวาง มีวัดและพระสงฆ์ทำหน้าที่สนับสนุนการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและค่านิยม

ให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของสังคมและให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน (นิพนธ์ ศิริธร, 2555) ซึ่งแบบแผนพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติตนของสมาชิก โดยทั่วไปแบบแผนพฤติกรรมในการปฏิบัติของสมาชิกในสังคม ย่อมเป็นไปตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ และเป็นไปตามประเพณีทางศาสนานั้น ๆ กิจกรรมของประเพณีทางศาสนามีความสำคัญในการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในสังคม สัญลักษณ์และค่านิยม สัญลักษณ์ของสถาบันศาสนาย่อมแตกต่างกันไปตามศาสนาที่สมาชิกรับนับถือ สำหรับค่านิยมของสถาบันศาสนาย่อมแตกต่างกันไปตามหลักของศาสนานั้น ๆ

ทุ่งหลวง เป็นเขตปกครองหนึ่งมีฐานะเป็นตำบลที่อยู่ภายใต้การปกครองของอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งในอดีตที่ยังไม่มีการตั้งอำเภอเวียงสระ ตำบลทุ่งหลวง อยู่ภายใต้การปกครองของอำเภอบ้านนาสาร และในอดีตอำเภอบ้านนาสาร มีชื่อเสียงอย่างมากในการสร้างอัตลักษณ์และการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อบิเญมแห่งวัดทุ่งหลวง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในวัฒนธรรมและความเชื่อ การบูชาเทวดา การทำข้าวหลาม การฝึกวิชานวดแผนโบราณ เป็นต้น นอกจากนี้บ้านนาสารเป็นเมืองสำคัญทางตอนใต้ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่หลังจากที่ทางการได้มีการแยกและจัดตั้งอำเภอใหม่ ยกฐานะบริเวณตำบลบ้านลือรวมไปถึงตำบลเหนือคลอง ตำบลเขานิพนธ์ ตำบลคลองฉนวน ตำบลเมืองเวียง และตำบลทุ่งหลวง ให้มีฐานะเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้ชื่อว่า อำเภอเวียงสระ เมื่อยกฐานะแล้ว ทำให้อำเภอเวียงสระ มีความเจริญและพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมก้าวหน้า กว่าอำเภอบ้านนาสารอย่างมาก (อำเภอเวียงสระ, 2559) เมื่อเปรียบเทียบจากการโยกย้ายของประชากรและการเข้ามาของแรงงาน เมื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ศึกษายังสำนักงานแรงงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี และข้อมูลทางตัวเลขเศรษฐกิจ พบว่าอำเภอเวียงสระมีรายได้เฉลี่ยในระดับมาก คิดเป็น 15,000 บาท ถึง 20,000 บาท ต่อครัวเรือน และมีอัตราแรงงานต่างชาติ เช่น พม่า และลาว เข้ามาอาศัยอยู่มากกว่าพื้นที่อื่น ๆ (สำนักงานแรงงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2559) เมื่อผู้ศึกษาพิจารณาเจาะจงพื้นที่ตำบลหรือชุมชนในอำเภอเวียงสระ พบว่าส่วนใหญ่ตำบลทุ่งหลวงมีจำนวนตัวเลขและประชากรอพยพมาอาศัยและทำมาหากินเฉลี่ยปีละ 2,000 คน (เทศบาลตำบลทุ่งหลวง, 2559) เมื่อผู้ศึกษาสัมภาษณ์ข้อมูลจากนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง (สมศักดิ์ นวลแก้ว, ผู้ให้สัมภาษณ์) ซึ่งเป็นผู้นำท้องถิ่น โดยได้ข้อมูลว่า “ตำบลทุ่งหลวง เป็นตำบลที่มีการบริหารจัดการที่ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาล อยู่ภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละปี มีรายได้เพื่อมาพัฒนาท้องถิ่นจำนวนมาก เช่น รายได้จากการจัดงานและรายได้จากการสมโภชงานวัดทุ่งหลวงประจำปี 2559 คิดเป็น 1,018,273 บาท เพิ่มขึ้นในปี 2560 คิดเป็น 1,286,109 บาท และการจัดงานกีฬา ณ โรงเรียนวัดทุ่งหลวง เฉลี่ยเป็นปีละ 150,000 บาท นอกจากนี้ได้รับเงินสนับสนุนจากชุมชนต่าง ๆ

ในเขตตำบลทุ่งหลวง 16 ชุมชน รวมถึงวัดทุ่งหลวง ซึ่งวัดทุ่งหลวงเป็นสถาบันทางศาสนาที่เป็นจุดยึดเหนี่ยวคนในสังคมและท้องถิ่นให้รวมตัวกันอย่างสงบสุข ทั้งนี้เป็นเพราะบารมีของหลวงพ่อบุญมอินทสุวรรณ์ ที่ท่านพระอาจารย์ ที่ได้รับการยกย่องจากประชาชนทั่วไปทั้งใกล้และไกล”

ภาพที่ 1 บรรยากาศวัดทุ่งหลวง

วัดทุ่งหลวงเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนาที่ถูกสร้างขึ้นมาเมื่อหลายร้อยปีล่วงมาแล้ว และปรากฏหลักฐานเด่นชัด เมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมานี้ ตามหลักฐานของผู้ศึกษาตามหนังสือท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทุ่งหลวงที่จัดทำขึ้นโดยสำนักงานเทศบาลตำบลทุ่งหลวงร่วมกับอำเภอเวียงสระ พบว่า “วัดทุ่งหลวง เดิมเป็นวัดร้าง ชาวบ้านในละแวกนั้นเรียกกันว่าวัดโคกกรวด ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ วัดโคกกรวดนี้สร้างโดยพ่อท่านดำ แต่จะเป็นด้วยสาเหตุอันใดไม่แน่ชัด วัดโคกกรวดนี้กลับต้องกลายสภาพเป็นวัดร้างอยู่นานหลายปี ต่อมาหลวงพ่อบุญมได้บูรณะวัดนี้ใหม่และเปลี่ยนชื่อเป็น วัดทุ่งหลวง ต่อมาได้มีการแต่งตั้งให้หลวงพ่อบุญมเป็นเจ้าอาวาสปกครองวัดทุ่งหลวงแห่งนี้ และเนื่องจากหลวงพ่อบุญมเป็นพระที่มีวัตรปฏิบัติงดงาม เป็นพระนักพัฒนา และมีความสามารถ รอบรู้วิชาโหราศาสตร์และไสยศาสตร์ ทำให้มีผู้เลื่อมใสศรัทธา มีลูกศิษย์ลูกหาเป็นจำนวนมากทำให้วัดทุ่งหลวงเริ่มเป็นที่รู้จักและมีความรุ่งเรืองขึ้นเป็นลำดับ” (เทศบาลตำบลทุ่งหลวง, 2558) ดังแผนภาพ Timeline แสดงการเปลี่ยนแปลงของวัดทุ่งหลวง

ภาพที่ 2 ลำดับการเปลี่ยนแปลงของวัดทุ่งหลวง

หลวงพ่อบิเญมกับการสร้างความเชื่อ ความศรัทธาแก่ชุมชน

หลวงพ่อบิเญม อินทสุวรรณโณ อดีตเป็นเจ้าอาวาสวัดทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี หลวงพ่อบิเญม ชื่อเดิมของท่าน คือ บิเญม นามสกุล ช่วยบำรุง เป็นบุตรคนที่ 3 ของท่านหมื่นไกร (เกลี้ยง) กับคุณแม่ทิม ช่วยบำรุง ท่านเกิดที่บ้านโคกกรวด ตำบลทุ่งหลวง อำเภอบ้านนาสาร (ปัจจุบัน คือ อำเภอเวียงสระ) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เกิดวันศุกร์ เดือน 7 ปีมะเส็ง พ.ศ. 2412 โยมบิดาชื่อนิเญม ไยมมารดาชื่อนิเญม นามสกุล ช่วยบำรุง เป็นคนพื้นเพเดิมบ้านโคกกรวด ตำบลทุ่งหลวง ท่านเป็นบุตรคนที่ 3 ของพี่น้องทั้งหมด 4 คน ท่านมีพี่ชาย 2 คน คือ นายแสง ช่วยบำรุง และนายเสม ช่วยบำรุง และมีน้องชาย 1 คน คือนายลัม ช่วยบำรุง เมื่ออายุ 17 ปี ได้บรรพชา ณ วัดเวียงสระ และเมื่ออายุ 20 ปี ได้อุปสมบท ณ วัดหาดสูง ตำบลไม้เรียง อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหลวงปู่กราย คงคาสุวรรณโณ เจ้าอาวาสวัดหาดสูงในสมัยนั้น เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้รับฉายาว่า อินทสุวรรณโณ (วัดทุ่งหลวง, 2558)

หลวงพ่อบิเญมได้เดินทางไปจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยที่จังหวัดนครศรีธรรมราชระยะเวลาหนึ่งและได้ศึกษาวิชา คาทาอาคมของสำนักเขาอ้อ ที่จังหวัดพัทลุง ซึ่งสำนักเขาอ้อเป็นสำนักวิชาที่ล่ำลือมากที่สุดของภาคใต้ และหลังจากนั้นได้เมื่อสำเร็จวิชาความรู้ในสำนักเขาอ้อ จังหวัดพัทลุง ก็ได้เดินทางกลับมายังจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจำพรรษา ณ วัดโคกอินทนิล ประมาณ 8 พรรษา จึงได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดโคกกรวด ซึ่งร้างอยู่ในขณะนั้น โดยเริ่มสร้างสำนักสงฆ์บ้านโคกกรวดขึ้นมาใหม่ ในปีประมาณ 2438 เป็นพัทธสีมา เป็นวัดทุ่งหลวง ในอดีตนั้นวัดทุ่งหลวงมีพื้นที่กว้างใหญ่มาก ซึ่งวัดทุ่งหลวงในอดีตมีพื้นที่บริเวณกว้างและโรงเรียนวัดทุ่งหลวงที่นักเรียนใช้เรียนอยู่ในปัจจุบัน ในอดีตที่ผ่านมาบริเวณนี้เป็นพื้นที่ของวัดทุ่งหลวงมาก่อน และในช่วงปีพุทธศักราช 2440 พระอธิการบิเญม ได้เปิดสอนหนังสือแก่ราษฎรในบริเวณนั้น และทำให้ได้รับความสนใจจากชาวบ้านตำบลทุ่งหลวงจำนวนมาก ทำให้ท่านมีแนวคิดในการแบ่งอาณาบริเวณวัดทุ่งหลวง จัดการศึกษาให้กับชาวบ้านให้มีความรู้ (นายเดช (นามสมมติ).2559) ทั้งนี้ท่านได้เป็นผู้จัดการศึกษาด้วยตนเองและให้นายฮั่น (ไม่ทราบนามสกุล) ดำรงตำแหน่งครูใหญ่คนแรกของโรงเรียนวัดทุ่งหลวง และท่านได้คอยสนับสนุนทางการศึกษาทำให้โรงเรียนวัดทุ่งหลวงมีความเจริญก้าวหน้ามาถึง 121 ปี (วัดทุ่งหลวง, 2557)

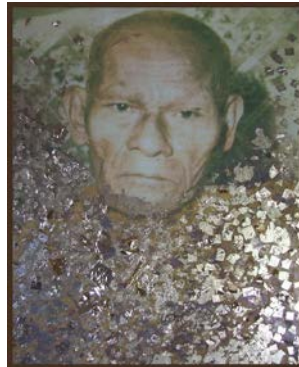
นอกจากนี้นายน้อย (นามสมมติ) อายุ 90 ปี อดีตข้าราชการครูบำนาญ และอดีตสมาชิกสภาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขตอำเภอเวียงสระ ได้กล่าวถึงวัดทุ่งหลวงว่าในอดีตชื่อ “วัดโคกกรวด” เป็นวัดร้าง หลวงพ่อบิเญมได้เข้ามาบูรณะ และเปลี่ยนชื่อจากวัดโคกกรวด เป็น “วัดทุ่งหลวง” เนื่องจากบริเวณตั้งวัด ชาวบ้านส่วนใหญ่เรียกชื่อว่าเป็นบ้านทุ่งหลวง วัดก็ตั้งอยู่ริมนาทุ่งหลวง ตำบลที่ตั้งวัดก็ตำบลทุ่งหลวง เลยเปลี่ยนชื่อวัดโคกกรวด เป็น วัดทุ่งหลวง ตั้งแต่นั้นมาวัดทุ่งหลวงสมัยนั้นเจริญมาก เพราะการปฏิบัติตนของหลวงพ่อบิเญมเป็นพระที่มีจริยวัตร

ทั้งดงาม เป็นพระนักพัฒนา มีความคิดอ่านหลักแหลมยาวไกล และที่สำคัญท่านมีความเชี่ยวชาญวิชาโหราศาสตร์และไสยศาสตร์ ทั้งนี้นายเขียว ยืนยันและเชื่อว่า หลวงพ่อเปี่ยม สำเร็จวิทยาย่นระยะทาง เมื่อภารกิจไม่รัดตัวท่านจะออกธุดงค์ไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ธุดงค์ไปอย่างกุ่มและหลวงพระบาง สนทนาธรรมกับพระเกจิที่นั่น ๆ อยู่บ่อย โดยใช้เวลาครั้งละ 5-10 วัน ซึ่งสมัยนั้นเป็นการเดินเท้าเป็นส่วนใหญ่ หากไม่สำเร็จวิทยาย่นระยะทางย่อมทำไม่ได้ และในสมัยนั้นผู้ที่มีความรู้ด้านนี้มีอยู่จริง อีกอย่างหลวงพ่อเปี่ยมไม่เคยเปียกฝน หากไม่ใช้วันพระ หลวงพ่อจะออกบิณฑบาตทุกวัน วันไหนฝนตก หลวงพ่อให้ศิษย์ที่ช่วยถือปิ่นโตเกาะชายฉัตร แล้วออกบิณฑบาตตามปกติ จีวรท่านไม่เคยเปียกฝน ศิษย์ที่ถือปิ่นโตก็ไม่เปียก จะเปียกและเลอะดินโคลนบ้างก็มีเพียงเท้าเท่านั้น ชาวบ้านที่เคารพนับถือหลวงพ่อ และนิยมวิชาไสยศาสตร์ จึงฝากบุตรหลานให้มาศึกษาเล่าเรียนกับหลวงพ่อเป็นจำนวนมาก วัดทุ่งหลวงจึงเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา เป็นสำนักเรียนที่มีชื่อเสียงโด่งดัง แม้แต่คนต่างถิ่นก็ยังตื่นตื่นเดินทางส่งบุตรหลานมาบวชเรียนที่วัดทุ่งหลวง “สมัยนั้นเป็นวัดบ้านป่า แต่มีพระเณรและศิษย์วัดเป็นร้อย มากกว่าวัดในเมืองเสียอีก” (นายน้อย (นามสมมติ), 2559) ซึ่งหลวงพ่อเปี่ยมเป็นพระยุคก่อนพ่อท่านคล้าย วาจาสิทธิ์ เป็นพระที่นำเคารพยกย่องอย่างมาก จนพ่อท่านไปหาท่านบ่อย และพ่อท่านคล้ายก็ยกย่องพ่อท่านเปี่ยม เคารพพ่อท่านเปี่ยม วัดทุ่งหลวงสร้างน้อยมีออกไม่กี่ครั้ง แต่น้อยคนรู้ถึงพระพุทธรูปของพ่อท่านเปี่ยม เล่ากันว่าเหรียญพ่อท่านเปี่ยมสามารถทำน้ำมนต์ได้ ใครกำงปลาติดคอ ก็ใช้เหรียญพ่อท่านเปี่ยม กำงปลานั้นก็หายปลิดทิ้ง” (นางจัน (นามสมมติ), 2559)

นอกจากนี้เหตุการณ์ที่หลวงพ่อเปี่ยม อินทสุวรรณโณ สามารถย่นระยะทางได้ โดยท่านได้เล่าว่าครั้งหนึ่งเกิดเหตุการณ์ทางธรรมชาติ (ฝนตก) ตลอดการเดินทางไปบ้านส้อง (ซึ่งปัจจุบันคืออำเภอเวียงสระ) โดยหลวงพ่อเปี่ยมเดินทางไปพร้อมกับคณะชาวบ้าน ระหว่างการเดินทางจากทุ่งหลวงนั้นบังเกิดเหตุการณ์ ฝนตกลงมาทำให้ชาวบ้านต้องวิ่งไปหลบฝนข้างทาง จากนั้นชาวบ้านเห็นหลวงพ่อเปี่ยมเดินต่อไป เลยนิมนต์ให้หลวงพ่อกลับมาหลบฝนก่อน แต่หลวงพ่อกลับตอบไปว่า “โหนว่าฝนตก เห็นหลวงพ่อไม่เปียกเลย” เมื่อชาวบ้านเห็นก็ประหลาดใจว่าหลวงพ่ออยู่นอกบริเวณที่หลบฝน ทำไมจึงไม่เปียกเลยสักนิด และทำไมหลวงพ่อเดินทางต่อไปและถึงบ้านส้องในเวลาสั้น ๆ ซึ่งเร็วกว่าระยะทางที่คนทั่วไปจะเดินได้ และอีกเหตุการณ์หนึ่งมีชาวบ้านที่ขโมยขนเหล็กเถื่อน ผ่านหน้าหลวงพ่อเปี่ยม จากนั้นท่านก็ทักขึ้นมาว่านั่นอะไร แต่ชาวบ้านทั้งสองกลับโกหกไม่พูดความจริง โดยบอกว่าเป็นน้ำเปล่า ท่านก็ขานรับว่าน้ำเปล่านะ เมื่อชาวบ้านไปถึงที่หมายปลายทางและได้เปิดดู ปรากฏว่าตกใจอย่างมาก และนึกขึ้นได้ว่าหลวงพ่อแสดงอิทธิฤทธิ์แล้ว (นายบ่าว (นามสมมติ), 2559)

ทั้งนี้ตลอดระยะเวลาที่หลวงพ่อเปี่ยม อินทสุวรรณโณ ได้ตั้งโรงเรียนวัดทุ่งหลวงแล้วนั้น ท่านได้ฝึกวิชาจนมีความรู้ทางภาษาศาสตร์ ซึ่งสามารถแปลภาษาจากอักษรขอม และเวทมนตร์ต่าง ๆ

ตลอดจนคาถาอาคมต่าง ๆ ตลอดจนยังเชี่ยวชาญเรื่องโหราศาสตร์และเชี่ยวชาญการอยู่ยงคงกระพัน ซึ่งเป็นวิชาที่ท่านหลวงพ่อบได้รับการฝึกฝนจากสำนักเขาอ้อ

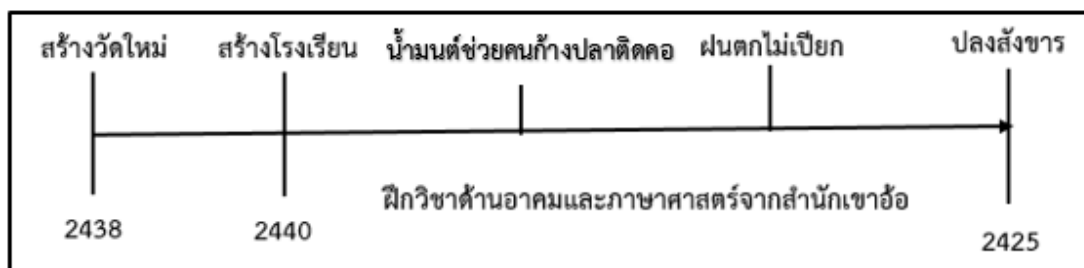
ภาพที่ 3 พระอธิการเปี่ยม อินทสุวรรณโณ แห่งวัดทุ่งหลวง

จากการศึกษา ผู้ศึกษาสามารถอธิบายโครงสร้างที่ประกอบขึ้นและสร้างความเป็นอัตลักษณ์ (Identity) ของหลวงพ่อบเปี่ยม อินทสุวรรณโณ ในการสร้างความเป็นปึกแผ่นโดยให้คนในท้องถิ่น เกิดศรัทธาต่อตัวท่าน ได้แก่ 1) การเป็นพระนักพัฒนา เช่น ทำการบูรณะวัดโคกกรวด ที่มีสภาพทรุดโทรมกลับมาให้อยู่ในสภาพดียิ่งขึ้น การพัฒนาการศึกษา โดยการจัดตั้งโรงเรียนวัดทุ่งหลวง เพื่อให้คนในท้องถิ่นได้มีความรู้และวิชาติดตัวในการดำเนินชีวิต เป็นต้น 2) การเป็นพระนักปฏิบัติ เช่น การเคร่งครัดในศีลธรรม การประกอบศาสนกิจไม่ขาด การสั่งสอนศิษย์ให้รู้ผิดชอบชั่วดี ให้รู้จักสามัคคีกันและเป็นปึกแผ่น เป็นต้น 3) การเป็นพระโหราศาสตร์ เช่น การมีวาจาที่ศักดิ์สิทธิ์ การฝึกวิชาอาคมเพื่อนำอาคมมาพัฒนาท้องถิ่นทุ่งหลวง ดังอธิบายมาแล้วข้างต้น สิ่งเหล่านี้ที่ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์และกล่าวถึงได้สะท้อนให้เห็นในเหตุการณ์จากการสัมภาษณ์ โดยการศึกษาได้นำแนวคิดของอีมิล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) นักสังคมวิทยาชาวตะวันตก ได้อธิบายความเป็นปึกแผ่น แบบกลไก (Mechanical Solidarity) เกิดขึ้นในสังคมแบบดั้งเดิมที่มีโครงสร้างทางสังคมแบบง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน ภายในสังคมมีการแบ่งแยกกันน้อย สมาชิกในสังคมมีความผูกพันต่อกันอย่างแน่นแฟ้นและด้วยความจริงใจต่อกัน สมาชิกในสังคมมีความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (Henslin, 1993)

ถึงแม้หลวงพ่อบเปี่ยมจะมรณภาพมากกว่า 50 ปี แต่ความศรัทธาชาวเวียงสระมิเคยเสื่อมคลาย แม้แต่น้อย ทุกวันที่ 1 เมษายน ของทุกปี ชาวเวียงสระ ไม่ว่าจะอยู่ ณ แห่งไหนใด จะกลับมารวมพิธีรดน้ำขอพรรูปหล่อหลวงพ่อบเป็นประจำ หากปีไหนไม่สามารถมาร่วมในวันนี้ได้ ก็จะมาหาโอกาสมาในวันอื่นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มิเคยขาด ซึ่งพิธีนี้ถือดีเป็นการร่วมแรงร่วมใจกันจัดขึ้นของผู้ที่เคารพนับถือหลวงพ่อบ แต่ปัจจุบันเทศบาลตำบลทุ่งหลวง โดยการนำของนายกเทศมนตรี นายสมศักดิ์ นวลแก้ว ได้เข้ามาเป็นเจ้าภาพให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณ และบุคลากรอำนวยความสะดวก

ความสะดวกแก่ผู้ที่เข้าร่วมพิธี ในวันนี้นอกจากได้จัดพิธีรดน้ำขอพรรูปหล่อหลวงพ่อบุญแล้ว ยังมีพิธีบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน และบวชธรรมจาริณี เจริญพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเนื่องในวโรกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพ 2 เมษายน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ที่มาร่วมพิธี ได้เข้าบูชาวัตถุมงคลหลวงพ่อบุญในราคาสมนาคุณพิเศษ ชาวอำเภอเวียงสระและอำเภอใกล้เคียงจึงมาร่วมพิธีนับหมื่นคน

จากเหตุการณ์ต่างที่เกิดขึ้นผู้ศึกษาสามารถอธิบายโดยใช้ลำดับการณผ่าน Timeline เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจในการเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

ภาพที่ 4 ลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับหลวงพ่อบุญ

ภาพที่ 5 งานพิธีรดน้ำหลวงพ่อบุญ วัดทุ่งหลวง

การดำรงอยู่ของความเชื่อ ความศรัทธาของคนในชุมชนที่มีต่อหลวงพ่อบุญ

การดำรงอยู่ของความเชื่อ ความศรัทธาของคนในชุมชนที่มีต่อหลวงพ่อบุญ เป็นพลังที่สร้างความเป็นปึกแผ่นทางสังคม (Social Cohesion) เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงหน่วยย่อยต่าง ๆ ของสังคมไว้ด้วยกัน ไม่ให้สังคมแตกแยกสลายไป โดยเฉพาะในยามที่สังคมมีปัญหาหรือเผชิญกับวิกฤติ บางองค์การทางสังคมอาจดำรงอยู่ได้โดยมีความเป็นปึกแผ่นเพียงเล็กน้อย เช่น คาถา เวทมนตร์ อาคม การปฏิบัติตน และการใช้วาจาจากล่าวเตือนและชี้แนะการปฏิบัติตนของชาวบ้าน

ของหลวงพ่อบุญ อินทสุวรรณโณ แห่งวัดทุ่งหลวง ซึ่งอาศัยการใช้การควบคุมด้วยวิชาอาคม ในทางที่ดีแก่ชาวบ้านเป็นหลัก อย่างไรก็ตามเมื่อความเป็นปึกแผ่นถูกพัฒนาและดำรงอยู่ ชุมชน และท้องถิ่นมีความเป็นเอกภาพและความเข้มแข็งภายในและจะมีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น ซึ่ง คันสนีย์ จันทรอานุกาฬ (2556) ได้อธิบายถึงประเภทของความเป็นปึกแผ่นทาง สังคมไว้ 2 ลักษณะ คือ 1) ความเป็นปึกแผ่นเชิงบรรทัดฐาน (Normative Cohesion) หรือที่ เดอร์ ไคม์ เรียกว่า ความเชื่อมโยงแน่นแบบจักรกล (Mechanical Solidarity) เป็นการเชื่อมโยงหน่วย ย่อย ๆ และสมาชิกของสังคมด้วยบรรทัดฐานทางศีลธรรม ค่านิยม ความเชื่ออย่างเดียวกันที่ ปลุกฝังลงไปยังหน่วยและสมาชิกของสังคม และ 2) ความเป็นปึกแผ่นเชิงหน้าที่ (Functional Cohesion) หรือที่เดอริคไคม์ เรียกว่า ความเชื่อแน่นแบบอินทรีย์ (Organic Solidarity) เป็นการ เชื่อมโยงหน่วยย่อย ๆ และสมาชิกของสังคมด้วยบทบาทหน้าที่ที่ต้องพึ่งพิงอาศัยกันและกัน

ทั้งนี้ เดอริคไคม์ (Durkheim, 1947) อธิบายว่า ความเชื่อแบบจักรกลมักปรากฏ แพร่หลายในสังคมขนาดเล็ก มีการจัดระเบียบอย่างเรียบง่าย และสมาชิกของสังคมมีลักษณะ คล้ายคลึงกัน ซึ่งความคิดหลักของเดอริคไคม์ กล่าวถึงความเป็นปึกแผ่นของสังคม ซึ่งจะเกิดขึ้น ได้สองแนวทางคือการร่วมมือกันทางสังคม แต่ออกัส คอหมท์เรียกว่าสังคมแบบคงที่มากกว่า การเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ความคิดเกี่ยวกับสังคมของเดอริคไคม์ แตกต่างจากคาร์ล มาร์กซ์ (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2553) เพราะมาร์กซ์เชื่อว่าความเป็นปึกแผ่นทางสังคม จะหายไปเมื่อมีความขัดแย้งทางชนชั้น ส่วนเดอริคไคม์ เชื่อว่าสังคมจะค่อย ๆ เปลี่ยนไปเป็นสภาพ ที่กลมเกลียวแบบประสานงานกัน รัฐบาลจะทำหน้าที่จัดระเบียบสังคม คนแต่ละคนจะมีหน้าที่ ของตัวเอง ในการอธิบายความขัดแย้งของเดอริคไคม์ ผู้ศึกษาชี้ให้เห็นว่าชุมชนหมู่บ้านของตำบล ทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความเชื่อ ความศรัทธาในตัวบุคคลสำคัญของ ท้องถิ่น คือ หลวงพ่อบุญ อินทสุวรรณโณ เพราะทุกคนสร้างได้รับอิทธิพลจากแนวคิดและความเชื่อ ในการร่วมกันจัดระเบียบทางสังคม โดยการให้ความเชื่อความศรัทธาแก่ตัวบุคคล ส่งผลให้ การมีส่วนร่วมภายใต้วิธีการจัดงานประเพณีในช่วงปลายเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนเมษายนจะมี คนจำนวนมากหลังไหลมาอยู่ที่ประดิษฐานบูชาของหลวงพ่อบุญ อินทสุวรรณโณ นอกจากนี้ ในท้องถิ่นทุ่งหลวงมีความเชื่อมโยงแน่นแบบอินทรีย์ กล่าวคือในท้องถิ่นตำบลทุ่งหลวง มีผู้คน ประกอบหลากหลายอาชีพ และแต่อย่างใดก็ดีในแต่ละอาชีพมีความเชื่อในตัวหลวงพ่อบุญ เหมือนกัน โดยสะท้อนจากปรากฏการณ์ในแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่หลวงพ่อบุญยังคงมีชีวิตอยู่ จนถึงวาระสุดท้ายที่หลวงพ่อบุญได้มรณภาพในที่สุด แต่อย่างไรก็ตามคุณงามความดีของหลวง พ่อบุญถูกกล่าวขานแต่ละยุคสมัย ตามคำบอกเล่าของบรรพชนจากรุ่นสู่รุ่น เช่นการที่ลูกหลาน ในท้องถิ่นทุ่งหลวงก่อนจะเดินทางไปทำการสอบหรืออุปสมบท อีกทั้งขอให้หน้าที่การงานเจริญ

ก็จะสำเร็จตามปรารถนา และมีการเก็บในเวลาต่อมา ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวยังคงอยู่ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

ทั้งนี้จากการศึกษาแนวความคิดของเดอร์ไคม์เชื่ออีกว่า สังคมจะมีวิวัฒนาการจากสังคมที่มีสังคมขนาดเล็กไปสู่สังคมที่มีขนาดใหญ่ จากสังคมที่มีการจัดระเบียบอย่างเรียบง่ายไปสู่สังคมที่มีการจัดระเบียบซับซ้อนมากขึ้น อาจจะเป็นเพราะคนที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจสามารถและมีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดงานเฉลิมฉลองและรดน้ำหลวฟอเปียม ซึ่งเป็นงานประจำปีที่สามารถได้เข้าสู่ท้องถิ่น และมีการเงินสะสมมากเป็นลำดับต้น ๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็ว่าได้ ซึ่งผู้ศึกษามองว่าประเด็นนี้ทำให้มองเห็นถึงกระบวนการทำงานตามโครงสร้างหน้าที่ของสังคม ที่สถาบันทางสังคมหรือสถาบันทางศาสนา เข้ามามีบทบาทของชุมชนหมู่บ้านในตำบลทุ่งหลวงและสร้างความเป็นหนึ่งเดียว โดยประสานผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น การจัดงานประจำปี ณ วัดทุ่งหลวง ซึ่งส่วนตัวผู้ศึกษาได้เข้าไปศึกษาปรากฏการณ์เมื่อเดือนมีนาคม พุทธศักราช 2559 ทำให้ผู้ศึกษาได้เห็นภาพความเป็นหนึ่งภายใต้เงื่อนไข การจัดกิจกรรมบันเทิง และการรวมกันเป็นหนึ่ง ในชุมชนภายใต้บริบทของชุดความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อหลวฟอเปียม อินทสุวณโณ ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2553) ได้สรุปให้เห็นบทบาทหน้าที่สำคัญของกระบวนการดังกล่าว 3 ด้าน แต่ผู้ศึกษาได้นำเสนอเฉพาะประเด็นที่สอดคล้องกับสถานการณ์คือ หน้าที่ในการสร้างกลุ่มทางประวัติศาสตร์ (Historical Bloc) กล่าวคือ ในการครองความเป็นเจ้า จำเป็นต้องมีการสร้างพันธมิตรข้ามกลุ่มต่าง ๆ ทางสังคม (Social Groups) หรือกลุ่มทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะช่วยระดมความร่วมมือและสมานฉันท์จากคนกลุ่มอื่น ๆ หรือชนชั้นอื่น ๆ ที่มีสถานภาพเป็นกลุ่มทางประวัติศาสตร์ในหลาย ๆ ช่วงเงื่อนไขเวลา นอกจากนี้ในการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2552) ได้อธิบายเกี่ยวกับการสร้างชาติหรือสังคม บนพื้นฐานของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้อัตลักษณ์ร่วมกัน ซึ่งในตำบลทุ่งหลวงนั้นมีลักษณะเป็นสังคมที่สอดคล้องกับทิศทางการศึกษากระบวนการทำให้กลายเป็นวัตถุ สิ่งของมีค่านิยมร่วมกัน ในประเด็นว่าด้วยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านนับถือกลายเป็นสิ่งของ ซึ่งหลังจากหลวฟอเปียมมรดกภาพแล้ว มีการจัดทำเหรียญและผ้ายันต์บูชา ซึ่งเป็นของที่ระลึกในการตั้งแรงศรัทธา ความเชื่อของผู้คนในท้องถิ่น ที่ต้องการอยากจะได้เป็นเจ้าของและเคารพบูชา เพื่อเสริมสิริมงคล ตลอดจนการบนต่อองค์พระจำลองหลวฟอเปียม นั่นคือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงเงื่อนไขของการดำรงอยู่ของพลังความเชื่อที่มีต่อหลวฟอเปียม

ภาพที่ 6 คนจำนวนมากมาร่วมงานหลวงพ่อบุญ

จะเห็นได้ว่าขณะที่หลวงพ่อบุญ อินทสุวรรณ์ ยังมีชีวิตอยู่ ได้ปฏิบัติตนเพื่อการพัฒนา และขัดเกลาคนในสังคม โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลทุ่งหลวงและพื้นที่ใกล้เคียง ให้เป็นคนดีและอยู่ในสังคมกันอย่างมีความสุข เมื่อท่านได้ละสังขารการดำรงอยู่ภายใต้คำสอน ความเชื่อของหลวงพ่อบุญ อินทสุวรรณ์ ก็ยังมีอิทธิพลต่อคนท้องถิ่นทุ่งหลวงและพื้นที่ใกล้เคียงมาจนถึงปัจจุบัน

บทสรุป

ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคมของระบบความเชื่อและศาสนาภายใต้การเชิดชูผู้นำคนสำคัญของสังคมและชุมชน ท้องถิ่น เป็นความสัมพันธ์ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขการดำรงอยู่ร่วมกันของคนในสังคมกับการยึดเหนี่ยวรวมโดยสถาบันทางสังคมที่มีส่วนช่วยขัดเกลาคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบ ซึ่งความสำคัญของสถาบันทางศาสนาที่มีผู้นำทางศาสนา ช่วยสร้างและพัฒนาท้องถิ่นทุ่งหลวงให้มีความก้าวหน้าและดำรงอยู่จนถึงทุกวันนี้ ภายใต้การวิเคราะห์ตามแนวคิดโครงสร้างและหน้าที่เพื่อการสร้างสำนึกร่วมแก่คนในชุมชนท้องถิ่นของเดอร์ไคม์ ในตัวบทความแสดงให้เห็นบทบาทและการปฏิบัติตนของหลวงพ่อบุญ อินทสุวรรณ์ สร้างแรงกระตุ้นในพลังความเชื่อ ความศรัทธาของคนในท้องถิ่นที่มีต่อการสำนึกรักทุ่งหลวง โดยหลวงพ่อบุญมีจริยวัตรเป็นพระนักพัฒนา และพระผู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่คนในสังคม การพัฒนาคนในการวางระบบการศึกษาท้องถิ่น การเริ่มการสร้างโรงเรียนวัดทุ่งหลวง เป็นโรงเรียนที่อยู่คู่ท้องถิ่นแดนนี้มาหนึ่งศตวรรษ เป็นต้น ด้วยพลังศรัทธาของชาวบ้านเมื่อพูดถึงหลวงพ่อบุญต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ท่านคือปูชนียบุคคลของทุ่งหลวงแท้จริง จึงทำให้ผู้ศึกษาจำเป็นต้องทำความเข้าใจมุมมองของบุคคลที่เข้ามาทำงานในท้องถิ่น ดำรงชีวิตอย่างใกล้ชิดกับชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นอย่างมาก มีความสนใจศึกษาความเป็นมาของหลวงพ่อบุญแต่ทว่าหาจะอาศัยการศึกษาผ่านเอกสารและข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ที่มีการสัมภาษณ์และนำมาวิเคราะห์ในบทความครั้งนี้

จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ เอกสารทางวิชาการ และแนวคิดทางสังคมวิทยาของเอมิล เดอร์ไคม์ ที่พยายามอธิบายโครงสร้างหน้าที่ และการสร้างสำนึกร่วมของสถาบันทางสังคม ภายใต้เงื่อนไขการดำรงอยู่ของสถาบันทางศาสนา พบว่า การปฏิบัติตนของหลวงพ่เปี่ยมในขณะที่มีชีวิตอยู่นั้น ท่านได้ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่าง และสร้างแรงยึดเหนี่ยวของคนในท้องถิ่นได้ ดังนั้นเมื่อคนในสังคมเดือดร้อนใจหรือต้องการให้ประสบความสำเร็จ จะตั้งจิตอธิษฐานถึง หลวงพ่เปี่ยม อินทสุวรรณโณ ตลอดมาปัจจุบันหลวงพ่เปี่ยมได้ละสังขารทางโลก แต่กิตติคุณ และพลังความศรัทธาของคนในชุมชนท้องถิ่นทุ่งหลวง ก็ไม่ลดน้อยลง แต่ในทางกลับกันพลัง ความเชื่อจะมากกว่าเดิมเรื่อย ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2553). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี เศรษฐศาสตร์ การเมืองกับสื่อสารศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- เดือน คำดี. (2541). *ศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทศบาลตำบลทุ่งหลวง. (2558). *บุคคลสำคัญของท้องถิ่นทุ่งหลวง*. สุราษฎร์ธานี: โรงพิมพ์สุพจน์การพิมพ์.
- เทศบาลตำบลทุ่งหลวง. (2559). *ข้อมูลสารสนเทศเทศบาลตำบลทุ่งหลวง*. สุราษฎร์ธานี: โรงพิมพ์สุพจน์การพิมพ์.
- นิพนธ์ ศิริธร. (2555). *พัฒนาการทางสังคม-ความเชื่อและพิธีกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คบเพลิง.
- ภัทรพร สิริกาญจน์. (2540). *ความรู้พื้นฐานทางศาสนา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัดทุ่งหลวง. (2558). *รายงานการดำเนินงานจัดงานหลวงพ่เปี่ยมประจำปี 2558*. สุราษฎร์ธานี: โรงพิมพ์สุพจน์การพิมพ์.
- คันสนีย์ จันทร์อานภาพ. (2556). *เอกสารประกอบการสอนวิชาสังคมวิทยาเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2559) *ข้อมูลสารสนเทศแรงงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สุราษฎร์ธานี: สำนักพิมพ์สุราษฎร์การพิมพ์.
- เสฐียร พันธงชัย. (2555). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมะอินเทรนด์.
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2552). *ทฤษฎีและวิถีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม การทะลุกรอบคิดและ กับดักของความคิดแบบคู่ตรงกันข้าม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- อำเภอเวียงสระ. (2559). *ข้อมูลสารสนเทศอำเภอเวียงสระ*. สุราษฎร์ธานี: โรงพิมพ์สุพจน์การพิมพ์.
- Durkheim, E. (1947). *The division of labor in society*, trans. New York: Free Press.
- Henslin, J. (1993). *Essentials of sociology: a down-to-earth approach*. Boston, MA: Allyn and Bacon.

ประติมากรรมฤาษีตัดตน วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม:
รูปแบบศิลปะสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์

อรพรรณ เชื้อน้อย

นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษารูปแบบลักษณะของประติมากรรมฤาษีตัดตน ทั้งในเรื่องหน้าตา สีนํ้า ท่าทาง การแต่งกาย เพื่อกำหนดอายุสมัยของประติมากรรมกลุ่มนี้ โดยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบงานประติมากรรมที่ปรากฏ จำนวน 28 ท่า 29 ตน ร่วมกับงานประพันธ์โคลงภาพฤาษีตัดตนที่ได้บรรยายลักษณะของฤาษีตัดตนทั้ง 80 ท่า พร้อมภาพประกอบซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้มีบันทึกลงในหนังสือสมุดไทยเมื่อครั้งแรกสร้างและยังได้ศึกษาเปรียบเทียบเชื่อมโยงกับงานศิลปกรรมฤาษีในวัฒนธรรมต่าง ๆ

ประติมากรรมฤาษีตัดตนภายในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามเป็นงานที่มีการคิดสร้างขึ้นช่วงสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ยังเน้นถึงลักษณะเฉพาะของความเป็นฤาษี ทั้งในเรื่องการแต่งกาย โดยเฉพาะการใส่หมวกทรงดอกสำโพง ถือเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นเพศนักบวชอย่างแท้จริง ส่วนการพาดผ้าและการนุ่งผ้ามีความหลากหลายขึ้นอยู่กับท่วงท่าในการตัดตนของฤาษีแต่ละตน ส่วนประเด็นเรื่องกำหนดอายุสมัยประติมากรรมฤาษีตัดตน จำนวน 28 ท่า 29 ตน พบว่ามีเพียง 19 ท่า 20 ตน ที่มีท่าทางและอิริยาบถสอดคล้องกับเนื้อหาและภาพในสมุดไทย ผู้ศึกษามีความเห็นว่ประติมากรรมกลุ่มนี้เป็นประติมากรรมฤาษีที่เก่าสุ่ดภายในวัดพระเชตุพนฯ

คำสำคัญ: ประติมากรรมฤาษีตัดตน โคลงภาพฤาษีตัดตน วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

Ruesi Sculpture at Phra Chetuphon Wimon Mangalaram Temple: Art Forms in the Early Rattanakosin Period

Orawan Chueanoi

Ph.D. Student (Art History), Faculty of Archaeology, Silpakorn University

Abstract

The article presents a study of the Ruesi sculptures in Phra Chetuphon Wimon Mangalaram Temple. The purpose of this study was to examine characteristics of the Ruesi sculptures in the following aspects: face, facial expressions, acting, and clothing to determine the age of these sculptures. This present research was mainly conducted on a basis of comparative study on 28 postures of Ruesi sculptures from 29 work pieces together with Ruesi Dutton poem narrating 80 postures of the hermit with illustrations which had been graciously recorded under the command of King Rama 3. Aforementioned records in the Thai books were studied and compared with hermit sculptures in various cultures.

As a result, it could be observed that Ruesi sculptures in Wat Phra Chetuphon Vimolmangklararam Temple, could have been created during the early Rattanakosin period. The sculptures could be seen to have particular characteristics of the hermit especially in the way of clothing such as priest's hat (Doklamphong hat) which representing monasticism. In addition, it could also be observed that hermit draping dress could be presented in a variety of styles due to different bodily postures. The issue of determining the age of these 28-postures, 29 work pieces of Ruesi sculptures according to existing literatures, it was found that only 19 postures of 20 work pieces could be matched accordingly with illustration and literary contents narrated in ancient Thai books. According to the findings of this study, these Ruesi sculptures could be regarded as the oldest sculptures in Wat Phra Chetuphon Vimolmangklararam Temple.

Keywords: Hermit sculpture, The Ruesi Dutton poem, Wat Phra Chetuphon Vimolmangklararam

บทนำ

ประติมากรรมฤๅษีตัดตนภายในวัดพระเชตุพนฯ ถือเป็นหลักฐานสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวในการจัดการองค์ความรู้ด้านการแพทย์ที่ได้ดำเนินการมาสืบต่อมาจากสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช บทพระราชนิพนธ์เรื่อง โคลงด้นปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส ได้กล่าวถึงเรื่องการสร้างฤๅษีตัดตนสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความโดยสรุปว่า เมื่อปีจุลศักราช 1198 ปีวอก ตรงกับ พ.ศ. 2379 พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นนครวงศ์หรีด รัตนช่างหล่อรูปฤๅษีตัดตน จำนวน 80 ท่า (รวมเป็นรูปฤๅษีทั้งหมด 82 ตน เพราะมี 2 ท่า ที่ทำเป็นรูปฤๅษี 2 ตน ช่วยกันตัดกาย) แล้วโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งไว้ทุกศาลารายรอบวัด พร้อมจารึกโคลงอธิบายไว้ทั้ง 80 ท่า (ปรมานุชิตชิโนรส, 2533)

นอกจากตัวประติมากรรมฤๅษีและจารึกโคลงอธิบายที่พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในครั้งนั้นแล้ว พระองค์ยังได้โปรดเกล้าฯ ให้ขุนวิสุทธอักษร บันทึกลงในหนังสือสมุดไทย โดยมีพนายจิตรกรรม เขียนภาพฤๅษีตัดตน 80 ท่า แล้วเสร็จเมื่อเดือน 5 แรม 11 ค่ำ ปีจอ สัมฤทธิศก จุลศักราช 1200 ตรงกับวันศุกร์ที่ 20 เมษายน พุทธศักราช 2381 (กรมศิลปากร, 2550) ด้วยกาลเวลาที่ผ่านไปเกือบ 200 ปี ทำให้ประติมากรรมฤๅษีบางส่วนชำรุดเสียหาย เหลือจำนวนไม่ครบ 80 ท่าและจากการสังเกตลักษณะโดยรวมพบว่ามีประติมากรรมฤๅษีบางตนสร้างขึ้นในสมัยหลัง ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงใช้กระบวนการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบงานศิลปกรรมทั้งงานประติมากรรมและงานจิตรกรรมที่ปรากฏภายในวัดพระเชตุพนฯ และเทียบเคียงรูปแบบกับภาพลายเส้นในสมุดไทยที่โปรดให้สร้างขึ้นสมัยรัชกาลที่ 3 เพื่อตรวจสอบว่าประติมากรรมฤๅษีตนใดที่น่าจะสร้างขึ้นในยุคแรกสุดเท่าที่ปรากฏหลักฐาน

ตำแหน่งที่ตั้งและจำนวนของประติมากรรมฤๅษีตัดตน

ข้อมูลการสำรวจของกรมศิลปากร (กรมศิลปากร, 2550) เมื่อ พ.ศ. 2550 ได้ทำการบูรณะวัดพระเชตุพนฯ ระบุว่าประติมากรรมฤๅษี 19 ท่า 20 ตน ต่อมา พ.ศ. 2553 ทางวัดพระเชตุพนฯ ได้จัดทำหนังสือคู่มือแนะนำเที่ยววัดโพธิ์ (วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร, 2553) กล่าวถึงจำนวนประติมากรรมฤๅษี 24 ท่า 25 ตน และยังมีข้อความว่า พ.ศ. 2551 ทางวัดได้ดำเนินการปั้นหล่อรูปฤๅษีตัดตนด้วยสังกะสีและดินบุกตามแบบของเดิมให้ครบ 80 ท่า เอกสารทั้งสองระบุเพียงจำนวนประติมากรรมฤๅษีที่มีความแตกต่างกัน นั้นย่อมแสดงให้เห็นถึงว่าประติมากรรมฤๅษีที่ได้ทำการสำรวจในครั้งนี้ มีการตั้งปะปนกันทั้งประติมากรรมฤๅษีที่สร้างแต่เดิมและประติมากรรมฤๅษีที่สร้างเพิ่มเติม ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาและตรวจสอบ

รูปแบบของประติมากรรมฤาษีภายในวัดพระเชตุพนฯ เพื่อจำแนกประติมากรรมฤาษีที่สร้างขึ้นสมัยรัชกาลที่ 3 โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ศิลปะในการศึกษา

เมื่อพิจารณาถึงตำแหน่งที่ตั้งของประติมากรรมฤาษีดัดตนภายในวัดพระเชตุพนฯ แบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ โดยมีได้มีความสัมพันธ์ทั้งในเรื่องของที่มาของชื่อหรือการบำบัดอาการเจ็บปวดจากการสำรวจประติมากรรมฤาษีภายในวัดพระเชตุพนฯ พบว่ามีทั้งสิ้น 28 ท่า 29 ตน แบ่งเป็นกลุ่มตามตำแหน่งที่ตั้ง ดังนี้

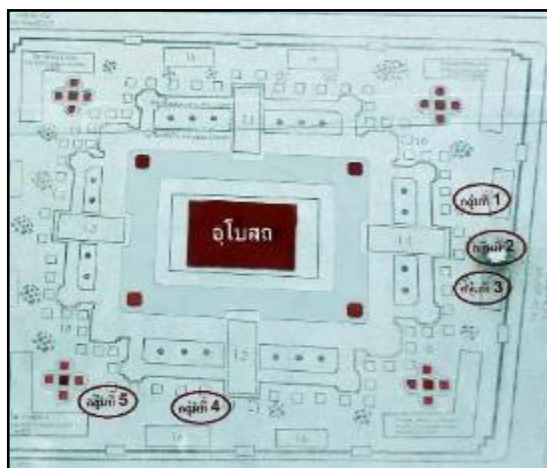
กลุ่มที่ 1 ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ นอกพระระเบียง ตรงข้ามโรงเรียนแพทย์แผนโบราณ หลังที่ 1 มีฤาษีดัดตน 1 ท่าคือ ยามหนู

กลุ่มที่ 2 ด้านทิศตะวันออก นอกพระระเบียง ตรงข้ามซุ้มประตูทรงมงกุฏ มีฤาษีดัดตน 1 ท่าคือ วชิระ

กลุ่มที่ 3 ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ นอกพระระเบียง ตรงข้ามโรงเรียนแพทย์แผนโบราณ หลังที่ 2 มีฤาษีดัดตน 2 ท่า คือ อัลทิปะกะและพระวัชอัคนิส

กลุ่มที่ 4 ด้านทิศใต้ นอกพระระเบียง มีฤาษีดัดตน 17 ท่า (18 ตน) คือ นารท อิษีสิงค์ กระไลยโกฏ อัลทิปะกะ วชิระ พยาธิประไลย์ สุทธาวาส ภรตดาบส โควินทร์ พระโสณะ ยาคะ พระโสมะยาคะ กาลชฎิล พระกาลสิทธิ บรมเศร์ วตันตะ และวาสุเทพ/สุพรหม

กลุ่มที่ 5 ด้านทิศใต้ นอกพระระเบียง ใกล้วิหารคดสมอ มีฤาษีดัดตน 7 ท่า คือ อัคตะ โคบุตร คาวินทร์ โยคีอะแห่ม พระไชยาทิศ อิษีอุคัพเนตร์ และนารอท

ภาพที่ 1 ตำแหน่งที่ตั้งประติมากรรมฤาษีดัดตน

การกำหนดอายุสมัยประติมากรรมฤๅษีตัดตน

จากหลักฐานบทพระราชนิพนธ์ โคลงด้นปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ได้กล่าวถึงรัชกาลที่ 3 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างประติมากรรมฤๅษีตัดตน แล้วจึงมีการแต่งโคลงอธิบายจารึกบนแผ่นหินและยังให้คณะพนายจิตรกรรมคัดลอกแบบเป็นงานจิตรกรรมบนที่กลองสมุทไทย

ประติมากรรมฤๅษีที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นมีทั้งสิ้น 28 ท่า 29 ตน แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับภาพในสมุดไทยโคลงภาพฤๅษีตัดตนพบว่า มีประติมากรรมฤๅษีตัดตนเพียง 19 ท่า 20 ตนที่มีท่าทางและอิริยาบถสอดคล้องกับข้อมูลในสมุดไทย ดังนี้ นารท อัลดทิปะกะ อธิสังค์ วชิระ สุทธาวาส ภรัตตาส โควินทร์ พระโสณะ ยาคะ กาลชฎิล พระกาลสิทธิ บรมเศร์ วาสเทพ/สุพรหม วตันตะ โคบุตร คาวินทร์ โยคิอะหม่ม พระไชยาทิศ อธิอุคัพเนตร์ ประติมากรรมฤๅษีทั้ง 19 ท่า 20 ตนตั้งอยู่กลุ่มที่ 4 และกลุ่มที่ 5 ส่วนประติมากรรมฤๅษีอีก 9 ท่าเป็นกลุ่มประติมากรรมที่สร้างขึ้นในภายหลัง

การตรวจสอบอายุสมัยในครั้งนี้ได้ศึกษาเปรียบเทียบประติมากรรมฤๅษีที่มีการสร้างซ้ำ ดังเช่นประติมากรรมฤๅษีวชิระ ปรากฏอยู่ 2 องค์ คือกลุ่มที่ 2 (ภาพที่ 2) และกลุ่มที่ 4 (ภาพที่ 3) ประติมากรรมทั้งสองอยู่ในท่าทางเหมือนกัน คือ นั่งแยกเข่า ขาไขว้ แขนสอดระหว่างขา มือดันพื้น เมื่อนำประติมากรรมทั้งสององค์เปรียบเทียบรูปลักษณะกับภาพในสมุดไทยและโคลงภาพฤๅษีตัดตน (ภาพที่ 2) พบว่า ประติมากรรมฤๅษีวชิระ (กลุ่มที่ 2) จะมีลักษณะร่วมคล้ายกับประติมากรรมฤๅษีกลุ่มที่ตั้งไว้ด้านหน้าวิหารพระพุทธไสยาสน์ จึงเชื่อว่า ประติมากรรมฤๅษีองค์นี้น่าจะสร้างขึ้นใหม่ในภายหลัง ส่วนฤๅษีวชิระ (กลุ่มที่ 4) น่าจะเป็นประติมากรรมฤๅษีตัดตนองค์หนึ่งที่จะทำการศึกษารูปแบบศิลปะในลำดับต่อไป

ภาพที่ 2 ฤๅษีวชิระ (กลุ่มที่ 2)

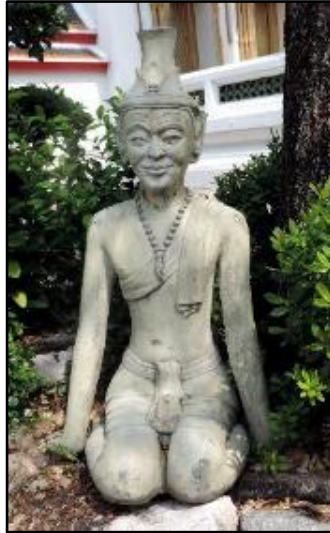

ภาพที่ 3 วชิระ (กลุ่มที่ 4)

ภาพที่ 4 ภาพลายเส้นภาพวชิระ
ที่มา: (กรมศิลปากร, 2550)

การพบภาพองค์เดียวกันแต่มีการสร้างประติมากรรมขึ้น 2 ตนนั้น ทำให้เชื่อได้ว่าการสร้างเพิ่มขึ้นในภายหลัง ดังเช่นประติมากรรมฤาษีอีกตนที่แสดงท่ายืนคุกเข่าราบ ปล่อยแขนลงข้างลำตัว มือทั้งสองข้างดันพื้น เมื่อพิจารณาพร้อมกับภาพในสมุดไทย 80 ทาและโคลงภาพนั้นคือฤาษีอัลทิปะกะ แต่กลับปรากฏว่ามีการสร้างซ้ำ 2 ตน ตั้งอยู่ในกลุ่มที่ 3 (ภาพที่ 5) และกลุ่มที่ 4 (ภาพที่ 6) แม้ว่าเครื่องแต่งกายของฤาษี 2 ตนจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือประติมากรรมฤาษีอัลทิปะกะ กลุ่มที่ 3 พาดผ้าสไบเฉียง ส่วนประติมากรรมฤาษีอัลทิปะกะ กลุ่มที่ 4 พาดผ้าคลุมไหล่ทั้งสองข้าง ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับภาพฤาษีในสมุดไทย (ภาพที่ 7) ประกอบกับเนื้อวัสดุของประติมากรรมฤาษีตนนี้คล้ายกับประติมากรรมกลุ่มใหญ่จึงเชื่อว่า ฤาษีอัลทิปะกะ กลุ่มที่ 4 น่าจะเป็นประติมากรรมฤาษีคัดลอกองค์หนึ่งที่จะทำการศึกษารูปแบบศิลปะในลำดับต่อไป

ภาพที่ 5 อัคริปะกะ (กลุ่มที่ 3)

ภาพที่ 6 อัคริปะกะ (กลุ่มที่ 4)

ภาพที่ 7 ภาพลายเส้นจากอัคริปะกะ
ที่มา: (กรมศิลปากร, 2550)

เป็นที่น่าสังเกตว่าประติมากรรมฤาษีที่มีการทำซ้ำทั้ง 2 ตน คือ วชิระ และ อัลดิปะกะ ตั้งอยู่กลุ่มที่ 4 ถือเป็นกลุ่มหลัก ส่วนฤาษีที่ทำซ้ำ ตั้งอยู่ในกลุ่มที่ 2 และ 3 เมื่อพิจารณาลักษณะประติมากรรมฤาษี กลุ่มที่ 1, 2 และ 3 รวมทั้งสิ้น 4 องค์ แม้ว่าจะมีลักษณะทางประติมานวิทยาโดยรวมที่ไม่ได้แตกต่างกัน แต่ลักษณะพื้นผิวของตัวประติมากรรมเนื้อโลหะที่เรียบ มัน มีความสมบูรณ์ แสดงให้เห็นถึงการเลือกใช้วัสดุในการสร้างที่แตกต่างจากประติมากรรมกลุ่มที่ 4 และ 5 ที่หล่อด้วยชิน (สังกะสีผสมดีบุก) ที่มีร่องรอยความชำรุดตามกาลเวลาและด้วยตำแหน่งที่ตั้งของประติมากรรมทั้ง 4 ตน ตั้งอยู่บริเวณโรงเรียนแพทย์แผนโบราณ เป็นไปได้ว่าประติมากรรมฤาษีกลุ่มนี้อาจสร้างขึ้นในภายหลัง

รูปแบบประติมากรรมฤาษีดัตตน

ประติมากรรมฤาษีดัตตนภายในวัดพระเชตุพนฯ ที่ได้ทำการศึกษาทั้ง 19 ท่า 20 ตน เป็นประติมากรรมที่หล่อด้วยชิน ตัวท่อนล่างมีทั้งนุ่งสนับเพลาบ้าง โขติบ้าง หรือทั้งโขติและสนับเพลา ตัวท่อนบนมีผ้าพาดลักษณะแตกต่างกัน ส่วนศีรษะของประติมากรรมฤาษีสวมหมวกนักบวช บางตำราเรียกว่า “หมวกผ้าขาวปก” (นริศรานูวัดติวงศ์ และดำรงราชานุภาพ, 2505) แต่ในทางนาฏศิลป์จะเรียกว่า “หมวกทรงดอกลำโพง” เครื่องประดับของประติมากรรมฤาษีชุดนี้มีเพียงสายประคำเท่านั้น

งานศิลปกรรมฤาษีภายในวัดพระเชตุพนฯ ปรากฏทั้งในงานประติมากรรมและงานจิตรกรรม เมื่อพิจารณาลักษณะการแต่งกายของภาพจิตรกรรมฤาษีที่เขียนขึ้นภายในพระอุโบสถ ซึ่งเขียนขึ้นสมัยรัชกาลที่ 3 น่าจะเป็นต้นแบบให้กับการสร้างงานประติมากรรมฤาษีดัตตนกลุ่มนี้

1. การแสดงท่าทางเป็นสิ่งที่ทำตามตำราการดัตตน แสดงให้เห็นถึงอิริยาบถต่าง ๆ ประติมากรรมที่เหลืออยู่ส่วนใหญ่จะอยู่ในอิริยาบถนั่ง ซึ่งมีความหลากหลายแบบทั้งนั่งขัดสมาธิ นั่งพับเพียบ นั่งคุกเข่า นั่งคู้เข่า (ชันเข่า) นั่งยอง ๆ นั่งกระหย่ง (กางเข่าออก ฝ่าเท้าประกบกัน นั่งบนสันเท้า) ด้วยท่าทางการดัตตน ทำให้มีการแสดงออกที่สีหน้าประติมากรรมบางตนแสดงสีหน้าผ่อนคลายมิได้แสดงอาการใด ๆ (ภาพที่ 3) แต่บางตนกลับแสดงสีหน้าถึงความเจ็บปวด (ภาพที่ 6)

2. ผ้านุ่ง ฤาษีโดยทั่วไปจะนุ่งโขติยาว เรียบ มีลักษณะคล้ายที่ปรากฏตามภาพจิตรกรรมกลุ่มมาณพ 16 คนภายในพระอุโบสถ (ภาพที่ 8) เครื่องบ่งบอกความเป็นฤาษีในงานจิตรกรรม สมัยรัชกาลที่ 3 ประกอบด้วยหมวกทรงดอกลำโพง การสวมประคำ นุ่งโขติหรือสนับเพลา และการพาดผ้าพาด หลากหลายลักษณะ ดังที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมกลุ่มมาณพ 16 คนที่มีการพาดผ้าเป็นผ้าสไบเฉียง เช่นกัน

ภาพที่ 8 จิตรกรรมฝาผนัง แสดงถึงการแต่งกายของมาณพ 16 คนภายในพระอุโบสถ วัดพระเชตุพนฯ ตอนโมฆราช
เถรวัตถุ

ประติมากรรมฤๅษีที่นุ่งผ้าแบบโธตีเรียบยาว ปราภฏที่ฤๅษีอิษิงค์ หน้าเนื้อ (กวาง)
โธตีที่นุ่งมีแถบหน้านาง ชักชายผ้าเป็นริ้ว (ภาพที่ 9) ส่วนฤๅษีตนอื่นมีท่าทางการตัดตนที่ต้องบิดยึด
อวัยวะส่วนต่าง ๆ จึงมีการดัดริ้วโธตี ให้มีลักษณะคล้ายโจงกระเบน เหน็บผ้ารอบระหว่างขาทั้ง
สองข้าง ทำให้ผ้ามีรอยพับที่ขาทั้งสอง ดังเช่น การนุ่งผ้าของฤๅษีนารท (ภาพที่ 10) ประติมากรรม
ฤๅษีส่วนใหญ่มักจะมีการนุ่งสนับเพลาไว้ด้านในแล้วนุ่งทับด้วยโธตี แต่มีการดัดโธตีเหน็บคล้าย
โจงกระเบน ดังปราภฏรอยผ้าที่ระหว่างขา เป็นที่น่าสังเกตว่ารอยพับของผ้าเป็นลายประดิษฐ์
มีแถบริ้วเท่ากัน ดูไม่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่ยังคงปรากฏในการนุ่งผ้าของประติมากรรมฤๅษีชุดนี้
คือ การชักชายผ้าด้านหน้าเป็นริ้ว

ภาพที่ 9 การนุ่งผ้าของประติมากรรมฤๅษีตัดตน แบบโธตียาวเรียบ

ภาพที่ 10 การนุ่งผ้าของประติมากรรมฤๅษีตัดตน คล้ายโจงกระเบน

3. การครองผ้า ตัวท่อนบนของประติมากรรมฤๅษีชุดนี้ มีการใช้ผ้ายาวเพียงชิ้นเดียว มีหลายแบบ ดังนี้

แบบที่ 1 คล้ายชายสังฆาฏิ พาดลงมาจากไหล่ซ้าย ครองผ้าแถบใหญ่ ชายผ้าหยักเป็นแฉก (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 ฤๅษีบรมเมศร์ การครองผ้าแบบที่ 1 การครองผ้าแบบชายสังฆาฏิ พาดไหล่ซ้าย

มีประติมากรรมฤๅษีหลายองค์ เช่น พระกาลสิหิ ฤๅษียาคะ ฤๅษีไชยาทิศ มีผ้าพาดที่ไหล่ขวา คล้ายภาพจิตรกรรมเหล่ามานพ (ภาพที่ 8) ลักษณะผ้าเป็นแถบใหญ่ ด้านหน้าสั้น ด้านหลังยาว มีชาย 2 ชาย เกิดจากการพับผ้าแล้วพาดไหล่ ฤๅษีอิษีอุคัพเนตร์ (ภาพที่ 12) ครองผ้าริ้วที่ไหล่ขวา โดยทบชายผ้าพาดไว้ด้านหน้า ผ้าพลัดดูเป็นธรรมชาติ

ภาพที่ 12 การครองผ้าแบบที่ 1 การครองผ้าแบบชายสังฆาฏิพาดไหล่ขวา

แบบที่ 2 ลักษณะคล้ายผ้าคลุมไหล่ทั้งสองข้าง มีทั้งการใช้ผ้าผืนใหญ่ เรียบคลุมได้ทั้งแผ่นหลัง (ภาพที่ 13) เช่น ฤาษีวชิระ (กลุ่มที่ 4) ฤาษีโสนะ และยังมีประติมากรรมฤาษีที่ใช้ผ้าคลุมหลังผืนใหญ่ มีริ้วตามธรรมชาติ (ภาพที่ 14) เช่น ฤาษีอิชีสังค์ ฤาษีอัลทิปะกะ (กลุ่มที่ 4) ฤาษีนารท

ภาพที่ 13 การครองผ้าแบบที่ 2 การครองผ้าคล้ายผ้าคลุมไหล่ทั้งสองข้างที่เรียบทั้งแผ่นหลัง

ภาพที่ 14 การครองผ้าแบบที่ 2 การครองผ้าคล้ายผ้าคลุมไหล่ทั้งสองข้างที่มีรอยริ้ว

เมื่อพิจารณาประติมากรรมฤาษีที่มีการครองผ้าแบบนี้ พบว่าด้านหน้ามีแผ่นผ้าคลุมบ่าทั้งสองข้าง (ภาพที่ 15) ซึ่งคล้ายกับงานจิตรกรรม อันเป็นลักษณะเฉพาะของจิตรกรรมสมัยรัชกาลที่ 3 ในภาพฤาษี (ภาพที่ 16) และบุคคลทั่วไป (ภาพที่ 17)

ภาพที่ 15 การครองผ้าแบบที่ 2 การครองผ้าคล้ายผ้าคลุมไหล่ทั้งสองข้าง

ภาพที่ 16 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง การแต่งกายของฤาษี ภายในพระอุโบสถวัดพระเชตุพนฯ
ตอนโมฬราชเถรวัตร

ภาพที่ 17 จิตรกรรมฝาผนังการแต่งกายของเศรษฐี สมัยรัชกาลที่ 3 ภายในพระอุโบสถ วัดพระเชตุพนฯ
ตอนปิณฑิลการทวาชเถรวัตร

แบบที่ 3 พาดคล้ายสไบเฉียง พาดไหล่ซ้าย มีลักษณะมีความเป็นธรรมชาติ เช่น ถายี่ลหิปะกะ (กลุ่มที่ 3) และถายี่โคบุตร (ภาพที่ 18)

ภาพที่ 18 การครองผ้าแบบที่ 2 ถายี่โคบุตรการครองผ้าแบบสไบเฉียงพาดไหล่ซ้าย

4. ส่วนประดับศีรษะ ประติมากรรมถายี่กลุ่มนี้มีการรวบเส้นผมเกล้าเป็นมวยแล้วสวมหมวกนักบวช ทรงดอกลำโพง มีลักษณะประดิษฐ์ เรียบ ขอบล่างหมวกตัดตรงเกือบทุกตน (ภาพที่ 3, 6, 11, 12) ยกเว้นถายี่โคบุตร (ภาพที่ 18) สวมหมวกนักบวช เป็นขอบหมวกที่คล้ายม้วนผ้าพันเป็นขอบหมวก แต่ด้านบนยังคงเป็นหมวกนักบวชทรงดอกลำโพง ส่วนโยคี่อะหม่ม (ภาพที่ 19) เป็นถายี่เพียงองค์เดียวที่มีได้ใส่หมวกนักบวช แต่เป็นม้วนผ้าพันรอบ

ภาพที่ 19 โยคี่อะหม่ม

5. เครื่องประดับ ประติมากรรมถายี่เกือบทุกตนแขวนสายประคำ ยกเว้นถายี่वासुเทพและสุพรหม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการแสดงท่าตัดตนทำดีดคู่ จึงไม่มีการคล้องสายประคำ ถายี่ที่ไม่มีการสวมสายประคำ คือ ถายี่อิสิสิงค์ ถายี่โคบุตร ส่วนโยคี่อะหม่มไม่แขวนสายประคำแต่ห้อยเชือกควั่นที่คอและยังเป็นถายี่เพียงตนเดียวที่มีการใส่ตุ้มหู

เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบลักษณะของประติมากรรมฤๅษีกับฤๅษีในสมุดไทย 80 ท้า ที่มีบันทึกยืนยันว่าสร้างในคราวเดียวกัน สมัยรัชกาลที่ 3 มีฤๅษีที่ครองผ้าเหมือนกัน ดังนี้ อธิสังข์ อัลทิปะกะ (กลุ่มที่ 4) สุทธาวาส พระโสณะ คาวินทร์ อัคตะ โยคีอะแห่ม ฤๅษีองค์ที่เหลือครองผ้าที่แตกต่างกับฤๅษีในสมุดไทย 80 ท้า ที่จะมีการครองผ้าเพียงแบบเดียว คือ ผ้าคลุมไหล่ทั้งสองข้างมีทั้งคลุมเฉพาะส่วนบ่าและคลุมทั้งแผ่นหลัง ขอบผ้ามีชายรูด ส่วนฤๅษีบางองค์วรกายท่อนบนเปลือยเปล่า การครองผ้าที่มีลักษณะคล้ายการครองผ้าสไบกลับไม่ปรากฏกับฤๅษีในสมุดไทย 80 ท้าชุดนี้

บทสรุป

ประติมากรรมฤๅษีดัดตนภายในวัดพระเชตุพนฯ ไม่ปรากฏต้นแบบทางด้านงานศิลปกรรมว่ามีที่มาจากไหน แต่เชื่อได้ว่าเป็นการนำเอาความเชื่อเกี่ยวกับการฝึกตนตามลัทธิโยคะจากอินเดีย มาปรับประสานกับรูปแบบศิลปะการสร้างพระพุทธรูป และการเขียนภาพบุคคลในงานจิตรกรรม ตามหลักพุทธศิลป์ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 จนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของประติมากรรมฤๅษีดัดตนกลุ่มนี้ คือ เป็นประติมากรรมบุรุษที่มีขนาดเกือบเท่าคนจริง พื้นผิวเรียบ ไม่เน้นกายวิภาคหน้าตาอ่อนเยาว์ มีความเมตตา ไม่มีหนวด เครื่องนุ่งห่มมีเพียงสนับเพลา โขติที่มีการนุ่งคล้ายโจงกระเบน วรกายท่อนบนครองผ้ามีทั้งขาดไหล่ คลุมบ่า และสไบเฉียง สวมหมวกนักบวช ขอบหมวกตัดตรง เครื่องประดับมีเพียงสายประคำสั้น

จากการศึกษาเปรียบเทียบ พบว่าประติมากรรมฤๅษีดัดตนภายในวัดพระเชตุพนฯ ที่ปรากฏในปัจจุบัน มีเพียง 19 ท้า 20 ตน ถือว่าเป็นประติมากรรมฤๅษีกลุ่มที่เก่าที่สุด ซึ่งมีรูปแบบศิลปะสอดคล้องกับลักษณะรูปแบบของงานจิตรกรรมฤๅษีที่ปรากฏในสมุดไทยและภาพจิตรกรรมฝาผนังที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ส่วนประติมากรรมที่เหลือคือส่วนที่สร้างขึ้นใหม่ในภายหลัง

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2550). *สมุดภาพโคลงฤๅษีดัดตน*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ปรมานุชิตชินโรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ. (2533). *โคลงฉันท์ปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน*. กรุงเทพฯ: กองทุนสมเด็จพระสังฆราช 17 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม.
- วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร. (2553). *คู่มือนำเที่ยววัดโพธิ์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน).
- นริศรานุกิตติวงศ์, สมเด็จพระพรยา และ ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระพรยา. (2505). *สาส์นสมเด็จพระเจ้า* เล่ม 25. พระนคร: องค์การค้ำของคุรุสภา.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและทักษะการร่วมมือของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3
ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด

จิรวรรณ สรบุญทอง¹ บุษบา บัวสมบุญ² และกิงกาญจน์ บุรณสินวัฒนกุล²

¹สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด 2) ศึกษาทักษะการร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการจับสลาก โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบ แบบสังเกตทักษะการร่วมมือ และแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะการร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย ทักษะการร่วมมือ เทคนิคจิ๊กซอว์ 3
คำถามพัฒนาการคิด

Study of Thai Literature Achievement of Matthayomsuksa 1 Students by Cooperative Learning Skill Based on Jigsaw 3 and Questioning Technique to Develop Thinking

Jeerawan Sonbunthong¹ Busaba Buasomboon² and Kingkarn Buranasinvattanukul²

¹Teaching Thai language Faculty of Education Silpakorn University

²Thesis Advisor, Faculty of Education Silpakorn University

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study Thai Literature achievement of matthayomsuksa 1 students before and after instruction using cooperative learning based on Jigsaw III with thinking development questions; 2) to study cooperative learning skills of matthayomsuksa 1 students before and after learning; and 3) to study student's opinions toward the instruction. The sample of this research were 36 students in matthayomsuksa 1/1 at Watkohwangsai school, Mueang Nakhon Pathom District, Nakhon Pathom, derived by simple random sampling. The research instruments were: 1) lesson plans; 2) a learning achievement test; 3) cooperative skills evaluation form; and 4) questionnaire survey of student's opinions toward learning. Data were analyzed by mean, standard deviation, and t-test

The results showed that: 1) Thai literature achievement of matthayomsuksa 1 students after taught by cooperative learning based on Jigsaw III with thinking development questions was higher than that of before with statistical significance at .05; 2) cooperative learning skills of matthayomsuksa 1 students after using Jigsaw III was higher than that of before with statistical significance at .05; and 3) student's opinions toward the learning through cooperative learning based on Jigsaw III with thinking development questions were positive at a good level.

Keywords: Achievement on Thai Literature, Cooperative Skills, Jigsaw 3, Questioning Technique to Develop Thinking

บทนำ

การศึกษาวิชาวรรณคดีเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เพราะวรรณคดีช่วยสะท้อนภาพสังคมในอดีต ทำให้สามารถศึกษาเรื่องราวทั้งด้านความงามทางภาษา ประวัติศาสตร์ และสภาพสังคม อีกทั้งยังนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ดังที่ กัตญญ ชูชื่น (2543) กล่าวว่า คุณค่าของวรรณคดีนั้นไม่ใช่เพียงแค่ให้ความเพลิดเพลินบันเทิงอารมณ์เท่านั้น แต่เรื่องราวของวรรณคดียังให้ความรู้ความเข้าใจสามารถนำมาเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เข้าใจตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสามารถทำตนให้เป็นสุขและอยู่ในสังคมได้ด้วยดี แต่ด้วยภาษาในวรรณคดีเข้าใจยาก ทำให้วิชาวรรณคดีเป็นวิชาที่นักเรียนมักเบื่อหน่าย มองว่าวรรณคดีเป็นเรื่องไกลตัวและไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร ดังที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2555) กล่าวว่า วรรณคดีเป็นวิชาที่ผู้เรียนมองไม่เห็นประโยชน์ชัดเจนเหมือนกับวิชาอื่น ๆ และอีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญคือ การที่ผู้เรียนไม่เห็นคุณค่าของวรรณคดีไทย ทำให้การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยมีผลสัมฤทธิ์ต่ำผิดไปจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเจตนารมณ์ของผู้สอน เพราะผู้สอนมุ่งเน้นคำศัพท์และเนื้อเรื่องมากกว่าการพัฒนาความคิด (พรทิพย์ แข็งขัน, 2555) และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยที่มีประสบการณ์การสอนวรรณคดีไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัญหาในการเรียนวรรณคดีไทยนั้นเกิดจากนักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และเนื้อเรื่องวรรณคดีมีความยาวหลายหน้า ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการอ่านและการเรียน จะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเกาะวังไทร ปีการศึกษา 2560 พบว่า ผลการทดสอบในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเป็นค่าร้อยละต่ำกว่าสาระอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนในสาระที่ 5 อยู่ที่ ร้อยละ 45.90 และปีการศึกษา 2561 อยู่ที่ร้อยละ 60.40 ของระดับโรงเรียน แม้ว่าในปีการศึกษา 2561 สาระวรรณคดีและวรรณกรรมจะมีคะแนนผลการทดสอบระดับชาติที่เพิ่มขึ้น แต่ยังมีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นปัญหาการเรียนวรรณคดีไทยที่ผู้สอนจะต้องแก้ไขและพัฒนาเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ดังนั้น ผู้สอนปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อให้การเรียนวรรณคดีไทยสนุกสนานน่าเรียน ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายท้าทายความสามารถของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น เกิดความสนใจและอยากเรียนวรรณคดีมากยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ คิดขึ้นโดย Elliot Aronson และคณะ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย การร่วมกันปฏิบัติงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทักษะทาง

สังคมของสมาชิก มีส่วนร่วมในการทำงาน (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2547) เทคนิคจิ๊กซอว์ได้รับการพัฒนาเพื่อนำมาใช้จัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น เทคนิคจิ๊กซอว์ 2 เป็นเทคนิคที่พัฒนามาจากเทคนิคจิ๊กซอว์ ตามแนวความคิดของ Aronson การจัดกิจกรรมของเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 จัดกิจกรรมเหมือนเทคนิคจิ๊กซอว์ทุกประการแต่เพิ่มขึ้นตอนของการประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้สอนนำคะแนนของผู้เรียนทุกคนในกลุ่มบ้าน มารวมเป็นคะแนนของกลุ่ม (ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรืองและคณะ, 2545) นั่นคือสมาชิกทุกคนมีโอกาสได้คะแนนผลสำเร็จเท่าเทียมกัน แม้ว่ามีคะแนนสอบที่ต่างกัน

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์มีการพัฒนาหลายรูปแบบ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ที่น่าสนใจ คือ เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนามาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 (Stahl, 1994) มีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกับจิ๊กซอว์ 2 แต่เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 นั้น หลังจากที่ได้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) กลับเข้ากลุ่มบ้าน (Home Group) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในกลุ่มบ้าน (Home Group) แล้วผู้สอนและสมาชิกกลุ่มบ้านร่วมกันตรวจสอบหรือทบทวนเนื้อหาความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ หรือค้นหา/ตรวจสอบคำตอบของคำถามอีกครั้งจากหนังสือเรียน ก่อนเข้าสู่กระบวนการวัดและประเมินผลโดยการทดสอบย่อยเป็นรายบุคคลและนำคะแนนของสมาชิกกลุ่มบ้านที่ละคนมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อเป็นคะแนนความสำเร็จของกลุ่มบ้าน

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 3 เพียงอย่างเดียวนั้น อาจยังไม่สัมฤทธิ์ผล เพราะกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ คือ ภาระงานที่ได้รับมอบหมายซึ่งจะต้องประกอบด้วย เนื้อหาสาระที่ผู้เรียนต้องศึกษาและคำถามที่ผู้เรียนต้องค้นหาคำตอบ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า เทคนิคการจัดการเรียนรู้จะสัมฤทธิ์ผลได้ดีก็ต่อเมื่อผู้สอนใช้คำถามที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำคำถามพัฒนาการคิดมาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยเทคนิคจิ๊กซอว์ 3 เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำถามพัฒนาการคิด คือ กระบวนการหรือวิธีที่ต้องการได้มาซึ่งคำตอบ เพื่อกระตุ้นหรือสร้างความสนใจของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน เป็นยุทธศาสตร์การสอนที่สำคัญก่อให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยพัฒนากระบวนการคิด การตีความ การไตร่ตรอง การถ่ายทอดความรู้ ความคิดและความเข้าใจ และสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการเรียนรู้ การคิดและการสอน (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2542) ดังนั้น คำถามควรจะต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน และเป็นคำถามที่อยู่ในขั้นสูงกว่าคำถามประเภทความรู้ความจำ การตั้งคำถามที่ดีช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจของผู้เรียนให้สนใจเรียนมากยิ่งขึ้น เป็นวิธีการฝึกฝนทักษะกระบวนการคิด ทบทวนความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน ทำให้ผู้สอนรู้พื้นฐานความเข้าใจของผู้เรียนรายบุคคล ประเมินผลตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักค้นหาข้อมูล วิธีการที่ได้มาซึ่งคำตอบ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ ขยายความคิดของผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องนั้น ๆ ยิ่งขึ้น

ทักษะการร่วมมือเป็นทักษะหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากวรรณคดีไทยมีเนื้อเรื่องยาว มีคำศัพท์ยาก ทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการศึกษา และทำความเข้าใจ การทำงานร่วมกันของผู้เรียนจะทำให้กระบวนการศึกษาวรรณคดีสามารถทำได้เร็วขึ้นหากผู้เรียนร่วมมือร่วมใจกันและมีกระบวนการทำงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น สมาชิกทุกคนจะต้องร่วมกันอภิปรายความรู้ความคิดที่แต่ละคนมีบนพื้นฐานของเหตุผล สมาชิกทุกคนต้องร่วมกันหาแนวทางหรือวางแผนการดำเนินงานเพื่อนำมาใช้ในการทำงานร่วมกัน (Michael, 1994) การสร้างทักษะการร่วมมือที่ดีให้ผู้เรียนสามารถทำงานกับผู้อื่นได้ นอกจากจะเป็นวิธีการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนแล้ว ยังเป็นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นทางสังคมให้กับผู้เรียนได้อีกด้วย ดังนั้น ทักษะการร่วมมือจึงเป็นทักษะที่ควรนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกฝนทักษะการร่วมมือที่ดีให้ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ วิจารย์ พานิช (2555) ได้เน้นย้ำความสำคัญและวิธีการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยต้องเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างความรู้เอง เป็นการสร้างความรู้และเรียนเป็นกลุ่ม ซึ่งวิธีการเรียนรู้เป็นกลุ่มมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

จากแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นสำคัญและมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษารูปแบบและเทคนิคการสอนวรรณคดีที่มีหลากหลายรูปแบบ นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยหลายเรื่องที่ได้ทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือในการจัดการเรียนวรรณคดีไทยในระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีให้สูงขึ้น เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 กับแบบปกติ (ปริญา ปันสุวรรณ, 2553) การสอนแบบร่วมมือกันด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 ร่วมกับเทคนิคการคิดหมวก 6 ใบ (ปนัดดา ใจสุทธิ, 2558) วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการใช้แผนที่ความคิด (ปิยนุช แหวนเพชร, 2560) เป็นต้น อย่างไรก็ตามแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนวรรณคดีไทย จนทำให้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน มีการมอบหมายหน้าที่และบทบาทให้ผู้เรียนอย่างชัดเจน นั่นคือ เทคนิคจิ๊กซอว์ ซึ่งปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ได้รับการพัฒนาหลายรูปแบบ ผู้วิจัยต้องการจัดการเรียนวรรณคดีไทยที่เน้นทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียนให้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 3 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย โดยผู้วิจัยได้นำหลักการและวิธีดำเนินการในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 3

ตามรูปแบบของ Robert J. Stahl (1994) ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิดตามระดับขั้นการใช้ความคิดพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ของ Bloom (1976) มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด
2. เพื่อศึกษาทักษะการร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดเกาะวังไทร อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 72 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้องเรียนที่ 1 จำนวน 36 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากและใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทย
 - 2.2 ทักษะการร่วมมือ
 - 2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด
3. ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่
 - 3.1 การเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง และภาพพระไชยสุริยา
 - 3.2 ทักษะการร่วมมือ

3.3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3

3.4 การจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามพัฒนาการคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยก่อนการทดลอง (Pre-Experimental Research) ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยเป็นแบบทดสอบที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังจบกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 6 แผน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ รวม 30 คะแนน เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย ซึ่งแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.86

3. แบบสังเกตทักษะการร่วมมือ จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย 4 ทักษะ คือ ทักษะการจัดตั้งกลุ่ม ทักษะการปฏิบัติงานกลุ่ม ทักษะการคิดเชิงระบบ และทักษะการสรุปความคิด มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิดโดย จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีขั้นตอนการเก็บข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนก่อนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 36 ฉบับ มีจำนวน 30 ข้อ มาทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 เพื่อเก็บคะแนนก่อนเรียน

2. ขั้นทดลอง

2.1 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 6 แผน ไปใช้สอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 36 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเองและ

ให้ผู้ช่วยวิจัย 1 คน ร่วมสังเกตและบันทึกผลลงในแบบสังเกตทักษะการร่วมมือขณะดำเนินการทดลอง นำผลมาวิเคราะห์ประเมินผล

3. ขั้นหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย ชุดที่ 2 มาทดสอบกับของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 เพื่อเก็บคะแนนหลังเรียน

3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะการร่วมมือของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 36 คน โดยการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้

3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ที่มีต่อการจัดการเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคจิกซอร์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการเรียนวรรณคดีไทยนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิดก่อนและหลังการทดลอง โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย โดยสถิติทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample t-test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผู้วิจัยศึกษาทักษะความร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้คำถามพัฒนาการคิด จากการสังเกตพฤติกรรมในขณะทำกิจกรรมการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 คน

3. การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคจิกซอร์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด จำนวน 36 คน ซึ่งจำแนกเป็นภาพรวมและรายด้าน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้และด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

จากการทดลองสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด พบว่าหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้	คะแนน เต็ม	<i>n</i>	คะแนน เฉลี่ย <i>M</i>	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน <i>SD</i>	t-test	p-value
ก่อนเรียน	30	36	12.28	4.42	-16.69	.000*
หลังเรียน	30	36	18.39	4.00		

*P<.05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($M=18.39$, $SD = 4.00$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($M = 12.28$, $SD = 4.42$)

2. ผลการวิเคราะห์ทักษะการร่วมมือของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิดพบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($M=3.01$, $SD = 1.79$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($M = 4.04$, $SD = .36$)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย <i>M</i>	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน <i>SD</i>	t-test	p-value
ก่อนเรียน	3.01	1.79	-16.947	.000*
หลังเรียน	4.04	.36		

*P<.05

จากตารางที่ 2 ทักษะการร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด โดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการร่วมมือหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด จำนวน 36 คน โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (*M*) ดังปรากฏในตารางที่ 3

**ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้
โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด**

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย <i>M</i>	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน <i>SD</i>	ระดับความคิดเห็น
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	3.97	0.74	มาก
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.56	0.14	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.33	0.68	มาก
รวม	4.35	0.52	มาก

* $P < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นในระดับ มาก ($M = 4.35$, $SD = 0.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นลำดับที่หนึ่ง ($M = 4.56$, $SD = 0.14$) รองลงมา ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($M = 4.33$, $SD = 0.68$) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นระดับ มาก เป็นลำดับสุดท้าย ($M = 4.16$, $SD = 0.67$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยเทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านวรรณคดีไทย โดยการแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการทำงานที่เกิดจากทักษะการร่วมมือของสมาชิกภายในกลุ่ม ทั้งกลุ่มบ้าน (Home Group) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้และการอภิปรายร่วมกันเพื่อหาคำตอบของสมาชิก เป็นทักษะสำคัญที่นำมาสู่ความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งความสำเร็จที่ได้มานั้นเกิดจากการร่วมมือและการมีส่วนร่วมในความสำเร็จของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ดังที่ ฌีรดา เวชญาลักษณ์ (2561) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 3 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก มีทักษะการคิด มีทักษะปฏิสัมพันธ์สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ และนำความรู้มาใช้ได้ในชีวิตจริง ทั้งนี้การดำเนินการทุกขั้นตอนยังมีพื้นฐานจากนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระบวนการกลุ่ม ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4-6 คน (กลุ่มบ้าน) ในการแบ่งกลุ่มนักเรียนจะความสามารถของนักเรียนเป็น เก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ ซึ่งครูและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ให้คำแนะนำการแบ่งกลุ่ม สมาชิกแต่ละกลุ่มจะต้องเลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้ากลุ่ม และตั้งชื่อกลุ่มขึ้นใหม่ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม ขั้นตอนดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Slavin (1995, p. 5) ที่กล่าวว่า ในการจัดกลุ่มต้องคำนึงถึงความสามารถของนักเรียน เช่น แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มสูง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มต่ำ ในกลุ่มควรจะมีนักเรียนที่มีความสามารถสูง 1 คน นักเรียนที่มีความสามารถปานกลาง 2 คน และนักเรียนที่มีความสามารถต่ำ 1 คน โดยสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเรียนรู้วรรณคดีไทยที่มีเนื้อหายาวและมีคำศัพท์ยากจำนวนมาก หากผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล อาจทำให้ใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้นาน การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มจะช่วยแบ่งเบาภาระในการศึกษาเนื้อหาวรรณคดีไทยของผู้เรียนให้น้อยลงและสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยด้วยคำถามกระตุ้นคิด ตามแนวคิดการจำแนกคำถามตามลำดับขั้นพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ของ Bloom (1976) 6 ระดับ คือ คำถามระดับความรู้ ระดับความจำ ระดับความเข้าใจ ระดับการนำไปใช้ ระดับการวิเคราะห์ ระดับการสังเคราะห์ และคำถามระดับการประเมินผล โดยหลังจากนักเรียนดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการกลุ่มเสร็จสิ้น สมาชิกกลุ่ม (กลุ่มบ้าน) แยกย้ายเพื่อออกไปศึกษาเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) ซึ่งเป็นสมาชิกจากกลุ่มอื่นที่ได้รับมอบหมายภาระงานในหัวข้อเดียวกัน การเรียนรู้ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) จะเป็นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการการใช้คำถามกระตุ้นคิด ทุกคนจะต้องผลัดกันตั้งคำถามพัฒนาการคิดในระดับของคำถามขั้นวิเคราะห์ขึ้นไปจากบทอ่านวรรณคดีไทยส่วนที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) คนอื่น ๆ เป็นผู้หาคำตอบร่วมกัน โดยคำถามที่นักเรียนตั้งจะต้องไม่ซ้ำกัน ซึ่งการที่นักเรียนมีโอกาสได้ตั้งคำถามพัฒนาการคิดและหาคำตอบร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ จะทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองมากขึ้น เพื่อนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการตั้งคำถามและตอบคำถาม และด้วยข้อจำกัดของนักเรียนที่ห้ามตั้งคำถามซ้ำกันจะทำให้นักเรียนได้คำถามที่มีความหลากหลาย ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมเนื้อหาวรรณคดีไทยได้มากขึ้น สอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555) ได้สรุปไว้ว่า คำถามมีความสำคัญในการพัฒนานักเรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงมุงการคิดมากขึ้น และเมื่อมีการอภิปรายจะนำไปสู่ความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ขั้นที่ 3 ถ่ายทอดองค์ความรู้ ในขั้นนี้เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ของสมาชิกในกลุ่มบ้าน (Home Group) ที่แยกย้ายกันไปศึกษาเรียนรู้ในหัวข้อที่ตนได้รับมอบหมายภาระงาน แล้วนำสิ่งที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ เพื่อให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มบ้าน (Home Group) โดยการผลัดกันบอกเล่าความรู้หรือประเด็นที่น่าสนใจที่ตนได้รับมาและร่วมกันอภิปรายข้อคำถามในใบงานกลุ่มเพื่อร่วมกันหาคำตอบที่เป็นข้อสรุปของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้สมาชิกแต่ละคนมีโอกาสดำเนินการของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เนื่องจากสมาชิกแต่ละคนก็จะมีความรู้ในหัวข้อที่ตนเองได้รับมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ สอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข (2560) ที่กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้เรียนจะต้องสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ทักษะกระบวนการคิด คือ กระบวนการในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและสามารถนำความรู้ที่เกิดจากการศึกษาเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบความรู้ ครูจะตรวจสอบความรู้ของนักเรียนโดยการตั้งคำถามพัฒนาการคิดใ้กล่อง แล้วสุ่มเรียกสมาชิกแต่ละกลุ่มให้ออกมาจับสลากและตอบคำถาม เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนว่าที่ตนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกับเพื่อนสมาชิกนั้นถูกต้องหรือไม่ เป็นการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนเบื้องต้น เพื่อให้นักเรียนรู้ปัญหาของกลุ่มตน จากนั้นหัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มจะทำหน้าที่เป็นผู้นำในการทบทวนบทเรียนของกลุ่มตนเองอีกครั้ง เพื่อทบทวนและสร้างความเข้าใจของสมาชิกก่อนจะเข้าสู่กระบวนการทดสอบย่อย ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ที่คงทนกับนักเรียน การตรวจสอบความรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญ เพราะการเรียนรู้วรรณคดีมีคำศัพท์ที่เข้าใจยาก จำเป็นต้องใช้ทักษะในการวิเคราะห์ ตีความ อาจทำให้นักเรียนเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ การที่ครูทำหน้าที่ตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนจะทำให้นักเรียนได้รับความเข้าใจที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ Stohl (1994, p. 136) ที่กล่าวว่า การทบทวนความรู้ก่อนทำการทดสอบย่อยจะมุ่งเน้นที่การพัฒนาความเชี่ยวชาญในเนื้อหาความรู้ของสมาชิกแต่ละคนให้เพิ่มขึ้นและเพิ่มเติมความรู้ให้กับสมาชิกในกลุ่มอ่อนให้มีความรู้ความเข้าใจตรงกับจุดประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสมาชิกทุกคน

ขั้นที่ 5 ประเมินผล ในขั้นนี้เป็นการทดสอบย่อย โดยสมาชิกทุกคนจะต้องทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคลเพื่อนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบของสมาชิกทุกคนในกลุ่มมาหาค่าเฉลี่ย เพื่อเป็นคะแนนความสำเร็จของกลุ่ม การประเมินผลเช่นนี้จะทำให้สมาชิกทุกคนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ร่วมมือร่วมใจกัน ขณะเดียวกันสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มเก่งก็จะใส่ใจทบทวนเนื้อหา

ความรู้ให้กับสมาชิกในกลุ่มมากยิ่งขึ้น เพราะคะแนนจากการทดสอบของสมาชิกทุกคนจะส่งผลต่อสมาชิกทุกคนในกลุ่ม สอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2551) ที่กล่าวว่า การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี การซักถามทำให้เกิดความกล้าและได้ทราบคำตอบในเรื่องที่ตนสนใจหรือเรื่องที่ยังเข้าใจไม่กระจ่าง การอธิบายให้เพื่อนฟังจะทำให้ผู้อธิบายมีความแม่นยำในเรื่องที่เรียนมากขึ้น เพื่อน ๆ ที่ฟังเกิดความเข้าใจ ผู้เรียนได้พัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น คนอ่อนได้เรียนรู้จากคนที่เก่งกว่าซึ่งจะมีความตั้งใจช่วยเหลือเพื่อน ๆ เพื่อพัฒนาระดับผลงานของกลุ่มให้สูงขึ้น เพราะคะแนนของสมาชิกทุกคนจะส่งผลกับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความเข้าใจในวรรณคดีที่เกิดจากการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มโดยใช้ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิก โดยนักเรียนทุกคนมีความสำคัญที่จำเป็นต่อกลุ่ม มีบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบภาระงานตามความสามารถของตนเอง คำถามพัฒนาการคิดช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนทำให้เกิดการค้นคว้าหาความรู้และนำมาซึ่งคำตอบ ขณะเดียวกันการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียนจะมีครูเป็นผู้ตรวจสอบความเข้าใจ เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับ ปริญญา ปันสุวรรณ (2553) เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 กับแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 กับแบบปกติ สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยคะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดา ใจสุทธิ (2558) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 ร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้วยเหตุนี้ การเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด ตั้งแต่ขั้นกระบวนการกลุ่ม ขั้นศึกษาเรียนรู้ ขั้นถ่ายทอดความรู้ ขั้นตรวจสอบความรู้ และขั้นการประเมินผล ทุกขั้นตอนมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งยังฝึกให้นักเรียนได้คิด ได้ศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ร่วมกันกับสมาชิกด้วยกระบวนการกลุ่มที่สามารถพัฒนาทักษะการร่วมมือของนักเรียน จึงสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนได้

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิดสามารถพัฒนาทักษะการร่วมมือของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มนั้น สามารถพัฒนาทักษะการร่วมมือของนักเรียนได้ การจัดตั้งกลุ่มโดยให้นักเรียนคละความสามารถกันจะทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกัน การยอมรับและเข้าใจในความแตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม การรับผิดชอบในหน้าที่ของตน สิ่งเหล่านี้จะทำให้สมาชิกสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และเกิดทักษะการร่วมมือที่ดี จนทำให้นักเรียนสามารถประสบความสำเร็จร่วมกันได้ สอดคล้องกับ วัชรพล วิบูลยศรีน (2561) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ 1) การพึ่งพากันทางบวก ผู้เรียนต้องรู้สึกว่าคุณเองรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและสมาชิกคนอื่นภายในกลุ่ม 2) การมีปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า ผู้เรียนต้องมีโอกาสอธิบายสิ่งที่กำลังเรียนรู้ให้กับเพื่อนคนอื่น 3) ความรับผิดชอบรายบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 4) ทักษะทางสังคม ผู้เรียนแต่ละคนต้องสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เคารพซึ่งกันและกัน 5) การดำเนินการเป็นกลุ่มใช้วิธีการประเมินเป็นกลุ่มเพื่อพิจารณาว่าผู้เรียนทำงานร่วมกันได้ดีเพียงใดและพัฒนาได้อย่างไร และยังสอดคล้องกับ ประภาสิณี ปิงใจ (2555) ที่ได้ศึกษาการใช้โมเดลกราฟฟิตีที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะการร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะการร่วมมือของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลกราฟฟิตีกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลกราฟฟิตีมีทักษะการร่วมมือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ ญัฐกาญจน์ อนันทรวัน (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนในห้องเรียนรวมระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือในห้องเรียนรวม นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ทางศิลปะก่อนเรียนและหลังเรียนระยะที่ 3 เพิ่มขึ้นจากระยะที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวมที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิดอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับ มากที่สุด เนื่องจากนักเรียนรู้สึกมีอิสระในการเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกับสมาชิกในห้องที่มีความแตกต่างหลากหลาย ส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์มากขึ้น ดังความคิดเห็นของนักเรียนที่กล่าวว่า “ชอบเรียนวรรณคดีที่ไม่ต้องนั่งฟังอย่างเดียวและได้ช่วยทำใบงานด้วย” และ “ชอบการเรียนวรรณคดีแบบนี้ เพราะได้ผลัดกันเล่าความคิดให้กันฟัง” โดยครูมีบทบาทสำคัญที่จะให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างมีอิสระ

และนำไปสู่การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในชั้นเรียนทั้งกับเพื่อนและครู สอดคล้องกับ ศศิธร เวียงวะลัย (2556) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือและพึ่งพากันในกลุ่มสมาชิกของแต่ละกลุ่มแยกไปศึกษาหัวข้อที่ได้รับมอบหมายในกลุ่ม ผู้มีประสบการณ์ (Expert Group) จนเกิดความเข้าใจแล้วนำความรู้ไปอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มบ้าน (Home Group) พังทำให้นักเรียนทุกคนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง ทั้งบทบาทในการรับฟังผู้อื่นและการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นด้วยเช่นกัน

ผู้วิจัยยังพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการทำงานกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา ร่วมกันกับผู้อื่น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยในกระบวนการเรียนรู้จะมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สนับสนุนให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ความคิด อย่างเต็มศักยภาพของตนเอง ดังความคิดเห็นของนักเรียนที่กล่าวว่า “เรียนครั้งนี้ทำให้ได้ข้อคิดมากมาย เช่น ไม่ควรดื่มสุรา ไม่ควรพูดปด” และ “การเรียนวรรณคดีทำให้ได้ความรู้และรู้ว่าชีวิตคนเราสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา” สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545) ที่ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไว้ว่า ผู้สอนควรเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ใช้ประกอบการเรียนการสอนวรรณคดี จะทำให้การเรียนการสอนสนุกและน่าสนใจยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและจำเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้นจากกิจกรรมในการสอนวรรณคดี

ประการสุดท้าย คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง โดยมีคำถามพัฒนาการคิดเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ นักเรียนจะมีโอกาสเป็นผู้ตั้งคำถามและตอบคำถามและทำงานร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือการแสวงหาคำตอบ ทำให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ นักเรียนจึงเกิดความสุขในการเรียนรู้ ดังความคิดเห็นของนักเรียนที่กล่าวว่า “กิจกรรมสนุก ได้อยู่กับเพื่อนหลายคน” สอดคล้องกับ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่แต่ละคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนควรส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด นำไปใช้ร่วมกับเทคนิคการสอนอื่น ๆ ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนในรายวิชาภาษาไทยทักษะอื่น ๆ เช่น การอ่าน การเขียน เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
2. ผู้สอนควรส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด ในการนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยทักษะอื่น ๆ เช่น การอ่าน การเขียน เพื่อส่งเสริมทักษะการร่วมมือของนักเรียนซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21
3. ผู้สอนควรพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความสนุกสนานเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนของนักเรียน
2. ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจนำเทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ เช่น แผนภาพความคิด เกม เพลง เป็นต้น ไปใช้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยในด้านการอ่านและการเขียน

เอกสารอ้างอิง

- กตัญญู ชูชื่น. (2543). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). *เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: วีพรีน.
- ณัฐกาญจน์ อนันทรวัน. (2559). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนในห้องเรียนรวมระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ณัฐภูมิ กิรุ่งเรืองและคณะ. (2545). *ผู้เรียนเป็นสำคัญและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2561). *หลักการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ปนัดดา ใจสุทธิ. (2558). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 ร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

- ประภาลิณี ปิงใจ. (2556). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โมเดลกราฟฟิตีที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะการร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ปริญญา บัณสุวรรณ์. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยเรื่องเงาะป่า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 กับแบบปกติ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ปิยนุช แหวนเพชร. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการใช้แผนภาพความคิด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- พรทิพย์ แข็งขัน. (2555). ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ชุดฝึกอบรมครู. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียวร์ ยินดีสุข. (2560). ทักษะ 7C ของครู 4.0 (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รีณฤทัย สัจจพันธ์. (2555). ความรู้ทั่วไปทางภาษาไทย ตอนที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัชรพล วิบูลยศรีน. (2561). วิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2547). เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แอลทีเพลส.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- ศศิธร เวียงวะลัย. (2556). การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Bloom, B.S. (1976). *Human characteristics and school learning*. New York: McGraw-Hill.
- Michael, R. (1994). *Groupwork in education and training*. London: Biddles Ltd.
- Slavin, R.E. (1990). *Cooperative learning: Theory research and practices*. New Jersey: Prentice Hall.
- Stahl, R. J., Editor. (1994). *Cooperative learning in social studies a handbook for teachers*. New York: Addison – Wesley Publishing.

การพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

มนตรี ดีโนนโพธิ์

สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ก่อนและหลังทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้น 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาจีน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา CHIN1201 การฟังและการพูดภาษาจีน 1 ในภาคเรียนที่ 2/2561 จำนวนทั้งหมด 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ระยะเวลาในการทดลอง 14 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก 2) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกตามแนวคิดทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 2W3P 3) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล

ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 91.36 : 94.67 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1 ก่อนทดลองและหลังทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้น พบว่าผลการทดลองหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.73 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.23 และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นมีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.47$, $SD = 0.26$)

คำสำคัญ: ทักษะการพูดภาษาจีน ภาษาจีนเบื้องต้น กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก

รับบทความ: 14 ธันวาคม 2563

แก้ไขเสร็จ: 01 เมษายน 2564

ตอบรับบทความ: 19 เมษายน 2564

Development of basic Chinese Speaking Skill using Active Learning Activities for Chinese Major Students of Chandrakasem Rajabhat University

Montree Denonpho

Chinese Education Faculty of Humanities and Social Sciences Chandrakasem Rajabhat University

Abstract

The objectives of the study were: 1) to develop Active Learning activities to improve of basic Chinese speaking skills; 2) to study the learning achievement of Chinese Major students in Chandrakasem Rajabhat University before and after using Active Learning activities to develop basic Chinese speaking skills; and 3) to study the satisfaction of learners towards the organization of Active Learning activities to develop basic Chinese speaking skills of Chinese Major students in Chandrakasem Rajabhat University. Participants of this study were 30 1st-year Chinese Major students studying in the course CHIN1201 listening and speaking Chinese I during the second semester of 2018 Academic Year. The instrument used in the research were: 1) Active Learning lesson plan; 2) 2W3P approach to implement Active Learning activities in communicative language class; 3) Learning achievement test; and 4) student satisfaction questionnaires. Statistics used in data analysis were mean, percentage, standard deviation, and effectiveness index analysis.

The results of this research study showed that 1) the effectiveness of Active Learning activities to develop basic Chinese speaking skills for the first year students was found to be greater than the criteria range, at 91.36: 94.67; 2) after using Active Learning activities to develop basic Chinese speaking skills, students' learning achievement in post-test scores were found to be higher than that of pre-test result; and 3) the results of student satisfaction towards the use of active learning to develop basic Chinese speaking skills for first year students at Chandrakasem Rajabhat University revealed that in overall, the average satisfaction of students towards organizing Active Learning to develop basic Chinese speaking skills was ranked the highest ($\mu = 4.47$, $SD = 0.26$)

Keywords: Chinese Speaking, Skill Basic Chinese, Active Learning

บทนำ

ภาษาจีนเป็นภาษาที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าภาษาอังกฤษ และยังเป็นภาษาที่สามที่หลาย ๆ ประเทศนิยมเรียน คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าในช่วงระยะหลายปีมานี้ภาษาจีนมีบทบาทสำคัญต่อประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีบทบาททั้งต่อภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และต่อภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกด้วย ความสำคัญดังกล่าวจึงส่งผลให้ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศที่มีผู้เรียนให้ความสำคัญไม่น้อยกว่าภาษาอื่น ๆ ทั้งยังมีการใช้กันอย่างกว้างขวางแพร่หลาย ปัจจุบันภาษาจีนจึงเป็นภาษาที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารทางด้านธุรกิจ การค้าขาย การศึกษา อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้สึนึกคิดให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน และเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ภาษาจีนกลางได้เข้ามามีบทบาทต่อตลาดแรงงานไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การติดต่อค้าขาย หรือร่วมทุนกับนักธุรกิจจีนฮ่องกง ไต้หวัน มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นต้น ดังนั้นผู้เรียนภาษาจีนจึงควรศึกษาภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพเพื่อสามารถนำไปใช้ในการติดต่อสื่อสารและใช้ในการทำงานในสายงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

สำหรับการเรียนภาษาจีนในประเทศไทยนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนภาษาจีนในประเทศไทยที่กำลังเป็นที่นิยมทั้งทางธุรกิจ การค้า หรือการท่องเที่ยว จึงทำให้กระทรวงศึกษาธิการบรรจุรายวิชาภาษาจีนเข้าไปในหลักสูตร โดยให้จัดรายวิชาภาษาจีนเข้าไปอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนภาษาจีนชาวไทยมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น. 211) การเรียนภาษาจีนจึงได้กลายเป็นภาษาที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและภาคเอกชนได้มีการนำภาษาจีนมาบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน ตั้งแต่อนุบาล ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ต่างก็เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาจีนกันอย่างแพร่หลาย

ในการจัดการชั้นเรียนทางภาษาภาษาจีนผู้เรียนจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ภาษาจีนทั้ง 4 ทักษะ คือทักษะการพูด ทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน ซึ่งการพัฒนาภาษาทั้ง 4 ทักษะทั้ง 4 ทักษะมีทักษะหนึ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการเรียนภาษาต่างประเทศและเป็นหัวใจหลักของการเรียนภาษา คือ ทักษะการพูด เนื่องจากทักษะการพูดเป็นทักษะที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถพูดสื่อสารและมีความรู้ในภาษาอย่างชัดเจน และทักษะการพูดเป็นทักษะที่ต้องถ่ายทอดออกมาทางความคิด ความเข้าใจ และความรู้สึกเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน

หรือติดต่อธุรกิจการค้ากับชาวจีนได้ดี นอกจากนี้การที่ผู้เรียนใช้ภาษาจีนได้ไม่ดี อาจเป็นเพราะผู้เรียนไม่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารทั้งยังขาดความมั่นใจและคล่องแคล่วในการใช้โครงสร้างทางภาษารวมถึงขาดความเข้าใจการใช้ในสภาพความเป็นจริงทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลายโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกันเอง เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงและใช้การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเองและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และเป็นผู้อาวุโสในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเท่านั้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นความจำเป็นในการพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาจีนของนักศึกษา ซึ่งจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยและเอกสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาจีน พบว่า กิจกรรมทางภาษาจีนเพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาได้อย่างหลากหลาย และเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อันจะส่งผลให้นักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางภาษาที่ดีจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ จอห์นสันและมอร์โร (Johnson and Morrow, 1987, p. 64) ที่ว่าการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติกิจกรรมทางภาษาเพื่อ การสื่อสารเท่านั้นจะทำให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้

จากเหตุผลข้างต้น จึงมีความจำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อนักศึกษายิ่งขึ้น และจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกพูด ฝึกปฏิบัติ และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง โดยผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการพูดภาษาจีนเบื้องต้นโดยทดลองกับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1 ในรายวิชาการฟังการพูดภาษาจีน 1 และเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถด้านการพูดสื่อสารภาษาจีน ตลอดจนนักศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันและสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนภาษาจีนมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 : 80
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ก่อนและหลังทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จำนวนทั้งหมด 30 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1 จำนวนทั้งหมด 30 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาเอกบังคับของหลักสูตรฯ ในรายวิชา CHIN1201 การฟังและการพูดภาษาจีน 1 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากวิชา CHIN1201 การฟังและการพูดภาษาจีน 1 เป็นวิชาที่มุ่งเน้นการฟังและการพูดภาษาจีนเป็นสำคัญ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้น สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

2. ตัวแปรตาม คือ

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการฟังและการพูด 1 เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้น

2.2 ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ได้แก่ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและการประเมินผล

สมมติฐานของการวิจัย

1. การเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ 80 : 80
2. ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นอยู่ในระดับดี

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีน โดยการศึกษาคำอธิบายรายวิชาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชาการฟังและการพูดภาษาจีน 1 รวมถึงศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จากนั้นนำผลจากการให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแผนการจัดการเรียนรู้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข ประยุกต์ และดำเนินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 คน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.82 และนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สุดท้ายนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วเป็นฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีน โดยศึกษาคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ดำเนินการเรียนการฟังและการพูดภาษาจีนเบื้องต้น จำนวนคำศัพท์ รูปประโยค บทสนทนา องค์ประกอบของขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้และผลการจัดการเรียนรู้ หลังจากนั้นได้สร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน และนำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง หลังจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ หากคุณภาพได้คือ 91.63 : 95.67 ซึ่งเป็นคะแนนค่าเฉลี่ยร้อยละของการทดสอบที่ได้จากกระบวนการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active

Learning) (คะแนนเก็บย่อยระหว่างเรียน) (E_1) มีค่าเท่ากับ 91.63 และคะแนนค่าเฉลี่ยร้อยละคะแนนทดสอบหลังเรียน (E_2) มีค่าเท่ากับ 91.63 : 95.67

3. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่อาจารย์ผู้สอนสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวัดและประเมินความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบชนิด 4 ตัวเลือก (Multiple Choice) ซึ่งผู้วิจัยได้ออกข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวน 60 ข้อ นำแบบทดสอบที่ได้ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาจีน จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของข้อคำถามโดยคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .05 ขึ้นไป จาก 60 ข้อ ได้มา 45 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบ 45 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่เคยเรียนเนื้อหาเรื่องนี้มาแล้ว เพื่อตรวจสอบหาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ โดยการวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ โดยใช้เกณฑ์ความยากง่าย (p) ระหว่าง .20-.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป โดยสามารถคัดเลือกแบบทดสอบได้ จำนวน 30 ข้อ ที่มีเนื้อหาตรงกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อนำมาเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร Kr-20 ของ Kuder, Richardson. 1937 : 151) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 สุดท้ายนำข้อสอบที่ผ่านขั้นตอนทั้งหมดไปใช้ทดลองจริง

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน โดยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดและการประเมินผล กำหนดรูปแบบของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นหัวข้อที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นที่สร้างขึ้นมีจำนวน 19 ข้อ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert). 1967 : 90) คือ (5-1) เป็นระดับการประเมินและนำข้อคำถามที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่า (IOC) ของข้อคำถามแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา และนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ในด้านการใช้ภาษาสุดท้ายนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นเตรียมการ

จัดเตรียมสถานที่ที่ใช้ในการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้น รายวิชาการฟังและการพูดภาษาจีน 1 โดยสถานที่ที่ใช้

คือห้องเรียนที่ผู้วิจัยทำการจัดการเรียนการสอน อาคาร 28 ห้อง 2840 มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทร์เกษม

2. ขั้นตอนการทดลอง

2.1 ผู้วิจัยชี้แจง วัตถุประสงค์ วิธีประเมินผลการเรียนและสร้างความเข้าใจ เสนอ
วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาจีนให้กับนักศึกษา

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินแบบทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้
ทางภาษาจีนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการฟังและการพูดภาษาจีน 1

2.3 ดำเนินกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ
เชิงรุก (Active Learning) เพื่อฝึกทักษะการพูดภาษาจีน และส่งเสริมให้มีทักษะการฟังและการพูด
โดยดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้วางแผน ระยะเวลา 14 สัปดาห์ ใน 1 ภาคการศึกษา
ปีการศึกษา 2561

2.4 ระหว่างนักศึกษาได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ใน
แต่ละช่วงของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินการสังเกตพฤติกรรมการฟัง
และพูดภาษาจีนของนักศึกษาและได้ทำการจดบันทึก

2.5 เมื่อนักศึกษาได้ทำกิจกรรมครบตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก
(Active Learning) แล้วให้นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดความรู้ภาษาจีนและทำการแจกแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

2.6 ให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้น สำหรับนักศึกษา
สาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1 หลักจากที่ได้เรียนจากรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก

2.7 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนา
ทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
ผลการวิเคราะห์พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะ
การพูดภาษาจีนเบื้องต้น สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1 ในการทดลองเพื่อหา
ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมพบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละของคะแนนทดสอบระหว่างเรียน (E1)
มีค่าเท่ากับ 91.36 : 94.67 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด 80 : 80 แล้ว ปรากฏว่า การจัดกิจกรรม
การเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้นมี
ประสิทธิภาพสูงมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม ก่อนและหลังทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้น ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

นักศึกษาคนที่	ผลคะแนนสอบ		คะแนนความก้าวหน้า ($E_1 - E_2$)
	ก่อนเรียน (E_1)	หลังเรียน (E_2)	
	(30 คะแนน)	(30 คะแนน)	
1	15	27	+12
2	18	30	+12
3	14	28	+14
4	18	22	+4
5	15	29	+16
6	22	30	+8
7	9	24	+15
8	16	28	+12
9	17	29	+12
4	18	22	+4
5	15	29	+16
6	22	30	+8
7	9	24	+15
8	16	28	+12
9	17	29	+12
10	15	29	+14
11	19	27	+8
12	18	29	+11
13	20	26	+6
14	21	28	+7
15	24	28	+4
16	16	29	+13
17	15	29	+14
18	22	30	+8
19	14	29	+15
20	19	25	+6
21	17	29	+12
22	16	28	+12

ตารางที่ 1 (ต่อ)

นักศึกษาคนที่	ผลคะแนนสอบ		คะแนนความก้าวหน้า ($E_1 - E_2$)
	ก่อนเรียน (E_1)	หลังเรียน (E_2)	
	(30 คะแนน)	(30 คะแนน)	
23	19	28	+9
24	18	29	+11
25	17	27	+10
26	17	28	+11
27	20	28	+8
28	18	27	+9
29	15	27	+12
30	13	25	+12
คะแนนรวม	517	832	
คะแนนเฉลี่ย	17.23	27.73	

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก จำนวน 30 คน พบว่า คะแนนก่อนเรียนโดยรวมมีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.23 และ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 27.73

ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีทั้งหมด 30 คะแนนเต็ม ดังนั้นเกณฑ์ที่ผ่านการประเมินของคะแนนความก้าวหน้าจึงเท่ากับ 9 คะแนน เมื่อพิจารณาจากคะแนนความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า นักศึกษาได้คะแนนความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นทุกคนตั้งแต่ +4 ถึง +15 โดยมีนักศึกษาที่ได้คะแนนความก้าวหน้าสูงกว่าเกณฑ์ประเมินคือ 9 คะแนน มีทั้งหมด 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)

ข้อ	รายการประเมิน	μ	SD	การแปลผล
ด้านอาจารย์ผู้สอน				
1.	ครูชี้แจงจุดประสงค์และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกอย่างเข้าใจและชัดเจน	4.44	0.55	มาก
2.	อาจารย์จัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนโดยละเอียดความรู้ความสามารถของผู้เรียนอย่างเหมาะสม	4.01	0.71	มาก
3.	อาจารย์ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลนักศึกษาอย่างทั่วถึง	4.82	0.45	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	μ	SD	การแปลผล
4.	อาจารย์ส่งเสริมให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	5.03	0.00	มากที่สุด
5.	อาจารย์ให้การเสริมแรงโดยคำชมเชยทุกครั้งเมื่อนักศึกษาทำกิจกรรมได้สำเร็จ	4.88	0.45	มากที่สุด
ด้านเนื้อหา				
1.	เนื้อหาเรียงจากความง่ายไปหายาก	4.41	0.55	มาก
2.	ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน	4.44	0.55	มาก
3.	เนื้อหา บทสนทนา ภาษา ตรงกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน	4.22	0.84	มาก
4.	เนื้อหา รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3.82	0.84	มาก
5.	การจัดการเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.24	0.84	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้				
1.	บทสนทนาภาษาจีน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนของตนเองได้	5.05	0.00	มากที่สุด
2.	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก	4.85	0.45	มากที่สุด
3.	กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก การพูด และการแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง	5.07	0.00	มากที่สุด
4.	กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกทำให้ผู้เรียนสนุกสนานและมีความสุขในการทำกิจกรรม	4.88	0.45	มากที่สุด
5.	กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน	4.67	0.55	มากที่สุด
ด้านการวัดและการประเมินผล				
1.	มีประเมินผลทักษะการพูดภาษาจีนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม	4.67	0.55	มากที่สุด
2.	มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้น	4.04	0.71	มาก
3.	นักศึกษาทราบผลการเรียนรู้และการประเมินทักษะการพูดภาษาจีนของตนเอง	3.60	0.55	มาก
4.	การประเมินผลสัมฤทธิ์ครอบคลุมเนื้อหา รูปแบบการกิจกรรม	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม		4.47	0.26	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้น มีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ 4.47, SD =0.26)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทางการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและทักษะการปฏิบัติฝึกทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ในรายวิชาการฟังและการพูดภาษาจีน 1 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มีประสิทธิภาพเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80 : 80 ซึ่งผู้วิจัยขออภัยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ที่ผู้วิจัยได้คิดค้นและสร้างขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มีประสิทธิภาพเหมาะสมในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบริบท วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเกี่ยวกับหลักทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชิงรุกและทฤษฎีการสอนทักษะการพูดภาษาจีน คือ การสอนพูดภาษาจีนจากสิ่งที่ง่ายไปสู่สิ่งที่ยากเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการเป็นผู้รับฝ่ายเดียว ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สามารถเปิดโอกาสให้ได้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับผู้สอน และเพื่อนในชั้นเรียนในสถานการณ์ที่แตกต่างกันและคล้ายกับความเป็นจริง เพื่อฝึกฝนทักษะการพูดภาษาจีนผ่านการลงมือปฏิบัติจริงด้วยการฝึกพูดสนทนา ยังทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกทางความคิดและสะท้อนความคิด ใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและให้กำลังใจโดยการชมเชยเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน

จากการศึกษาพบว่า นักวิชาการได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎี ดังกล่าวไว้เพื่อเป็นแนวทางในการสอนทักษะการพูดภาษาที่สอง ดังที่ ลินช์ (Lynch, 1996, p. 121) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการสอนทักษะการพูด ครูควรสอนให้นักเรียนมีการพูดมีปฏิสัมพันธ์ ที่มีบทบาทในการพูดของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ความคิดริเริ่มได้อย่างมีขอบเขตที่กว้างขึ้น สิ่งสำคัญคือผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นจากการที่ได้ฝึกกลวิธีต่าง ๆ ที่นักเรียนจำเป็นต้องใช้ในการแก้ปัญหาในการสื่อสารในชีวิตจริง โดยการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนตามลำดับ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm up) ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอสถานการณ์ (Presentation) ขั้นที่ 3

ขั้นตอนกิจกรรม (Practice) ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างองค์ความรู้ (Production) และขั้นที่ 5 ขั้นสรุป (Wrap Up) ตามแนวคิดของ สัญญา ภัทรการ (2552, น. 21) ที่กล่าวไว้ในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก มาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผ่านกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ได้ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งหมด 14 แผน พบว่ามีประสิทธิภาพในค่าเฉลี่ยเท่ากับ $91.36 : 94.67$ ผู้วิจัยจึงได้พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกนี้มีประสิทธิภาพสูงกว่า $80 : 80$ เพราะเหตุผลดังนี้

1.1 กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) สร้างขึ้นตามขั้นตอน โดยนำกิจกรรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องหลังจากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จนกว่าจะได้รูปแบบกิจกรรมที่มีคุณภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

1.2 นำรูปแบบกิจกรรมไปทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพกับกลุ่มทดลองย่อย โดยใช้รูปแบบกิจกรรมที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับกลุ่มทดลองนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง และกระบวนการจัดการเรียนรู้ บันทึกกิจกรรมและข้อสงสัยที่อาจเป็นปัญหาในการทำกิจกรรม จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และรวบรวมข้อมูลนำผลการทดลองที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีน เป็นวิธีการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การจับคู่พูดสนทนา ซึ่งเป็นการสร้างความรู้ที่ได้ปฏิบัติระหว่างการทำกิจกรรม โดยมีรูปแบบวิธีการเรียนรู้ผ่านทักษะการพูด การได้ทดลองปฏิบัติจริง แก้ไขปัญหา การร่วมกันอภิปรายข้อบกพร่องของเพื่อร่วมกัน และรวมถึงการทำงานเป็นทีม ซึ่งต่างก็เป็นพื้นฐานหัวใจสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ที่ประกอบไปด้วย การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การได้ตอบความคิดเห็น ซึ่งเป็นการบวนการจัดการเรียนรู้ที่ลดขั้นตอนการถ่ายทอดเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Teach Less, Learn More (TLLM) หรือที่แปลเป็นไทยว่า ครูสอนน้อยลงให้เด็กเรียนรู้เองมากขึ้น เป็นแนวทางการจัดการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้นและเป็นการเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้และเกิดทักษะการคิดขั้นสูง และสอดคล้องกับ สัญญา ภัทรการ (2552, น. 13) การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียนมีความร่วมมือกันระหว่างผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การสร้างความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติในระหว่างการเรียนการสอน

และสอดคล้องกับ บูหงา วัฒนะ (2546, น. 22) ได้กล่าวว่า ลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) คือการเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิม ๆ เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงหาความรู้กระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้ รู้จักคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และแก้ไขปัญหาได้ส่งผลให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพดีขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จากการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังได้รับการสอนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาการพูดภาษาจีนเบื้องต้นสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เห็นได้ชัดจากการเปรียบเทียบผลคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กล่าวคือ มีนักศึกษา จำนวน 4 คน ที่มีผลคะแนนทดสอบก่อนเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อได้สอบถามและพูดคุย พบว่านักศึกษาทั้ง 4 คน ไม่เคยเรียนภาษาจีนมาก่อน และไม่มีความรู้พื้นฐานภาษาจีน มากกว่าร้อยละ 50 จึงส่งผลให้มีคะแนนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ หลังจากได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีน นักศึกษาได้ฝึกลงมือปฏิบัติจริงและได้ส่งสมคำศัพท์พื้นฐานต่าง ๆ เพิ่มขึ้นและมีความมั่นใจในการพูดภาษาจีนมากขึ้นผ่านการทำกิจกรรม ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ผู้สอนและเพื่อร่วมชั้นเรียน ส่งผลให้คะแนนหลังเรียนของนักศึกษาทุกคนก้าวหน้าขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แสดงว่านักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในการด้านการเรียนภาษาจีนสูงขึ้นจากเดิมทุกคน ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนทักษะการพูดภาษาจีนผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) สามารถพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในด้านการพูดภาษาจีนเหมาะสมกับการนำมาใช้ในรายวิชาการฟังและการพูดภาษาจีน 1 หรือรายวิชาภาษาจีนอื่น ๆ ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความสนุกสนานมีชีวิตชีวาและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นอยากเข้าร่วมทำกิจกรรม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทำงานเป็นทีมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของจอห์น (John, 1859 อ้างถึง ทิศนา ขัมมณี, 2545, น. 4-5) ที่กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และสอดคล้องกับ วรณพวรรณ เลิศวัตรกานต์ (2556, น. 100) กล่าวว่า การเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สามารถสร้างบรรยากาศในการเรียนให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ไม่เคร่งเครียดในการเรียน มีอิสระในการตัดสินใจ มีความกระตือรือร้นในการเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีต่อการเรียน ไม่เบื่อหน่าย นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น เป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิมที่เคยเรียนมา สามารถเปลี่ยนสถานที่เรียนได้ตามความเหมาะสมและความพอใจของนักเรียน ไม่จำเป็นต้องอยู่ภายในห้องเรียนเท่านั้น ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีและเต็มใจที่จะเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และวรรณพวรรณ

เลิศวัตรกานต์ (2556, น. 1) ได้กล่าวไว้ว่าลักษณะของชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารคือการฟังเพลง ฟังครู การฝึกสนทนาประกอบภาพ อ่านและเขียนเป็นขั้นตอนของการฝึกทักษะทางภาษาเพื่อการสื่อสาร กิจกรรมเหล่านี้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ ฟัง พูด อ่าน และเขียน และเพิ่มความกล้า เนื่องจากกิจกรรมเน้นการทำงานเป็นกลุ่มและได้ฝึกอย่างสนุกสนาน สอดคล้องกับแนวคิดของ วรณภา สุขสังข์ (2545, น. 51) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ว่าการออกแบบกิจกรรมได้ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจและรู้สึกภูมิใจเมื่อสามารถร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้และประสบผลสำเร็จ

ผู้วิจัยพบว่าขณะดำเนินการทำกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ในแต่ละครั้งบรรยากาศในชั้นเรียนเต็มไปด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้เรียนพยายามที่จะนำความรู้ในการใช้คำศัพท์ รูปประโยคมาใช้ในการสนทนาซึ่ง 1-2 สัปดาห์แรกนักศึกษายังขาดทักษะการออกเสียงที่ถูกต้อง ทำให้ผู้สอนแทรกกิจกรรมการฟังไฟล์เสียงคำศัพท์ บทสนทนาจากเสียงของเจ้าของภาษาที่ได้มาตรฐานและมอบหมายให้นักศึกษากลับไปทบทวนและฝึกฟังเสียงที่ถูกต้องตามมาตรฐานการออกเสียงภาษาจีน ทั้งนี้การทำกิจกรรมยังส่งผลให้นักศึกษาไม่คุ้นเคยกับกิจกรรมในลักษณะนี้จึงทำให้มีการแสดงออกที่น้อยกว่าปกติ แต่เมื่อผ่านการทำกิจกรรมในแต่ละและ ผู้เรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติพูดสนทนาภาษาจีน ทั้งกับผู้สอนและคู่สนทนา รวมถึงการแบ่งกลุ่มในแต่ละครั้งจึงทำให้นักศึกษาคุ่นกิจกรรมกรรมและกล้าแสดงออกมากขึ้น การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ทำให้นักศึกษาได้เกิดการสังสมเรียนรู้คำศัพท์ จากระดับที่ง่ายไปสู่ระดับที่ยากขึ้นเพื่อช่วยในการนำรูปประโยคต่าง ๆ ที่สังสมมาสร้างเป็นบทสนทนา รวมถึงทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกจึงเป็นการจัดกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษาได้ดีขึ้น ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ช่วยส่งเสริมให้บรรยากาศในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษากล้าพูด กล้าออกมาแสดงบทบาทสมมติหน้าชั้นเรียน และยอมรับการแสดงความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมชั้น รวมทั้งความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าอาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีการจัดเรียนเนื้อหาจากระดับความง่ายไปสู่ระดับยาก มีกิจกรรมที่หลากหลายที่ทำให้นักศึกษาได้ปฏิบัติจริง ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ภาษาจีน และมีพัฒนาการการพูดภาษาจีนที่ดีขึ้น และสามารถนำ

ความรู้ที่ได้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันหรือการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น และในกิจกรรมยังมีสื่อการสอนที่สามารถดึงดูดความสนใจผู้เรียนจึงทำให้การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้น่าสนใจยิ่งขึ้น

กระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง สามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพูดสนทนาภาษาจีนทุกคน ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน แสดงความคิดเห็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งในกลุ่มและระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษา และนักศึกษากับนักศึกษาด้วยกัน การใช้สื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาทในชั้นเรียน เช่น บทเรียนมัลติมีเดีย สื่อการสอนแบบสำเร็จรูป สื่อการสอนที่จำต้องได้ และไฟล์เสียงจากเจ้าของภาษามีเป็นมาตรฐานการออกเสียง ทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถสร้างแรงจูงใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน และการสอนแบบเชิงรุกเป็นการมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้มีความกล้าแสดงออกในการพูดภาษาจีนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยทำให้กล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนนั้น จากผลการเปรียบเทียบผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน ผลปรากฏว่า คะแนนประเมินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกรุ่นนั้นสามารถพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนได้ดี และจากการวิจัยพบว่า หากนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกไปใช้กับนักศึกษาในระดับชั้นปีอื่น ๆ ควรปรับปรุงรูปแบบวิธีการแบ่งกลุ่มโดยตามความสมัครใจของผู้เรียนเพื่อให้กิจกรรมกลุ่มลุล่วงสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยผู้สอนควรมีการกำหนดระดับความรู้ความสามารถทางภาษาจีนของผู้เรียน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะต้องมีสมาชิกในกลุ่มที่หลากหลาย นอกจากนี้ผู้สอนควรมีการชี้แจงเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้หรือคะแนนสอบให้ผู้เรียนทราบและมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกในแต่ละครั้ง ผู้สอนควรต้องมีความยืดหยุ่นในเรื่องเวลา เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักศึกษาได้ฝึกฟังและพูดภาษาจีน จึงต้องใช้เวลาในการฝึกฝนนานกว่าปกติ เช่น เปิดไฟล์เสียงบทสนทนาภาษาจีนจากเจ้าของภาษา เพื่อให้ นักศึกษาได้ซึมซับสำเนียงการออกเสียง และให้เวลานักศึกษาในการวิเคราะห์บทสนทนาที่ได้ฟัง และใช้เวลาในการเตรียมนำเสนอความคิดเห็นด้วยการพูดภาษาจีนจากที่ได้ฟัง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนกับนักศึกษาในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ชั้นปีที่ 2-4 หรือระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นต้น และควรเพิ่มระยะเวลาในการวิจัยมากกว่านี้ โดยเฉพาะการพานักศึกษาไปฝึกการใช้ภาษาในสถานการณ์จริงนอกสถานที่ โดยศึกษาต่อไปว่าเมื่อมีการฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาจีนจริงนอกสถานที่ในสถานการณ์จริง จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการพูดภาษาจีนได้คล่องแคล่วมากขึ้นเพียงใด ทั้งยังต้องมีการปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและสามารถยืดหยุ่นต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา
2. ควรมีการทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ในรายวิชาการเขียนภาษาจีน และวิชาการอ่านภาษาจีน หรือเนื้อหาในรายวิชาภาษาจีนอื่นและต่างระดับชั้นปีที่สนใจศึกษา
3. ควรมีการทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาไวยากรณ์จีน ซึ่งเป็นรายวิชาที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ทิตนา แคมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุหงา วัฒนะ. (2546). Active learning. *วารสารวิชาการ*, 6(9), 30-34.
- วรรณพรรณ เลิศวัตรกานต์. (2556). *การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมารีวิทยา (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. นครปฐม, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรรณภา สุขสังข์. (2545). *การพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย)*. เชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สัญญา ภัทรกร. (2552). ผลการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องความน่าจะเป็น (ปริญญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Johnson, K & Morrow, K. (1987). *Communication in the classroom*. Harlow: Longman.
- Kuder, Frederic G. & Richardson. M.W. (1937). The theory of the estimation of test reliability. *Psychometrika*, 2, 151-160.
- Likert, Rensis. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.
- Lynch, T. (1996). *Communication in the language classroom*. Oxford: Oxford University Press.

การเมือง การพัฒนา และ PM2.5 ในกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และกรุงเทพมหานคร

ลดาวัลย์ ไขคำ

อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่ก่อให้เกิดมลพิษ PM2.5 ในกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และกรุงเทพมหานคร 2) แสดงกรณีตัวอย่างของภาครัฐในการจัดการ PM2.5 ในเมืองหลวง และ 3) อภิปรายความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง การพัฒนา และ PM2.5 กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินนโยบายของรัฐบาลโดยไม่สนใจสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยทางการเมืองที่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ 2) วิธีการจัดการกับมลพิษทางอากาศของภาครัฐในกรณีตัวอย่างที่แตกต่างกัน มีทั้งประสบความสำเร็จและล้มเหลว และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการพัฒนา มีส่วนอย่างมากในการจัดการกับปัญหามลพิษทางอากาศในเอเชีย โดยรัฐรวมศูนย์อำนาจมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จเร็วกว่าประเทศที่เป็นประชาธิปไตย

คำสำคัญ: มลพิษ PM2.5 รัฐบาล กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร

Politics, Development and PM2.5 in Hanoi, Jakarta and Beijing

Ladawan Khaikham

Lecturer in Politics, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

Abstract

This research was conducted with aims to 1) study the important political factors of PM2.5 problem in three capital cities; Hanoi, Jakarta and Beijing, 2) demonstrate how the governments deal with PM2.5 in Hanoi, Jakarta and Beijing, and 3) discuss the relationship between politics, development, and PM2.5 in the capital cities in Asia.

It could be seen in the research results that 1) government policies on rapid development without environmental concern could contribute greatly to PM2.5; 2) different state governments employed different measures to deal with air pollution in these studied capitals; and 3) relationship between politics and development plays a vital role in tackling the air pollution problem in capital cities in Asia. Centralized state appeared to have more tendency to succeed faster than democratic state.

Keywords: PM2.5, Government, Hanoi, Jakarta, Beijing

บทนำ

มลพิษทางอากาศที่เกิดจากอนุภาคขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ที่แขวนลอยในอากาศเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดในปัจจุบัน การเกิด PM_{2.5} ในอากาศส่งผลให้อากาศเป็นพิษ แต่ในความเป็นจริงนั้น PM_{2.5} เกิดขึ้นได้ในธรรมชาติ (Non-anthropogenic) เช่น กิจกรรมทางการเกษตรต่าง ๆ ซึ่งมีแหล่งที่มาหลักจากแอมโมเนีย ดิน และฝุ่นในพื้นที่แห้งแล้ง หรือฝุ่นที่พัดมาจากระยะไกล (Long-Range Transport: LRT) เช่น ฝุ่นจากทะเลทรายต่าง ๆ (Nieder et al., 2018) และ PM_{2.5} ถูกปล่อยออกมาจาก 2 แหล่งสำคัญ ได้แก่ อนุภาคที่ปล่อยออกสู่อากาศได้โดยตรง (หรืออนุภาคตั้งต้น) จากแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (Anthropogenic) ได้แก่ การสันดาปของเครื่องยนต์ (ทั้งดีเซลและเบนซิน) การเผาไหม้เชื้อเพลิงชนิดแข็ง เช่น ถ่านหินลิกไนต์ น้ำมันหนัก ชีวมวลที่ใช้ในครัวเรือนและกิจกรรมในอุตสาหกรรม และอนุภาคที่เกิดจากปฏิกิริยาทางเคมีที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของไนโตรเจนออกไซด์ในชั้นบรรยากาศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องจากการเผาไหม้ของเครื่องยนต์ การจราจร และกระบวนการทางอุตสาหกรรมบางชนิดและก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่เกิดจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงกำมะถัน ทำให้เกิดอนุภาคที่มีความละเอียดยิ่งขึ้น (Gaffney & Marley, 2003)

ปัจจัยทางการเมืองที่ก่อให้เกิดมลพิษ PM_{2.5} ในเมืองหลวงและในเมืองใหญ่คือนโยบายของรัฐบาลที่เน้นการพัฒนาเมือง (Urban Development) อย่างรวดเร็ว คงปฏิเสธไม่ได้ว่าประเทศกำลังพัฒนาให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจมักมองข้ามความเสี่ยงต่อมลพิษสิ่งแวดล้อม เช่น การขยายเขตอุตสาหกรรม การสร้างโรงงาน การจราจร และการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิด PM_{2.5} (Lim et al., 2020) ฝุ่นละอองเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อทั้งระบบนิเวศ ทัศนวิสัย ชั้นบรรยากาศ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรในเมืองที่อาศัยอยู่ในอาคารและพื้นที่ปิดที่ไม่มีการระบายอากาศ ทำให้เป็นแหล่งกักเก็บฝุ่นละอองจำนวนมาก เมื่อ PM_{2.5} เข้าสู่ร่างกายจะส่งผลเสียในระยะสั้นและระยะยาว เกิดปัญหาสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น โรคหัวใจ โรคทางเดินหายใจ โรคปอด โรคสมองเสื่อม โรคกระดูกพรุน ภาวะการรับรู้ลดลง โรคซึมเศร้าจนถึงขั้นเป็นอันตรายต่อชีวิตได้ (Xing et al., 2016; Prada et al., 2017; Kilian & Kitazawa, 2018; Vaughan, 2020)

เมื่อเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2012 องค์การสหประชาชาติได้ประกาศ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ท้าทายและยิ่งใหญ่ระดับโลกทั้งสิ้น 17 ประการผ่านบูรณาการทั้งสามมิติของการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (เกษร เกษมชั้นยศ, 2563) โดยได้ระบุว่ามลพิษทางอากาศเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มนุษย์เสียชีวิตก่อนวัยอันควร (AQLI, 2020) ในปี ค.ศ. 2018 องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประมาณการว่าประชากรโลกกว่าร้อยละ 90 สูดอากาศที่ปนเปื้อนมลพิษ

เข้าไป โดยเฉพาะประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ต่ำถึงปานกลาง ดังนั้น การลดจำนวนผู้เสียชีวิตและเจ็บป่วยจากมลพิษทางอากาศ จึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้อง ดำเนินการให้ได้ภายในปี ค.ศ. 2030 (WHO, 2018)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่ก่อให้เกิด PM2.5 ในกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และกรุงเทพมหานคร
2. แสดงกรณีตัวอย่างของภาครัฐในวิธีการจัดการ PM2.5 ในกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และกรุงเทพมหานคร
3. อภิปรายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการเมือง การพัฒนา และ PM2.5 ในกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น: โครงสร้างการเมือง รัฐบาล และนโยบายของรัฐ
2. ตัวแปรตาม: คุณภาพอากาศ วัดจากค่าความเข้มข้น PM2.5 ระหว่างปี 2016-2019 (ระยะเวลา 4 ปี)

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

โครงการวิจัยนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นประเด็นทางการเมืองที่ส่งผลต่อมลพิษทางอากาศที่เกิดจาก PM2.5 โดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นกระบวนการ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโดยการ ทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เอกสารที่ผู้วิจัยเลือกได้เป็นไปตาม เกณฑ์สี่ประการของ John Scott คือ (Scott, 2006)

1. เกณฑ์ความแท้จริง (Authenticity) โดยใช้เอกสารต้นกำเนิด (Origin) ที่สำคัญ คือ รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐ
2. เกณฑ์ความน่าเชื่อถือ (Credibility) เพื่อให้แน่ใจว่าเอกสารมาจากแหล่งข้อมูลที่ เชื่อถือได้
3. เกณฑ์การเป็นตัวแทน (Representativeness) เอกสารสามารถเป็นตัวแทนในการ นำเสนอเนื้อหา ข้อมูลและบริบท และเป็นตัวแทนของประชากรในการนำมาวิเคราะห์ต่อไป

4. เกณฑ์ความหมาย (Meaning) เอกสารที่มีความชัดเจน และสามารถที่จะเข้าใจได้ง่าย และเปิดพื้นที่ให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์เอกสารเหล่านั้นได้ทั้งในระดับข้อเท็จจริง (Fact) และระดับนัยที่ซ่อนอยู่ในข้อมูลจากเอกสาร

การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลัก คือ ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยและฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่รวบรวมเอกสาร บทความวิจัย บทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ได้แก่ เอกสารปฐมภูมิ (Primary Document) ซึ่งเป็นเอกสารสาธารณะ (Public Document) ที่ตีพิมพ์เผยแพร่โดยภาครัฐ เช่น รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ประกาศคณะรัฐมนตรี เอกสารทางราชการและข้อมูลเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องตามพันธกิจของรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Document) ประกอบด้วยบทความวิจัย งานวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารจากหน่วยงานที่ไม่ใช่ภาครัฐรวม 4 องค์กร ได้แก่ ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก (WHO) กรีนพีซ อินเตอร์เนชันแนล (Greenpeace International) ดัชนีคุณภาพของอากาศ (Air Quality Index: AQI) และดัชนีคุณภาพอากาศที่ส่งผลต่อชีวิต (Air Quality Life Index: AQLI)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมและจัดเรียงข้อมูลเพื่อตีความและเข้ารหัส ในการเขียนโค้ดข้อมูลผู้วิจัยใช้โปรแกรม NVivo เพื่อช่วยสร้างรหัสและจัดหมวดหมู่ข้อมูลสำคัญที่ได้รับจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิก่อนที่จะเชื่อมต่อการเข้ารหัส (Coding) และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เช่น การวิเคราะห์ข้อความอย่างเป็นระบบ ผ่านโปรแกรม Microsoft Office, Microsoft Excel ผู้วิจัยใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analytics) ที่ช่วยให้เห็นภาพรวมของข้อมูล และความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล และการตีความ (Hermeneutics) โดยอาศัยประสบการณ์ ความรู้และความเข้าใจของผู้วิจัยร่วมด้วย (Neuman, 2009; มงคล เทียนประเทืองชัย, 2553)

ผลการวิจัย

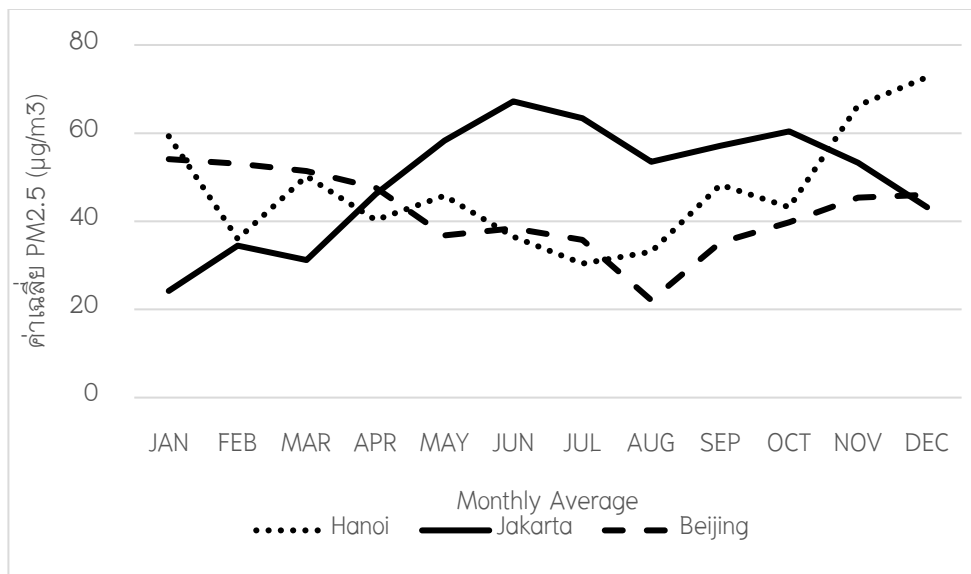
ผลการวิจัยพบว่ามลพิษทางอากาศที่เกิดจาก PM2.5 ในกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และกรุงปักกิ่ง มาจากนโยบายของรัฐที่เน้นการพัฒนาประเทศและพัฒนาเมือง ค่าความเข้มข้นของ PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและกรุงปักกิ่งสูงมากในช่วงการพัฒนาเมืองอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งต่างมีแหล่งที่มาที่คล้ายคลึงกันคือ การใช้ถ่านหินจากภาคอุตสาหกรรม การเพิ่มขึ้นของประชากร ยานพาหนะจำนวนมหาศาล และปัจจัยที่แตกต่างกัน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์และปัจจัยภายในอื่น ๆ

ในช่วงทศวรรษ 1990 กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม ได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ เมื่อรัฐบาลเวียดนามจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในปี ค.ศ. 1989 ตามนโยบาย “โด้ยเม้ย (Doi Moi)” ที่ประยุกต์ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีภายใต้โครงสร้างทางการเมืองแบบสังคมนิยม ให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม หรือภาคการบริการ และการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเปิดตลาดการค้ากับต่างประเทศมากขึ้น (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2560) นโยบายนี้ได้เปลี่ยนกรุงฮานอยจากเมืองแห่งการเดินและขี่จักรยานไปเป็นเมืองที่ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นร้อยละ 12-15 ต่อปี มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า ส่งผลให้มีการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 (Hieu, et al., 2013) PM2.5 ที่พบในกรุงฮานอย เกิดมาจากการจราจร อุตสาหกรรม การก่อสร้าง การเผาไหม้ชีวมวล (Biomass Burning) และการเผาไหม้ถ่านหิน (Duc, 1999; Thuy et al., 2018) ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เมืองหลวงของเวียดนามมีปริมาณมลพิษทางอากาศมากขึ้นทุกปี และจากรายงานคุณภาพอากาศโลกในปี ค.ศ. 2019 กรุงฮานอยได้รับการจัดอันดับให้เป็นเมืองหลวงที่มีมลพิษมากที่สุดในโลกเป็นอันดับเจ็ดของโลก

ประเทศอินโดนีเซีย ได้รับการพัฒนาขนานใหญ่ภายใต้การนำของรัฐบาลนายพลซูฮาร์โต ที่ยึดอำนาจมาจากประธานาธิบดีซูการ์โน เขาได้รับฉายาว่าเป็น “บิดาแห่งการพัฒนา” ที่เปลี่ยนประเทศจากภาคเกษตรกรรมไปเน้นภาคอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก การขยายการศึกษา การพัฒนาสาธารณสุข และการสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1967 ช่วงเวลาที่นายพลซูฮาร์โตปกครอง ประเทศอินโดนีเซียมีการเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 7 สามารถลดอัตราผู้ตกงานและอัตราความยากจนจากร้อยละ 68 ในปี ค.ศ. 1985 มาเป็นร้อยละ 13 ในปี ค.ศ. 1997 และมีการเปิดเสรีให้ธนาคารต่างชาติเข้ามาตั้งในประเทศได้ (อรไท โสภารัตน์, 2560) กรุงจาการ์ตาขยายความเป็นเมืองอย่างมาก ส่งผลให้มีการใช้ยานยนต์ที่เพิ่มขึ้น มีการเติบโตของประชากร ทำให้มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจมหาศาลและมีการใช้พลังงานเพิ่มมากขึ้น ในปี ค.ศ. 2016 ยานยนต์ในจาการ์ตามีจำนวนมากกว่า 18.7 ล้านคัน นอกจากนี้ กรุงจาการ์ตายังประสบกับปัญหาไฟป่าพรุใน Palangka Raya และ Pekanbaru ทำให้สถานการณ์มลพิษทางอากาศเลวร้ายลงและส่งผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย และภาคใต้ของประเทศไทย (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2562) กรุงจาการ์ตาจึงถือได้ว่าเป็นหนึ่งในเมืองที่มีมลพิษมากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน ประสบปัญหาหมอกพิษทางอากาศเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายทางเศรษฐกิจของเติ้ง เสี่ยวผิง รัฐบาลประกาศใช้นโยบายสี่ทันสมัย (Four Modernization) ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจในสี่ด้าน คือ การเกษตร อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการป้องกันประเทศ ต่อมาในปี ค.ศ. 1979 เติ้ง เสี่ยวผิงได้ดำเนินนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศ (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2554) ซึ่งรัฐบาลได้

ลงทุนในด้านสาธารณูปโภคเป็นจำนวนมาก เช่น การก่อสร้างถนน ตึก อาคาร การวางระบบน้ำประปาและไฟฟ้าเพื่อรองรับการลงทุนจากต่างชาติ และเปิดพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ส่งผลให้เศรษฐกิจจีนเติบโตอย่างก้าวกระโดด (Lin et al., 2003; ปิยะภพ มะหะมัด, 2559) ซึ่ง PM2.5 ในกรุงปักกิ่งมีแหล่งที่มาจากถ่านหินในภาคอุตสาหกรรมและภาคครัวเรือน การเผาไหม้จากการจราจรบนท้องถนนจากยานยนต์จำนวนมาก ซึ่งมีค่าความเข้มข้นของ PM2.5 สูงมากทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร ดังนั้นมลพิษทางอากาศกลายเป็นปัญหาสำคัญในประเทศจีน และเป็นภัยคุกคามสุขภาพที่สำคัญและร้ายแรงที่สุด ที่ผ่านมากกรุงปักกิ่งเคยตรวจพบระดับความเข้มข้นของ PM2.5 สูงสุดที่บันทึกไว้คือ $1,000 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ในฤดูหนาวปี ค.ศ. 2013 และค.ศ. 2021 อย่างไรก็ตาม เมืองหลวงทั้งสามแห่งต่างก็มีปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์และปัจจัยภายในที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อค่าความเข้มข้นของ PM2.5 ที่เปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กราฟเส้นแสดงการเปรียบเทียบค่า PM2.5 ในรอบปี ค.ศ. 2019 ของกรุงฮานอย กรุงจาการ์ตา และกรุงปักกิ่ง

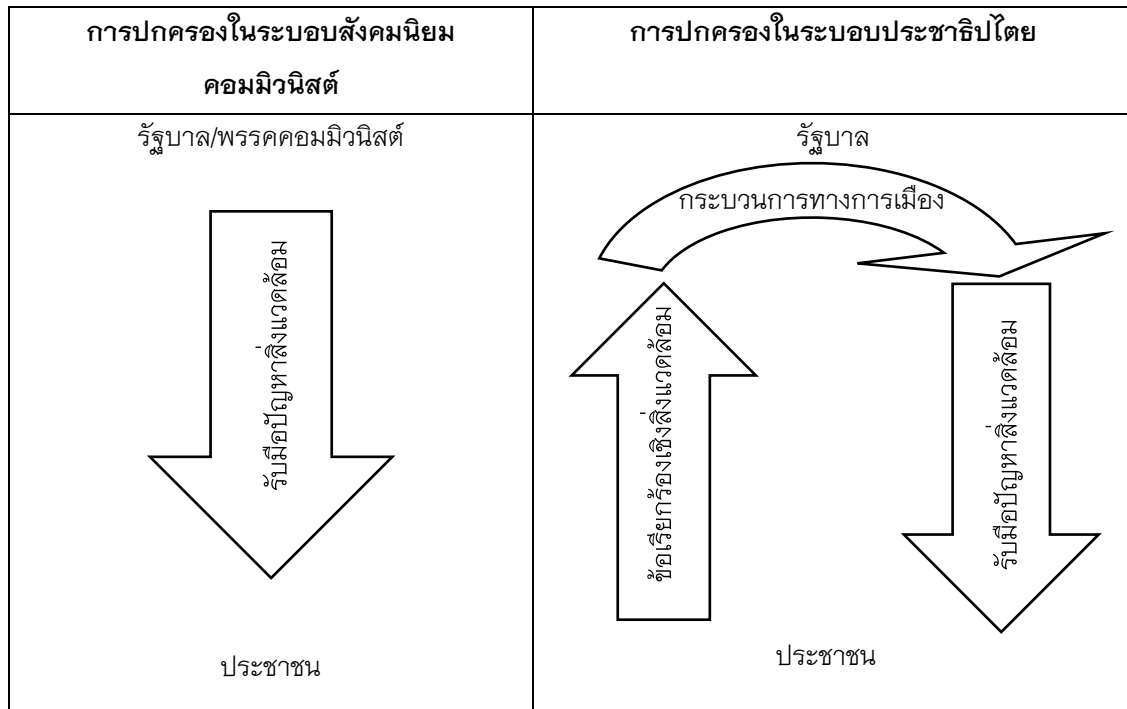
ที่มา: (AirVisual, 2020)

ความเข้มข้นของ PM2.5 ในกรุงฮานอยเป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์และสภาพภูมิอากาศที่ได้รับอิทธิพลมาจากมรสุมทางเหนือในช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม และทางตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมทะเลจีนตะวันออกในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง ค่าความเข้มข้นของ PM2.5 ในฤดูหนาวจึงสูงกว่าในฤดูร้อน ประกอบกับมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดผ่านคาบสมุทรมอินโดจีนในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม กรุงฮานอยจึงได้รับฝุ่นที่พัดมาจากทะเลทรายในประเทศจีน (Hien et al., 2004)

อินโดนีเซียตั้งอยู่ในเขต “วงแหวนแห่งไฟ” (Ring of Fire) อันเป็นเขตรอยต่อของเปลือกโลกในมหาสมุทรแปซิฟิก วงแหวนแห่งไฟนี้เป็นสาเหตุของการเกิดแผ่นดินไหวและภูเขาไฟระเบิด ทำให้มีเถ้าถ่านจากภูเขาไฟที่แผ่กระจายออกไประยะไกล (ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ, 2556) นอกจากนี้ มีการเผาไหม้ตามฤดูกาลในภาคเกษตรกรรมทำให้ PM2.5 มีค่าความเข้มข้นมากในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงตุลาคม และยังมีปัจจัยทางอุตุนิยมวิทยา ฤดูกาลและสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลต่อความเข้มข้นของ PM2.5 กรุงเทพมหานครนั้นได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม 2 ลูกคือลมมรสุมทางตะวันออกเฉียงใต้ (ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน) และมรสุมทางตะวันตกเฉียงเหนือ (ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม) นำมาซึ่งฤดูแล้งและฤดูฝนตามลำดับ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อค่าความเข้มข้นของ PM2.5 ที่พบว่าในฤดูแล้งมักจะสูงกว่าในฤดูฝน แต่ในช่วงฤดูฝนกลับเกิดปรากฏการณ์ฝนกรดในกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกับค่าความเข้มข้นของ PM2.5 ในกรุงเทพฯที่มีการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลคือ ในช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนธันวาคมถึงมีนาคมที่มีอากาศหนาวเย็นจนอุณหภูมิต่ำกว่า 0 องศาเซลเซียสส่งผลให้ประชาชนกว่า 24 ล้านคนต้องเผาถ่านเพื่อให้สร้างความร้อนและความอบอุ่น นอกจากนั้น กิจกรรมอื่น ๆ เช่น การทำความสะอาด การปรุงอาหารประเภทปิ้งย่างและการเผาไหม้เชื้อเพลิงจากภาคอุตสาหกรรมทำให้สถานการณ์ PM2.5 ยิ่งเลวร้ายลงในฤดูหนาว ประกอบกับในเดือนพฤษภาคม พายุทรายจากประเทศมองโกเลียและเขตปกครองตนเองมองโกเลียในที่ปกครองภายในรัฐบาลจีนได้พัดเข้ามาปกคลุมกรุงเทพฯและบริเวณจีนตอนเหนือ ส่งผลให้ทัศนวิสัยลดต่ำลง เครื่องบินต้องเลื่อนเวลาเดินทางหรือยกเลิกเที่ยวบิน (BBC News, 2017)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิธีการจัดการกับมลพิษทางอากาศในเมืองหลวงโดยรัฐในกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และกรุงเทพฯพบว่าแนวทางการแก้ปัญหาโดยรัฐมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากระบบการปกครองและโครงสร้างการเมืองที่ถูกออกแบบไว้ในรัฐธรรมนูญ ผู้วิจัยได้แบ่งรูปแบบการปกครองออกเป็นสองระบอบ คือ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและสาธารณรัฐประชาชนจีนใช้ระบอบสังคมนิยมที่รวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง คือ นโยบายต่าง ๆ ในการบริหารกิจการของรัฐจะเป็นคำสั่งที่สั่งมาจากส่วนบนลงสู่ส่วนล่าง ขณะที่สาธารณรัฐอินโดนีเซียปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่โดยหลักการแล้วจะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารจัดการภายในรัฐ ก่อให้เกิดนโยบายที่มาจากรัฐทั้งจากส่วนบนลงสู่ส่วนล่างคือ รัฐมีคำสั่งนโยบายลงมาสู่ประชาชน และจากส่วนล่างขึ้นสู่ส่วนบนคือการขับเคลื่อนภาคประชาชนที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของรัฐ

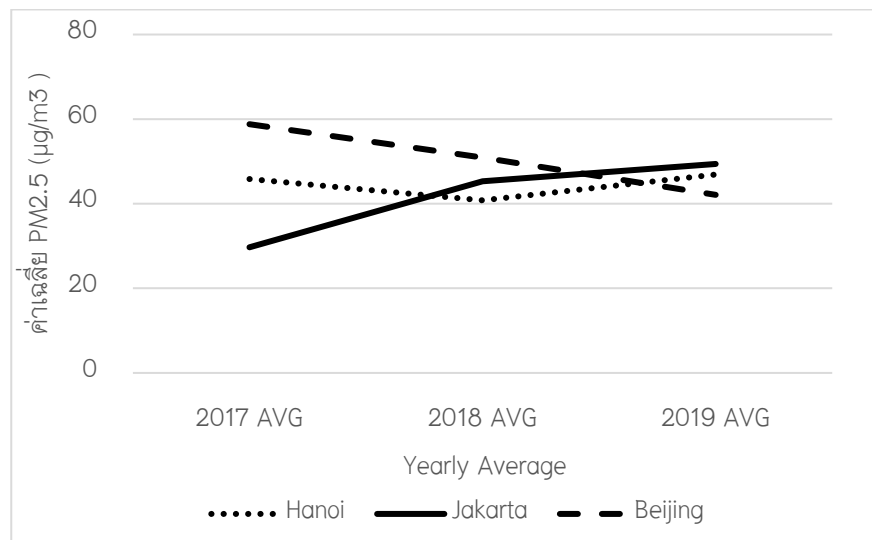
ภาพที่ 2 การรับมือปัญหาสิ่งแวดล้อมของรัฐที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างสำคัญคือ การรับมือกับปัญหา PM2.5 ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวจีนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับมลพิษทางอากาศอย่างจำกัด ขาดความเข้าใจในพฤติกรรมมนุษย์ที่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ และวัฒนธรรมการปรุงอาหารนอกครัวเรือนที่แพร่หลายในประชาชนชาวปักกิ่ง (Xin & Lan, 2012; Xinhua, 2012) ทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือกับรัฐบาลน้อยมาก ดังนั้นรัฐต้องริเริ่มนโยบายที่เข้มงวด มีมาตรการในการควบคุม ให้งางวัล และลงโทษในเชิงบังคับมากกว่าการขอความร่วมมือ เพื่อให้นโยบายประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (BBC News, 2013; Liu et al., 2017)

ตามรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ระบุไว้ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นรัฐสังคมนิยมภายใต้เผด็จการประชาธิปไตยของประชาชน (People's Democratic Dictatorship) นำโดยชนชั้นกรรมาชีพและอยู่บนพื้นฐานของพันธมิตรคนงานและชาวนา” (Constitution of the People's Republic of China, 1982) แม้ว่าจะกำหนดให้สภาประชาชนแห่งชาติจีน (National People's Congress: NPC) เป็น “องค์กรที่มีอำนาจสูงสุดของรัฐ” ตามรัฐธรรมนูญ (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2554) แต่ในทางปฏิบัตินั้นพรรคคอมมิวนิสต์จีน (CCP) มีอำนาจสูงสุดในการเมืองจีน พรรคมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในการควบคุมทุกสถาบันทางการเมืองและการทหาร (Lawrence, 2013) ส่งผลให้รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี หลี่ เค่อเฉียง (Li Keqiang) ภายใต้การนำของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง (Xi Jinping) สามารถประกาศนโยบายที่จัดการกับปัญหาเร่งด่วนได้ทันที

รัฐบาลจีนริเริ่มก่อตั้งและเสริมสร้างสถาบันที่จะรับมือกับภัยพิบัติในระดับชาติ มีการพยายามแก้ไขกฎหมายป้องกันและควบคุมมลพิษทางอากาศแห่งชาติ (The National Air Pollution Prevention and Control Law) และที่สำคัญในปี ค.ศ. 2014 ที่รัฐบาลจีนประกาศ ‘สงครามต่อต้านมลพิษ’ (War Against Pollution) และจัดทำแผนระดับชาติเพื่อเผชิญหน้ากับมลพิษทางอากาศอย่างจริงจัง มีการประสานงาน ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจแก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเพื่อยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและประสิทธิผลได้ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นต้องใช้มาตรการเชิงรุกแม้ว่าในบางมาตรการจะส่งผลกระทบต่อชีวิตของชาวบ้าน เช่น การประกาศรื้อถอนเครื่องทำความร้อนที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงอย่างฉับพลันโดยไม่มีการแจ้งเตือนล่วงหน้า เหตุการณ์เหล่านี้สร้างความไม่พอใจให้แก่สาธารณชน แต่กลับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รัฐบาลจีนประสบความสำเร็จในสงครามต่อต้านมลพิษ (Zhang et al., 2019)

ผลที่ได้คือ กรุงปักกิ่งใช้เวลาเพียงเจ็ดปีในการลดระดับค่าความเข้มข้นของ PM2.5 ลงอย่างต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย PM2.5 ในกรุงปักกิ่ง ลดลงจาก 58.8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ในปี ค.ศ. 2017 เหลือ 42.1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ในปี ค.ศ. 2019 ดังที่ปรากฏในภาพที่ 3 ทำให้ปักกิ่งมีจำนวนวันที่อากาศสดใสมากขึ้น ซึ่งในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2019 เป็นเดือนที่สะอาดที่สุดเป็นประวัติการณ์ของกรุงปักกิ่ง

ภาพที่ 3 กราฟเส้นแสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบ PM2.5 ระหว่างปี 2017–2019 ในกรุงฮานอย กรุงจาการ์ตา และกรุงปักกิ่ง

ที่มา: (AirVisual, 2020)

ในทางตรงกันข้าม ความพยายามในการจัดการกับปัญหาลิ่งแวดล้อมของรัฐบาลเวียดนามกลับยังไม่ปรากฏผลนัก แม้เวียดนามจะใช้ระบบการปกครองที่คล้ายคลึงกับจีน แต่ในมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญเวียดนามนั้นให้อำนาจเต็มแก่พรรคคอมมิวนิสต์ในฐานะที่เป็นผู้นำของ

รัฐและสังคมเวียดนาม เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของชนชั้นกรรมาชีพ ทำหน้าที่ตัดสินใจแทนประชาชน และรับผิดชอบต่อประชาชนทั้งประเทศ (*Viet Nam's Constitution*, 1992) พรรคคอมมิวนิสต์กลับยังไม่ได้ให้ความสนใจต่อปัญหา PM2.5 อย่างจริงจัง รัฐบาลเวียดนามเพียงระบุแนวทางแก้ไขปัญหาในระยะสั้น เช่น ในปี ค.ศ. 2016 รัฐบาลเวียดนามได้ออกแผนปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อการจัดการคุณภาพอากาศ (National Action Plan on Air Quality Management) สำหรับการควบคุมและตรวจสอบการปล่อยมลพิษและปรับปรุงคุณภาพอากาศ และพยายามลดมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการใช้จักรยานยนต์ในเมืองหลวงในปี ค.ศ. 2017 แต่ยังไม่มีการตรวจสอบการบังคับใช้และการกำหนดบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ รัฐบาลมีคำสั่งให้ย้ายโรงงานที่ปล่อยมลพิษสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 117 แห่งใน 12 เขตออกจากกรุงฮานอยภายในปี ค.ศ. 2020 มีโรงงานเพียง 4 แห่งเท่านั้นที่ทำตามคำสั่ง แต่โรงงานที่ไม่ย้ายออกยังไม่ได้รับการลงโทษจากรัฐ (Ha, 2019)

นอกจากนี้ รัฐบาลเวียดนามไม่ได้แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศที่ต้นเหตุ แต่เน้นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เช่น เมื่อมลพิษทางอากาศสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้หลายครั้งในปี ค.ศ. 2019 แทนที่รัฐบาลจะเร่งดำเนินการหาแนวทางแก้ไข แต่กลับออกคำแนะนำให้ประชาชนอยู่แต่ในที่พักอาศัยและจำกัดการออกกำลังกายกลางแจ้ง ซึ่งคำสั่งดังกล่าวไม่ได้ทำให้มลพิษทางอากาศลดลง ดังนั้น เราจะเห็นได้จากภาพที่ 3 ที่แสดงค่าเฉลี่ยความเข้มข้นของ PM2.5 ในกรุงฮานอย จาก $45.8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ในปี ค.ศ. 2017 ลดลงเหลือ $40.8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ในปี 2018 ก่อนที่จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็น $46.9 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ในปี ค.ศ. 2019

ขณะเดียวกัน การเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมในเวียดนามนั้นถูกจำกัดอย่างมาก รัฐบาลไม่อนุญาตให้มีการเคลื่อนไหวทางด้านสิทธิมนุษยชน แต่อนุญาตให้องค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดำเนินการเคลื่อนไหวได้ ประชาชนชาวเวียดนามเริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง เช่น การสวมใส่หน้ากากเมื่อออกจากอาคาร วิทยุชุมชนขับขีรถจักรยานยนต์จะดับเครื่องยนต์ขณะที่รถจอดติดสัญญาณไฟหรือจอดรอนานเกิน 30 วินาที การรณรงค์โครงการ Earth Hour โดยปิดไฟเป็นเวลา 1 ชั่วโมงเพื่อกระตุ้นให้คนประหยัดพลังงาน แต่นั่นยังไม่ทำให้ปัญหา PM2.5 ในเวียดนามได้รับการแก้ไขอย่างยั่งยืน

อินโดนีเซียเคยผ่านยุคที่เป็นเผด็จการภายใต้การนำของพลเอกซูฮาร์โต ซูฮาร์โต ใน “ยุคระเบียบใหม่” (New Order) (ค.ศ. 1967–1998) ที่สร้างเสถียรภาพทางการเมืองมากกว่าการพัฒนาการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ต่อมาปี ค.ศ. 1998 การเมืองอินโดนีเซียได้เปลี่ยนผ่านไปสู่ความประชาธิปไตยมากขึ้นในยุค Reformasi (สามารถ ทองเพ็ช, 2562; ชนกมลย์ คงยก, 2562) รัฐธรรมนูญอินโดนีเซียระบุไว้ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยมีประธานาธิบดีเป็นผู้ใช้อำนาจในการบริหาร” (*Indonesia's Constitution*, 1945) แต่รัฐบาลอินโดนีเซียกลับไม่ประสบ

ความสำเร็จในการรับมือกับปัญหามลพิษทางอากาศ ในภาพที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยของ PM2.5 ของกรุงเทพมหานคร จากค่าเฉลี่ย PM2.5 ในปี ค.ศ. 2017 อยู่ที่ $29.7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ เพิ่มขึ้นเป็น $49.4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ในปี ค.ศ. 2019 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองระบอบประชาธิปไตยกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นความสัมพันธ์ที่มีความซับซ้อน รัฐบาลอินโดนีเซียตระหนักถึงปัญหามลพิษทางอากาศมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 แต่กฎหมายส่วนใหญ่เป็นเพียงกฎกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อม เช่น กฎหมายการควบคุมมลพิษทางอากาศ (*Air Pollution Control Act of 1999*) ในปี ค.ศ. 1999 ต่อมาในปี ค.ศ. 2005 รัฐบาลเริ่มมีมาตรการควบคุมมลพิษทางอากาศ โดยกำหนดข้อบังคับการปล่อยมลพิษปี ค.ศ. 2007 แต่ข้อบังคับฉบับดังกล่าวไม่ได้บังคับใช้ในกรุงเทพมหานคร (*Jakarta Post*, 2013)

นอกจากนี้ ระบบการเมืองของอินโดนีเซียยังเต็มไปด้วยปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่แทรกซึมในระดับชาติและระดับท้องถิ่น (Tan, 2018; Transparency International, 2019) แม้ว่าอินโดนีเซียมีศาลคดีทุจริตของอินโดนีเซีย (Anti-corruption Court) และคณะกรรมการต่อต้านการคอร์รัปชันของอินโดนีเซีย (Komisi Pemberantasan Korupsi: KPK) แต่การแก้ปัญหาการทุจริตยังไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น แม้ว่าสถานการณ์ฝุ่นในเมืองมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี รัฐบาลอินโดนีเซียยังคงเพิกเฉย ปล่อยให้ความรุนแรงของมลพิษในอากาศลดลงตามฤดูกาลโดยไม่ได้เข้าไปแก้ไขปัญหแต่อย่างใด

ในประเทศที่เป็นประชาธิปไตย เมื่อรัฐบาลเพิกเฉยต่อการแก้ไขปัญหาสาธารณะภาคประชาชนสามารถเริ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของรัฐได้ แต่ในกรณีของประเทศอินโดนีเซีย ผลการวิจัยพบว่า ต้องใช้เวลามากกว่า 10 ปี กว่าประชาชนชาวอินโดนีเซียจะเริ่มตระหนักถึงปัญหามลพิษทางอากาศ ในปี ค.ศ. 2019 ชาวอินโดนีเซียและองค์กรนอกภาครัฐเริ่มให้ความสนใจต่อปัญหามลพิษทางอากาศ มีการเพิ่มสถานีตรวจสอบสภาพอากาศจาก 6 สถานีเป็น 42 สถานี โดยใช้เซ็นเซอร์ต้นทุนต่ำและนำไปติดตั้งทั่วประเทศ ประชาชนเรียกร้องให้รัฐบาลใส่ใจกับปัญหามลพิษให้มากขึ้นและพยายามทำให้มลพิษทางอากาศกลายเป็นวาระแห่งชาติ เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2019 ประชาชนได้รวมตัวกันภายใต้ชื่อ “การเคลื่อนไหวริเริ่มแนวร่วมแห่งอากาศบริสุทธิ์” (Clean Air Coalition Initiative Movement) และได้ดำเนินการฟ้องร้องรัฐบาลของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด (Joko Widodo) และผู้ว่าการกรุงเทพมหานคร ชาวตะวันตกและบัณฑิตที่ช่วยให้ประชาชนต้องตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สกปรกและเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งขณะนี้คดีดังกล่าวยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอินโดนีเซีย (Walton, 2020)

ปัจจัยทางการเมืองและการพัฒนามีความสัมพันธ์กับมลพิษ PM2.5 ในกรุงเทพมหานครและกรุงเทพฯ ระบบการปกครองและโครงสร้างทางการเมืองมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจในการ “สร้างวิกฤติ” และการ “แก้ไข” ปัญหาสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยสะท้อน

ให้เห็นว่าวิกฤตสิ่งแวดล้อมเป็นผลมาจากการที่รัฐดำเนินนโยบายการพัฒนาโดยไม่สนใจความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม ในทางกลับกัน รัฐที่ปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจที่จริงจังกับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มที่จะรับมือและจัดการปัญหาได้ประสบความสำเร็จ “เร็ว” กว่าประเทศที่เป็นประชาธิปไตย (Vincent, 2013) แต่ประเทศในระบอบประชาธิปไตยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้โดยต้องอาศัยเวลา เพราะหลักการของระบอบประชาธิปไตยคือการพิจารณาปัญหามนพื้นฐานของความแตกต่างหลากหลาย ดังนั้น เงื่อนไขทางการเมืองจึงมีผลต่อการแก้ไขปัญหา PM2.5 ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. ในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ รัฐบาลต้องมีนโยบายระดับชาติในระยะยาว เช่น ส่งเสริมให้เปลี่ยนไปใช้เชื้อเพลิงสะอาดและระบบพลังงานหมุนเวียน มีการปรับปรุงและเสริมสร้างการวางผังเมืองที่มีประสิทธิภาพ
2. รัฐบาลอินโดนีเซียต้องแก้ปัญหาคอร์รัปชันที่ซ้อนทับกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนพฤติกรรมมาใช้พลังงานสะอาด ทันสมัย และลดมลพิษอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น แรงจูงใจทางกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม
3. รัฐบาลต้องมองปัญหา PM2.5 แบบองค์รวมและอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ รัฐ ประชาชน เอกชน กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคม และภาคประชาสังคมโลก เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในระดับภูมิภาค เช่น ข้อตกลงกัวลาลัมเปอร์ด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Kuala Lumpur Accord on Environment and Development) ในปี ค.ศ. 1990 และความตกลงอาเซียนว่าด้วยมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน (ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution) ในปี 2003 เพื่อกำหนดเส้นแบ่งเขตแดนของรัฐ-ชาติ ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยควรมีโอกาสเข้าไปศึกษาในพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคม และภาคประชาชน
2. ผู้วิจัยควรรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของแหล่งกำเนิด PM2.5 รวมถึงนโยบายของรัฐที่ก่อให้เกิดปัญหาและแนวทางการแก้ไข
3. การวิจัยด้านสังคมศาสตร์ควรเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับ PM2.5 ในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น เพื่อศึกษาการปรับตัว (Adaptation) และความยืดหยุ่น (Resilience) ของมนุษย์ที่ต้องอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เผชิญกับวิกฤตมลพิษทางอากาศ

เอกสารอ้างอิง

- เกษร เกษมชัยยศ. (2563). การพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. *จันทร์เกษมสาร*, 26(1), 16–30.
- ชนกมลย์ คงยก. (2562). การประกอบสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติอินโดนีเซีย ผ่านบาติคยอกยาคาร์ตาในยุคปฏิรูป. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 11(2), 137–164.
- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2560). นโยบายการพัฒนาแบบระบบเศรษฐกิจการตลาดตามแนวทางสังคมนิยมของเวียดนาม. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 4(1), 43–66.
- ปิยะภพ มะหะมัด. (2559). คุณูปการของเต็ง เสี่ยวผิง ที่มีต่อการสร้างสรรค์จีนให้ทันสมัย. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 4(1), 113–129.
- ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ. (2556). ระบบการปกครองท้องถิ่นประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน: สาธารณรัฐอินโดนีเซีย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- มงคล เทียนประเทืองชัย. (2553). ทฤษฎีอรรถปริวรรตศาสตร์กับการตีความกฎหมาย. *Naresuan University Law Journal*, 3(1), 113–137.
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2562). ไฟป่าอินโดนีเซีย กับปัญหามลพิษข้ามพรมแดน. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน, 2563, จาก <https://www.seub.or.th/>
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2554). *ครองแผ่นดินจีน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สามารถ ทองเพ็ช. (2562). วัฒนธรรมการเมืองของประเทศมุสลิมในอาเซียน: กรณีศึกษาอินโดนีเซีย. *วารสารรัฐสมิแล*, 40(1), 7–20.
- อรไท โสภารัตน์. (2560). การศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยระหว่างรัฐบาลอินโดนีเซีย สมัยประธานาธิบดี ซูซีโล บัมบัง ยุคโตโยโน (Susilo Bambang Yudhoyono) (ค.ศ. 2004–2014) และรัฐบาลเมียนมา สมัยประธานาธิบดี เทียน เซ่ง (Thein Sein) (ค.ศ. 2011–2014). *Silpakorn University Journal*, 145–172.
<https://doi.org/10.14456/sujthai.2017.15>
- AirVisual. (2020). *World's most polluted cities in 2019—PM2.5 ranking*. Retrieved November 25, 2020, from <https://www.airvisual.com/world-most-polluted-cities>
- AQLI. (2020). *The Air Quality Life Index (AQLI)*. Retrieved November 11, 2020, from <https://aqli.epic.uchicago.edu/the-index/>
- BBC News. (2013). *Beijing to restrict private car use to tackle pollution*. Retrieved November 11, 2020, from <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-24566288>

- BBC News. (2017). *พายุทรายพัดปกคลุมปักกิ่งและจีนตอนเหนือ*. Retrieved November 11, 2020, from <https://www.bbc.com/thai/international-39804553>
- Constitution of the People's Republic of China of 1982*. (1982).
- Duc, H. (1999). Air quality in Ho Chi Minh City, Vietnam. *Transport and Communications Bulletin for Asia and the Pacific*, UN ESCAP, 67–100.
- Gaffney, J. S., & Marley, N. A. (2003). Atmospheric Chemistry and Air Pollution. *The Scientific World Journal*, 3, 199–234. <https://doi.org/10.1100/tsw.2003.18>
- Ha, N. (2019). Over a hundred polluting factories remain in Hanoi. *VnExpress International*. Retrieved November 11, 2020, from <https://e.vnexpress.net/news/business/economy/over-a-hundred-polluting-factories-remain-in-hanoi-3978570.html>
- Hien, P. D., Bac, V. T., & Thinh, N. T. H. (2004). PMF receptor modelling of fine and coarse PM10 in air masses governing monsoon conditions in Hanoi, northern Vietnam. *Atmospheric Environment*, 38(2), 189–201. <https://doi.org/10.1016/j.atmosenv.2003.09.064>
- Hieu, V., Le, X. Q., Ho, P., & Hens, L. (2013). Health Risk Assessment of Mobility-Related Air Pollution in Ha Noi, Vietnam. *Journal of Environmental Protection*, 04, 1165–1172. <https://doi.org/10.4236/jep.2013.410133>
- Indonesia's Constitution of 1945*. (1945).
- Jakarta Post. (2013). Air pollution in city reaches alarming level. Retrieved November 11, 2020, from *Jakarta Post* website: <https://www.thejakartapost.com/news/2013/06/10/air-pollution-city-reaches-alarming-level.html>
- Kilian, J., & Kitazawa, M. (2018). The emerging risk of exposure to air pollution on cognitive decline and Alzheimer's disease – Evidence from epidemiological and animal studies. *Biomedical Journal*, 41(3), 141–162. <https://doi.org/10.1016/j.bj.2018.06.001>
- Lawrence, S. V. (2013). China's Political Institutions and Leaders in Charts. *Congressional Research Service*. Retrieved November 25, 2020, from <https://fas.org/sgp/crs/row/R43303.pdf>
- Lim, C.-H., Ryu, J., Choi, Y., Jeon, S. W., & Lee, W.-K. (2020). Understanding global PM2.5 concentrations and their drivers in recent decades (1998–2016). *Environment International*, 144, 106011. <https://doi.org/10.1016/j.envint.2020.106011>
- Lin, J. Y., Cai, F., & Li, Z. (2003). *The China Miracle: Development Strategy and Economic Reform*. Hong Kong: Chinese University Press.

- Liu, Y., Yan, Z., Liu, S., Wu, Y., Gan, Q., & Dong, C. (2017). The effect of the driving restriction policy on public health in Beijing. *Natural Hazards*, 85.
<https://doi.org/10.1007/s11069-016-2602-8>
- Neuman, W. L. (2009). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (7th ed.). Boston: Pearson.
- Nieder, R., Benbi, D. K., & Reichl, F.-X. (2018). *Soil components and human health*. Netherlands: Springer.
- Prada, D., Zhong, J., Colicino, E., Zanobetti, A., Schwartz, J., Daghincourt, N., ... Baccarelli, A. (2017). Association of air particulate pollution with bone loss over time and bone fracture risk: Analysis of data from two independent studies. *The Lancet Planetary Health*, 1(8), e337–e347. [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(17\)30136-5](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(17)30136-5)
- Scott, J. (2006). *Documentary Research*. UK: SAGE Publications.
- Tan, P. J. (2018). ภาวะปกติใหม่: ชีชีบปีของระบอบประชาธิปไตยในอินโดนีเซียยุคหลังซุฮาร์โต. *Kyoto Review of Southeast Asia*. Retrieved November 11, 2020, from <https://kyotoreview.org/issue-24/new-normal-indonesian-democracy-after-suharto-thai/>
- Thuy, N. T. T., Dung, N. T., Sekiguchi, K., Thuy, L. B., Hien, N. T. T., & Yamaguchi, R. (2018). Mass concentrations and carbonaceous compositions of PM_{0.1}, PM_{2.5}, and PM₁₀ at urban locations of Hanoi, Vietnam. *Aerosol and Air Quality Research*, 18(7), 1591–1605. <https://doi.org/10.4209/aaqr.2017.11.0502>
- Transparency International. (2019). *Transparency International*. Retrieved November 11, 2020, from <https://www.transparency.org/en/countries/indonesia>
- Vaughan, A. (2020). Tackling air pollution may accidentally trigger serious health issues. Retrieved November 11, 2020, from <https://www.newscientist.com/article/2232155-tackling-air-pollution-may-accidentally-trigger-serious-health-issues/>
- Viet Nam's Constitution of 1992. (1992).
- Vincent, A. (2013). Green political theory. In *Political Concepts*. Bellamy, R & Mason, A. (eds). Manchester: Manchester University Press. (pp. 182–195).
- Walton, K. (2020). Jakarta's air quality kills its residents – and it's getting worse. Retrieved November 11, 2020, from <https://www.lowyinstitute.org/the-interpret/jakarta-s-air-quality-kills-its-residents-and-it-s-getting-worse>

- WHO. (2018, May 2). 9 out of 10 people worldwide breathe polluted air, but more countries are taking action. Retrieved May 6, 2020, from <https://www.who.int/news-room/detail/02-05-2018-9-out-of-10-people-worldwide-breathe-polluted-air-but-more-countries-are-taking-action>
- Xin, Z., & Lan, L. (2012). New rules to combat pollution. *China Daily*. Retrieved November 11, 2020, from https://www.chinadaily.com.cn/business/2012-03/01/content_16031327.htm
- Xing, Y.-F., Xu, Y.-H., Shi, M.-H., & Lian, Y.-X. (2016). The impact of PM2.5 on the human respiratory system. *Journal of Thoracic Disease*, 8(1), E69-E74.
<https://doi.org/10.3978/j.issn.2072-1439.2016.01.19>
- Xinhua. (2012, March 21). Beijing announces plan to cut PM 2.5 in air. Retrieved November 11, 2020, from https://www.chinadaily.com.cn/business/2012-03/21/content_16031319.htm
- Zhang, Q., Zheng, Y., Tong, D., Shao, M., Wang, S., Zhang, Y., ... Hao, J. (2019). Drivers of improved PM2.5 air quality in China from 2013 to 2017. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(49), 24463-24469. <https://doi.org/10.1073/pnas.1907956116>

ผลของการจัดการพฤติกรรมองค์กรที่มีต่อความเครียดในการทำงานใน ภาวะการณ์โควิด-19 ของพนักงานบริษัทในกรุงเทพมหานคร

ธนชัย ยมจินดา¹ ลดาวัลย์ ยมจินดา² กรรณิการ์ แฉกแสงรัตน์¹ และเริงรัก จำปาเงิน²

¹สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²สาขาวิชาการจัดการการเงินการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบระดับความเครียดของพนักงานบริษัทในเขตกรุงเทพมหานครในภาวะการณ์โควิด-19 ตามปัจจัยส่วนบุคคล 2) ศึกษาการจัดการพฤติกรรมองค์กรของบริษัทในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3) ศึกษาผลของการจัดการพฤติกรรมองค์กรที่มีต่อความเครียดของพนักงานบริษัทในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาวะการณ์โควิด-19 ประชากรที่ศึกษาคือ พนักงานบริษัทต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คณะผู้วิจัยใช้ คือ 400 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามแบบประมาณค่าของ Likert ที่มีค่าความเชื่อมั่น .634 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเครียดของพนักงานบริษัทในเขตกรุงเทพมหานครในภาวะการณ์โควิด-19 อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.80$) และ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านอายุ ตำแหน่งงาน อายุงานและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยระดับความเครียดของเพศชายสูงกว่าเพศหญิงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนกการเงิน/บัญชี การขายการตลาดและ IT และพบระดับความเครียดที่สูงกว่าของกลุ่มตำแหน่งหัวหน้างาน/ผู้บริหารระดับต้น กลุ่มอายุงาน 2-4 ปี และพบว่าแผนกการเงิน/บัญชี การขายการตลาดและทรัพยากรมนุษย์มีระดับความเครียดสูงกว่าแผนกอื่น ๆ 2) การจัดการพฤติกรรมองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ ($M = 3.21$) 3) การจัดการพฤติกรรมองค์กรมีผลเชิงลบต่อความเครียดของพนักงาน และมีอำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 33.4

คำสำคัญ: ความเครียดของพนักงาน โควิด-19 พฤติกรรมองค์กร

The Effects of Organizational Behavior toward Work Stress during Covid-19 Pandemic: A Case of Bangkok Metropolitan Private Companies

Thanachai Yomchinda¹ Ladawan Yomchinda² Kannikar Chakesaengrat¹ and Roengrak Jampangoen²

¹Industrial management Program Business Administration faculty, Ramkhamhaeng University

²Money and Banking management Program Business Administration faculty, Ramkhamhaeng University

Abstract

This survey research aimed to: 1) study and compare the level of work stress of employees working in private companies in Bangkok Metropolitan as classified by personal factors 2) the level of organizational behavior management of private companies in Bangkok Metropolitan; and 3) examine the effects of organizational behavior management towards employees work stress. The unknown population was calculated by Cochran formula to derive the sample size of 400 samples. Likert's scale questionnaire of .634 reliability at .05 was employed to collect data. The analysis of data employed both descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation; and inferential statistics including t-test, one way ANOVA, Fischer Least Significance Difference, and Multiple Linear Regression.

The following findings could be found in the results of this research study. 1) the overall level of work stress in the employees of Bangkok private companies were at moderate level ($M = 2.80$); and appeared to significantly differ in relation to age, position, tenure and monthly income at .05. The finding also indicated that male employees were found to have higher stress level than female especially for those who worked in Finance/Accounting, Sales/Marketing, and IT. In terms of work position and work experience, the higher stress level could be found in the position of supervisor, first line manager, and employees whose work experience were around 2–4 years respectively. Furthermore, employees' stress level in relation to work department, the higher average of stress level could be observed in Finance/Accounting, Sales/Marketing, and Human Resources. 2) The overall level of organizational behavior management was found to be at moderate level ($M = 3.21$). 3) Regarding, the effects of organizational behavior management towards employees' work stress, it was found that organizational behavior management appeared to have negative association with employees' stress level, based on the predicting power 33.4 percent.

Keywords: Work Stress, Covid-19, Organizational Behavior

Received: 20 January 2021

Revised: 19 April 2021

Accepted: 29 April 2021

บทนำ

ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2563 ประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเผชิญกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 โรคอุบัติใหม่ที่ยังไม่มียารักษา อันเป็นวิกฤติหนักสุดเท่าที่เคยมีมา ประเทศต่าง ๆ ต้องเผชิญกับการขาดประสิทธิภาพการรักษาและการมีวัคซีนเพื่อใช้ต่อต้านการระบาด ทำให้ ณ สิ้นเดือน ตุลาคม 2563 มียอดผู้ป่วยโรคโควิด-19 สะสมทั่วโลกเกือบ 46 ล้านคน เสียชีวิต 1.2 ล้านคน รักษาหาย 33.29 ล้านคน สำหรับประเทศไทยมี ยอดผู้ป่วยโรคโควิด-19 สะสม 3,780 คน เสียชีวิต 59 คน รักษาหายแล้ว 3,590 คน (ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19, 2563) มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19 อย่างได้ผลที่ทุกประเทศนำมาใช้คือการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ที่นำไปสู่การปิดประเทศและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เรียกว่าการล็อกดาวน์เพื่อไม่ให้เกิดการอยู่ใกล้ชิดกันของคนจำนวนมาก มาตรการเว้นระยะห่างนี้ส่งผลกระทบถึงวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน การดำเนินธุรกิจของกิจการต่าง ๆ และระบบเศรษฐกิจของประเทศ ในส่วนของประชาชน มาตรการนี้ก่อให้เกิดวิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ (New Normal) ซึ่งหลัก ๆ ได้แก่ การใส่หน้ากากอนามัยทุกครั้งที่ออกจากบ้าน การล้างมือบ่อย ๆ ด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ การเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลในทุกกิจกรรม เป็นต้น ในส่วนของธุรกิจ มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมทำให้รายได้ของธุรกิจหดหายไปอย่างมาก ทำให้ต้องปรับลดการดำเนินงานและต้นทุนขนาดใหญ่ในด้านเศรษฐกิจ มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบทุกภาคส่วนของเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการท่องเที่ยวและบริการและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง เช่น การบริการการบิน การขนส่ง ที่พัก ร้านอาหารและบริการอื่น ๆ ทำให้ธุรกิจจำนวนมากต้องลดกิจกรรมทางธุรกรรม หยุดให้บริการหรือต้องปิดกิจการนำมาซึ่งปัญหาการว่างงานของคนจำนวนมาก กำลังซื้อของผู้บริโภคหดหาย ธนาคารโลกประเมินว่าเศรษฐกิจโลกปี 2563 จะติดลบประมาณร้อยละ 5.2 และเศรษฐกิจของเกือบทุกประเทศมีแนวโน้มการเติบโตติดลบ (ธนาคารโลก, 2563) และธุรกิจอาจไม่สามารถจะดำเนินการให้อยู่รอดได้ในระยะยาวหากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังไม่สามารถยุติได้ในช่วง 2 ปีข้างหน้า

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นเศรษฐกิจระบบเปิดและมีขนาดเล็กที่พึ่งพิงตลาดต่างประเทศในภาคการส่งออกและการท่องเที่ยว มีเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจที่ผันผวนและไม่แน่นอนสูงมาก (VUCA: Volatility Uncertainty Complexity Ambiguity) เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ระบาดของโควิด-19 ที่รุนแรงและไม่ทันตั้งรับ เศรษฐกิจของประเทศไทยจึงได้รับผลกระทบอย่างแสนสาหัส มีผลให้ในปี 2563 ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ของประเทศไทยติดลบ 7.8 % และในปี 2564 จะขยายตัว 3.6 % (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) และเมื่อสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เคยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาปีละกว่า 40 ล้านคนยังไม่สามารถกลับสู่สภาวะการปกติได้จึงมี

การคาดการณ์ว่าส่วนใหญ่ของธุรกิจในภาคการท่องเที่ยวและบริการและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องจะต้องหยุดการดำเนินงานหรือปิดกิจการกัน ส่งผลให้เกิดการเลิกจ้างงานขนาดใหญ่และยังกระทบไปสู่ธุรกิจใภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่จะไม่สามารถขายสินค้าได้ตามปกติเนื่องจากกำลังซื้อหดหาย สิ่งที่ธุรกิจจะต้องเป็นกังวลในช่วงระบาคนี้คือ รายได้ของบริษัทลดลงอย่างมากทั้งยังมีรายจ่ายด้านการเว้นระยะห่างทางสังคมเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะสามารถดำเนินงานต่อไปได้ธุรกิจจำนวนมากหันมาใช้ทางเลือกการปรับลดขนาดและหรือปรับเปลี่ยนระบบวิธีการดำเนินงานซึ่งรวมถึงการลดต้นทุนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนด้านเงินเดือนและค่าล่วงเวลาและปรับระบบการให้รางวัลและแรงจูงใจพนักงานหรือลดกำลังคนที่อาจไม่จำเป็นและวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ในขณะเดียวกันการปรับลดกำลังคนสร้างปัญหาต่อเนื่องทำให้ปริมาณงานและขอบเขตรับผิดชอบงานของพนักงานจะเพิ่มมากและกว้างกว่าเดิม การเว้นระยะห่างทางสังคมโดยให้พนักงานทำงานที่บ้านทำให้การปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างพนักงานลดลง ความเชื่อมโยงความรู้สึกทำงานเป็นทีมลดลงและพนักงานเกิดความกังวลต่ออนาคตการมีงานทำและรายได้ของตนเองและความมั่นคงยั่งยืนขององค์กร

โดยทั่วไปประชากรวัยทำงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานบริษัทต้องเผชิญภาวะความเครียดที่เกิดจากการที่องค์กรต้องเปลี่ยนแปลงตามสภาพการแข่งขันและหรือปรับตัวอย่างต่อเนื่องในเรื่องการดำเนินชีวิต และปรับพฤติกรรมการทำงานตามเหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในองค์กรต่อไปได้ ความเครียดจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตแต่ไม่ใช่สิ่งเลวร้ายไปทั้งหมด ความเครียดในระดับต่ำถึงปานกลางจะส่งผลดีให้บุคคลทำสิ่งต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้นและมุ่งมั่น นำไปสู่การประสบผลสำเร็จในการทำงาน ในทางตรงกันข้ามความเครียดในระดับสูงจะส่งผลเสียต่อร่างกายและจิตใจ เช่น หงุดหงิด ก้าวร้าววิตกกังวล ปวดศีรษะ อาหารไม่ย่อย นอนไม่หลับ อ่อนเพลีย เปื่อหน่ายในการทำงาน สัมพันธภาพไม่ดีกับบุคคลแวดล้อม นำไปสู่การขาดงานและประสิทธิภาพการทำงานลดลง ความเครียดเป็นสิ่งที่บุคคลหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งที่บริษัทและพนักงานแต่ละคนทำได้เมื่อเกิดความเครียดจากการทำงานคือการบริหารจัดการความเครียดเพื่อไม่ให้พนักงานมีความเครียดสะสมมากเกินไป พนักงานที่มีความสามารถและประสบการณ์ถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุดขององค์กร จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารในการคงไว้หรือรักษามูลค่าเหล่านี้ไว้ โดยการบริหารจัดการให้สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานเอื้อต่อการทำงานอย่างมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ก่อเกิดความพึงพอใจในการทำงาน การจัดการพฤติกรรมองค์กรถือเป็นแนวคิดหนึ่งที่สามารถนำมาใช้จัดการให้เกิดผลในสภาพของข้อจำกัดต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นได้ ซึ่งจะเกี่ยวเนื่องกับการทำความเข้าใจและการบริหารจัดการพฤติกรรมของบุคคลในที่ทำงานโดย การบริหารพฤติกรรม

ของพนักงานในฐานะปัจเจกเรียกว่าการจัดการพฤติกรรมระดับบุคคล การบริหารพฤติกรรมของกลุ่มที่เป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ปฏิบัติงานร่วมกันเรียกว่าการจัดการพฤติกรรมระดับกลุ่ม และการบริหารพฤติกรรมขององค์การที่เป็นผลจากกลยุทธ์ โครงสร้าง กระบวนการบริหารและปัญหาการจัดการในองค์การเรียกว่าการจัดการพฤติกรรมระดับองค์การ

การจัดการพฤติกรรมขององค์การจะช่วยสนับสนุนการปรับสภาพแวดล้อมขององค์การ และการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานที่จะสามารถทำได้ทันทีในภาวะการณ์ปัจจุบันที่ทรัพยากรมีจำกัดและธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงพลิกผันรุนแรงอันเนื่องมาจากวิกฤติโควิด-19 การวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาว่าในภาวะการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เป็นอยู่ การจัดการพฤติกรรมขององค์การของบริษัทต่าง ๆ มีผลต่อความเครียดของพนักงานอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการพฤติกรรมขององค์การและจัดการความเครียดของพนักงานอย่างถูกวิธี พนักงานมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี การทำงานมีประสิทธิภาพและผลผลิตภาพมากขึ้น เป็นประโยชน์ต่อทั้งพนักงานและบริษัท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความเครียดของพนักงานบริษัทในเขตกรุงเทพมหานครในภาวะการณ์ โควิด-19 ตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาระดับการจัดการพฤติกรรมขององค์การของบริษัทในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาผลของการจัดการพฤติกรรมขององค์การที่มีต่อความเครียดของพนักงานบริษัทในเขตกรุงเทพมหานครในภาวะการณ์โควิด-19

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานที่ทำงานในบริษัทต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ของ Cochran (1977) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.05 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คณะผู้วิจัยใช้ คือ 400 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

- 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา แผนงาน ตำแหน่งงาน อายุงานและรายได้ต่อเดือน (ทั้งครอบครัว)

1.2 ปัจจัยพฤติกรรมองค์การ ประกอบด้วย พฤติกรรมระดับบุคคล พฤติกรรมระดับกลุ่มและพฤติกรรมระดับองค์การ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

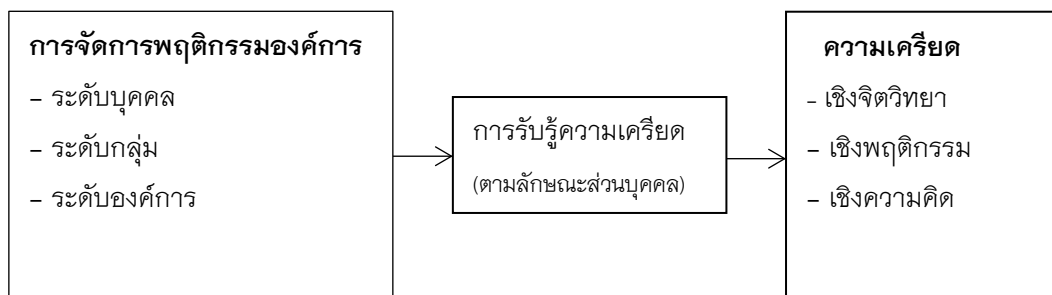
ความเครียดของพนักงาน ประกอบด้วยความเครียดเชิงจิตวิทยา ความเครียดเชิงพฤติกรรมและความเครียดเชิงความคิด

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความเครียดของพนักงานบริษัทในเขตกรุงเทพมหานครในภาวะการณ์โควิด-19 แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. การจัดการพฤติกรรมองค์การมีผลต่อความเครียดในการทำงานของพนักงานบริษัทในเขตกรุงเทพมหานครในภาวะการณ์โควิด-19

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้คณะวิจัยยึดถือตามโมเดลความเครียดจากการทำงานที่คณะวิจัยดัดแปลงจาก Model of occupational stress ที่ Kreitner และ Kinicki (2001) ปรับปรุงจาก Modeling the stress-Strain Relationship in Work Setting โดย Koslowsky และบทความเรื่อง Organizational stressors and heart disease: A research model โดย Ivancevich และ Matteson, (2001 p 589). ดังนี้

ภาพที่ 1 โมเดลความเครียดจากการทำงาน

โมเดลความเครียดจากการทำงานอธิบายกระบวนการเกิดความเครียดประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) สถานการณ์ในองค์การที่ก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งจากโมเดลนี้ คือการจัดการพฤติกรรมองค์การ 2) การรับรู้ความเครียด บุคคลซึ่งคือพนักงานรู้ว่าสถานการณ์หนึ่ง ๆ เกิดขึ้นพร้อมทั้งตีความว่าสถานการณ์นั้น ๆ มีผลกระทบเชิงบวกหรือเชิงลบต่อชีวิตของตนในระดับใด แต่ละบุคคลจะตีความสถานการณ์หรือเหตุการณ์เดียวกันแตกต่างกันทำให้มีความเครียดแตกต่างกันบางคนเครียดมากกว่า บางคนเครียดน้อยกว่าขึ้นกับลักษณะส่วนบุคคลและกระบวนการทางจิตวิทยา เช่น

เพศ อายุ อาชีพ บุคลิกภาพ การสนับสนุนทางสังคม ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์นั้น ๆ
3) ความเครียดจากการทำงาน ซึ่งเป็นปฏิกิริยาของบุคคลที่ตอบสนองต่อสถานการณ์หรือเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ในองค์การ โดยมีรายละเอียดของการจัดการพฤติกรรมองค์การและความเครียดในการทำงาน ดังนี้

1. การจัดการพฤติกรรมองค์การ จากแนวคิดของ Kreitner และ Kinicki (2001) พฤติกรรมองค์การ คือการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ โดยศึกษากระบวนการพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล ของกลุ่มและขององค์การเพื่อนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการจัดการพฤติกรรมของบุคคล ของกลุ่มและขององค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของบุคคลและองค์การและทำให้บุคคลที่ทำงานในองค์การมีความสุข

การจัดการพฤติกรรมองค์การระดับบุคคลเป็นการกำหนดลักษณะงานที่มอบหมายให้แต่ละบุคคลรับผิดชอบ โดยมีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ขอบเขตของงานมีความชัดเจนและไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน ปริมาณภาระงานเหมาะสม เกณฑ์การวัดผลการปฏิบัติงานชัดเจนและสามารถบรรลุได้ และการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงาน และสร้างความมั่นใจในความมั่นคงของงาน (Job Security)

การจัดการพฤติกรรมองค์การระดับกลุ่มเป็นการกำหนดแบบแผนการปฏิบัติงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การในลักษณะทีมงาน บทบาทและภาระงานของทีม การฝึกอบรมการทำงานเป็นทีมและเสริมสร้างทักษะรวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของหน่วยงานต่าง ๆ การสร้างความยึดเหนี่ยวกับทีม การติดต่อสื่อสารภายในองค์การอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการตัดสินใจเรื่องงานอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกในทีม ตลอดจนการบริหารความขัดแย้งภายในทีมและระหว่างทีม การประเมินผลงานของทีมงาน

การจัดการพฤติกรรมองค์การระดับองค์การเป็นลักษณะการกำหนดแบบแผนเพื่อการปฏิบัติงานร่วมกันในระดับองค์การ โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดโครงสร้างการบริหาร ระบบการวางแผนและควบคุม แบบแผนการปกครองบังคับบัญชา วัฒนธรรม การปฏิบัติงาน การใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานและการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานภายใน รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่อบอุ่นมีมิตรภาพ

2. ความเครียดจากการทำงาน จากแนวคิดของ Kreitner และ Kinicki (2001) และ Ivancevich และ Matteson (1980) สรุปได้ว่า ความเครียดจากการทำงาน คือปฏิกิริยาตอบสนองของบุคคลทางด้านร่างกาย ความรู้สึกและ/หรือความคิดเมื่อต้องเผชิญกับแรงกดดันที่เกิดจากสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานที่ส่งผลโดยตรงต่อความรู้สึกต่องานของบุคคล ทำให้เกิดความไม่สบายใจ ความวุ่นวายใจ วิตกกังวล ปฏิกริยาการตอบสนองดังกล่าว

แสดงออกเพื่อลดทอนผลกระทบต่อความคิด จิตใจและความรู้สึกของบุคคล การตอบสนองที่คณะผู้วิจัยเห็นว่าเกี่ยวข้องกับกรวิจัยนี้มี 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ความเครียดเชิงจิตวิทยา คือปฏิกิริยาตอบสนองด้านความรู้สึกและอารมณ์เมื่อบุคคลเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความทุกข์ ความขัดแย้งในใจ ความไม่เชื่อมั่น ความไม่พึงพอใจและหรือความคับข้องใจ เช่น ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่องาน ความผูกพันต่อองค์กร ความรู้สึกมีคุณค่าต่อองค์กร (Self-esteem) เป็นต้น

2.2 ความเครียดเชิงพฤติกรรม คือปฏิกิริยาเชิงพฤติกรรมตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดแรงกดดันหรือสร้างความไม่พึงพอใจหรือความคับข้องใจในการปฏิบัติงาน เช่น การขาดงาน อุบัติเหตุในการทำงาน ผลการปฏิบัติงานลดลง เป็นต้น

2.3 ความเครียดเชิงความคิด คือ ปฏิกิริยาตอบสนองด้านความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ กระบวนการคิดวิเคราะห์หรือความคิดเห็นต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สร้างความกดดันในการปฏิบัติงาน

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
1. ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา แผนกงาน ตำแหน่งงาน อายุงานและรายได้ต่อเดือน	ความเครียดของพนักงาน ประกอบด้วย ความเครียดเชิงจิตวิทยา ความเครียดเชิงพฤติกรรม และ ความเครียดเชิงความคิด
2. การจัดการพฤติกรรมองค์กร ประกอบด้วย การจัดการพฤติกรรมระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร	

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุวุฒิการศึกษา แผนกงาน ตำแหน่งงาน อายุงานและรายได้ต่อเดือน เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการจัดการพฤติกรรมองค์กร เป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราลิกิธ (Likert's Scale) แบ่งความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 ความเครียดในการทำงานของพนักงานเป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราลิเคิร์ท (Likert's Scale) แบ่งความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

คณะผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach 's Alpha Coefficient) ผลการตรวจสอบพบว่าข้อคำถามด้านการจัดการพฤติกรรมองค์การจำนวน 20 ข้อมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.604 ด้านความเครียดของพนักงานจำนวน 20 ข้อมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.803 ดังนั้นแบบสอบถามทุกตอนมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ จึงนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบและส่งคืนมา ครบ 400 ชุด และทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนาคำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลความเครียดในการทำงานของพนักงาน และความคิดเห็นต่อการจัดการพฤติกรรมองค์การนำมาคำนวณหา ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลดังนี้ (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2545)

คะแนน/ค่าเฉลี่ย	การจัดการพฤติกรรมองค์การ	ความเครียด
ค่าเฉลี่ย 4.51 ขึ้นไป	แปลว่า ดีมาก	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	แปลว่า ดี	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	แปลว่า พอใช้	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	แปลว่า ไม่ดี	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	แปลว่า ไม่ดีอย่างมาก	น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความเครียดของพนักงานตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยการทดสอบค่าที (t-test) กรณีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) กรณีกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม และหากพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างโดยใช้แบบทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Fishers LSD

2. การวิเคราะห์ผลของปัจจัยพฤติกรรมองค์การต่อความเครียดของพนักงานใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุ (Multiple Linear Regression)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและความเครียดในการทำงานของพนักงานบริษัทในเขตกรุงเทพมหานครในภาวะการณโควิด-19

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเครียดโดยรวมของพนักงาน

ความเครียดของพนักงาน	M	(SD)	ระดับความเครียด
ความเครียดเชิงจิตวิทยา	2.30	.59	น้อย
ความเครียดเชิงพฤติกรรม	2.78	.85	ปานกลาง
ความเครียดเชิงความคิด	3.31	1.00	ปานกลาง
รวม	2.80	.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเครียดของพนักงานบริษัทโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.80$, $SD = 0.58$) โดยความเครียดเชิงความคิดมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดและความเครียด เชิงจิตวิทยามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเครียดโดยรวมของพนักงานในแผนกงาน จำแนกตาม เพศ ตำแหน่งงานและอายุงาน

ค่าเฉลี่ยความเครียดของพนักงาน M (SD)										
แผนกงาน	เพศ		ตำแหน่งงาน				อายุงาน		รวม	
	ชาย	หญิง	ปฏิบัติการ	หัวหน้างาน/ ผู้บริหารระดับต้น	ผู้บริหารระดับ กลางขึ้นไป	น้อยกว่า 2 ปี	2-4 ปี	5-10 ปี	มากกว่า 10 ปี	
การเงิน/ บัญชี	3.16 (.42)	2.78 (.60)	2.88 (.61)	2.80 (.59)	2.80 (.55)	2.78 (.44)	3.03 (.64)	2.96 (.49)	2.48 (.62)	2.85 (.58)
การขาย/ ตลาด	2.88 (.52)	2.78 (.58)	2.80 (.58)	2.80 (.57)	2.86 (.48)	2.75 (.47)	2.91 (.55)	2.79 (.55)	2.66 (.71)	2.81 (.56)
ทรัพยากร มนุษย์	2.78 (.53)	2.86 (.58)	2.82 (.64)	2.99 (.51)	2.63 (.45)	2.82 (.62)	2.92 (.56)	2.77 (.49)	2.76 (.68)	2.83 (.56)
การผลิต	2.74 (.63)	2.82 (.60)	2.87 (.59)	2.91 (.51)	2.42 (.68)	2.79 (.51)	2.93 (.56)	2.92 (.57)	2.41 (.62)	2.77 (.61)
แผนก IT	2.86 (.56)	2.36 (.53)	2.62 (.60)	2.63 (.52)	3.09 (.71)	2.56 (.61)	2.66 (.61)	2.76 (.55)	2.64 (.95)	2.68 (.59)
รวม	2.81 (.58)	2.79 (.59)	2.82 (.59)	2.86 (.53)	2.62 (.61)	2.76 (.48)	2.92 (.56)	2.85 (.54)	2.54 (.66)	2.80 (.58)

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยความเครียดของกลุ่มตัวอย่างเพศชายสูงสุดอยู่ในแผนกการเงิน/บัญชี ($M = 3.16, SD = .42$) ต่ำสุดอยู่ในแผนกการผลิต ($M = 2.74, SD = .63$) เพศหญิงสูงสุดอยู่ในแผนกทรัพยากรมนุษย์ ($M = 2.86, SD = .58$) ต่ำสุดอยู่ในแผนก IT ($M = 2.36, SD = .53$) กลุ่มตัวอย่างตำแหน่งปฏิบัติการ สูงสุดอยู่ในแผนกการเงิน/บัญชี ($M = 2.88, SD = .61$) ต่ำสุดอยู่ในแผนก IT ($M = 2.62, SD = .60$) ตำแหน่งหัวหน้างาน/ผู้บริหารระดับต้น สูงสุดอยู่ในแผนกทรัพยากรมนุษย์ ($M = 2.99, SD = .51$) ต่ำสุดอยู่ในแผนก IT ($M = 2.63, SD = .52$) ตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางขึ้นไป สูงสุดอยู่ในแผนก IT ($M = 3.09, SD = .71$) ต่ำสุดอยู่ในแผนกการผลิต ($M = 2.42, SD = .68$) กลุ่มตัวอย่างอายุงานน้อยกว่า 2 ปี สูงสุดอยู่ในแผนกทรัพยากรมนุษย์ ($M = 2.82, SD = .62$) ต่ำสุดอยู่ในแผนก IT ($M = 2.56, SD = .61$) อายุงาน 2-4 ปี สูงสุดอยู่ในแผนกการเงิน/บัญชี ($M = 3.03, SD = .64$) ต่ำสุดอยู่ในแผนก IT ($M = 2.66, SD = .61$) อายุงาน 5-10 ปี สูงสุดอยู่ในแผนกการเงิน/บัญชี ($M = 2.96, SD = .49$) ต่ำสุดอยู่ในแผนก IT ($M = 2.76, SD = .55$) อายุงานมากกว่า 10 ปี สูงสุดอยู่ในแผนกทรัพยากรมนุษย์ ($M = 2.76, SD = .68$) ต่ำสุดอยู่ในแผนกการผลิต ($M = 2.41, SD = .62$)

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของพนักงานต่อการจัดการพฤติกรรมองค์การของบริษัท

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นต่อการจัดการพฤติกรรมองค์การโดยรวม

การจัดการพฤติกรรมองค์การ	M	(SD)	ระดับการจัดการพฤติกรรมองค์การ
การจัดการพฤติกรรมระดับบุคคล	3.05	.63	พอใช้
การจัดการพฤติกรรมระดับกลุ่ม	3.31	.84	พอใช้
การจัดการพฤติกรรมระดับองค์การ	3.27	.68	พอใช้
รวม	3.21	.59	พอใช้

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการจัดการพฤติกรรมองค์การโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ ($M = 3.21, SD = .59$) โดยความคิดเห็นต่อการจัดการพฤติกรรมระดับกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($M = 3.27, SD = .84$) และความคิดเห็นต่อการจัดการพฤติกรรมระดับบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($M = 3.05, SD = .63$)

ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ความเครียดของพนักงานบริษัทในเขตกรุงเทพมหานครในภาวะการณโควิด-19 แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคล

**ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของพนักงานบริษัท ค่าเฉลี่ยความเครียดและผลการเปรียบเทียบ
ความเครียดของพนักงานบริษัท จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล**

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ	M	t-test(Sig.)/ ANOVA(Sig.)
เพศ				t-test(Sig)
ชาย	170	42.5	2.81***	.446
หญิง	230**	57.5**	2.79	
อายุ				ANOVA(Sig.)
ต่ำกว่า 30 ปี	179**	44.8**	2.88	.032*
30-40 ปี	163	40.8	2.75	
41-50 ปี	53	13.3	2.64****	
51 ปีขึ้นไป	5	1.3	2.97***	
การศึกษา				.287
ต่ำกว่าปริญญาตรี	10	2.5	2.64****	
ปริญญาตรี	327**	81.8**	2.82***	
สูงกว่าปริญญาตรี	63	15.8	2.71	
แผนกงาน				.783
การเงิน/บัญชี	45	11.3	2.85***	
การขาย/การตลาด	146**	36.5**	2.81	
ทรัพยากรมนุษย์	53	13.3	2.83	
การผลิต	133	33.3	2.77	
ฝ่าย IT	23	5.8	2.68****	
ตำแหน่งงาน				.014*
ปฏิบัติการ	201**	50.3**	2.82	
หัวหน้างาน/ผู้บริหารระดับต้น	123	30.8	2.86***	
ผู้บริหารระดับกลางขึ้นไป	76	19.0	2.62****	
อายุงาน				.000*
น้อยกว่า 2 ปี	55	13.8	2.76	
2-4 ปี	136**	34.0**	2.92***	
5-10 ปี	128	32.0	2.85	
มากกว่า 10 ปี	81	20.3	2.54****	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				.016*
น้อยกว่า 30,000บาท	79	19.8	2.88***	
30,001-60,000บาท	178**	44.5**	2.84	
60,001-100,000บาท	83	20.8	2.76	
มากกว่า 100,000บาท	60	15.0	2.59****	

* หมายถึงค่า sig. ที่ระดับ .05

** แสดงจำนวนส่วนใหญ่ของแต่ละปัจจัยส่วนบุคคล

*** แสดงกลุ่มที่มีความเครียดสูงสุด

**** แสดงกลุ่มที่มีความเครียดต่ำสุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วงต่ำกว่า 30 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ทำงานแผนกการขาย/การตลาด ตำแหน่งงานระดับปฏิบัติการ อายุงาน 2-4 ปี และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 30,000-60,000 บาท นอกจากนั้น พบว่า พนักงานเพศชาย มีความเครียดสูงกว่าเพศหญิง พนักงานกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไปมีความเครียดสูงที่สุด กลุ่มอายุระหว่าง 41-50 ปี มีความเครียดต่ำสุด พนักงานกลุ่มการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความเครียดสูงที่สุด กลุ่มต่ำกว่า ปริญญาตรีมีความเครียดต่ำสุด พนักงานแผนกการเงิน/บัญชีมีความเครียดสูงที่สุด แผนก IT มีความเครียดต่ำสุด พนักงานระดับหัวหน้างาน/ผู้บริหารระดับต้นมีความเครียดสูงที่สุด ผู้บริหารระดับกลางขึ้นไปมีความเครียดต่ำสุด พนักงานกลุ่มที่มีอายุงานระหว่าง 2-4 ปี มีความเครียดสูงที่สุด กลุ่มอายุงานมากกว่า 10 ปี มีความเครียดต่ำสุด พนักงานกลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาท มีความเครียดสูงที่สุด กลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 100,000 บาท มีความเครียดต่ำสุด และในภาพรวม กล่าวได้ว่า พนักงานที่มีอายุน้อยกว่า ตำแหน่งงานต่ำกว่า อายุงานน้อยกว่าและรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าจะมีความเครียดสูงกว่า

ผลการทดสอบสมมติฐานความเครียดของพนักงานแตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ความเครียดของพนักงานแตกต่างกันตามอายุ ตำแหน่งงาน อายุงานและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และไม่แตกต่างกัน ตามเพศ การศึกษาและ แผนงาน

สมมติฐานที่ 2 การจัดการพฤติกรรมองค์การมีผลต่อความเครียดของพนักงานบริษัทในเขต กรุงเทพมหานครในภาวะการณ้โควิด-19

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การจัดการพฤติกรรมองค์การที่มีต่อความเครียดของพนักงาน

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	Sig.	VIF
ค่าคงที่	4.669	.140		33.364	.000	
การจัดการพฤติกรรมระดับบุคคล X_1	-.212	.046	-.230	-4.658	.000	1.451
การจัดการพฤติกรรมระดับกลุ่ม X_2	-.162	.039	-.232	-4.182	.000	1.830
การจัดการพฤติกรรมระดับองค์การ X_3	-.209	.044	-.243	-4.782	.000	1.532

$R = .578$, $R^2 = .334$, Adjusted $R^2 = .329$, $F = 66.332$, Sig of $F = .000$

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity test) โดยใช้ค่า VIF (Variance Inflation Factor) พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรการจัดการพฤติกรรมระดับบุคคลระดับ กลุ่ม และระดับองค์การเท่ากับ 1.451, 1.830, และ 1.532 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้งสามไม่มีความสัมพันธ์กัน การทดสอบการจัดการพฤติกรรมองค์การมีผลต่อความเครียดของพนักงานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า การจัดการพฤติกรรมองค์การโดยรวมมีผลต่อความเครียดของพนักงานซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานโดยมีผลในทิศทางผกผันและมีอำนาจการพยากรณ์

ร้อยละ 33.4 ($R^2 = .334$) และการจัดการพฤติกรรมองค์การทุกระดับมีผลต่อความเครียดของพนักงาน คือระดับบุคคลมีค่า $B = -.212$ ระดับกลุ่มมีค่า $B = -.162$ และระดับองค์การมีค่า $B = -.209$ สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

$$\text{สมการคะแนนดิบ } Y = 4.669 - .212(X_1) - .162(X_2) - .209(X_3)$$

ผลการวิจัย

1. พนักงานบริษัทที่มีความเครียดโดยรวมในระดับปานกลาง ($M = 2.80$, $SD = .58$) และมีความเครียดแตกต่างกันตามอายุ ตำแหน่งงาน อายุงานและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนและไม่แตกต่างกันตามเพศ การศึกษาและแผนงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าพนักงานที่มีอายุน้อยกว่า ตำแหน่งงานต่ำกว่า อายุงานน้อยกว่าและรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าจะมีความเครียดสูงกว่า
2. การจัดการพฤติกรรมองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ($M = 3.21$, $SD = .59$) โดยรายด้านการจัดการพฤติกรรมกลุ่มมีค่าเฉลี่ยระดับพอใช้ ($M = 3.31$, $SD = .84$) สูงกว่าการจัดการพฤติกรรมระดับบุคคล ($M = 3.05$, $SD = .63$) และระดับองค์การ ($M = 3.27$, $SD = .68$)
3. การจัดการพฤติกรรมองค์การในภาพรวมมีผลต่อความเครียดของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทิศทางพหุคูณและมีอำนาจการพยากรณ์ความเครียดร้อยละ 33.4 ($R^2 = .334$) และพบว่าการจัดการพฤติกรรมระดับบุคคลมีผลต่อความเครียดของพนักงานมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความเครียดของพนักงาน

ความเครียดโดยรวมของพนักงานอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับการวิจัยของสุรัชย์ ทุมมัต และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2561) ที่ศึกษาเรื่องความเครียดและผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในหน่วยงานด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สุธา พงศ์ถาวรรณิญา และประสพชัย พสุนนท์ (2558) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมผลิตตัวเก็บประจุไฟฟ้าโทรศัพท์มือถือ ความเครียดระดับปานกลางมองได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามสามารถจัดการความเครียดได้ดีพอสมควร และความเครียดระดับปานกลางนี้ยังเป็นระดับความเครียดที่ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น (กรมสุขภาพจิต, 2541) ในการทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ท้าทายความสามารถหากได้รับการกระตุ้นหรือการจูงใจอย่างถูกวิธี และการที่พนักงานที่มีอายุน้อยกว่า ตำแหน่งงานต่ำกว่า อายุงานน้อยกว่าและรายได้เฉลี่ยต่ำกว่ามีความเครียดสูงกว่า มองได้ว่ากลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มที่เพิ่งเริ่มทำงาน ไม่มีความมั่นคงด้านการงาน และรายได้จึงมีความกังวลว่าหน้าที่การงานของตนอาจได้รับผลกระทบจากภาวะการณโควิด-19 มากกว่ากลุ่มที่มีอายุ ตำแหน่งงาน อายุงานและรายได้สูงกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ DeFrank

และ Ivancevich (1998) ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่แล้วคนงานอายุต่ำกว่า 35 ปี ผู้ทำงานในตำแหน่งเสมียน บุคลากรด้านธุรการในสำนักงานและพนักงานขายมีความเครียดสูงกว่า ในส่วนของเพศพบว่าเพศชาย มีความเครียดโดยรวมสูงกว่าเพศหญิงเล็กน้อย แต่เมื่อพิจารณางานในแผนกทรัพยากรมนุษย์ พบว่าเพศหญิงมีความเครียดสูงกว่าเพศชายซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Narayanan, Menon และ Spector (1999) ที่พบว่าเพศหญิงเครียดมากกว่าเพศชายในงานที่ต้องมีการประสานงานกับบุคคลต่าง ๆ จำนวนมากและมีโอกาสขัดแย้งระหว่างบุคคลสูง นอกจากนี้หัวหน้างาน/ผู้บริหารระดับต้น มีความเครียดสูงกว่าตำแหน่งงานอื่น สอดคล้องกับทฤษฎีของ Kreitner และ Kinicki (2001) ที่อธิบายว่าผู้ที่มีตำแหน่งทางสังคมเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าซึ่งวัดด้วยรายได้ ระดับการศึกษา สถานะของงาน มีความเครียดสูงกว่าทั้งนี้อาจมองได้ด้วยเหตุผลอีกด้านหนึ่งว่าความเครียดของหัวหน้างานเป็นความเครียดเชิงบวก (Eustress) ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในกรณีประสบความสำเร็จในหน้าที่งาน และได้รับการเลื่อนตำแหน่งหรือการได้รับรางวัลต่อหน้าคนจำนวนมาก

2. การจัดการพฤติกรรมองค์การและผลต่อความเครียด

การจัดการพฤติกรรมองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ โดยรายด้านการจัดการพฤติกรรมระดับกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด การจัดการพฤติกรรมระดับบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด มองได้ว่า พนักงานยังพอใจการปรับเปลี่ยนระบบและวิธีปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อภาวะการณ์โควิด-19 ของบริษัทไม่มาก ส่วนในเรื่องผลของการจัดการพฤติกรรมองค์การที่มีต่อความเครียดของพนักงานพบว่าการจัดการพฤติกรรมองค์การรวมทุกด้านมีผลต่อความเครียดของพนักงานในทิศทางบวกขึ้น โดยสามารถพยากรณ์ความเครียดได้ร้อยละ 33.4 นั่นคือถ้าการจัดการพฤติกรรมองค์การดีขึ้นหนึ่งหน่วย ความเครียดของพนักงานจะลดลง .334 หน่วย การที่ค่า B ด้านการจัดการพฤติกรรมระดับบุคคลมีค่าสูงที่สุด (-.212) แสดงว่าการจัดการพฤติกรรมระดับบุคคลมีผลต่อความเครียดของพนักงานมากกว่าระดับอื่น ๆ ดังนั้นถ้าบริษัทต้องการลดความเครียดของพนักงานควรเริ่มที่การปรับเปลี่ยนการจัดการพฤติกรรมระดับบุคคลให้ตรงกับความต้องการของพนักงานมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการจัดการพฤติกรรมองค์การระดับบุคคล เน้นการควบคุมการปฏิบัติงานโดยหลีกเลี่ยงตัวชี้วัดที่ทำได้ยากแม้ในภาวะปกติ เพื่อไม่ให้เป็นภาระบีบรัดด้านงานจนเกินกำลัง
2. ด้านการจัดการพฤติกรรมองค์การระดับบุคคล เน้นการสร้างขวัญและกำลังใจพนักงาน โดยการสื่อสารอย่างจริงใจและสม่ำเสมอเพื่อสร้างความเข้าใจสถานการณ์ที่บริษัทและ

พนักงานกำลังเผชิญและสร้างความมั่นใจแนวทางและวิธีการแก้ปัญหาของบริษัท ในด้านการจูงใจใช้รูปแบบการจูงใจที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น การมอบประกาศเกียรติคุณและรางวัลแก่พนักงานที่มีผลงานดีเด่น

3. ด้านการจัดการพฤติกรรมองค์การระดับกลุ่ม เน้นการทำงานระบบทีมเพื่อช่วยเพิ่มสัมพันธภาพและลดการแข่งขันระหว่างพนักงานโดยใช้ประโยชน์จากระบบปฏิบัติการเพื่อการทำงานที่บ้านและเพื่อการสื่อสารระหว่างพนักงานในการประสานงาน

4. ด้านการจัดการพฤติกรรมองค์การระดับองค์การ กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตำแหน่งงานอย่างชัดเจนและรับรู้โดยทั่วกัน โดยเน้นขยายขอบเขตงานทั้งในแนวนอนและแนวตั้งและให้อำนาจตัดสินใจเพื่อให้งานมีลักษณะท้าทายและไม่น่าเบื่อหน่าย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดการพฤติกรรมองค์การยังครอบคลุมประเด็นการจัดการพฤติกรรมองค์การแต่ละระดับได้ไม่ครบถ้วนด้วยข้อจำกัดด้านจำนวนข้อคำถามของแบบสอบถามดังนั้นการทำให้การวิจัยครั้งต่อไปควรครอบคลุมเนื้อหาที่ได้เข้าไปในครั้งนี

2. ควรทำวิจัยความเครียดของพนักงานบริษัทในเขตพื้นที่อื่น ๆ

3. ควรทำวิจัยศึกษาความเครียดของพนักงานที่ทำงานในบริษัทใดบริษัทหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2541). *คู่มือคลายเครียด* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ดีไซน์คอนดัคชั่น.

ธนาคารโลก. (2563). *รายงานผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19*.

สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2563, จาก www.news.thaipbs.or.th/content/293470

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2563). *รายงานนโยบายการเงินเดือนกันยายน 2563*.

สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, จาก

www.bot.or.th/thai/MonetaryPolicy/MonetaryPolicyCommittee/MPR/Pages/default.aspx

อัครศักดิ์ ดงดาสวัสดิ์. (2563). *การบริหารบุคคลยุค New Normal* คอลัมน์ เอช อาร์.

สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, จาก www.prachachat.net/cs-hr/news/467738

ลักขณา สรวิวัฒน์. (2561). การศึกษาพฤติกรรมองค์การ. *วารสารบริหารและนิเทศการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 9(2), 7-15.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์. (2545). *ระเบียบวิธีการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ม.ม.พ.

ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19. (2563). *ข้อมูลผู้ติดเชื้อโควิด-19*.

สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, จาก www.thebangkokinsight.com/489892/

- สุธา พงศ์ถาวรภิณู และประสพชัย พสุนนท์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมผลิตตัวเก็บประจุไฟฟ้าโทรศัพท์มือถือ. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 21(41), 125-134.
- สุรัชย์ ทูหมัด และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2561). ความเครียดและผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในหน่วยงานด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 19(2), 151-165.
- Cochran W.G. (1977). *Sampling Techniques*. (2nd ed.). New York, Wiley.
- DeFrank, R.S. & Ivancevich, J.M. (1998). Stress on the job: An executive update. *Academy of Management Executive*, 12(3), 55-66.
- Ivancevich, J. M. & Matteson, M T. (1980). *Stress and work: A managerial perspective*. Glenview, IL: Scott, Foreman.
- Kreitner, R. & Kinicki, A. (2001). *Organizational behavior* (5thed). McGraw-hill. Co. Inc.
- Narayan, L., Menon, S. & Spector, P. E. (1999). Stress in workplace: A comparison of gender and occupation. *Journal of Organizational Behavior*, 20(1), 63-73.

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และทักษะปฏิบัติทำร่วมาตรฐานของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา โดยใช้รูปแบบ การสอนจิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติของเดวิส

ศรียญา สีเลา คำรณ สุนทรานนท์ และ รจนา สุนทรานนท์

สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนร่วมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ (Jigsaw) ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่เรียนร่วมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสกับกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ 3) เปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่เรียนร่วมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสกับกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสารสาสน์เอกตรา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 59 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 29 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องร่วมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ร่วมาตรฐาน และ 3) แบบประเมินทักษะปฏิบัติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบแบบที่

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนร่วมาตรฐาน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิส มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่เรียนร่วมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ทักษะการปฏิบัติทางการเรียนของกลุ่มที่เรียนร่วมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ รูปแบบการสอนแบบจิ๊กซอว์ ทักษะปฏิบัติของเดวิส

A Comparison of Grade 3 Students' Learning Achievement in Practical Dance after Studying with A Jigsaw Instruction Model Blended with Davies Practical Skills at Sarasas Ektra School

Sarinya Sirao Kamron Suntharanont and Rojana Suntharanont

Program in Thai Classical Dance Education, Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Abstract

The study aimed to: 1) compare the learning achievement of Grade 3 students learning the standard dancing by jigsaw teaching model combined with Davies' practical skill theory before and after class, 2) compare the learning achievement and practical skills of the third grade students between the standard dance groups using the jigsaw learning style and combining with Davies' practical skills and the group studying with the conventional approach, and 3) compare the students' practical skills between the standard dance groups using the jigsaw learning pattern combining with Davies' practical skills and the group studying with the conventional approach. The samples were 59 Grade 3 students of 2 classes studying at Sarasas Ektra School in Semester 1, Academic Year 2020 by Cluster Sampling method: 29 trail cases and 30 control cases. The instruments were consisted of 8 standardized learning activities for Grade 3 students, the learning management plans, the standard achievement tests, the standard achievement assessment form and the practical skill assessment form. The analyzing statistics were Mean, Standard Deviation and t-test.

It was found that 1) students studying standard dancing by jigsaw teaching model combined with Davies' theory of practical skills have higher academic achievement after studying than before studying. The study was statistically significant at .01. 2) The achievement of standard dance groups using a jigsaw learning model combined with Davies' practice skills was higher than the control group at .01. 3) The practical skills of students studying standardized dance with a jigsaw teaching combined with Davies' theoretical practical skills were significantly higher than the control group at the .01.

Keywords: Learning Achievement, Teaching Jigsaw Styles, Davies' Theory of Practice Skill

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมของชาติแสดงถึงความเป็นมาของอารยประเทศที่มีประวัติศาสตร์ ความเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีต ในเรื่องของประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ภูมิธรรม ภูมิปัญญา และการสร้างสรรค์งาน เพื่อเป็นสื่อจรรโลงใจและสร้างความสุนทรีย์ให้กับมนุษย์ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่าของสังคม หนึ่งในศิลปวัฒนธรรมของชาติที่เป็นเอกลักษณ์สะท้อนความเป็นไทยให้ปรากฏแก่นานาประเทศควรค่าแก่การสืบทอดนั้นคือ นาฏศิลป์ไทย (กรมศิลปากร, 2542) นาฏศิลป์ไทยมีความอ่อนช้อยงดงาม มีลีลาที่เป็นแบบฉบับแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่แสดงได้ในเวลาจำกัด สร้างความประทับใจผู้ดูในทันที นาฏยศาสตร์ในสมัยก่อนเป็นศิลปะที่แตกต่างกับศิลปะอื่น ๆ เพราะเก็บรักษาไว้ได้ในตัวคนเท่านั้นไม่อาจเก็บไว้ได้อย่างถาวร เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม หรือบันทึกลงกระดาษได้ เช่น ดนตรีและวรรณคดี ดังนั้น การสงวนรักษาและเผยแพร่ นาฏศิลป์ไทยจึงมิได้จำกัดอยู่ในการปฏิบัติอย่างเดียว หากจำเป็นต้องให้การศึกษาวิชานี้ให้แก่องค์กรด้วย (พิมพ์ดี จันทรโกศล, 2557)

นาฏศิลป์ไทยเป็นศาสตร์หนึ่งในแขนงวิชาจิตรศิลป์ที่จัดเป็นศิลปะแห่งความงดงามที่มุ่งหมายให้เกิดความบันเทิงให้แก่จิตใจ สะท้อนวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต สังคม ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสมัยต่าง ๆ โดยมีนาฏศิลป์พื้นเมืองแต่ละท้องถิ่นของไทยเป็นรากเหง้าแห่งประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ บ่งบอกถึงอารยธรรมของชนเผ่าได้อย่างชัดเจน นาฏศิลป์ไทยจึงเป็นศิลปะเฉพาะตนที่แสดงถึงเรื่องราวของชาติพันธุ์ได้เป็นอย่างดี นาฏศิลป์ไทยเป็นวิชาชีพแขนงหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างมาก เป็นศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ มีคุณค่าถือเป็นมรดกวัฒนธรรมไทยเช่นเดียวกับมรดกวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น ภาษา การแต่งกาย วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี และอาหาร ประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์คือประวัติความเป็นมาของชาติบ้านเมือง สังคม ชุมชน และประวัติความเป็นมาของมนุษย์ในสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน สังคม ชุมชน และมนุษย์มีวิวัฒนาการมาเช่นไร นาฏศิลป์มีวิวัฒนาการตามมาเช่นนั้น เมื่อย้อนเวลากลับไป นาฏศิลป์คือศิลปะการแสดงที่มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก โดยผ่านรูปแบบของวรรณกรรมบทละคร ผู้แสดง และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดสุนทรีย์ ทำให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ คือมีอารมณ์และความรู้สึกในทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า อายตนะทั้ง 6 หมายถึง สิ่งที่เป็นสื่อทำให้เกิดความรู้สึก คือ หู ตา จมูก ลิ้น กาย ใจหรือจิต โดยอายตนะเป็นเครื่องรับอารมณ์เมื่อมากระทบกับ ผัสสะกับสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความรู้สึก เช่น หูผัสสะ คือการได้ยิน ตาผัสสะ คือการได้เห็น จมูกผัสสะ คือการได้กลิ่น ลิ้นผัสสะ คือการได้รส กายผัสสะ คือการได้สัมผัส ใจหรือจิตผัสสะ คือการได้รับรู้ถึงความรู้สึกถึงอารมณ์ ซึ่งในการแสดงอายตนะและผัสสะ คือ เป็นเครื่องพันธุนาการทางด้านอารมณ์ของศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น การรับรู้สารของผู้ชมนั้นเป็นเรื่องของการรับรู้ทางจิตและความรู้สึกมากกว่าสาร

ที่จะได้รับจากการแสดง เพราะเมื่อผู้ชมส่วนใหญ่ได้รับชมการแสดงแล้วนั้นก็รู้สึกเหมือนตนเองได้มีโอกาสเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงหรือรู้สึกเปรียบเทียบตนเองว่าเป็นเหมือนตัวละครที่กำลังแสดงอยู่บนเวทีเป็นความสุขทางใจที่ได้เลียนแบบทางจิต (Identification) ผู้ชมจะรับรู้ได้ว่ามีบางส่วนในชีวิตของผู้ชมนั้นมีจุดร่วมกับชีวิตหรือเหตุการณ์ที่ตัวละครกำลังแสดงหรือเผชิญอยู่ ซึ่งตรงกับคำอธิบายในทฤษฎีผลกระทบ (Impact Theory) กล่าวว่า ตัวละครที่เป็นต้นแบบของการเลียนแบบทางจิตจะทำให้ผู้ชมนำความคิด อารมณ์ที่สอดคล้องคุณธรรม จริยธรรมผ่านทางตัวละคร นำนวนิยายหรือเทพนิยายที่มีความเชื่อและความศรัทธาในศาสนาสอดคล้องแทรกในรูปแบบของการแสดง ซึ่งนำเสนอและถ่ายทอดความเป็นจริงในสังคมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (ธรรมจักร พรหมพ้วย และรวิวรรณ อดิศักดิ์, 2557)

จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ ทศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ซึ่งในส่วนของสาระนาฏศิลป์นั้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

นาฏศิลป์นับว่าเป็นศิลปะที่โดดเด่น สามารถแสดงออกได้โดยตัวเองทั้งในลักษณะที่เข้มแข็งและอ่อนโยน นาฏศิลป์ถือว่าเป็นศาสตร์ทางศิลปะที่สำคัญยิ่ง เป็นที่รู้จักกันดีในรูปแบบของการแสดงที่มีลีลาอันอ่อนช้อยงดงาม บ่งบอกถึงความประณีตรักสวয়รักงามแฝงด้วยจินตนาการและศิลปะอันละเอียดอ่อนของคนไทย แสดงถึงความเป็นอารยธรรมอันรุ่งเรืองและความมั่นคงของชาติที่ได้สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาล ซึ่งความสำคัญของนาฏศิลป์นอกจากจะมีคุณค่าในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและแสดงถึงอารยธรรมที่รุ่งเรืองแล้ว นาฏศิลป์ยังมีประโยชน์สำหรับผู้ที่ได้เรียนรู้ นั่นเป็นเพราะว่าการเรียนนาฏศิลป์เป็นการใช้อวัยวะทุกส่วนของร่างกาย การเคลื่อนไหวของนาฏศิลป์ไทยที่มีท่าทางคล้ายท่าฤๅษีดัดตนส่งผลให้ผู้ที่ได้ฝึกหัดเป็นผู้มี

สุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจแจ่มใสและมีบุคลิกภาพที่ดี ดังนั้น การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา เพราะทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน รู้สึกชื่นชม และเห็นความสำคัญของการเรียนนาฏศิลป์ในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทย เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกทั้งในด้านการร้องเพลง การเคาะจังหวะ การเคลื่อนไหวร่างกายในลีลาจังหวะต่าง ๆ สาระสำคัญของการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ คือ เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งของมนุษย์ เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตนเองออกมาในรูปของท่าทางที่เลียนแบบธรรมชาติและมีการพัฒนาการมาเป็นการแสดง จนกลายเป็นศิลปวัฒนธรรมที่แสดงเอกลักษณ์ประจำชาติ กิจกรรมด้านนาฏศิลป์จึงมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักชม ฟัง และแสดงออกด้านดนตรีและนาฏศิลป์อย่างมีความสุขสนุกสนาน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องครอบคลุมกิจกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในสาระนาฏศิลป์นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนต้องเน้นด้านทักษะการปฏิบัติจริงให้มากที่สุด เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะความชำนาญในทักษะที่เรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือนำไปแสดงออกในทางที่ถูกต้อง

การสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction) เป็นการสอนโดยใช้เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนหลักแล้วสอนเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับเรื่องหรือวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างกลมกลืน เพื่อให้เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง (บุรชัย ศิริมหาสาคร, 2545) เช่น เทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนมอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาที่กำหนดให้ สมาชิกแต่ละคนจะถูกกำหนดโดยกลุ่มให้ศึกษาเนื้อหาคนละตอนที่แตกต่างกัน ผู้เรียนจะไปทำงานร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาที่เหมือนกัน หลังจากศึกษาทุกคนศึกษานั้นจนเข้าใจแล้ว จึงกลับเข้ากลุ่มเดิมเพื่อเล่าเรื่องที่ตนศึกษาให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มฟัง โดยเรียงลำดับเรื่องราวให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มสรุปเนื้อหาของสมาชิกทุกคนเข้าด้วยกัน ครูผู้สอนอาจเตรียมข้อสอบเกี่ยวกับบทเรียนนั้นไว้ทดสอบความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนในช่วงสุดท้ายของการเรียน (Slavin, 1995, อ้างถึงใน รัชณี ทาเหล็ก, 2556)

จากสภาพและผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการสอนด้วยวิธีการเรียนรูปแบบการสอนจิ๊กซอว์ผสมผสานกับทฤษฎีปฏิบัติของเดวิสจะเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาของรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้น รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies Instructional Model) เป็นรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระศิลปะ ซึ่งเดวิส (Davies, 1971, อ้างถึงใน นิกุล เปี่ยมมาลัย, 2560) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกัน

เป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ดี การจัดการสอนโดยใช้แนวคิดของเดวิส จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้เรื่องราวมาตรฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เพราะเป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ ขั้นตอนทั้งการทำงานเป็นรายบุคคลและการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถทำงานได้ บรรลุเป้าหมาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์งาน วางแผนในการทำงานอย่างมีขั้นตอนและ มีการประเมินผลการทำงานตั้งแต่วางแผนก่อนการทำงาน ขณะทำงาน และเมื่อทำงานเสร็จแล้ว ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบ (ทิตินา แคมมณี, 2557)การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้เนื้อหาในบทเรียนด้วยตนเองกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม มีการร่วมกัน แสดงความคิดเห็นและช่วยกันหาคำตอบของคำถามที่ครูผู้สอนได้แจกให้ ทำให้ผู้เรียนแต่ละคน เกิดความเข้าใจกับเนื้อหาและได้รับความรู้อย่างเท่าเทียม ทั้งยังส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักที่จะทำงาน ร่วมกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมห้อง เมื่อถึงเวลาแยกย้ายทำแบบทดสอบก็สามารถทำ คะแนนได้มากขึ้นอีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวโดยใช้วิธีการเรียน รูปแบบจิ๊กซอว์ผสมผสานกับทฤษฎีปฏิบัติของเดวิสมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อีกกับผู้เรียนและ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เรื่องราวมาตรฐาน กลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงและ แก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนร่ว มาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนจิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่าง กลุ่มที่เรียนร่วมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนจิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสกับกลุ่มที่ เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ เรียนร่วมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนจิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสกับกลุ่มที่เรียน ด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และทักษะปฏิบัติทำร่ว มาตรฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา โดยใช้รูปแบบการสอน จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติของเดวิส” มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

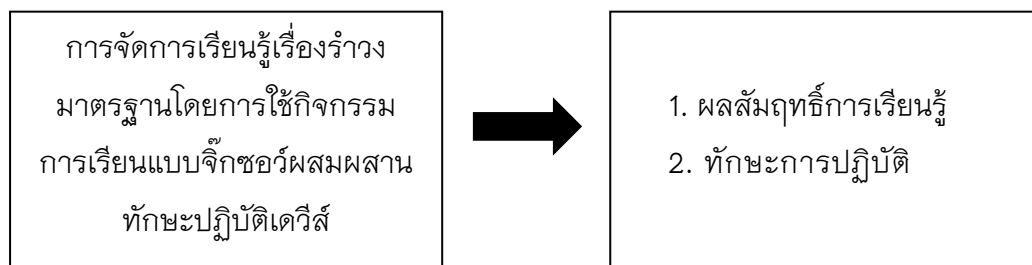
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสารสาสน์เอกตรา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 59 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 29 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการสอนจิ๊กซอว์ผสมผสานรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ทักษะปฏิบัติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนเรื่องราวมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่เรียนเรื่องราวมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ
3. นักเรียนที่เรียนเรื่องราวมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสมีทักษะการปฏิบัติสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

ในบทความวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และทักษะปฏิบัติทำเรื่องราวมาตรฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา โดยใช้รูปแบบการสอนจิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติของเดวิส” ผู้วิจัยเริ่มต้นเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง รำวงมาตรฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ ดังนี้

- 1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแสดงรำวงมาตรฐาน
- 1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแสดงรำวงมาตรฐาน
- 1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ทักษะปฏิบัติการร้องเพลงคันทรีคันทรี
- 1.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ทักษะการปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษานาฏศิลป์

เพลงคันทรีคันทรี

- 1.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ทักษะปฏิบัติท่ารำเพลงคันทรีคันทรี
- 1.6 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 ทักษะปฏิบัติการร้องเพลงคันทรีคันทรี
- 1.7 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 ทักษะการปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษานาฏศิลป์

เพลงคันทรีคันทรี

- 1.8 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ทักษะปฏิบัติท่ารำเพลงคันทรีคันทรี

2. คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์รำวงมาตรฐาน

- 2.1.1 หาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC: Index of Item Objective Congruence)
- 2.1.2 หาความยากง่ายของแบบทดสอบ
- 2.1.3 หาค่าอำนาจจำแนก
- 2.1.4 หาค่าความเชื่อมั่น

2.2 แบบประเมินทักษะปฏิบัติ

- 2.2.1 แบบประเมินทักษะปฏิบัติการร้องเพลงคันทรีคันทรี
- 2.2.2 แบบประเมินทักษะการปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษานาฏศิลป์เพลง

คันทรีคันทรี

- 2.2.3 แบบประเมินทักษะปฏิบัติท่ารำเพลงคันทรีคันทรี
- 2.2.4 แบบประเมินทักษะปฏิบัติการร้องเพลงคันทรีคันทรี
- 2.2.5 แบบประเมินทักษะการปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษานาฏศิลป์เพลง

คันทรีคันทรี

- 2.2.6 แบบประเมินทักษะปฏิบัติท่ารำเพลงคันทรีคันทรี

3. วิธีการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินทักษะปฏิบัติ

3.1 หาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC)

สร้างและปรับปรุงตาม แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร เนื้อหา กระบวนการ ภาษาและการวัดผลประเมินผลตรวจสอบ เพื่อตรวจสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา คือ

เห็นว่าสอดคล้อง ให้คะแนน +1

ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 0

เห็นว่าไม่สอดคล้อง ให้คะแนน -1

ΣR = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตรของโลเวท

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left\{ r_{tt} \frac{\Sigma pq}{s^2} \right\}$$

r_{tt} = แทนความเชื่อมั่น

K = จำนวนข้อสอบ

การศึกษาคครั้งนี้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.81

การรวบรวมข้อมูล

1. ชี้แจงทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องร่างมาตรฐาน
2. ดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนกับกลุ่มทดลอง โดยแบบทดสอบร่างมาตรฐาน ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ค่า IOC = 0.7 และบันทึกคะแนนสอบก่อนเรียนเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องร่างมาตรฐาน ใช้เวลา 8 ชั่วโมง ตามโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้
4. ดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนกับกลุ่มทดลอง โดยแบบทดสอบร่างมาตรฐาน เป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน และนำคะแนนสอบที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนไปวิเคราะห์ข้อมูล
5. ดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมด้วยแบบประเมินผลสัมฤทธิ์เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแสดงร่างมาตรฐาน

**ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียน
ร่วางมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสระหว่าง
ก่อนเรียนกับหลังเรียน**

การทดสอบ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	Sig.
ก่อนเรียน	29	2.20	0.940	26.017**	0.000
หลังเรียน	29	8.31	0.660		

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มทดลอง ที่เรียนร่วางมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนพบว่า คะแนนเฉลี่ย (*M*) ของคะแนนสอบหลังเรียน เท่ากับ 8.31 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย (*M*) ของคะแนนสอบก่อนเรียน เท่ากับ 2.20 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติ *t*-test พบว่า ค่า $t = 26.017$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนร่วางมาตรฐาน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิส มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่เรียนร่วางมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสกับกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ

**ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ระหว่างกลุ่มที่เรียนร่วางมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะ
ปฏิบัติเดวิสกับกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ**

การทดสอบ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	Sig.
กลุ่มทดลอง	29	17.37	0.820	17.893**	0.000
กลุ่มควบคุม	30	12.17	1.226		

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่เรียนร่วางมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสกับกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ เมื่อทดสอบด้วยสถิติ *t*-test พบว่า ค่า $t = 17.893$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ

นักเรียนที่เรียนร่วรวมมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่เรียนร่วรวมมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสกับกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่เรียนร่วรวมมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสกับกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ

การทดสอบ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
กลุ่มทดลอง	29	67.24	2.309	26.560**	0.000
กลุ่มควบคุม	30	49.55	2.292		

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่เรียนร่วรวมมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสกับกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ เมื่อทดสอบด้วยสถิติ *t*-test พบว่า ค่า *t* = 26.560 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลปรากฏว่า ทักษะการปฏิบัติทางการเรียนของกลุ่มที่เรียนร่วรวมมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนร่วรวมมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิส เป็นการจัดการสอนแบบเป็นกลุ่มที่นักเรียนสามารถพึ่งพาช่วยเหลือกันได้ผสมผสานกับทักษะปฏิบัติเดวิสที่มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการเลียนแบบ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนสังเกตการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ 2) ขั้นการลงมือตามคำสั่ง คือให้ผู้เรียนลงมือทำโดยไม่มีแบบอย่างให้เห็น ผู้เรียนอาจลงมือทำตามคำสั่งของผู้สอนหรือทำตามคำสั่งที่ผู้สอนเขียนไว้ในคู่มือ 3) ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ 4) ขั้นการแสดงออก และ 5) ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ อย่างอิสระในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย เมื่อนำมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนร่วรวมมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสก่อนเรียนกับ

หลังเรียน ผลปรากฏว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน คือ คะแนนสอบหลังเรียน เท่ากับ 8.31 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย (M) ของคะแนนสอบก่อนเรียน เท่ากับ 2.20 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติ t -test พบว่า ค่า $t = 26.017$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของมนชนก รัตนจำนงค์ (2561) เรื่อง *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ด้วยรูปแบบการสอนแบบทางตรงผสมผสานทักษะปฏิบัติของเดวิสสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* ซึ่งผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ด้วยรูปแบบการสอนทางตรงผสมผสานทักษะปฏิบัติของเดวิส คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ด้วยการสอนแบบปกติ คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ด้วยการสอนรูปแบบทางตรงผสมผสานทักษะปฏิบัติของเดวิส กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่เรียนร่วมามาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จักซอร์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิส ทักษะปฏิบัติทางการเรียนของกลุ่มที่เรียนร่วมามาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จักซอร์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ โดยทดสอบด้วยสถิติ t -test พบว่า ค่า $t = 17.893$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถยุทธ ผันพอง (2555) เรื่อง *การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์พื้นบ้าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* พบว่า 1) ผลการพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.64/83.16 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนนาฏศิลป์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนนาฏศิลป์ มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .63 4) ทักษะการปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนนาฏศิลป์ ได้คะแนนเฉลี่ยรวม 97.20 จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81 อยู่ในระดับคุณภาพ 4 หมายถึง ดีมาก

3. ทักษะปฏิบัติทางการเรียนของกลุ่มที่เรียนร่วมามาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จักซอร์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ โดยทดสอบด้วยสถิติ t -test พบว่า ค่า $t = 26.560$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลปรากฏว่า ทักษะการปฏิบัติทางการเรียนของกลุ่มที่เรียนร่วมามาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จักซอร์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิสสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาหวัน พิมพ์ศรี (2553) เรื่อง *การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร่วมามาตรฐานเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้าและรำพื้นเมืองแบบเน้นการปฏิบัติและการใช้สื่อประสม* พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เรื่องร้องมาตรฐานเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้าและรำพื้นเมือง แบบเน้นการปฏิบัติและการใช้สื่อประสม มีประสิทธิภาพ 82.11/35.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.7276 และพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมทักษะปฏิบัติโดยรวมมีค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตเท่ากับ 0.86 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เรื่องร้องมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการสอนแบบจิ๊กซอว์ผสมผสานกับทฤษฎีปฏิบัติของเดวิสของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์และแบบประเมินทักษะปฏิบัติ เป็นแบบวัดความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนจิ๊กซอว์ผสมผสานทักษะปฏิบัติเดวิส สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ซึ่งผู้วิจัยได้เผยแพร่แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องร้องมาตรฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และมีความประสงค์ที่จะเผยแพร่ให้ครูผู้สอนที่สนใจในรายวิชานาฏศิลป์สามารถนำไปใช้อ้างอิงกับประชากรและนำรูปแบบการจัดการสอนไปเป็นแนวทางเพื่อประโยชน์ในการสอนต่อไป
2. ควรศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบจิ๊กซอว์ผสมผสานกับทฤษฎีปฏิบัติของเดวิสเพื่อนำไปพัฒนาด้านอื่นต่อ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การแสดงออก เป็นต้น
3. ควรนำรูปแบบการสอนแบบจิ๊กซอว์ผสมผสานกับทฤษฎีปฏิบัติของเดวิสไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดการแสดงอื่น ๆ เช่น ระบำ รำ หรือร้องมาตรฐานในเพลงอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2542). *แผนแม่บทการอนุรักษ์สืบทอดพัฒนาศิลปวัฒนธรรมยามวิกฤต พ.ศ. 2542-2545*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ดาหวัน พิมพ์ศรี. (2553). *การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องร้องมาตรฐานเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้าและรำพื้นเมืองแบบเน้นการปฏิบัติและการใช้สื่อประสม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ทิตนา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธรรมจักร พรหมพ้วย และรวิวรรณ อติศัยการดี. (2557). *ภาษาท่าและการตีบท*. เอกสารประกอบการสอน. สาขาวิชานาฏกรรมไทย ภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิกุล เปี่ยมลย์. (2560). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบทักษะปฏิบัติของเดวิส ที่ส่งเสริมทักษะการปฏิบัติงานช่างในบ้าน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- บุรชัย ศิริมหาสารคาม. (2545). *สรุปบรรยาย เรื่องการฝึกอบรมตามหลักสูตรใหม่*. โครงการสัมมนาวิทยาเขต 1-5 12 มีนาคม 2545. นครปฐม: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษานครปฐม.
- พิมพ์ดี จันทรโกศล. (2557). *กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก* (ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- มนชนก รัตนจำนงค์. (2561). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ ด้วยรูปแบบการสอนแบบทางตรงผสมผสานทักษะปฏิบัติของเดวิสสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- รัชนี ทาเหล็ก. (2556). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์เรื่องเส้นขนานที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อรรถยุทธ พันพอง. (2555). *การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์พื้นบ้าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

การพัฒนาความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยและความคงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เก็ท

สุวรรณา อ่อนเบา¹ และพิณพนธ์ คงวิจิตร²

¹สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาค่าระดับความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เก็ทก่อนและหลังการทดลอง 2) เปรียบเทียบความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เก็ทก่อนและหลังการทดลอง และ 3) ศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เก็ท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนคลองเกลือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การสะกดคำภาษาไทย โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เก็ท 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการสะกดคำภาษาไทย และ 3) แบบทดสอบวัดความคงทนในการเรียนรู้ เรื่องการสะกดคำภาษาไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าระดับความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เก็ทหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) ความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เก็ทหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความคงทนในการเรียนรู้การสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เก็ท เมื่อระยะเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความสามารถในการสะกดคำภาษาไทย ความคงทนในการเรียนรู้ รูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เก็ท

The Development of Word Spelling Competency in Thai Language and Learning Retention of Pathomsuksa 1 Students by Using Brain-Targeted Teaching Model

Suwanna Onbao¹ and Pinpon Kongwijit²

¹Teaching Thai language, Faculty of Education Silpakorn University

²Thesis Advisor, Faculty of Education Silpakorn University

Abstract

The research aimed to: 1) study spelling competency level in the Thai Language of prathomsuksa 1 students before and after learning by using Brain-Targeted Teaching Model 2) compare spelling competency in the Thai Language of prathomsuksa 1 students before and after learning by using Brain-Targeted Teaching Model and 3) examine knowledge retention of prathomsuksa 1 students after learning by using Brain-Targeted Teaching Model. The sample group was derived by using Simple Random Sampling, and consisted of 21 students studying in prathomsuksa 1/1 during academic year 1/2020 of Klongklua school under the Office of Nontaburi Primary Educational Service Area 2. The research instruments were: 1) lesson plans of spelling competency in the Thai Language by using Brain-Targeted Teaching Model, 2) a Thai Language spelling competency test, and 3) a Thai Language spelling competency and knowledge retention test. The data were analyzed by Mean, Standard Deviation, and one-sampl *t*-Test.

The results showed that: 1) after learning by using Brain-Targeted Teaching Model was students' Thai language spelling competency level was found to be at high level; 2) after learning by using Brain-Targeted Teaching, pratomsuksa 1 students' learning achievement in terms of Thai language spelling competency Model was higher than that of before with statistical significance at .05; and 3) knowledge retention concerning Thai language spelling of prathomsuksa 1 students appeared to be no difference within 2 weeks after learning by using Brain-Targeted Teaching Model.

Keywords: Spelling Competency in the Thai Language, Learning Retention, Brain-Targeted Teaching Model

บทนำ

การสะกดคำเป็นพื้นฐานของการอ่านออกเขียนได้ หากได้รับการวางรากฐานที่ดี จะทำให้มีความสามารถในการอ่านและเขียนที่ดี ศิวานนท์ ปทุมสูติ (2556) กล่าวว่า การวางรากฐานการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นสิ่งสำคัญที่สุด หากเริ่มต้นการอ่านและการเขียนไม่ดีก็จะเป็นทำให้นักเรียนมีปัญหาการเรียนในทักษะการอ่านและการเขียนในระดับชั้นต่อไป แม้การอ่านออกเขียนได้จะมีความสำคัญมาก แต่ยังมีพบว่าประชากรที่อ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้เป็นจำนวนมาก

ผลการสำรวจการอ่านหนังสือนอกเวลาของประชากรประจำปี 2561 ที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562) พบว่า คนไทยจำนวนหนึ่งไม่อ่านหนังสือนอกเวลา เมื่อสำรวจสาเหตุของการที่ไม่อ่านหนังสือนอกเวลา พบว่า ร้อยละ 25 อ่านไม่ออก ซึ่งสาเหตุที่อ่านไม่ออกคือสะกดคำผิด นอกจากปัญหาการอ่านไม่ออกแล้ว สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) กล่าวว่า นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษายังมีปัญหาด้านการเขียนคำภาษาไทยผิด กล่าวคือ นักเรียนเรียงรูปประโยคไม่ถูกต้องตามไวยากรณ์ และข้อความที่เขียนไม่สามารถสื่อความหมายได้ ซึ่งปัญหาการเขียนที่ประสบอยู่ล้วนเกิดจากนักเรียนมีพื้นฐานในการเขียนที่ไม่ดี จึงทำให้เกิดปัญหาในการเรียนด้านการเขียนในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นการเขียนสะกดคำจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรฝึกให้นักเรียนมีความแม่นยำตั้งแต่ในระดับเริ่มต้น

ความสามารถในการสะกดคำเป็นทักษะที่จำเป็นจะต้องได้รับการฝึกฝนทั้งด้านการอ่านสะกดคำและเขียนสะกดคำ เพื่อให้ นักเรียนได้รับการพัฒนาทั้ง 2 ทักษะควบคู่กัน การเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นจะต้องเน้นการอ่านและเขียนให้ถูกต้อง มีความแม่นยำในหลักเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากทักษะแรกของการอ่านออกเขียนได้ไม่ได้รับการพัฒนาจะทำให้การเรียนในระดับที่สูงขึ้นไปมีปัญหา ครูจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียน สอดคล้องกับ ปิตินันท์ สุทธสาร (อ้างถึงใน สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557) กล่าวว่า ครูต้องรู้จักวิธีสอนที่หลากหลายและครูต้องฝึกให้นักเรียนอ่านเขียนอย่างสม่ำเสมอ เพราะวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่เน้นทักษะ การที่นักเรียนจะอ่านเขียนได้นั้น การที่นักเรียนจะอ่านออกเขียนได้ครูต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะภาษาไทยในทุก ๆ วิชา เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาไทยให้ดีขึ้น อีกทั้งผู้ปกครองต้องมีส่วนในการส่งเสริมนักเรียนด้วย

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงเกี่ยวกับการศึกษา ได้ให้ความสำคัญในด้านการอ่านออกเขียนได้และเล็งเห็นถึงปัญหาของการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2558 เป็นปีแห่งการปลดนักเรียน

อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ โดยมีเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และมีมาตรการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการเกี่ยวกับการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) นโยบายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการแก้ปัญหาให้นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ต้องเริ่มดำเนินการจากนักเรียนระดับชั้นต้น ๆ ก่อน คือเริ่มจากการสะกดคำตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพราะการสอนสะกดคำนั้นถือเป็นเรื่องพื้นฐานของการอ่านออกเขียนได้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2562) ได้สรุปผลการประเมินการอ่านและเขียนในระดับปรับปรุงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2561 จำแนกรายชั้นในภาพรวมระดับประเทศ ผลการประเมิน พบว่า ผลการประเมินความสามารถในการอ่านและการเขียนในระดับปรับปรุงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นว่ายังมีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การอ่านออกเขียนได้ของเด็กไทยที่ยังต้องปรับปรุงในด้านนี้ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีผลการอ่านและการเขียนที่ดีขึ้น ตลอดจนสามารถอ่านออกเขียนได้ทุกคนตามมาตรฐานการศึกษาที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้กำหนดเป้าหมายไว้ แล้วจึงนำผลการประเมินนี้ไปใช้ในการพัฒนาและซ่อมเสริมนักเรียนที่มีปัญหาในการอ่านและการเขียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนคลองเกลือเป็นสถานศึกษาที่มุ่งตอบสนองนโยบายการอ่านออกเขียนได้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดให้ในแต่ละระดับชั้นมีการรายงานผลการดำเนินงานแก้ปัญหาให้นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อ่านไม่คล่องเขียนไม่คล่องทุกเดือนต่อผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งมีการทดสอบประเมินความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading Test: RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในทุกปีการศึกษา และมีการสอบวัดและประเมินผลความสามารถและทักษะการอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ทุกภาคการศึกษาจากสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านและการเขียนของนักเรียน (โรงเรียนคลองเกลือ, 2562)

การพัฒนาความสามารถในการสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำเป็นต้องมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กล่าวว่า การสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ครูจะต้องรู้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อหาวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียนในแต่ละวัย สอดคล้องกับอัจฉรา ชิวพันธ์ (2557) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษานั้น ครูจะต้องหาวิธีการเพื่อให้เด็กที่อยู่ในวัย 6-12 ปี ได้พัฒนาทักษะทางภาษาไทยเพื่อให้เกิดความรู้ด้านหลักเกณฑ์ทางภาษา ตระหนักถึงการใช้ภาษา

ที่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล มีทักษะทางการคิดและการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนรู้จักแสวงหาสิ่งจำเป็นในชีวิตอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญา และควรมีวิธีสอนที่สอดคล้องกับสติปัญญาในการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความคงทนในการเรียนรู้

ความคงทนในการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ดังที่ Adams (1967) กล่าวว่า ความคงทนในการเรียนรู้ คือ การคงไว้ซึ่งผลการเรียนหรือความสามารถที่จะระลึกได้ต่อสิ่งเร้าที่เคยเรียนหรือเคยที่มีประสบการณ์รับรู้มาแล้ว หลังจากที่เราผ่านไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง โดยเฉพาะการสอนอ่านและเขียนสะกดคำนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการอ่านและเขียนสะกดคำเป็นพื้นฐานของการเริ่มอ่านและเริ่มเขียน อีกทั้งยังมีหลักเกณฑ์ในการประสมคำที่นักเรียนต้องทำความเข้าใจ หากนักเรียนสามารถจดจำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง จนเกิดความคงทนในการเรียนรู้ของพื้นฐานในการอ่านและเขียนแล้วนั้น นักเรียนจะสามารถนำความรู้พื้นฐานนี้ไปใช้ในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้ ความคงทนในการเรียนรู้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการใช้ชีวิต โดยเฉพาะเรื่องการเรียนรู้ที่จะต้องใช้การจำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น หากมีทักษะในการจำที่ดีก็จะสามารถจดจำรายละเอียด เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นออกมาให้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการจำและการเรียนรู้เป็นเรื่องของสมอง ดังนั้น ครูควรจัดการเรียนรู้เรื่องสะกดคำให้สอดคล้องกับการทำงานของสมองของนักเรียนในช่วงวัยนี้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการทำงานของสมองเพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจ เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และสามารถจดจำและนำความรู้ต่าง ๆ ไปใช้เชื่อมโยงสัมพันธ์ในทุกมิติของชีวิต ซึ่งการนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของสมองมาใช้ในการจัดการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้ดีขึ้น Hardiman (2012) กล่าวว่า รูปแบบการสอนเบรนทาร์เก็ต เป็นรูปแบบการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้แนวคิดจากการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain – Based – Learning) มุ่งส่งเสริมวิธีการแบบองค์รวมเพื่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ โดยใช้สมอง โดยการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้แบ่งขั้นตอนทางออกเป็นขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนล้วนมีผลการวิจัยรองรับว่ามีประสิทธิภาพ แม้ขั้นตอนแต่ละขั้นจะแยกกันเป็นขั้น ๆ แต่องค์ประกอบของแต่ละขั้นตอนล้วนมีความสัมพันธ์กัน อีกทั้งมีขั้นตอนที่สามารถส่งเสริมความคงทนในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำรูปแบบการสอนเบรนทาร์เก็ตมาใช้พัฒนาความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ทก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ทก่อนและหลังการทดลอง
3. เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ท

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคลองเกลือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 82 คน โดยจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนคลองเกลือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ที่กำลังเรียนอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรต้น** ได้แก่ รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ท ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) สร้างบรรยากาศด้านอารมณ์เพื่อการเรียนรู้ 2) สร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 3) ออกแบบประสบการณ์เรียนรู้ 4) สอนให้เกิดความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ทักษะ และแนวคิด 5) ขยายและประยุกต์ใช้ความรู้ 6) ประเมินการเรียนรู้
2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ ความสามารถในการสะกดคำ และความคงทนในการเรียนรู้

สมมติฐานของการวิจัย

1. ระดับความสามารถในการสะกดคำภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ทหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ทหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ทสิ้นสุดลง และเมื่อระยะเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีการพัฒนาเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้การสะกดคำภาษาไทยที่จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เก็ต จำนวน 8 แผน จำนวนทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง มีค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยเป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการสะกดคำแบบปฏิบัติจริง จำนวน 36 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบ ตั้งแต่ 0.67-1.00 มีค่าดัชนีความยากง่ายของข้อสอบ อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 ค่าดัชนีอำนาจจำแนกของข้อสอบ มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.92

3. แบบทดสอบวัดความคงทนในการเรียนรู้เรื่องการสะกดคำภาษาไทย เป็นแบบทดสอบที่โครงสร้างคู่ขนานกับแบบทดสอบวัดความสามารถในการการสะกดคำภาษาไทยที่ใช้วัดก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 36 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบ ตั้งแต่ 0.67-1.00 มีค่าดัชนีความยากง่ายของข้อสอบ อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 ค่าดัชนีอำนาจจำแนกของข้อสอบจำนวน มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.92

การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีรายละเอียดขั้นตอนการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ก่อนดำเนินการทดลอง ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการสะกดคำภาษาไทย ประกอบด้วย

1.1 การอ่านสะกดคำ แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 การอ่านสะกดคำ จำนวน 12 คำ และตอนที่ 2 การอ่านคำ จำนวน 12 คำ โดยมีคะแนนคำละ 1 คะแนน รวมเป็น 24 คะแนน

1.2 การเขียนสะกดคำ วัดโดยการเขียนตามคำบอก จำนวน 12 คำ คำละ 1 คะแนน รวมเป็น 12 คะแนน

2. ผู้วิจัยดำเนินการสอนกลุ่มทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เก็ต

3. นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียนวัดความสามารถในการสะกดคำภาษาไทย โดยใช้เครื่องมือเดียวกับแบบทดสอบวัดความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยฉบับก่อนเรียน

4. นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความคงทนในการเรียนรู้ เรื่องการสะกดคำภาษาไทย ที่มีโครงสร้างแบบคู่ขนานกับแบบทดสอบวัดความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบวัดความคงทนในการเรียนรู้ใช้เวลา หลังจากทดสอบหลังเรียน 2 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยศึกษาคำระดับความสามารถในการสะกดคำภาษาไทย ที่จัดการเรียนรู้โดยรูปแบบการสอนเบรนท์การ์เก็ท ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้เกณฑ์ระดับความสามารถในการสะกดคำ คือ คะแนน 0-12 แปลว่า อ่อน, 13-24 แปลว่า ปานกลาง, 25-36 แปลว่า เก่ง
2. ผู้วิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการสะกดคำภาษาไทย ที่จัดการเรียนรู้โดยรูปแบบการสอนเบรนท์การ์เก็ท ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที่ t -test แบบ Dependent
3. ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยรูปแบบการสอนเบรนท์การ์เก็ทผ่านไป 2 สัปดาห์ โดยใช้ผลการทดสอบหลังเรียนกับผลการทดสอบหลังจากผ่านไป 2 สัปดาห์ มาเปรียบเทียบกันโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทดสอบค่าที่ t -test แบบ Dependent

ผลการวิจัย

จากการทดลองสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบระดับความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์การ์เก็ท
2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์การ์เก็ท ซึ่งวัดจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการสะกดคำ
3. ผลการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์การ์เก็ท ซึ่งวัดจากแบบทดสอบวัดความคงทนในการเรียนรู้ เรื่องการสะกดคำภาษาไทย

**ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระดับความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์เวิร์ทท์เกิดก่อนและหลังการทดลอง
โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์เวิร์ทท์เกิด**

ระดับความสามารถ ในการสะกดคำ	คะแนนเต็ม	n	จำนวนนักเรียนที่มีค่าระดับ ความสามารถในการสะกดคำ	
			ก่อนเรียน	หลังเรียน
เก่ง	36	21	4	10
ปานกลาง	36	21	8	6
อ่อน	36	21	9	5

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าระดับความสามารถในการสะกดคำภาษาไทย ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์เวิร์ทท์เกิด หลังการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีค่าระดับ
การเรียนรู้ที่สูงขึ้น เมื่อพิจารณาตามระดับความสามารถในการสะกดคำ พบว่า นักเรียนที่อยู่ใน
ระดับเก่งหลังเรียนมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

**ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์เวิร์ทท์เกิดก่อนและหลังการทดลอง
โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์เวิร์ทท์เกิด**

ความสามารถ ในการสะกดคำ	คะแนนเต็ม	n	M	SD	t-test	p-value
ก่อนเรียน	36	21	14.90	10.51	-8.589	.000*
หลังเรียน	36	21	22.57	10.03		

*P<.05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์เวิร์ทท์เกิด ($M =$
22.57, $SD = 10.03$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการเรียนรู้ ($M = 14.90$, $SD = 10.51$) อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

ตารางที่ 3 การศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ต

ความสามารถในการสะกดคำ	คะแนนเต็ม	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	t-test	p-value
หลังเรียน	36	21	22.57	10.03	-1.291	.212
หลังเรียน 2 สัปดาห์	36	21	23.38	8.58		

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ต มีค่าเท่ากับ ($M = 22.57$, $SD = 10.03$) และค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ตผ่านไป 2 สัปดาห์ มีค่าเท่ากับ ($M = 23.38$, $SD = 8.58$) เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ตและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ตผ่านไป 2 สัปดาห์ พบว่า นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ตก่อนและหลังการทดลอง สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ระดับความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน กล่าวคือ ระดับความสามารถในการสะกดคำหลังเรียนมีนักเรียนที่อยู่ในระดับเก่งเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากรูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ตส่งเสริมวิธีการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์โดยใช้สมอง และมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียน ซึ่งในการจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนล้วนส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการสะกดคำ มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวกให้กับนักเรียน มีสื่อหรือวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อดึงดูดและกระตุ้นความสนใจนักเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สอนให้เห็นภาพรวมโดยใช้ผังกราฟิกเพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพอย่างกว้าง แล้วสรุปเนื้อหาให้เข้าใจง่าย เชื่อมโยงความรู้เดิมเสริมความรู้ใหม่ มีการทบทวนความรู้ให้เกิดความแม่นยำและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งวัดผลและประเมินผลอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง สอดคล้องกับเกตุสุตา ใจคำ (2552) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นการนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการทำงานของสมองมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้

สอดคล้องกับพัฒนาการของสมองในแต่ละช่วงวัย จากการขั้นตอนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานของสมองจึงช่วยให้นักเรียนมีค่าระดับความสามารถในการสะกดคำสูงขึ้น จากขั้นตอนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานของสมองจึงช่วยให้นักเรียนมีค่าระดับความสามารถในการสะกดคำสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกุสุมา คำผาง (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการจัดการเรียนการสอนเขียนสะกดคำภาษาไทยโดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า ทักษะการสะกดคำหลังการทดลองสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณ มีวัน (2553) ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เกิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะรูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เกิดมีขั้นตอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของสมอง ดังที่ Hardiman (2012) กล่าวว่า วัฏจักร รูปแบบการสอนเบรนท์ลาร์เกิดเป็นรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของสมอง ในขั้นที่ 1 สร้างบรรยากาศด้านอารมณ์เพื่อการเรียนรู้ ผลมาจากการสร้างอารมณ์เชิงบวกให้แก่ นักเรียน และสร้างอารมณ์ให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน ซึ่งการสร้างอารมณ์เชิงบวกในการเรียนและจัดปัจจัยที่สร้างความเครียดในการเรียนนั้นสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพอย่างยิ่ง สุนทร โคตรบรรเทา (2548) กล่าวว่า อารมณ์สำคัญต่อการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้ได้รับอิทธิพลจากอารมณ์เป็นตัวจัดการ โดยผลกระทบต่ออารมณ์จะส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมาก ในขั้นที่ 2 สร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ผลมาจากการจัดบรรยากาศในห้องเรียนเหมาะสมกับเรื่องที่เรียน สอดคล้องกับ McBrien & Bandt (อ้างถึงใน บุญเลี้ยง ทูมทอง, 2556) กล่าวว่า การเรียนรู้อาศัยการจดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และการรับรู้ต่อสภาพแวดล้อม ขั้นที่ 3 ออกแบบประสบการณ์เรียนรู้ ผลมาจากการใช้ผังกราฟิก Pierce and Hunter (อ้างถึงใน กรรณิการ์ สุพิชญ์ และสันติ วิจักขณาลัญญ์, 2558) ได้กล่าวว่า ผังกราฟิกช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจและสรุปแนวคิดที่ซับซ้อนและอธิบายถึงรายละเอียดความสัมพันธ์ของเนื้อหา การจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาพร้อมทั้งสามารถลำดับความคิดให้เป็นระเบียบ ขั้นที่ 4 สอนให้เกิดความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ทักษะ และแนวคิด ผลมาจากการที่นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อทบทวนเนื้อหาที่เรียนมา ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย Hardiman (2012) กล่าวว่า การที่นักเรียนได้ฝึกและทบทวนความรู้ที่ได้เรียนมา โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรม จะส่งผลให้นักเรียนเกิดความเชี่ยวชาญในด้านเนื้อหามากขึ้น ขั้นที่ 5 สอนเพื่อขยายและประยุกต์ใช้ความรู้ ผลมาจากการจัดกิจกรรมที่ประยุกต์ใช้ความรู้ทำออกมาเป็นชิ้นงานแบบสร้างสรรค์ จุมพจน์ วณิชกุล (2551) ได้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ไว้ว่า

เป็นการนำความรู้หนึ่งไปประยุกต์ใช้กับอีกความรู้หนึ่ง ซึ่งได้ผลออกมาตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
ขั้นที่ 6 ประเมินการเรียนรู้ ผลมาจากการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายและต่อเนื่อง
โดยการประเมินการเรียนรู้ในการสะกิดคำเป็นการประเมินตามสภาพจริง สอดคล้องกับจตุภูมิ
เขตจัตุรัส (2560) กล่าวว่า การประเมินผลตามสภาพจริงเป็นการประเมินนักเรียนด้วยวิธีการ
ที่หลากหลายเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริง และการให้ข้อมูล
ป้อนกลับแก่นักเรียนนั้นจะช่วยสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้นักเรียน จากขั้นตอนแต่ละขั้นทำ
ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ
กาญจนา ไผ่สอาด (2557) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเงินทองของมีค่าของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำเพียร ชูเดช (2553) ศึกษา
ผลการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านและการเขียนคำที่มีตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วย
การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด โดยใช้สมองเป็นฐาน พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน โดยรวมมีความสามารถด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกด

3. ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้
โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ตสิ้นสุดลง และเมื่อระยะเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ไม่แตกต่างกัน
เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้เนื่องมาจากรูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ตเป็นรูปแบบ
การสอนที่เหมาะสมกับบริบทและช่วงวัยของนักเรียน อีกทั้งยังเน้นการทำงานของสมอง เพราะ
สมองทำหน้าที่เกี่ยวกับความจำของมนุษย์ นอกจากนี้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ตยังมีขั้นตอนที่
ช่วยส่งเสริมความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นที่ 1 สร้างบรรยากาศด้านอารมณ์เพื่อ
การเรียนรู้ ผลมาจากการสร้างบรรยากาศด้านอารมณ์ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ นักเรียนได้รู้สึก
ผ่อนคลายและสนุกสนาน สอดคล้องกับ Tyng, Amin, Saad, และ Malik (2017) กล่าวว่าอารมณ์
มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และความจำ แม้ว่าการบวนการรับรู้และอารมณ์สามารถกำหนด
แนวความคิดได้อย่างอิสระ แต่อารมณ์จะปรับเปลี่ยนการประเมินความรู้ความเข้าใจและ
กระบวนการความจำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากนักเรียนรู้สึกผ่อนคลายและเรียนอย่างมี
ความสุข จะทำให้นักเรียนเกิดการรับรู้และส่งผลต่อความจำเนื้อหาที่เรียนในระยะยาว ทำให้เกิด
เป็นความคงทนในการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 การสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ผลมาจากการสร้าง
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Bandura (อ้างถึงใน รังสิริศัพท์ วงศ์อุปราชและ
ศศิลักษณ์ ชัยนิจ, 2561) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งนักเรียนและ
สิ่งแวดล้อมก็มีอิทธิพลต่อกันในความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับตัวบุคคล ลักษณะของ
สิ่งแวดล้อมและสังคมเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดการคิดและการรับรู้ของนักเรียน ขั้นที่ 3 ออกแบบ
ประสบการณ์เรียนรู้ ผลมาจากการใช้ผังกราฟิกซึ่งจะช่วยให้เกิดการจดจำเป็นภาพ ทำให้นักเรียน

ได้เห็นถึงความสัมพันธ์กันของข้อมูล สอดคล้องกับกรรณิการ์ สุพิชญ์และสันติ วิจักขณาลัญญ์ (2558) ที่ได้กล่าวว่า ผังกราฟิกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้ได้ดีกว่าการสอนแบบปกติ เพราะผังกราฟิกช่วยส่งเสริมในด้านทักษะการคิดทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 4 สอนให้เกิดความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทักษะและแนวคิด ผลมาจากการสอนเนื้อหาผ่านกิจกรรมเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ อีกทั้งยังมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมให้นักเรียนคงความทรงจำของข้อมูลหรือความรู้ที่สำคัญในระยะยาว สอดคล้องกับกานต์วิ บุษยานนท์ (2559) ที่กล่าวว่า การที่นักเรียนจะได้รับเนื้อหาความรู้และการจดจำเนื้อหา แนวคิด และทักษะต่าง ๆ ไว้ได้ในระยะยาว ความเชี่ยวชาญนั้นจะขึ้นอยู่กับกระบวนการจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากการที่มนุษย์จะเก็บข้อมูลไว้ได้ จะต้องมีการจัดการข้อมูลแล้วจึงย้ายข้อมูลที่เก็บไว้ในความจำชั่วคราว ไปสู่คงทนในการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 ขยายและประยุกต์ใช้ความรู้ ผลมาจากการนำความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจและเชี่ยวชาญมาประยุกต์ใช้ผ่านกิจกรรมการคิดอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Dreddahl (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2559) ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความสามารถในการคิดหรือสร้างผลผลิตและสิ่งแปลกใหม่ที่เกิดจากการรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ออกมาในรูปของผลผลิตทางศิลปะ วรรณคดี วิทยาศาสตร์ ขั้นที่ 6 ประเมินการเรียนรู้ ผลมาจากการประเมินการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยปฏิบัติจริง จากการที่นักเรียนได้ฝึกฝนซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญและสามารถขยายความรู้ได้ทำให้เกิดเป็นความคงทนในการเรียนรู้ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ในการวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นการประเมินตามสภาพจริง ใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลาย จากขั้นตอนของรูปแบบการสอนเบรนท์เกิร์ตแต่ละขั้นจึงทำให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิณพนธ์ คงวิจิตร (2556) ที่ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์เกิร์ตที่มีต่อความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์เกิร์ตมีความคงทนในการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น จากการวิจัยครั้งนี้จึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์เกิร์ตสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการสะกดคำและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนทาร์เกิดเป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจแก่นักเรียน ให้นักเรียนได้ใช้ความคิดและพัฒนาสมองได้อย่างเต็มที่ ครูผู้สอนจึงควรศึกษาข้อมูลและวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนทาร์เกิด ครูควรสร้างบรรยากาศด้านอารมณ์เพื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนและสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพ รวมทั้งเลือกจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน
3. ในระหว่างปฏิบัติกิจกรรมครูควรบันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำผลจากการบันทึกไปประเมินการเรียนการสอน พัฒนาความก้าวหน้า กำกับ ติดตาม ปรับปรุงและแก้ไขการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อจะได้ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการสะกดคำและความคงทนในการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนทาร์เกิดในระดับชั้นอื่น ๆ
2. ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนเบรนทาร์เกิดไปพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ สุพิชญ์ และสันติ วิจักขณาลัญญ์. (2558). ฟังกราฟิก: เครื่องมือช่วยการเรียนรู้. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 11(2), 19-39.
- กานต์รวี บุษยานนท์. (2559). รูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของสมอง (Brain-Targeted Model) กับการพัฒนาสมอง และการเรียนรู้ Brain-Targeted Teaching Model: Brain development and Learning. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 12(2), 160-176.
- กรรณ มีวัน. (2553). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- กาญจนา ไผ่สอาด. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงมโนทัศน์ เรื่องเงินทองของมีค่าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

- กุสุมา คำผาง. (2559). ผลของการจัดการเรียนการสอนเขียนสะกดคำภาษาไทยโดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เกศสุตา ใจคำ. (2552). การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน: Brain-based learning. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 3(1), 62-60.
- คำเพียร ชูเดช. (2553). ผลการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านและการเขียนคำที่มีตัวสะกดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- จตุภูมิ เขตจัตุรัส. (2560). วิธีการและเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จุมพจน์ วณิชกุล. (2551). ทักษะการจัดการความรู้. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2564, จาก: <http://wachum.org/eBook/4000111/doc5-6.html>.
- บุญเลี้ยง หุมทอง. (2556). ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: เอส. พรินติ้งไทย แพลตฟอร์.
- พิณพนธ์ คงวิจิตร. (2556). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ตที่มีต่อความสุขในการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รังสิริศม์ วงศ์อุปราช และศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ. (2561). แนวทางการจัดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 11(1), 160-173.
- โรงเรียนคลองเกลือ. (2562). รายงานประจำปีระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562. นนทบุรี: ฝ่ายบริหารงานวิชาการโรงเรียนคลองเกลือ.
- ศิวานนท์ ปทุมสูติ. (2556). เด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้แก้ปัญหานิดเดียว (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: เฟสท์ออฟเลท (1993).
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2559). หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การคิดเชิงสร้างสรรค์. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2564. จาก: <https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc-2017-eb13.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). แนวการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559).

คู่มือการสอนอ่านเขียนโดยการแจกลูกสะกดคำ. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2562).

คู่มือการดำเนินงานขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยปีงบประมาณ 2562. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *สรุปผลที่สำคัญการสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ. 2561*.

กรุงเทพฯ: กองสถิติพยากรณ์.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2557). *นักภาษาไทยฆ่าเหละปัญหา*

ปัญหาเด็กไทยอ่านไม่ออก ชี้อุบัติเป็นต้นเหตุสอนผิดวิธี สอนสะกดคำแปลกทำให้เด็กไขว้เขว.

สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2564, จาก: <https://www.posttoday.com/social/general/309228>.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2548). *หลักการเรียนรู้โดยเน้นสมองเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนา

ผู้บริหารการศึกษา.

อัจฉรา ชิวพันธ์. (2557). *ภาษาพาสอน เรื่องน่ารู้สำหรับครูภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ:

แอคทีฟพริ้นท์.

Adam, J. A. (1967). *Human memory*. New York: McGraw-Hill.

Hardiman, M. (2012). *The brain-targeted teaching model for 21st century school reading companion and study guide*. California: Corwin Press.

Tyng, M., Amin, U., Saad, N. M. & Malik, S. (2017). *The influences of emotion on learning and memory*. Retrieved January 7, 2021, from

<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2017.01454/full>

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ (Reviewers)
ที่ลงเผยแพร่ในวารสารจันทร์เกษมสาร ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 มกราคม–มิถุนายน 2564

รายชื่อ

รองศาสตราจารย์ ดร. ปิยนันท์	โชติวนิช
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร	ดาบเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญกร	เอี่ยมพญา
รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต	อธิปัตยกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์วิมล	วังแก้วหิรัญ
รองศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์	ศิริกัญจนารักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วาโร	เพ็งสวัสดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัณญา	สะสอง
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ	นันทจันทุล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ	แสงทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์	กิตตินรรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลธิป	สมาหิโต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา	ทองอร่าม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์	รวมชมรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา	เกิดผล ประสพศักดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหทัยา	สิทธิวิเศษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำเนา	หมื่นแจ่ม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณรุ่ง	ปภาพสิษฐ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชิชา	รุ่งแสง

หลักเกณฑ์การลงตีพิมพ์ในวารสารจันทร์เกษมสาร

เวลาเผยแพร่	เผยแพร่เป็นประจำทุกปี ๆ ละ 2 ฉบับ โดยกำหนดออกตรงตามเวลาอย่างต่อเนื่อง คือ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม
เจ้าของวารสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
ติดต่อกองบรรณาธิการ	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม โทร 0-2942-5800, 0-2942-6800 (ต่อ 9001-9007) แฟกซ์: 0-2512-1845 อีเมล: research.rdi@chandra.ac.th

มาตรฐานวารสาร

ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวารสารวิชาการกลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยกองบรรณาธิการ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์ที่ อว. และ สกสว. กำหนด ทั้งจากภายในและภายนอก ในสัดส่วนที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมากกว่าผู้ทรงคุณวุฒิภายใน ระบบการพิจารณาประเมินบทความใช้ระบบที่ผู้เขียนและผู้อ่านไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double blind) โดยผู้อ่าน (Reviewer) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีตำแหน่งทางวิชาการ และ/หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในระดับปริญญาเอก มีความเชี่ยวชาญในสาขาและมีผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่องหรือสอดคล้องกับบทความที่นำเสนออย่างน้อย 2 คน

เรื่องที่ลงวารสาร

1. เป็นบทความวิจัย (Research Articles) หรือบทความวิชาการ (Articles) ในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
2. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน รวมทั้งไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาหรือส่งเพื่อตีพิมพ์ที่อื่นซ้ำในเรื่องเดียวกัน
3. เนื้อหา ส่วนประกอบใด ๆ ของบทความ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนแต่ละท่านกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยหรือรับผิดชอบ
4. ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารจันทร์เกษมสารต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ประเมินบทความตามกระบวนการ และได้รับการยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความอย่างน้อย 2 คน
5. ผู้เขียนต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด รวมทั้งต้องยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความได้ก่อนเผยแพร่
6. ผู้เขียนต้องกรอกข้อมูลในระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journals Online–ThaiJO) โดยเข้าไปที่ www.tci-thaijo.org

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

1. บทความทุกบทที่ส่งมาให้พิจารณา ต้นฉบับพิมพ์ในกระดาษเอ 4 ความยาวระหว่าง **15–20 หน้า** โดยใช้ชนิดและขนาดของตัวอักษรตามที่กำหนด

2. บทความทุกบทต้องมีชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนทุกคน บทคัดย่อ คำสำคัญ ที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ชื่อภาษาอังกฤษเฉพาะคำขึ้นต้นให้พิมพ์เป็นตัวพิมพ์ใหญ่ โดยแยกบทคัดย่อออกจากเนื้อหา ใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit AS

3. หัวข้อในบทความประกอบด้วย

3.1 บทคัดย่อ (ภาษาไทย) ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ใช้ตัวหนา ขนาด 18 ชื่อผู้เขียน ใช้ตัวหนา ขนาด 15 สังกัดที่ทำงาน ใช้ตัวปกติ ขนาด 12 ให้ระบุไว้ในบรรทัดต่อจาก ชื่อ-สกุล บทคัดย่อ ใช้ตัวหนาขนาด 16 เนื้อความใช้ตัวปกติ ขนาด 16

ชื่อเรื่องภาษาไทย (ชิดขวา)

ชื่อผู้เขียนภาษาไทย¹ (ชิดขวา)

¹สังกัดที่ทำงานภาษาไทย (ชิดขวา)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.2 บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ) ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ใช้ตัวหนา ขนาด 18 ชื่อผู้เขียน ใช้ตัวหนา ขนาด 15 สังกัดที่ทำงาน ใช้ตัวปกติ ขนาด 12 ให้ระบุไว้ในบรรทัดต่อจาก ชื่อ-สกุล บทคัดย่อ ใช้ตัวหนาขนาด 16 เนื้อความใช้ตัวปกติ ขนาด 16

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (ชิดขวา)

ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ¹ (ชิดขวา)

¹สังกัดที่ทำงานภาษาอังกฤษ (ชิดขวา)

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop French for Tourism and Hotel Industries Lessons for Developing Cross-cultural Competency Among Undergraduates

3.3 คำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Keywords) อยู่ต่อจากบทคัดย่อ 3–5 คำ ใช้ตัวปกติขนาด 14 ส่วนหัวข้อคำว่าคำสำคัญใช้ตัวหนา ขนาด 14

3.4 เนื้อหาบทความ แบ่งเป็น 1 คอลัมน์ หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาด 16 เนื้อความใช้ตัวปกติ ขนาด 16

3.5 เนื้อหาบทความวิจัยประกอบด้วยหลักสำคัญคือ บทนำที่กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย) กรอบงานวิจัย (ถ้ามี) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) วิธีดำเนินการวิจัย (เครื่องมือการวิจัยการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล) ผลการวิจัย (ให้นำเสนอข้อมูลหรือตารางผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์) อภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะการวิจัย (ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป) เอกสารอ้างอิง

3.6 เนื้อหาบทความวิชาการ ประกอบด้วยหลักสำคัญคือ บทนำ เนื้อหา บทสรุป เอกสารอ้างอิง

4. รูปแบบตาราง ชื่อตาราง ใช้ตัวหนา ขนาด 16 หัวข้อตาราง ใช้ตัวหนา ขนาด 14 เนื้อหาในตาราง ใช้ตัวปกติ ขนาด 14 ดังนี้

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจแต่ละด้านของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่สถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุหญิง (n=29)

ความพึงพอใจ	M	SD	ระดับความพึงพอใจ
ด้านที่พักอาศัย	x.xx	x.xx	มากที่สุด
ด้านอาหาร	x.xx	x.xx	มาก

5. ใช้การอ้างอิงตามแนว เอพีเอ (APA–American Psychological Association edition 6) ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6. ห้ามใช้เลขข้ออัตโนมัติ

7. ต้องทำการตั้งค่ากระดาษ ดังนี้

7.1 ตั้งค่าน้ำกระดาษ

- บน-ล่าง 3 ซม. – ซ้าย-ขวา 2.54 ซม.
- เย็บกระดาษ 0.91 ซม. – ตำแหน่งเย็บกระดาษ ซ้าย

7.2 ตั้งค่าการย่อหน้า (Paragraph)

การจัดแนว กระจายแบบไทย

ระดับเค้าร่าง เนื้อความ

การเยื้อง ซ้าย-ขวา 0 ซม. พิเศษ ไม่มี

ระยะห่าง ก่อน-หลัง 0 w. ระยะห่างบรรทัด หนึ่งเท่า

7.3 ตั้งค่า tabs

1.0.6 นิ้ว/1.52 ซม.

1.10.85 นิ้ว/2.16 ซม.

1.1.11.1 นิ้ว/2.79 ซม.

1)1.35 นิ้ว/3.34 ซม.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง อ้างอิงโดยการเรียงลำดับตามตัวอักษร

1. หนังสือ

1.1 การอ้างอิงในรายการบรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row Publication.

1.2 การอ้างอิงในเนื้อหา แบบนาม-ปี

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562, น. 45)

(Yamane, 1973, p. 725)

(Harris & Cook, 2020)

(Harris et al., 2020)

(Miller, 1999; Shafranske & Mahoney, 1998)

2. บทความวารสาร

2.1 การอ้างอิงในรายการบรรณานุกรม

เกศรา เสงงาน, แจ่มจันทร์กุลวิจิตร, และลักขณา คงแสง. (2561). ภาวะสุขภาพและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพของเด็กที่รับบริการที่ฝ่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 32(1), 11-25.

Mellers, B. A. (2000). Choice and the relative pleasure of consequences. *Psychological Bulletin*, 126(3), 910-916.

Cheung, J. M. Y., Bartlett, D. J., Armour, C. L., Laba, T. L., & Saini, B. (2018). To drug or not to drug: A qualitative study of patients' decision-making processes for managing insomnia. *Behavioral Sleep Medicine*, 16(1), 1-26.

2.2 การอ้างอิงในเนื้อหา แบบนาม-ปี

(เกศรา เสงี่ยม และคณะ, 2561, น. 16)

(เกศรา เสงี่ยม และคณะ, 2561, น. 16–20)

(Mellers, 2000, p. 915)

(Mellers, 2000, pp. 915–920)

(Cheung et al., 2018, p. 23)

3. วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และภาคนิพนธ์

3.1 การอ้างอิงในรายการบรรณานุกรม

Niphawan, S. (2008). *Caregiver role strain and rewards of caregiving: A study of caring for traumatic brain injured patients in eastern Thailand* (Doctoral dissertation). Mahidol University, Bangkok.
ภาสกร เพ็ชรประไพ. (2548). การศึกษาความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

3.2 การอ้างอิงในเนื้อหา แบบนาม-ปี

(ภาสกร เพ็ชรประไพ, 2548, น. 1)

4. แหล่งข้อมูลออนไลน์

4.1 การอ้างอิงในรายการบรรณานุกรม

Jairaksa, S. (2017). *Promote Technical Occupations*. Retrieved May 29, 2018, from http://cddata.cdd.go.th/cddkm/prov/km2_viewlist.php?action=view&div=64&kid=28748
กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2557). *ร่างแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 3) ของประเทศไทย พ.ศ. 2557 – 2561*. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2561, จาก <http://itc.ddc.moph.go.th>

4.2 การอ้างอิงในเนื้อหา แบบนาม-ปี

(Jairakas, 2017, p. 1)

วารสารจันทร์เกษมสาร ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความคิด และผลงานที่เกี่ยวกับการศึกษาและการวิจัย ในแนวทางสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ทางวิชาการของมหาวิทยาลัย
2. ส่งเสริมให้คณาจารย์ บุคลากรของมหาวิทยาลัย ผลิตผลงานทางวิชาการ เผยแพร่ต่อสาธารณชน ในรูปแบบบทความวิชาการและวิจัย
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแนวคิด หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลงานวิชาการ ระหว่าง นักวิชาการในมหาวิทยาลัยกับสังคมภายนอก

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ปิ่นทองวิชัยกุล

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางณพัชญ์ปภา สว่างนุวัตรกุล

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.พรณี บัวเล็ก	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
รองศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา สุขประเสริฐ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทร์เกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทรศัพท์ 0-2942-6800 ต่อ 9001-9007 แฟกซ์ 0-2512-1845
E-mail: research.rdi@chandra.ac.th

กองจัดการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์	ปิ่นทองวิชัยกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชิต	ธิอิน
ดร.วีระพงศ์	รุกขพันธ์
นางสาวทิพย์อนงค์	จินตวิจิต
นางสาวศิริพร	สุวัฒน์สุข
นายเอกพล	กันทอง

เลขากองจัดการ

นางสาวยวงทอง	มากเอียด
นายวิศรุต	พิพิธกุล

ศิลปกรรม-ภาพปก

นายฐปนนท์	อ่อนศรี
นางสาวนรรชนา	ทาสวรรณ

พิมพ์ที่:

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
เลขที่ 39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทรศัพท์ 0-2942-5800, 0-2942-6800 (ต่อ 9001-9007)
แฟกซ์ 0-2512-1845 อีเมล: research.rdi@chandra.ac.th

Institute of
Research
and ***Development***
Chandrakasem Rajabhat University

ISSN (Online) : 2651-1975
ISSN (Print) : 0858-0006

**สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม**

39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์: 0-2942-5800, 0-2942-6800 (ต่อ 9001-9007)

อีเมล: research.rdi@chandra.ac.th